kacak@leman.com.tr

KAÇAK YAYIN

Ağustos 2003/Sayı: 04 - 2.000.000 TL. KDV Dahil

LeMan Dergi Grubu

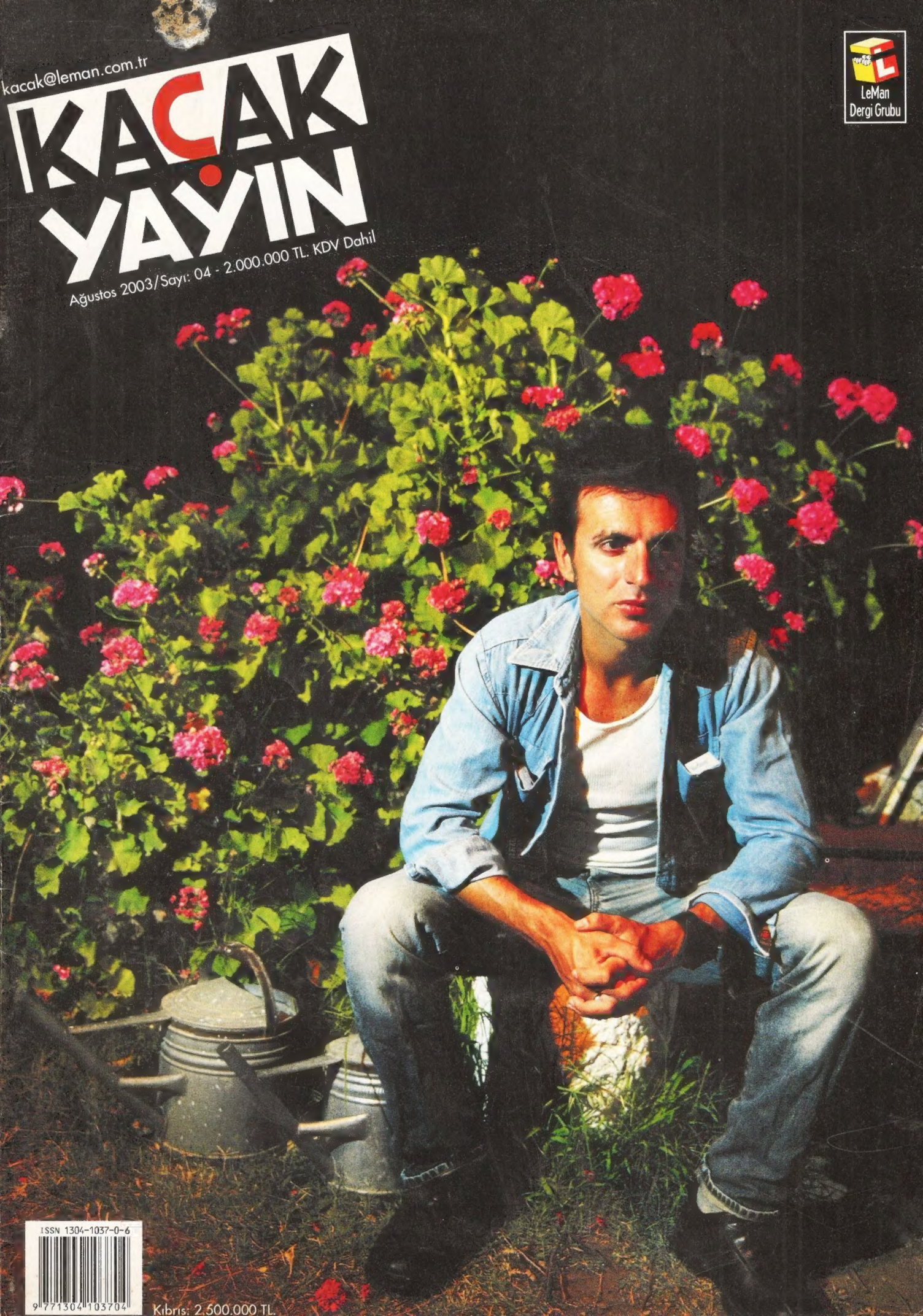

ISSN 1304-1037-0-6

Kıbrıs: 2.500.000 TL.

ISSIZ ADA ZEVKTEN 4 KÖŞE

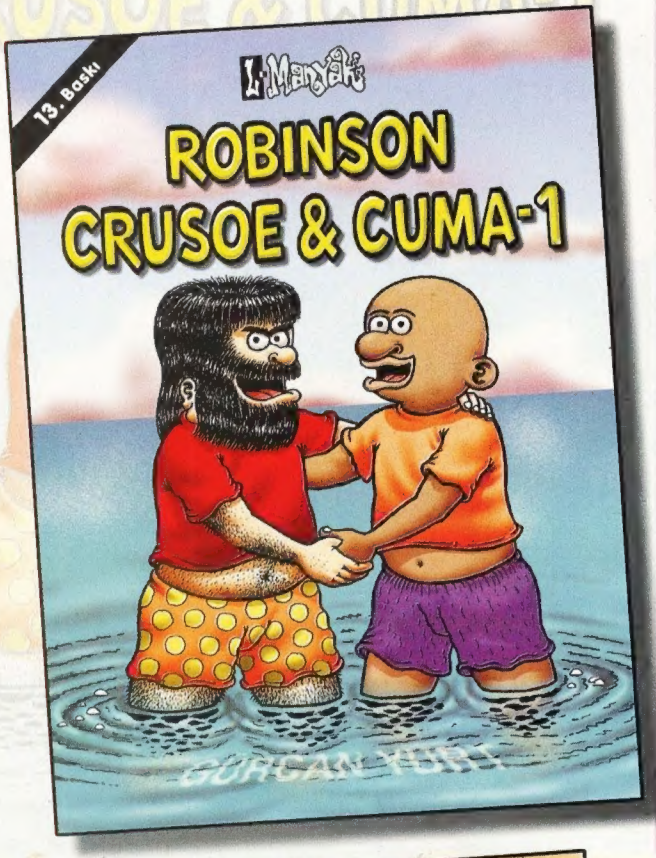

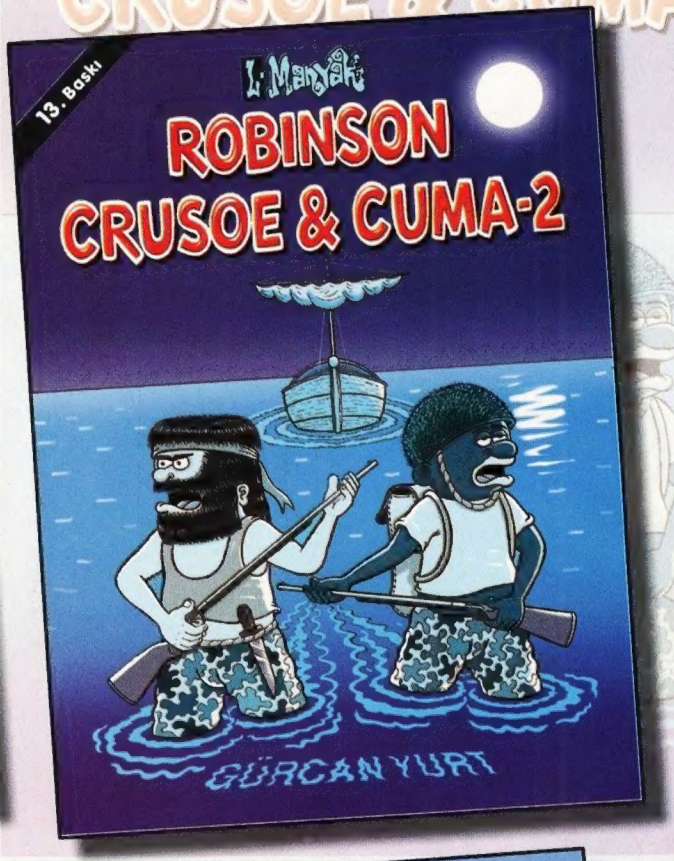

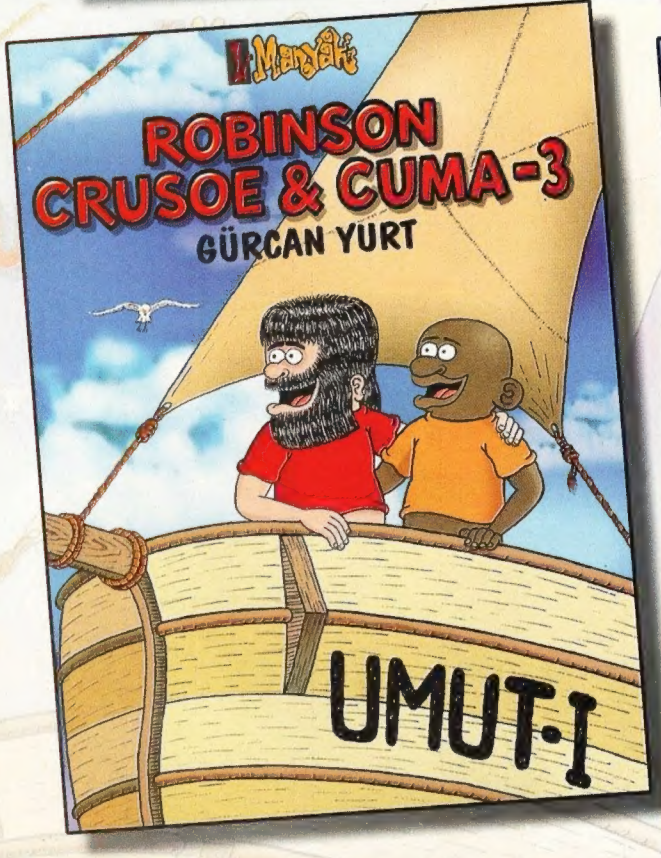

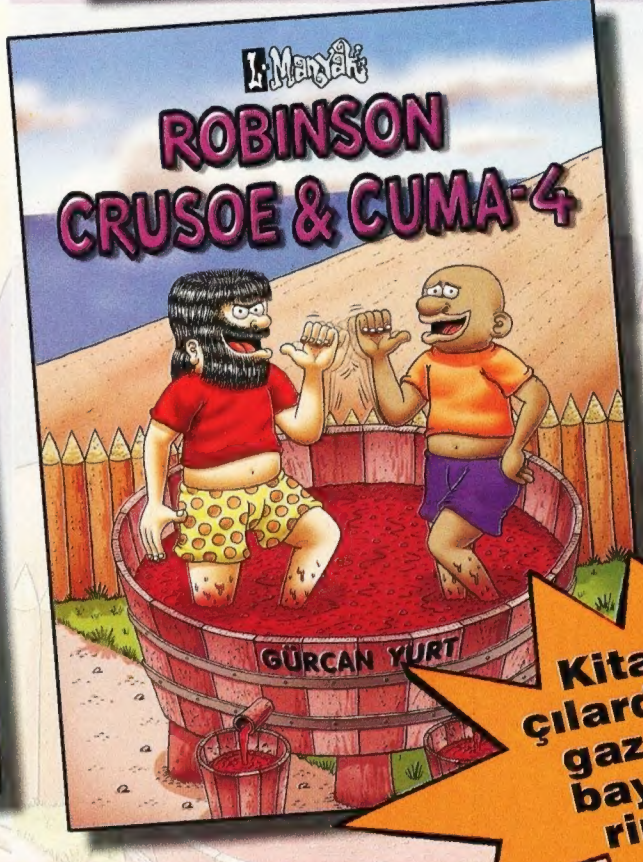

Kitap-çılarda ve gazete bayiile-rinde

Bütün albümler, 80 sayfa beyaz kağıda
Bütün albümler, ikişer dev poster hediyeli

>Kaçak Editör

DEĞİŞİM

İnce uzun bir hayvan
Çarpıyor
Çarpıyor
Çarpıyordu kendini taşlara.
Canı mı sıkılıyor
Can mı çekişiyordu yoksa?
Yok efendim dedi yanımdaki adam
Gömlek değiştiriyor yılan
Bu hallerden anlarız dedi az çok
Biz de sınıf değişmiştik bi zaman

Can YÜCEL

KAÇAK YAYIN

Sayı: 4 - Ağustos 2003 / Ayda bir yayımlanır

Sahibi LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına Tuncay AKGÜN
Yayın Yönetmeni Tuncay AKGÜN
Yayın Danışmanı Adnan ÖZER adnanozer57@hotmail.com
Editör Aslan ÖZDEMİR aslanozdemir@leman.com.tr
Sorumlu Yazışleri Müdürü Ayhan ERDOĞAN
Sanat Yönetmeni Tanzer ERCANPOLAT
Fotoğraflar Sinan GÖKSEL
Dizgi Zuhal HALICI
Müessese Müdürü Ali YAVUZ
Satış Müdürü Cengiz KOCALI
Baskı Sorumlusu Üzeyir ATMACA
Abone-Reklam Sevinç SELVİ

Tel: 0212 - 292 94 50 - 292 95 51 (4 Hat) - **Fax:** 0212 - 292 44 91
Abonelik için Tel: 0212 - 292 94 50/119
Adres: İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. **No:** 20 80080 Beyoğlu / İstanbul
Baskı: LeMan Matbaası **Tel:** 0212 - 858 00 93 (Pbx)
Dağıtım: BBD Merkez

içindekiler

2- Björn Kern ile söyleşi
"Durdurun dünyayı inecek var..."
4- Bozkırları unutmadı Fazıl Say
Mehmet Ergün
8- Can Yücel ile "Doğaçlamalar"ı nasıl yazdık?
Erdal Alova
9- O Zamanlar Dünya
Aslı Erdoğan
10- Ya kalem olsun eli ol katib-i bed-tahririn, ya kul olayım kalem tutan ellere
İskender Pala
12- Cunda anlatılmaz yaşanır
Nena Çalidis
15- Barbo konuşuyor
Manfred Bieler
16- Sinekli Bakkal Rüyası: Kolalı Amerikan - Türk Sentezi
Zeki Coşkun
19- Düş Kurgusu
Atilla Birkiye
20- Cemal Süreya ile...
Necati Güngör
22- Üçyüzün yüzü gider
Oktay Taftalı
25- Şeftalisin güzelsin
Ramis Dara
26- İbrahim Altun ile söyleşi
Son Nokta
28- Cemal Abdo
Metin Aksoy
31- Çellocu
İlker Karataş
32- Almanya Haber
Gültekin Emre
34- Özbekler Tekkesi
İbrahim Baştuğ
36- Latin Dünyası
Özlem Kumrular
38- Ziggurat'ın Gizemi
Kaan Polatlar
40- Tanıklıklar
Salih Bolat
42- Harakiri Çocukları
küçük İskender
43- Katedral Pencereleri
Tarhan Gürhan
44- Şenlik Günleri
Savaş Ünlü
46- Sinan Oruçoğlu ile söyleşi
47- Georges Simenon
Kürşad Oğuz
52- Anadolu Haber
İrfan Yıldız
53- Gibi Yaşamak
İbrahim Baştuğ
54- Büyük Jeton
Metin Fidan
58- Teoman ile söyleşi
"Armutlar daha önemlidir"
66- Şeytan'a âşık kadın
Aslan Özdemir
68- Yazar Olucam
Ceng Milan
69- Kaçak Kitap Tanıtım
70- Tersten Okumak
Yahya Kebir
72- Şiire Çalışırken
Oktay Taftalı

björn kern

"Durdurun Dünyayı İnecek Var?"

En yeni kuşak Alman edebiyatının hızla yükselen yıldızlarından Björn Kern'le yaşamaya çalıştığı Tübingen'de, Türkler, edebiyat, ilk romanı, düşleri, düşkünlükleri üzerine sohpet ettik.

Björn Kern. 1978 yılında Leipzig'de doğdu.

2003 yılı Haziran ayında Tübingen Üniversitesi'deki Alman Dili ve Edebiyatı bölümünden "Pop Edebiyatı" konusunda verdiği tezle mezun oldu.

2002 yılında yayınladığı "KIPPpunkt" romanıyla adını duyurdu. Kısa sürede birçok edebiyat ödülünün sahibi oldu. Die Zeit ve Taz gibi Alman dergi ve gazetelerinde yazıları yayınlanmakta.

İkinci kitabı yakında Hanser yayınlarından çıkacak.

Hayattan çok fazla şey beklemiyor.

Rüstem Aslan: Sevgili Björn, sen kısa bir süre önce yayınladığın "Kipppunkt" isimli romanında bir genç Amok* koşucusunun, nasıl bu "düşüş noktasına" kadar geldiğini içten ve çok etkileyici bir şekilde anlattın ve çok da başarılı oldun.

Björn Kern: Evet haklısın. Kitabın ilk baskısı bitti. İkinci hazırlanıyor. Ama bu başarıda biraz da gündemdeki Amouk olayları etkili oldu sanıyorum.

Rüstem Aslan: Romanın üzerine biraz sonra konuşacağız ama ben önce, romanından da daha "dehşet" bir konuya biz "Türkler" hakkında ne düşündüğünü sormayı istiyorum. Bir Türk senin için nedir? Kafanda belirgin bir imge var mı?

Açıkça söylemek gerekirse çok yakın zaman kadar kafamda Türklerle ilgili hiçbir imge ya da olumlu olumsuz bir önyargı yoktu. Ben Kuzey Almanya'nın küçük bir köyünde büyüdüm. Ne büyüdüğüm çevrede ne şimdiye kadar okul ve üniversite de herhangi bir Türkler tanış(a)madım. Yani karşılıklı hiçbir alışverişim olmadı. Şimdiye kadar Türkler benim ilgi alanımın dışında kaldıkları için, onları tanımak için herhangi bir çaba göstermedim. Biraz garip ama böyle. Geçen sene ise Tübingen'deki kız arkaşımla aynı evde oturan Sinan'ı (Troia'da çalışan doktora öğrencisi Ankaralı Sinan Ünlüsoy) tanıdım. O benim hayatımda tanıdığım ilk Türk.

Umarım son Türk olmaz.

(gülerek) Hayır hayır. Bak sen varsın. İkinci Türk. Ama elbette öte yandan da olsam şunu da belirtmem gerekiyor. Ben her ne kadar doğrudan Türklerle tanışamamış olsamda, bizlere sunduğu ve empoze ettiği bir imgesi yok değil. Bilinçaltına yerleştirilmeye çalışılan bu Türk imgesinde Doğu, Binbir Gece Masalları gibi oryantalist öğeler de hafif izler bırakmış olabilir. Ama oturup düşündüğümde, kendi kendime sorduğumda, Türkler ilgili kafamdaki imge "neutral" belirgin değil.

Öte yandan Türk değil ama Türkiye denildiğinde, buradaki medyada sürekli yayınlanan Kürt sorunu, insan hakları, kadın özgürlüğü, daha doğrusu özgürsüzlüğü gibi klişeler de gözümün önüne geliyor.

Peki Türk edebiyatcılarından kimleri tanıyorsun?

Biraz önce de söylediğim gibi, benim ilgi alanımın dışında kaldığı için pek kimseyi tanımıyorum. Ama mesela bir kitap okuması sırasında tanıdığım Özdamar'ın **Hayat Bir Kervansaray**'ı hoşuma gitmişti. Biraz Doğulu, egzotik bir şeyler var içinde:

Evet, senin söylediğin medyadan pompalanan gizemli Doğu'ya yakın yani?

Doğru. Belki o nedenle ilgi çekiyor olabilir. Bir de Zaimoğlu'nu tanıdım. İlginç bir tarzı var.

Peki Yaşar Kemal'i de mi tanımıyorsun?

İsim olarak elbette biliyorum. Ama daha okumadım.

Yeni Türk edebiyatının, özellikle de roman dalındaki temsilcileri arasında Avrupa'da tanınan isimler var: Orhan Pamuk.

İsim olarak onu da duydum.

Peki Murathan Mungan?

O kim? Adını hiç duymadım.

Emin misin? Düşün.

(kafasını kaşıyarak) Tanımıyorum. Adını hiç duymadım. Yoksa Murathan Mungan bir futbolcu ya da şarkıcı mı?

Hayır hayır. Futbolcu değil, ama belki ilerde şarkıcı olabilir, kim bilir!

Üzgünüm ama adını hiç duymadım.

Evet bundan da Türk edebiyatının dışarda pek iyi tanıtılmadığı sonucu çıkıyor.

Peki, o zaman konuyu biraz değiştirerek ve politikleştirecek başka bir soru sorayım: Son zamanlarda tüm Avrupa basınında, özellikle de Almanya basınında Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girip giremeyeceği ya da onların Avrupalılar tarafından kabul edilip edilmemesi gerektiği konusunda oldukça hararetli tartışmalar yaşanmakta. Türkler hakında belirsiz bir bakış açısına sahip biri olarak bu konuda ne düşünüyorsun? Türkler Avrupa Birliği'ne girmeli mi? Bunun Avrupa için anlamı nedir?

...

Zor bir soru galiba.

Evet evet, hayatımın en zor sorusu olmasa da, oldukça zor bir soru (kahkahalar). Aslında kültürel olarak bakıldığında bazı Avrupa elitleri Avrupayı çok farklı ve sınırları (kültürel anlamda) çok eskiden çizilmiş bir bir kültür bölgesi olarak kabul etmekte. Bu görüş de din de büyük rol oynamakta. Ama ben bu görüşün doğruluğundan pek emin değilim. Bakın bir İrlanda'yı düşünün, ya da Yunanistan'ı, Malta'yı, Kıbrıs'ı. Bu kültürler birbirlerine ne kadar benziyorlar ya da birbirlerine ne kadar yakınlar? Ben Türkiye'yi pek iyi tanımasam da, Avrupa'ya katılacak böyle bir ülkenin Avrupa kültürüne zenginleştireceğine inanıyorum. Verilecek karar temelde politik bir karardır. Ben politikacı değilim, yani böyle bir kararın doğru, ya da yanlış olduğunu söyleyemem. Ancak kültürel anlamda bir sorun görmüyorum.

Sevgili Björn, biraz da senin yazma serüveninden bahsedelim. Nasıl başladın bu "kötülüğe".

Aslında benim yazım serüvenim, klasik olanın dışında gelişti biraz. Yani hiçbir zaman, ne çocukken ne de daha sonra şiir yazmadım. Genelde yazma serüveni şiirle başlar. Bende öyle olmadı. Mutlaka bir şeyler yazamak isteyeceğim gibi bir dürtü de yoktu içimde. Yazı serüvenim ilk romanımla başladı. Yani yazmaya başladım ve roman oldu. Ben yazdıkça bu dürtü biraz daha gelişti. Beni sardı. Zaten başımdan geçenleri yazıyordum. Askerlik yerine sivil hizmet yaptığım yaşlılar yurdundaki deneyimlerimi, hissetiklerimi anlattım.

Nasıl bir yerdi bu yaşlılar yurdu?

Yaşlılar yurdundan daha çok insanların (yaşlı insanların) çürümeye, ölmeye, hayata veda etmeye geldikleri izole bir mekândı. Kimi isteyerek, kimi ise hiçbir yakını olmadığı için getiriliyordu. Bizler, gencecik insanlar da sivil hizmetimizde bu ölüme giden yolculuğa refaket ediyorduk. Ben bu durumu hep insanlık dışı bulmuşumdur. Bir zamalar çok fırtınalı ya da çok düzenli, rahat hayatlar yaşayan insanların avuçlarınzın arasında çürümesi, etlerinin parçalara ayrılması çok kötü bir şey. Ölümle böylesine bir karşılaşma beni sarsmıştı. İnsanların kendi ölüm kararlarını alamamalarını hiç kavrayamadım. Bana göre herkes zamanı geldiğinde, çürümektense ölmeyi tercih edebilmeli.

Benim annem de yıllardır yatalak. Bedensel olarak hiçbir şey yapamıyor. Günün birinde bana ben artık yaşamak istemiyorum dediğinde bunu kabul etmek durumundayım. Yani yeri geldiğinde insan "Durdurun Dünyayı İncek Var" diyebilmeli?

Çok ilginç. Senin bu tespitin Türk kültüründeki bazı gerçeklere tam uyuyor. Ama işin o tarafı çok daha derin. Başka bir zaman o konuda da konuşuruz. Şimdi ben bu ölüm kararında yaşlılarla gençler arasındaki farka değinmek istiyorum. Yaşlıların ya da ölümcül hastaların kararını bir nebze anlasak da, gençler için ne demeli?

Gençlerin ölüm kararı; intihar, terkediş, çaresizlik, bunalım arasındaki girdaptan bir kurutuluş gibi gözüküyor. "Golf Genaration" olarak adlandırılan şimdiki genç Avrupalılarda derin bir kriz söz konusu. Bu sadece Almanya'ya özgü bir şey değil. Örneğin Prag'da son birkaç yıl içinde onun üzerinde genç insan kendisini yakarak hayata veda etti. Bu "histeri" hâlâ devam ediyor. Uzmanlar Avrupa'daki bu fenomeni açıklamakta zorluk çekiyorlar. Bana göre işin kökeninde bir asosyallik ve rahatlık var. Her şeyleri var bu gençlerin. Önlerinde sağlam bir gelecek. Ama ne yapıyorlar? Hayattan kurtulmak istiyorlar. Dünyadaki hiçbir şey onları ilgilendirmiyor. Çok asosyal ve apolitik yaşıyorlar. Ama son Körfez Savaşı'nda Almanya'da okul kuşağı biraz uyanır gibi oldu. Sokaklara döküldüler. Dünya politikasında söyleyecekleri bir sözleri olduğunu haykırdılar. Umarım bu eğilim devam eder.

Bilmiyorum gazetelerden izleyebildin mi? Türkiye'de de aynı şey aşırı politik angajmandan kaynaklanıyor. İçlerinde pekçok genç insanların da bulunduğu bir sürü insan tektip cezavelerini protesto için kendisini aç bırakarak öldü, ölmekte; ya da Filistin'deki intihar sardırıları!

Türkiye'deki olayları satır aralarından takip edebildim. Filistin zaten herkese aşina. Çok haklısın, burada da aşırı bir politikleşmenin neden olduğu "intihar"lar var. Yani tersinden işleyen bir fenomen. Benim sosyolojik birikimim bunu açıklamada yetersiz kalıyor. Ama kesin olan bir şey var ki o da genç insanlardaki öfke. Öfke onların pimi gibi.

Sevgili Björn, sen hem Türkiye'yi pek tanımıyorsun hem Türkler seni henüz tanımadı. Karşılıklı tanışma gerçekleştiğinde Türkiye'deki Amaok koşularının romanını yazmak ister misin?

Eğer Türk yazarlardan birisi daha önce yazmadıysa neden olmasın!. Umarın en kısa sürede Türk okurlarla da buluşup, tanışırız.

Bozkırları unutmadı Fazıl Say

"Sivas toplukırımı" gibi olaylar karşısında ***sanatçılarca*** takınılması gereken tutum ne olmalıdır?

Anma etkinlikleri ile bu etkinlikler çerçevesinde yapılan kamuoyunu aydınlatıcı nitelikteki açıklamalara katkıda bulunmanın yanı sıra, bir başka beklentiyi de içeriyor bu soru. O tür etkinliklerin de, sanatçının onlara katkıda bulunmasının da önemini yadsımıyor. Ama sanatçının eylemi bununla sınırlı da görmüyor. Sanatçının elinde sanat gibi etki gücü son derece yüksek bir araç var çünkü. Bu aracın sunduğu olanaklar, sanatçının ortalama bireyinkinden farklı bir tutum takınmasını zorunlu kılıyor.

Unutmak ve Sanat

Anma etkinlikleri ve bu etkinlikler çerçevesinde yapılan kamuoyunu aydınlatıcı nitelikteki açıklamalarla ulaşılmak istenen nokta nedir? Unutulmalarının önüne geçerek o tür olayların ve türevi olan acıların bir daha yaşanmamasını sağlamak değil mi? Bu işlevi en iyi yerine getirecek araçlardan biri ve belki de en önde geleni sanattır.

Nâzım Hikmet, 20 Şubat 1936 tarihli **Akşam** gazetesinde yayımlanan "Unutmak ve Sanat" başlıklı köşeyazısında, "toplumsal bellek yitimi"nin içerdiği gizil tehlikeleri şöyle dile getiriyor:

"En korkunç düşman unutmaktır bence. (...)

Benim en korkunç düşman dediğim nesne âdemoğlunun bütün bir insan soyunu sarsan felâketleri çabucak unutuverişidir.

Harb-i Umumi gibi bir felâketi düşün. Bu kan ve ateş kıyametinin içine girip çıkanların çoğu bugün onu unuttular. O eşi görülmemiş ölüm yangınını daha çocuk gözleriyle kıyısından seyredenlerin hatıralarında ise 1914–1918 yılları tarih kitaplarındaki herhangi dört beş sayfadan başka bir şey değildir.

İnsanoğlu çabuk unutuyor. Hatta diyebilirim ki büyük felaketleri, unutmanın karanlığında küçük acılardan daha tez kaybediyor.

Oysaki unutmamak gerek. Hele dünyanın bugün içine yuvarlandığı fırtınalı ve şimşekli havada geçmiş acıları unutmamız felakettir.

Unutmamak için boyuna hatırlamak lazım."[1]

"Hatırlamak" için "hatırlatacak" araçlara gereksinim var kuşkusuz. Uyanık olmaya çağıran o tür araçlar yoksa, "hatırlamak", benzer felâketlerle yüz yüze gelindiğinde, diğer bir deyişle de iş işten geçtikten sonra olur ancak. Bu yüzden, yıkımın yıkımdan yıkıma anımsanmaması için sanatçıya da düşenler var. Şöyle sürdürüyor Nâzım:

"Bu hatırlama işini üzerine alacak ve en verimli bir yolda başaracak kuvvetlerden biri de sanattır, bence.

Edebiyat, resim, musiki, heykel, tiyatro, sinema bize unutmamamız gerek olan büyük felaketleri hatırlatmalıdırlar."[2]

Bu yazı, İspanya'da faşizmin iktidarı ele geçirmek için köyleri / kasabaları bombaladığı; İtalyan faşizminin Habeşistan'ı işgal ettiği; Alman faşizminin iktidarı ele geçirip bıçaklarını bilediği ve yeni bir dünya savaşının ayak seslerinin iyiden iyiye duyulmaya başlandığı günlerde kaleme alınıyor. Nâzım Hikmet ise, küllenmeye yüz tutmuş acıların unutulmamasına katkıda bulunmaları için sanatçıları göreve çağırıyor. *"Harb-i Umumi gibi bir (...) kan ve ateş kıyametinin"* bilinçlerde yeniden canlandırılmasını öneriyor. Acıları kaşımak için mi? Değil. Acısız bir dünya için! Çünkü o günlerde Türkiye'de de faşizan eğilimler mayalanmaya; İtalyan faşizminin Habeşistan'ı işgalini alkışlayanlar, İspanyol faşistlerinin Cumhuriyetçilere yönelik saldırılarına destek verenler çoğalmaya başlamıştır. Tam bu noktada o çağrıyı çıkarıyor işte Nâzım ve yenilerine geçit vermemek için eski acıların unutturulmaması gerektiğini söylüyor. Bu konuda başvurulacak en önemli aracınsa, sanat olduğunu belirtiyor.

Gerçekten de Picasso çizmeseydi ne Guernica'yı anımsayan olacaktı bugün, ne de orada olup bitenleri. Ama işin içerisine sanatçının soluğu girince, bu küçük İspanyol kasabasında yaşanan insanlık dramı, kaynaklarıyla birlikte bir daha unutulmamacasına belleklerde yer etti. Savaşın ne olduğunun; yol açtığı insani ve toplumsal yıkımın boyutlarının görülebileceği en önemli alan, yine sanattır. İlya Ehrenburg'u, Konstantin Simonof'u, Heinrich Böll'ü... ve benzerlerini okuyan bir insan, ussal yetilerinde de bir sorun yoksa, kolayına savaş yandaşlığı yapamaz.

Görülüyor: Unutulmamacasına belleklere kazınmalarını sağlayarak o tür olayların yinelenmesine geçit vermemek söz konusu olduğunda, sanat, kendiliğinden öne çıkıyor. Bu da, ek görevler yüklüyor sanatçıya. Kullandığı aracın sunduğu olanaklar, ortalama bireyinkinden farklı bir tutum takınmasını zorunlu kılıyor. Nitekim Nâzım da, şu sözlerle bitiriyor yazısını:

"Bu unutmak ve unutmamak kavgasında da bu kadarcık bir işi bile kavramayan sanat iki kadeh rakı arasında dinlenen bir meyhane türküsünden başka bir şey değildir."[3]

"Acı"yı Yeniden Üretmek mi?

"Sivas toplukırımı" gibi olaylar karşısında ***sanatçılarca*** takınılması gereken tutum, unutulmamacasına belleklere kazınmalarını sağlayarak bir daha yinelenmelerine geçit vermemektir. Ama sormak ve yanıtlamak gerekiyor: Böyle bir tutum, acıyı yeniden üretmek ya da kabuk bağlamış bir yarayı kaşımak demek midir? Öyle olduğunu düşünen ya da savlayanlar, yetinmeyip gereğini yerine getirenleri suçlayanlar var çünkü.

Unutulmamacasına belleklere kazınmalarını sağlayarak bir daha yinelenmelerine geçit vermemek, acıları yeniden üretmek ya da kabuk bağlamış yaraları kanatmak demek değildir. Tam karşıtı böyle bir tutum, duyarlı ve sorumlu olmaya çağrı çıkararak, benzer acıların bir daha yaşanmamasına katkıda bulunmak demektir. Guernica'yı ne bir İspanyol kasabasında yaşanan acıları sergilemek amacı ile çizdi Picasso; ne de o acıları yeniden üretmek için. Guernica'yı, dehşetini belleklere nakşederek savaşın toplumsal yaşamdan kazınmasına katkıda bulunmak amacı ile çizdi

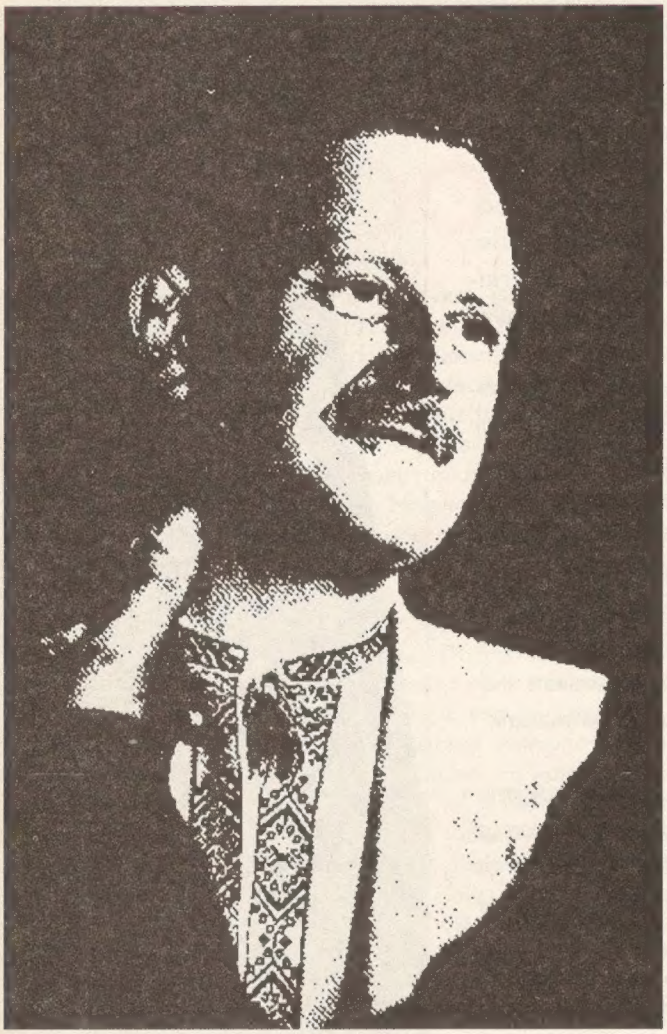

o. Nâzım da, Guernica'da çıkış noktası yapılan insanlık dramı yaşanırken, sanatçıları geçmiş acıları anımsatmaya çağırmakla, o acıların bir daha yaşanmamasını amaçlıyordu. Acıları yaşamdan kazımanın yolu unutmaktan değil, unutmamaktan geçiyor çünkü.

Evet acıları yaşamdan kazımanın yolu unutmaktan değil, unutmamaktan geçiyor. Unutmak, yalnızca acıları değil, aynı zamanda kaynaklarını da yok saymakla olası çünkü. Kaynakları yok saymaksa, acılardan kurtulmak değil, yenilerine kucak açmak demek. Bu yüzden de unutmamak ve tüm olanakları seferber ederek unutturmamak gerekiyor. Acıları yeniden üretmeme ya da kabuk bağlamış yaraları kanatmama gerekçesiyle buna karşı çıkmayı, niyet ne ve nasıl olursa olsun, ilginin kaynağa yönelmesini engellemek olarak görmek gerekiyor.

"Metin Altıok Oratoryosu"

Fazıl Say'ın "Metin Altıok Oratoryosu", "Sivas toplukırımı" gibi olaylar karşısında ***sanatçılarca*** takınılması gereken tutumun nasıl olması gerektiğine, büyük oranda açıklık getiriyor.

Yapıtın alanı ve türü içerisindeki yeri üzerine söz almak benim işim değil. Ama Açık Hava Tiyatrosu'nu dolduran kalabalığın bir "iç yolculuk" eşliğinde yapıldığı duyumsanan sessiz dinleyiciliğinden ve bu yolculuğa Kültür Bakanlığı'nca sansür konan görüntülerin yol gösterdiğinden... çekinmeden söz edebilirim. "Metin Altıok Oratoryosu"nun her sergilenişinde "Sivas toplukırımı"nın, "Madımak Oteli"nden yükselen alevlerin, alevleri vecd içerisinde seyredenlerin, Aziz Nesin'i itfaiye merdiveninden düşürmeye çalışanların... belleklerde yeniden canlanacağından kuşku duymuyorum. Bütün bunların insanları acıların kaynağı üzerinde düşünmeye ve kendi kendileriyle ödeşmeye yönelteceğini düşünüyorum. Türlü yol ve yöntemlerle "toplumsal bellek yitimi"nin ivme kazandığı günümüzde, son derece önemli bu.

Şuraya gelmiş oluyoruz: "Sivas toplukırımı" gibi olaylar karşısında ***sanatçıya*** düşen, unutulmamacasına belleklere kazınmalarını sağlayarak, o tür olayların yinelenmesine geçit vermemektir. Yolu da, "Metin Altıok Oratoryosu" gibi yapıtların sayısını çoğaltmaktan geçiyor.

"Ya Katillerden Yana Olursunuz, Ya Ölülerden!"

Fazıl Say'ın "Metin Altıok Oratoryosu", yalnızca "Sivas toplukırımı" gibi olaylar karşısında ***sanatçılarca*** takınılması gereken tutuma değil, aynı zamanda böyle bir tutumun ne tür tepkilere yol açacağına da açıklık getiriyor.

Basına yansıyan demeçler, olayın perde gerisini aydınlatıyor. Açıklamalardan anlaşılan o ki gösterime bir gün kala, "Metin Altıok Oratoryosu"nun sonundaki üç dakika yirmi saniyelik film sansür ediliyor. Söz konusu film yeni bir şey değil oysa; on yıldır TV kanallarında izlenen görüntülerden yapılmış bir derleme. Ama gösterilmesine izin verilmiyor. Kültür Bakanı Erkan Mumcu, on yıldır TV kanallarında izlenmekte olan görüntülerden derlenen filmin "Metin Altıok Oratoryosu"ndan çıkartılma gerekçesini şöyle açıklıyor:

"Toplumsal barış için bir projenin altına girdim. AKP içinde rahatsızlık yaratabilme ihtimaline rağmen bakanlığın bütün olanaklarını sundum. CD'yi destekledim. Projede olmayan filmi son anda dayatmayla ve acıları yeniden canlandıracak şekilde gündeme getirilince itiraz ettim."

"Sivas toplukırımı"na ilişkin görüntülerden yapılan derlemenin sunulmasını "acıları yeniden canlandıracağı" gerekçesi ile engellemek, böyle bir olayın bir daha hiç yaşanmamasından yana olanların tutumu değildir. Olamaz da! Yaşananların dehşetini belleklere kazımak, gerisinde yatan anlayışa karşı uyanık olmaya çıkarılmış açık bir çağrıdır çünkü. Guernica'nın "acıları yeniden canlandırdığını" ileri süren çıkmadı bugüne değin. Ortak bakışa göre Gu-

ernica'da amaçlanan, dehşetini belleklere kazıyarak savaşı yaşamdan çıkartmak. Diğer bir deyişle dehşetin sergilenmesi amaç değil, araç yalnızca. "Toplumsal barış"a giden yol olanı olmamış saymaktan değil, bir daha hiç olmaması için kaynağını kurutmaktan geçer oysa. Bunun için de unutmak değil, unutmamak ve unutturmamak gerekir.

Fazıl Say, ikilemi çok seçik bir biçimde ortaya koydu:

"Burada ya katillerden yana olursunuz, ya ölülerden. İkisinin ortası yok. Varsa da böyle eserler onun ortasını bulmaya yarayabilir. Yara sarmaktan bahsediyorsak, böyle sarılması lâzım. Eserin sansürlenmemesi gerekir." [4]

Ama sözü burada bırakmadı. "Aradaki aydın"ın konumunun altını da kalın çizgilerle çizdi:

"Anladım ki Erkan Mumcu filmi istemiyor. Şakir Eczacıbaşı'nı baskı altına almış. Koroyu geri çekerim tehdidi var. Şakir Eczacıbaşı burada iyi bir şekilde diretmiyor. Çünkü Erkan Mumcu'yla olan ilişkilerini, gelecekteki iş ilişkilerini hesaba katıyor ve esere sansür koymayı tercih ediyor. Ben Şakir Eczacıbaşı'na, 'Bunun yarını da var' dedim."[5]

Bu sözleri yerli yerine oturtabilmek için, aşağıdaki saptamayı da okumak gerekiyor:

"... Kültür Bakanı Erkan Mumcu'nun, vakıf başkanı Şakir Eczacıbaşı aracılığıyla baskı yaparak sansür uygulaması, 31. Festival'e damgasını vurdu. (...) Ama festival filmlerine uygulanan sansür için Elia Kazan'ı Taksim Meydanı'na çıkaran da aynı Eczacıbaşı idi. Böylece önce festivalden film sansürünün kalkmasını sonra da sinemaya sansür uygulamasının hafiflemesini sağlamıştı. Bir sivil kurumun yöneticilerinden de bu beklenirdi. Bu kez öyle olmadı. Ne yazık!"[6]

STK'lara bakışta belirli bir açıya yaslanan yazıklanma bir yana, sergilenenler, "aradaki aydın"ın, yeri geldiğinde, "hem öyle, hem böyle" olabileceğini gösteriyor. Fazıl Say'ın söyledikleri de tam bu noktada anlam kazanıyor işte.

"Bozkırları Düşün"

Uçak Notları'nda aktardığı bir anısı var Fazıl Say'ın. Anı babasına, Ahmet Say'a ilişkin.

Dünya ölçeğinde 500 dolayında yarışmacının katıldığı "Young Consert Artist" yarışmasının finaline kalan 16 piyanistten biridir Fazıl Say. Yarışa yarışa o noktaya ulaşmıştır. Ama finalin "birincilikten başka ödülü olma"mak gibi çok önemli bir özelliği vardır. Bu nedenle de tüm yarışmacılar için final, bir "ya hep, ya hiç" sorunudur. Öncesindeki ruhsal durumunu şöyle anlatıyor Fazıl Say:

"Benim için bu final, girdiğim önceki yarışmalar kadar heyecan verici değildi sanki. Rahattım, ama yine de belli olmaz... Dünya hiç belli olmaz!

15 Ocak 1995 Pazar günü, öğleden önce girecektim yarışmaya. Babama telefon ettim. Saat farkı dolayısıyla Ankara'da gecenin ikisiydi. Babam bana moral vermek istiyordu.

'Belli olmaz baba' dedim, 'bakarsın Gröland'dan bir jeni çıkar...'

'Çıkarsa Türkiye'den çıkar' dedi, 'senden iyi jeni mi olur? Bozkırları düşün...'"[7]

"Metin Altıok Oratoryosu", hem "bozkırları düşün"en, hem de gerektiğinde bozkırları savunabilecek yüreklilikte bir insanın damgasını taşıyor.

Acıları yeniden ürettiği ya da kabuk bağlamış yaraları kanatmaya çalıştığı gerekçesi ile önünü kesmeye kalkışanlara karşı, unutulmamacasına belleklere kazıyarak "Sivas toplukırımı" gibi bir olayın bir daha yinelenmemesi için verilen kavgaya yaptığı ek katkıdan ötürü Fazıl Say'a teşekkür etmek gerekiyor.

1- Nâzım Hikmet, **Sanat, Edebiyat, Kültür, Dil**, 4. B, İstanbul Kasım 1993, Adam Yayınları, s. 146.
2- Agy, s. 146.
3- Agy, s. 146.
4- Olkan Özyurt, "Sivas yangını kültür dünyasını da sardı", **Radikal**, (6 Temmuz 2003), s. 21.
5- Agy, s. 21.
6- Murat Çelikkan, "Bakan ve İKSV", **Radikal**, (12 Temmuz 2003), s. 4.
7- Fazıl Say, **Uçak Notları**, Ankara Kasım 1999, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, s. 5.

>Erdal Alova Kaçak>Anma

Can Yücel ile "Doğaçlamalar"ı nasıl yazdık?

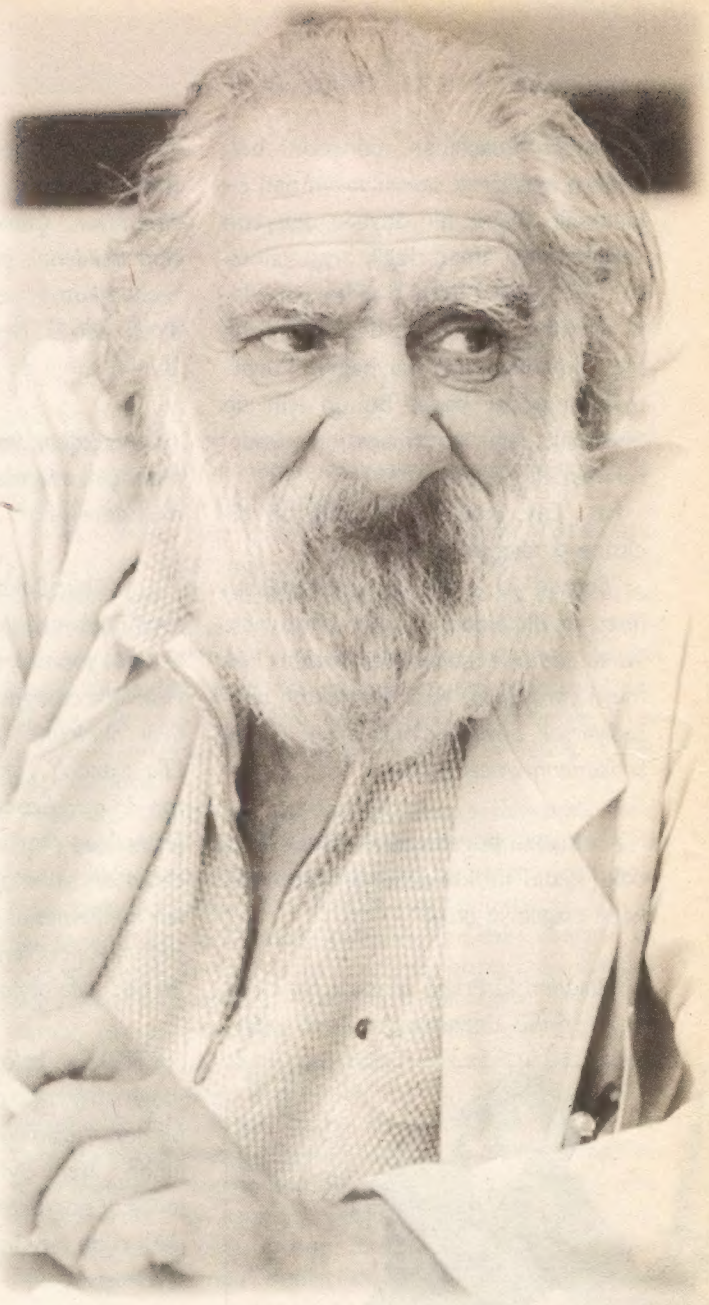

1990'lı yılların başlarıydı. İkimiz de Kuzguncuk'ta oturuyorduk ve o günlerde ikimiz de yalnızdık. Bir gün, İcadiye Caddesi'nde, denizden yukarıya doğru yürürken, biraz ileride, ellerini arkadan kavuşturmuş, düşünceli düşünceli giden Can Yücel'i gördüm. Hızla yürüyüp yanına yaklaştım. Epey canı sıkkındı. Benim de keyfim iyi değildi. Büfeci Yılmaz'ın hizasına geldiğimizde Can Ağbi, "Şurdan bir şişe şarap alalım," dedi. Bir şişe kırmızı şarap aldık. "Haydi, sana gidelim," dedi. Oturduğum ev bostanı geçince sola kıvrılan Simitçi Tahir Sokak'taydı. Kapının dibindeki masaya oturduk. Ben önce şarabı, sonra radyoyu açtım. Radyoda John Mclaughlin çalıyordu. Şaraplarımızdan birer yudum aldık. Can Ağbi müziğin de verdiği esinle masada duran minik not blokuna bir şeyler yazdı. Sonra, önüme iterek, "Devam et," dedi. Durmak yoktu. Onun dizesinden esinlenerek, aklıma gelen ilk dizeyi yazacaktım. Dizeyi yazıp kâğıdı önüne ittim. Bir dize ondan, bir dize benden, derken birinci "Doğaçlama"yı yazmıştık. Bir tango çalmaya başladı radyoda. Yine bir dize benden, bir dize ondan. Tango bittiğinde ikinci "Doğaçlama" da bitmişti. Böylece altı "Doğaçlama" yaptık hiç durmadan. Son "Doğaçlama" bittiğinde şişe de bitmişti. İkimizin de başı iyiden iyiye dönüyordu. Can Ağbi'yi yeniden bir keder sarmıştı. "Ne oldu?" diye sordum. "Sıkıldım," dedi. "Neden?" diye sordum bir daha. "Kendimden," diye karşılık verdi ve çıkıp gitti.

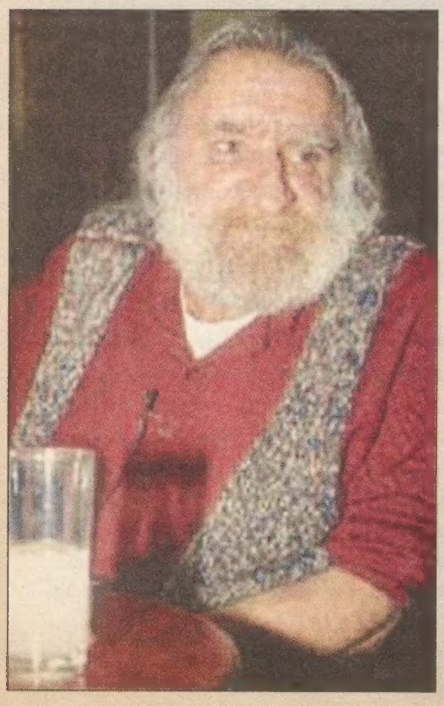

Can Baba'yı, Datça'ya yerleşmesinin 4. yılında özlemle anıyoruz. O mekânım Datça olsun dedi, bizde cennetlik koca şairimizi, ölümünden kısa bir süre önce LeMan dergisi için yazdığı yandaki yazıyı; sevenleri, meraklıları ve takipçileri için tekrar yayınlıyoruz.

ŞİİRİN GÜNÜ MÜ OLUR?

Analar günü, baba yemiş, babalar günü

Çoluk-çocuk günü şimdi de hangi aklı evvel akıl etmişse şiirler günü! Kadınların adet günü gibi bir şey! Tüketici toplumun icadları bunlar, millete hediye aldırma dümeni! Yalnız, bu Şiir Günü mübareğinde şiire sağır yaşamımıza herkes kızına, kızanına şiir mi taşıyacak yani? Birtakım şiir-miirleri "karanfilin saksıda, tabanımı yala Göksu'da" niyetine yılda bir kez sevdiğinize, saydığınıza armağanlarsanız ne olacak ki?: Yahu, bu memlekette Ozon Tabakası belki, ama asıl Ozan Tabakası çoktan delirmiş! sağda, solda ekranında, radyosunda iki-güç gece döktürünce kendini Goethe sanan şiir irili ufaklısı boy gösterdi mi sanki aynasızların aynasını taçlatacaklar!

Şiir bir bayramdır. Şiirin günü-münü olmaz! Şiir, delilerin Allah'ın günü kutladıkları bir bayramdır, işte o kadar...

CAN YÜCEL

Aslı Erdoğan

O Zamanlar Dünya

bir zamanlar masumdum. Bir yalan uydurmuş, herkesi kandırmıştım. Üç ya da dört yaşındaymışım. Öyle anlatıldı bana. Dünyanın her gün yeniden biçimlendirilmeyi bekleyen bir hamur parçası gibi elimde olduğu son yıldı, okumakla yazmak henüz bir ve aynıydı. Yalan söylemiş, okumayı söktüğümü bildirmiştim herkese. Öğleden sonraları kitabımı elime alır, ciddi, ağırbaşlı, ansızın büyümüş bir ses tonuyla, tane tane "okurdum". (Günün birinde karşılaşırsak, o kitabı tanıyacağımı sanıyorum, yalnızca dev sayfaların kokusuyla hışırtısı kalmış belleğimde, o ise, beni kesinlikle tanımaz.) Çoğunlukla akşamı bulurdu hikâyemin tamamlanması. Sonra... Gece bastırır, odam seslerle dolardı. Minik hayvancıklar annesiz kalıp üşüdüğünde, daha değişik, daha gerçek bir hikâyeyle dönerdi kitabım bana.

O zamanlar dünya hâlâ yoğrulması, renklendirilmesi, içine sızılması gereken hamurumsu bir kütleydi, ama hızla katılaşıyordu. Giderek kendisi oluyordu, tıpkı benim gibi. Günden güne daha çok suskunlaşıyordu. Beni çağırmaktan vazgeçtiğinde benim onu çağırmam, adıyla çağırmam gerekiyordu. O zamanlar masumdum, çünkü canım acıyor ama bir suçlu aramıyordum.

Yakınlarımın işbirliğiyle bir yıl süren "okur-yazarlığımı" anneannem bitirdi: Yalan söylüyorsun! Sen okuma filan bilmiyorsun. Biliyorsan, al da bu kitabı oku bakalım!

Geride kalansa bomboş bir kağıt, biraz sağır, biraz şaşkın. Dümdüz, yavan, gölgesiz. Hiç gerçekleşmeyecek bir dönüşü bekleyen...

Günün birinde, bir kız çocuğu hikâyesini bitirmek için, beceriksizce tuttuğu kalemle bir kuş yaptı. Gördüğü hiçbir kuşa benzemiyordu bu kuş, kanatları bile yoktu, çünkü uçmanın ta kedisiydi. Gözlerinde, kendi gözlerini bulduğundan, onu adıyla çağırdı: K-U-Ş. Sonra soluğunu üfledi ona, kendi etini ve kanını verdi, çocukluğunun soğuk gecelerini, çığlıklarını, annesinin gözlaşlarını... Yeterince güçleninceye, üzerine atılmış mavi mürekkepten ağı yırtıp temelli gidene değin... Yürekten kopan bir dua eşlik ediyor şimdi ona, keskin nişancıların menzilinde, sabah göğünün sisli yalnızlığından uzaklaşırken... Geride kalansa bomboş bir kâğıt, biraz sağır, biraz şaşkın. Dümdüz, yavan, gölgesiz. Hiç gerçekleşmeyecek bir dönüşü bekleyen...

Eylül 2001

>İskender Pala

Ya KALEM OLSUN ELİ OL KATİB-İ BED-TAHRİRİN* Ya KUL OLAYIM KALEM TUTAN ELLERE

Yakın zamana kadar gazete muharrirlerinden bazıları yazılarını kalemle, bir kısmı da daktilo ile yazar; bu yazılar gazete mürettiphanesinde (dizgievi) dizilir, ardından musahhihlerce (düzeltmen) mukabele usulü (karşılıklı) okunur, dizgi hataları giderilir ve sonra sayfadaki yerlerini alırdı. O vakitler muharrir, gazetede periyodik olarak fıkra yahut makale yazan adamdı ve müellif (bir konuda kitap yazan) ile edib (edebiyat eseri meydana getiren) veya koskoca şairden farklı olarak toplumda siyasî-edebî bir kimliğe sahip olup gezerdi. Hatta bunlardan bazılarının bir vakitler Halk Fırkası'nın birkaç dönem mebusluklarını yaptıkları işitilmiştir. Şimdilerde kullanılan yazar unvanı şüphesiz o vakitler, edibin karşılığı olarak kullanılıyor ve sap ile saman ayrılıyordu.

Bir gazete yahut dergi çıkarmanın en heyecan verici saatleri zannederim mürettiphanelerde yaşanır, burada kurşunların entertiplerden harflere dönüşerek akışı, zaten salaş bir ambar görünümündeki mürettiphanenin kendine has metal kokusu, kesif sigara dumanları, başlıklarda kullanılmak üzere kutucuklara ayrılmış hurufat kasaları, koşuşturmacalar, makine sesini bastıracak desibalde bağırış çığırışlar derken, bir mürettiphane, gazetenin ve gazetecinin çok zaman takılıp kaldığı entel mekânı oluverirdi. Mürettiphanelerin en belirgin özelliği, gazete satıcısı çocukların -ki dünya kuruldu kurulalı en halis ve de muhlis basın emekçileri bunlar ola gelmiştir- "Akşam baskısı!" çığlığıyla derbeder (bu sözcük Türk dilince "kapı kapı" demek olur) koşturmacalar arasında satılan gazeteleri istifledikleri o yumuşak mukavvadan mamul matrislere hakkedilmiş (kazılmış) sayfa provalarının gözbebeği gibi korunması, sevgiliden henüz gelmiş en son mektup gibi titizlikle ve satır satır okunması, matbaa merdanesine yamanmadan evvel son dizgi hatalarının da görülüp düzeltilmesi elbette bu mesleğin en heyecan verici kısmıydı. Halen de öyledir, saat 17'yi vurdu mu plazalarda yumurta kapıya, ağızlar gıdgıdağa durur. Bu bakımdan eski mürettiphaneler, bütün çalışanların kendisini gönüllü düzeltmen hissettiği folluklar olup çok horozlanmalara şahit olmuş, çok ibikler yoldurmuştur. Gariptir ki hâlâ bir mürettiphaneye (şimdi bu tür işlerin yapıldığı yere mizampaj odası tabir olunuyor) yolu uğrayan herkes bu düzeltme işini hâlâ çok iyi bilirdi.

Eski mürettiphanelere bitişik odalarda genellikle musahhihler otururdu. Bunlar Türkçe sorumluluğunu bir yaşam tarzı edinmiş ilkeli insanlardı ve içlerinde dil bilincine sahip öyleleri vardı ki sadece mürettibin (dizgici) değil, bazen muharririn de cümle ve anlatım hatalarını düzeltip okuyucuya pürüzsüz bir yazı sunmayı zevk telakki etmişlerdi. Yine o dönemlerde bir muharrir istediği uzunlukta yazı gönderme lüksüne sahip yaşardı ve sütunların sonunda sık sık "Mâbadı sayfa bilmem kaç, falanca sütunda" gibi göndermeler okunurdu. Hele bir muharrire "Hocam! Bugün reklamlar kabarık, yazıyı iki paragrafta kotarıver!" deyip son anda gelen reklamın da akçesine tamah ile yazı diye bir şeyi sayfadan külliyen çıkartan genel yayın yönetmenleri henüz altlarını ıslatan birer muhallebi bebesi idiler.

DÜZELTMEN DEDİĞİN BİR GARİP OĞLAN

Çok değil, daha kırk yıl öncenin düzeltmen portresi şimdiki üniversitelerin giriş kapıları için poz vermiş profesörler kadar ağırlıklı, saygın ve güngörmüştür. Hafız divanından beyitler döktüren, kısa dalga bir kanalda devamlı Brahms ve Beethoven dinleyen, arada sırada kim bilir hangi hüzün fırtınası arasında Aşık Daimî'ye takılıp, "Ne ağlarsın benim zülfi siyahım / Bu da gelir bu da geçer ağlama" diye türküler tutturan bu nahif ve narin vatandaş, aslında bir halk adamıdır, ama bilgisi ve meslekî birikimi sayesinde birçok yazarlardan, fikir danışılan bir duayen, bir ombudsman hürmeti görür. Yıllardır okuduğu her şeyi hazmetmiş, buna paralel olarak terkip ve tahlil yetisi gelişmiştir. Siyasiler gecenin bir vaktinde kapısını çalıp ondan, ülke meselelerinin çözümüne ilişkin olarak gizliden gizliye formüller ve reçeteler ister. Okuduğu yazılarda yalnızca cümle, harf ve kelime hatalarını değil, fikir hatalarını da belirleyip yazarını ikaz eden bu tip, yazık ki hayata biraz hüzünlü bakar, belki hüzünlü yaşar, hüzünlü konuşur; yazık ki kimsecikler ondaki bu hüznün aslında cahil yazarlara öykünmekten kaynaklandığını kestiremezler. Üstelik yazarlar da onu, kendi kariyerleri açısından tehlikeli görmeye alışmış tehlikeli tipler olarak çevresinde dolanıp durmadadırlar. Ne yapsın, mürettiphanenin hurufat kasveti, bir tünelden geçmekte olan trenlerin raylardan kompartımanlara yansıttıkları tıkırtıları andıran şedid gürültüsü ve kurşun zehirlenmeli yoğurt lezzeti arasında hüzünlü türkünün son dizeleri dökülür: "Göklere erişti figânım âhım / Bu da gelir bu da geçer ağlama."

İşine gelirken "Eğer bir hata gözümden kaçacak olursa gözümü çıkarsınlar!" telkiniyle kahvaltı yapan bu adamın, evine dönerken filesinde ülkeye nizam vermiş bir başvekil gururu götürdüğünden şüphe yoktur.

**** "Yanlış yazan katibin eli kurusun, kalem olsun!.." (Fuzulî)***

BEYEFENDİ PLAZADA KÖŞE YAZARIDIR DA!..

Çağımız köşe yazarlığı çağı... Eski muharrirler de, asil musahhihler de köşelerine çekildiler artık. Şimdi köşelere kurulanların köşe kapmaca oynadıkları; köşebaşını tutanların akşamdan sabaha köşe dönüp sabahtan akşama köşe oldukları günlerdeyiz. İçlerinde tescilli marka "Sahibinin Sesi" olanlar bulunduğu gibi, suya sabuna dokunmadan idare-i maslahat edenler de var. Plazaların zıpçıktı mesleği köşe yazarlığının ilk lazımesi, yazısını bilgisayarda yazabilmektir artık. Cümle de, kelime de; noktalama ve üslub da; hatta kontrol ile tashih de bizzat köşe yazarının inhisarındadır. O kimsecikleri beğenmez; kimseden korkmaz. Siyaseti de, ekonomiyi de bilen yalnızca odur. Hele din ve dil konularında gizli bir uzmanlığı vardır. Dünyaya nizamatı vermese, cin fikirlerini lütfedip kaari-i güziniyle (seçkin okuyucu demek olur) paylaşmasa ve beğenmediği şeyleri dile getirmeseydi ne olurdu şu dünyanın hali!?... Küçük dağları yarı ayık olduğu bir zamanda yarattığını bilmeyen yoktur. Adam Tanrı'yı mı oynasın, kulu mu kestiremez!...

Reklam ve reyting kaygısından olsa gerek artık onun yazdığı yazıların uzunluğu bilgisayar karakterlerinin sayısıyla ölçülmeye başlandı... Bu onun için çok kötü, hem de çoook!... Kim bilir, bu hususta haklılık payı bile olabilir. Sözgelimi kendisine ayrılan sütun 3.500 karakterlik ise ve o ezkaza kullarını irşad için 5.000 karakterlik bir yazı kaleme alıverirse gazetenin sayfa sekreterleri ve idarî kadro, hele de yayın yönetmeni patrona ne cevap verirler!.. Gelsin tartışmalar, sitemler, çekişmeler ve hatta kavgalar. Biri düşünür ki "Ukala herif, iki cümle az söyleyiverse ne çıkar sanki!" Diğerinin içinden geçense kin kokuludur: "Gözünü toprak doyursun senin a yüz karası!. İki kuruş reklam parası, ya da bir mankenin bacak arası için bizim yazıyı feda edersin ha, görürsün sen!" Alaylıya düşseydin benim mektepli zarafetime minnet olurdun a!"

Garip olan şu ki yazısına konulan sansüre isyan eden şu köşe yazarı, daha iki yıl önce masanın öteki yanında oturuyor, el uğuşturmaktan elleri nasırlanıyordu. İtiraf etmeliyiz ki bambaşka mesleklerden köşe yazarı olmuş bir güruh da yaşar aramızda. Futbolcu, haberci, polis şefi, emekli asker, şair, hikayeci vs. olmanın bir önemi yok artık!.. Bir bilgisayarda yazınızı dizip gönderebiliyorsanız, hele de o herkesin pek merak ettiği ulu fikirlerinizi gazete mutfağına vaktinde iletebiliyorsanız uygun bir yazarsınız demektir. Hele çerçevesini taşan bir yazı göndermeye kalkmaz, patronun menfaatlerini müdafa sadedinde kalem oynatmazsanız sizin köşe yaz köşesi sayılır. Ama bir de tersi olduysa vay halinize; artık o sayfada yer alacak reklamların, resimlerin, ilanların vb. düzenini bir anda allak bullak etmiş, koca plazanın bütün gelir kaynaklarını tüketmiş olursunuz ki, bunun üç defa tekrarı durumunda pılıyı pırtıyı toplamanın zamanı gelmiş demektir. Modern okuyucunun öyle uzun yazılar okuyacak zamanı mı var canım!?..

HER CİNAYET BAYAĞI DEĞİLDİR; FAKAT HER BAYAĞILIK BİR CİNAYETTİR

Bilgisayar teknolojisi, mevkutelerin (periyodiklerin) de yeniden formatlanmasını kaçınılmaz hale getirdi. Köşe yazarlarının bilgisayar kullanmaları, bütün matbuatın düzenini değiştiren bir mecburiyet gibi algılanıyor artık. En kötüsü de musahhih istihdamının ortadan kalkması oldu. Şimdi bilgisayar klavyesinin başına geçen her yazar kelimeleri ve cümleleri, istediği veya doğru bildiğince yazıp çıkıyor da kimsenin gıkı çıkmıyor. Günlük gazetelerin hangisine baksanız, Türkçenin bayağıca katledildiğini, sorumsuz ve vahşi cinayetlere kurban edildiğini görebilir, bunları meydanlarda, anfilerde, müdüriyetlerde ve hatta Fashion TV kahvelerinde avazınız çıktığı kadar haykırabilirsiniz de. Düşünmeyin yeter, istediğiniz kadar bağırınız ama düşünmeyiniz. Biz sizin yerinize düşünürüz, sizin yerinize darbe bile yaparız. Siz, bir işaretimiz üzerine çıkın sokaklara ve geçen yıl verdiğimiz tencere tavaları var gücünüzle tıngırdatın yeter.

Kalem bir düşünme aracıdır, bir yazı aracı değil!.. İnsan onunla düşünür ve düşüncesini dile getirip başkalarıyla paylaşır. Bu paylaşımdır ki yazarın da, edibin de, şairin ve muharririn de dil sorumluluğunu artırmakta, onu ulus önünde çetin bir sınava itelemektedir. Köşe yazarının imla yahut noktalama hatası yapması, yanlış cümle kurması veya dili özensiz kullanması yalnızca kendisinin değil, mensup olduğu medya grubunun ve hatta ülkenin ayıbıdır. Her bir köşe yazarına, fahri bir Türkçe öğretmeni olma zorunluluğu getirmedikçe, yahut her muharriri önce edebiyat sınavından geçirmedikçe medya bu ayıbı daima üzerinde taşıyacak, ülkenin genç kuşaklarına yansıtarak nesiller boyu sorumluluk altına girecektir.

Ne dersiniz; acaba yazılı ve görüntülü basının her biriminde yeniden musahhihler mi istihdam etsek?!..

ÇAĞDAŞ MUHARRİRLER İÇİN

Hayali Bey (ö.1557) ve Halil Nihat Boztepe'den (ö.1949) ilham çalarak biz de söylesek ayıp olmaz sanırız:

Muharrirler ki ekran içredir medyayı bilmezler
"O mâhîler ki derya içredir deryâyı bilmezler"

Firengistanı gezmişler, bütün AB'yi görmüşler
"Garabet bunda kim hâlâ bizim Konya'yı bilmezler"

BİR TASHİH HATASI

Yusuf Ziya aşağıdaki satırları yazarken buradaki yanlışlığı sanki gözden kaçmış bir dizgi hatası olarak yansıtıyor. Doğrusu ben önce eski musahhihleri düşünüyor ve sonra bunun bir kasıt eseri olduğundan şüpheleniyorum:

"Abdullah Cevdet muhakkak ki sayılı kıymetlerimizdendir. Yalnız, hem yolunu bulamamış, hem talihsiz bir kıymet. Birinci Dünya Harbi'nin perişan günlerinde bir şiir yazmıştı:

Vatanın öksüzüyüm
Öksüzlerin gözüyüm

Talihsizlik burada da yakasına yapışmış, bütün "öksüz"lerin "s"leri düşmüş ve doktor Abdullah Cevdet:

Vatanın öküzüyüm
Öküzlerin gözüyüm

olmuştu.*"

* *bk. Ortaç, Y. Ziya, Bir Varmış - Bir Yokmuş, Portreler, Akbaba Yayınevi, II. Baskı, İstanbul (ts.), s. 81*

Cunda anlatılmaz, yaşanır

Taş döşenmiş dar sokakları, sabunhaneleri ve yağhaneleriyle yarı terk edilmiş yarı nefes alan bir ada izlenimi veriyor insana Osmanlı Rumları'nın tabiriyle Moshonisi (mis kokulu ada), Cunda veya yeni ismiyle Alibey Adası...

1924 yılında yaşanan mübadeleyle birlikte adanın yerli halkı olan Rumlar göçe zorlanmış yerlerine de Girit'te ve Midilli'de yaşayan Türkler yerleştirilmiş.

Demir kapılar kitli, eski panjurlar kapalı. Yıkılmış kiliseler, bir dönem hükümet binası olan ardından da yetimhaneye çevrilen ve şimdilerde yıkık bir görüntüye sahip olan o bina, insanların hayal gücünü kullanarak farklı hikâyeler yazmaya itiyor.

Büyük taş binaların balkonlarında karalara büyünmüş Rum kadınlarını düşünüyorum. Gözü yaşlı göç etmek isteyen o aileleri. Gözüm iskeleye takılıyor Girit'ten Cunda'ya zorla getirilen Türk ailelerini hayal ediyorum, İsmet'ler, Nazlı'lar, Ahmet'ler... Gözlerim doluyor...

Bazı eski evler onarılıyor adada içinde yeni sahipleri... Terk edilmiş evlerin pencerelerini gözetliyorum ve çocuk gibi başlıyorum hayal kurmaya. Kimi zaman çocuklar oynatıyorum o evlerde kimi zaman da Maria ile Yorgo'yu düşünüyorum.

Ve zaman dünle bugün arasında kayıp gidiyor.

Cunda'ya ilk gittiğimizde Taksiarhis kilisesinin avlusunda bulunan bir pansiyonda kalmıştık. İlk kez bir kilise bahçesinin içinde kalıyordum. Nasıl söylesem ulvi duygular içindeydim.

İlkez, Tanrı'yı bu kadar yanımda hissetmiştim.

Adaya ikinci gelişimde ise İsmet teyzeyi tanıma fırsatı bulmuştum. 90 yaşlarını çoktan geçmiş olan İsmet teyze Girit'ten 12 yaşlarında göç etmişti buraya. Hayata sımsıkı sarılan bir kadındı... Yaşanmışlıklar, hüzünler, ayrılıklar hepsinin izleri adeta bir oya gibi işlenmişti melek yüzüne. Melek yüzüne diyorum çünkü İsmet teyze adeta bir melek gibi can vermişti bu yılın Ocak ayında.

Yıllarca eşiyle birlikte işlettikleri Altay pansiyonun başında şimdilerde oğlu İzzet Bey ile eşi Nilgün hanım bulunuyor. İki pırıl pırıl sevgi dolu insan. Cunda'nın dar sokaklarında cumartesileri pazar kuruluyor. Her çeşit zeytin ve yağın satıldığı pazarda değişik otlar da bulmak mümkün. Ben en çok deniz börülcesini sevdim; çünkü denizin kokusunu, adanın yeşilini bu sebzede hissettim dersem yalan olmaz.

Günün ilk ışıklarıyla birlikte balıkçı kayıkları geliyor kıyıya. Ağların içinde günün en taze balıkları. Güneşin sıcaklığı daha da ısıtıyor insanın tenini. Balık ve deniz kokusu karışıyor havaya. Sahille adeta bütünleşen lokantalarda envai çeşit balık ve balık mezesi bulmak mümkün. Viski ile pişirilmiş cikcik midyelerin tadı ise yemede yanında kal

cinsinden. Ah! o balıklar... Belki reklama girer ama ne yapayım kendimi tutamıyorum Bay Nihat Lale Restaurant ise ada ile bütünleşen bir klasik. Muhakkak ama muhakkak mezeleri denenmeli...

Taş Kahve'de içilen Türk kahvesinin tadı ise bir başka. Kırlangıçlar uçuşuyor bu 100 yıllık kahvenin içinde. Kimi zaman elleri nasırlaşmış balıkçılar görürsünüz, kimi zamanda bir aile yudumlar orada kahvesini. Otantik kahvenin içinde duran ve duvara asılmış ahşap oymalı ayna ise bir başka hava veriyor mekana.

Bir dönem hükümet konağı olan ardından da yetimhane veya okul olarak kullanıldığı söylenen o ihtişamlı taş binanın içine girdiğimde kendimi hiç bilmediğim, tanımadığım bir zaman diliminde hissettim. Yıkık binanın duvarlarına renkli boyalardan çizgi film kahramanları kazınmış. Nasıl da mutlu bakıyorlar, binanı tüm griliğine rağmen. Çocuk sesleri çınladı kulağımda, çürümüş sıralara dokundum, annesini veya babasını tanımayan meşhul çocuklar geldi aklıma. Binanın çürümüş geniş merdivenlerinde elinde oyuncaklı çocuklar yürüttüm. Çürük çarık balkona çıktım, adaya, karşı kıyıya baktım.

Deniz kokusu, okulun terk edilmişliği iliğime işlendi sanki. Köklerinden ve vatanlarından zorla kopartılan insanları düşündüm.

Gezim esnasında Anadolu'dan özellikle de Muğla ve Karadeniz'de yaşayan Rumların hüzünlü göç hikâyelerimi anlatan kitapları bulundurdum yanımda. Ondan mıdır bilinmez aklım ve kalbim hep kıyının öte kıyısındaki o insanlar için çarptı. 1900 lü yıllarda, 8-10 bin kişinin oturduğu adada, ikibin insan barınır günümüzde. O yıllarda 4 ilkokulu ,

Adanın Kiliseleri

TAKSİHİ YARHİS KİLİSESİ

1873'te inşa edilmiştir. Şimdi artık akmayan Aşağa Çeşme sırasındadır. Rumların geleneksel olarak uyguladıkları Bizans Mimarisi stilindedir. Cunda adasının metrepol kilisesiydi.

AYA TRİYADA

1865 te yeniden inşa edildiği kaydediliyor. Adanın ilk inşa edilen kilisesidir. Günümüzdeki Bakkal sokağının sonunda, büyük bir arsa var; kilise oradaydı.

AYOS DİMİTRİYOS

Doğuya bakan yönde, yel değirmenlerine yakındı deniyor.

PANAYA KİLİSESİ

Bakkal sokağının başında, iki buçuk duvarı duruyor. 1850'de ikinci kez inşa edilmiş.

AYOS PANDELEYMONAS

Kuzeybatıdaydı, kaydı var. Alt sıradaki Ayos Nikolaos Kilisesi gibi denizciler tarafından, azizleri anısına inşa edilmiştir.

AYOS NİKOLAOS

Bu da kuzeybatıdaydı deniyor.

AYOS YANNİS

Adaya girişteki sol tepenin üstünde, dört duvarıyla duruyor. İçinde bir şey kalmamış. Üç denizi de gören konumdadır. Buraya âşıklar tepesi deniyor şimdi.

calidis@yahoo.com

1 kız okulu, 1 öksüzler yurdu varken, bugün sadece bir ilköğretim okuluyla bir çocuk yuvası bulunuyor.

Neo-klasik mimari hayranlarına; doğa ve sessiz bir yaşama hasret olanlar için ideal bir ada. Öyle ki bu adayı her ziyaret ettiğimde farklı bir bağ oluşuyor içimde. Oradan her ayrılışımda da sanki içimden bir parça kopuyor gibi oluyorum. İnsan galiba sevdiği ve hasret kaldığı şeylere delice bağlanıyor. Birkez gitsen bir daha gidesin gelir ve her gün biraz daha fark etmeden bağlanır ve âşık olursunuz.

Venedik'in dar bir sokağında; yeşile hiç yüz vermemiş kimi sokağında da adeta Bizans'ta duyumsarsınız kendinizi.

Bu tarih ve uygarlık kokan adanın tadını çıkarmak için kıyı kıyı, çepeçevre, inişli çıkışlı dar yollarında dolaşmanız gerekir. Ama yalnız değil, yanınıza muhakkak âşık olduğunuz adamı alın. Onunla çıkartın bu romantik adanın keyfini. Dar sokaklarda yürüyünce veya güneş batışını izlerken onun gözlerine bakın ve sevdiğinizi bir kez daha söyleyin, yüksek sesle.

Cunda'da veya Çataltepe'de gün batımı bir başka olur. Güneş her rengi gözünüzün ve aklınızın içine kazınır, öyle ki en soğuk kış günlerinde bile o batış gözünüzün önüne gelir ve siz bir dahaki yazı dörtgözle beklersiniz.

Manastırları

1817 sayımına göre, ada üzerinde 7 manastır vardı. Sonradan inşa edilen, Cunda'nın kuzeydoğusuna uzanan Ayvalık yönündeki ucun tepesinde bulunan Evan Gelistriya Rahibeler Manastırıyla sayıları, 8 e ulaşmıştır.

ÇAMLI MANASTIR (TAKSİYARHİS TA ÇAMYA)

Adanın merkezinden yaya olarak ve pateriça yolundaki ekşi çeşmenin sol yanı izlenerek, rahat bir yürüyüşle bir saatte varılabilir. O eski yıllarda Ayvalıklılar'ın, Cundalılar'ın, çam kokulu havasını solumak için günübirliğine gittikleri bir tatil ve 'Bir Mayıs'ı kutlama yeriydi.

LEKA PANAYA MANASTIRI YA DA KORUYAN MERYEM MANASTIRI:

Ayvalık'ın Dalyan Boğazından çıkışta sağda, aynı boğazdan girişte solda, zeytin ağaçlarının arasından görünen boğaza hakim manastır Leka Panaya'dır.

AYIŞIĞI MANASTIRI (AYDİMİTRİ TA SELİNA)

Cundanın kuzeye bir uzantısı olan Pateriçanın anlamı Koltuk değneğidir. Bu kara uzantısına, denizden de karadan da gidebilirsiniz. Karadan gidiş, kısa ve çabuk olur. Pateriçanın birinci köyü ile ikinci köyüne eski dönemde aşağı damlar, yukarı damlar deniyordu. Geçtikten sonra, 45 dakikalık bir yürüyüşle `Ayışığı Manastırı' na varabilirsiniz. Bir kapısı üzerinde 1771 bir diğerinde 1795 tarihinin kazınmış olduğunu görürsünüz. Bu tarihlerin manastırın onarım tarihleri olduğu söyleniyor.

AYOS APOSTOLOS MANASTIRI

Cunda'ya giden köprüyü geçip, soldaki sahil yoluna saptığımızda, 500 m sonra sağ yukarıdaki küçük tepede... 4 duvarı duran, mimarlık sanatından eser taşımayan, gelişi güzel bir yapı. Küçüklüğünden 2-3 keşişin barınmış olabileceğini sanıyoruz. Manzarası iyi.

TAVUK ADASI MANASTIRI (AY YOANNU TOU PRODROMOU)

Cunda sahilinden rahatlıkla görebilirsiniz. Hatta yüzerek dahi adaya gidilebilir. Altlı üstlü 120 odalı olduğu, bunların yazlıkçılara kiralandığı; 1821 de Osmanlı'ya başkaldırılarında, Yunan Amirallerinin bu manastırda toplanıp, Ayvalık'ı ve ayrı yerleşim yeri olan Moshonis'in (Cunda) kurtarılmasını planladıklarını kaydediyorlar.

GÜVERCİN ADASI MANASTIRI (AY YORGİ MANASTIRI)

Korsanların sığınağa olan bir adadır burası, doğal bir dalyandır, geçmişte acımasız korsanların yaşlandıklarında, denizleri harmanlayamadıkları dönemleri geldiğinde, ellerindeki kandan, günah ve cinayetlerinden arınmak için sığındıkları bir manastırdı burası.

PROFİT İLİYA MANASTIRI (İLYAS PEYGEMBER)

Köprünün Cundaya gidiş yönünde 200 m sonra; deniz tarafında temel kalıntılarından az bir şey duruyor.

KIZLAR MANASTIRI (EVAN GELİSTRİA)

Bu kiliseler ve manastırların listesini eski Cundalılardan Sitsa Karaiskaki nin "Yurdum: Kokulu Adalar", Vasiliki Ralli'nin "Unutulmaz Yurt: Küçük Asya" kitaplarından derledik.

Barbo konuşuyor

Yıllardır kralımızın kulağına erişmeyi deniyorum. Ona bir haber iletmek istiyorum. Kral mektuplarımı yanıtlamadığı ya da memurları arada sırada bir kaç satır yazdığı için yeni gelişmeleri beklemekten başka umarım yok. Belki vermek istediğim haber amacına ulaşmayacak, ancak o gün kralla mutlaka karşılıklı konuşacağım. Çünkü birkaç aydır aşçılar, süvari yüzbaşıları ve bahçıvanlar ülkemizi terk etmekte. Komşu ülkeye gidip, orada mesleklerinde çalışıyorlar. Dilden başka bir zorlukları yok. Hepsi de yaşamlarından çok memnun. Son haftalarda sınırdaki memurların anlattığına göre trenler dolusu duvarcı, marangoz, dam aktarıcı, hatta köleler evlerinden ayrılıp, komşu ülkeye geçmekteymiş.

Evimizin bulunduğu caddede ben ve karımdan başka yaşlı bir tüccar kaldı. Fakat karımın anlattığına göre, bu yaşına karşın o da yakında yola çıkmaya hazırlanıyormuş. Artık kilometrelerce çevremde konuşup, söyleşebileceğim hiç kimse kalmadı. Canımız iyi bir yemek çektiğinde cumartesi günü katırlarımıza eyer vurduk mu, ancak pazartesi günü iyi bir lokantaya varıyoruz. Fakat bu yolculuk yorucu ve karım da artık genç sayılmayacağı için son zamanlarda yemeğe gitmekten vazgeçtik.

Panayırlar kapandı. Artistler, cambazlar ve kılıç yutanlar çadırlarını toplayıp gitti. Uzun kış akşamlarında oğlumdan başka "Mayong" oynayacağım hiç kimse kalmadı. O da saygısından olacak hep beni kazandırıyor.

Kendi haline bırakılmış o tarlalara bakan bahçemize sadece kendimize yetecek kadar mısır ektik. Yağmurlu günlerde avluya küçük tenekeler yerleştiriyor ve toplanan yağmur suyunu boş şarap fıçılarına dolduruyoruz. Çünkü su terazisinde çalışanlar da ülkeyi terk etti. Boşalan evlere bir sürü böcek yerleşti. Dünden bu yana benim tek oğlum da sınıra giden yola bakmaya başladı. Hiç konuşmuyor, hiç yakınmıyor, fakat ben ne olduğunu anlıyorum. Peki, şimdi ben onun bu yalnızlığı bırakıp, çekip gitmesine engel mi olayım? Gidecek, belki bağlılığından hasta anasını da beraberinde götürecek. Yaşlı babası ise zamanı kavramayacak kadar budala!

Geceleri kralın atlı askerleri kentte geziniyor. Ellerinde meşaleler kaçak asker arıyorlar. Bir çavuşun bana anlattığına göre kral, hassa kıtasındaki askerlerin sayısını on iki okçuya indirmek zorunda kalmış.

Ülkemizin son yargıç ve filozoflarının da artık verecek öğütleri yok. Onlar yine de bir sürü açıklamayla kralın huzuruna çıkıyorlar, fakat söylediklerinin anlamı üzerine hayâle kapılmaktan çoktan vazgeçtiler. Ülkede kalmış olan halkı gruplar halinde topladılar. Böylece insanları artık daha kolay denetleyebiliyorlar. Ben ve Atamara kentinde yaşayan arkadaşım Sinka, kararsızlar grubundanız ve kralın çıkardığı son kararnameye göre mücadele edilmesi gerekenlerdeniz. Aşırı karşı çıkanlar hemen hapishaneye tıkılıyor. Fakat nöbetçi erlere de artık kimse güvenmiyor.

Dolaşan söylentilere göre kralın sarayında sadece nefesli sazlar orkestrası kalmış. Onlara on iki okçu dikkat etmekteymiş. Fakat okçuların arasında da tedirginlik varmış. Anlatıldığına göre her gün, aralarında sessizce anlaşan bir okçu ile iki orkestra elemanı sarayı terk edip yurtdışına gitmekteymiş. Kralın müzik bile dinleyemeyeceği gün yakında gelecek!

O gün ise benim en mutlu günüm olacak. Sabah erkenden katırıma binecek ve başkente gideceğim. Kralın yanına çıkıp haberimi iletmemi hiç kimse engelleyemeyecek. O gün mutlaka bana ayıracak zamanı olacak. Çünkü ülkede sadece ikimiz kalmış olacağız. En sonunda kralın gözlerini açacağım. Aşçılarını, duvarcılarını, masörlerini, süvari yüzbaşılarını ve kölelerini nasıl mutlu kılabileceğini anlatacağım krala.

Manfred Bieler

Doğumu 1934, Zerbest/Saksonya. Ölümü 2002, Münih. Şiirler, hikâyeler, romanlar, denemeler, senaryolar yazdı. Başlıca eserleri: "**Kürsüye Ateş**", parodiler, (1958). "**Halalarım**", öyküler, (1964). "**Genç Roth**", öyküler, (1968). "**Tavşanım Ben**", roman, (1969). "**Kağıttan Yapılmış Üç Gül**", radyo oyunu, (1970). "**Yolcu**", öyküler, (1971). "**Kızlar Savaşı**", öyküler, (1975). "**Sonsuz ve Üç Gün**", öyküler, (1986). "**Prusya gecesi**", senaryo, (1988). "**Gece Gibi Sessiz**", anılar, (1989). "**Ayı**", roman, (1991). "**Barbo Konuşuyor**" öyküsü yazarın "**Genç Roth**" adlı kitabından alınmıştır.

Sinekli Bakkal Rüyası:
Kolalı Amerikan-Türk Sentezi

Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok, deseler de, her işe kalkışan bir kez daha keşfeder Amerika'yı. Büsbüyük mucitcikler, yıllarca gevelenmiş muhabbetleri birer büyük hikmet edasıyla yumurtlayıverir, ağzınız açık bakakalırsınız.

Son örnek: Medya/millet/şirket bütünü içinde yaşadığımız Cola Turka bayramı.

Yengeye selam, çocukları benim için öp (kiss for me'den Türkçe'ye naklen), kayınpeder, kayınvalide, biber dolma, "Dağbaşını duman almış" marşı eşliğinde büyük aile yemekte... Amerikan gâvuru, içince kolanın Turkalısını böyle olurmuş. Tüm bunlardan habersiz kafe'ye giren şaşkın New York'lu Coni, çektikçe Cola Turka'yı Türkleşen Teksaslı kovboyun yenge, çoluk çocuk, elini göğsüne bastırıp "bendensin" laflarından hiçbir şey anlamıyormuş ... ve fakat, o da anlayacakmış nihayetinde, evinde. Üstdudağının üstüne yapıştır bir bıyık, tutuştur eline Cola Turka, bak bakalım Coni'ye...

Rüya -reklam- bu ya...

Tasarımcı ve yapımcılarının "Pozitif milliyetçilik" etiketi yapıştırdığı, "New York'ta bir Morning" adlı bu rüyayı gördüğüm andan itibaren aldı beni merak: Yahu, biliyorum ben bu rüyayı, gördüm daha önce ama ne zaman, nerede?

Döndüm, rüyalar defterime baktım. O ne? "Kahrolsun Amerikan Kola" başlığı altında sayısız seans kaydetmişim. En sonuncularından biri, Fransa'da Cezayirli işadamının Mecca (Mekke) Cola'sıymış. "Aptalca içme, Mecca Cola iç" diyor. Bunun Zemzem Cola'sı var, Arap Cola'sı var, var oğlu var.

Milli/dini cola peşindeki Arap/İslam mücahit işadamları gibi pozitif milli takılanların arasında İngilizler bile var. Hani şu "world music" pazarından kalkınıp hızla küreselleşen, havayolları dahil uluslarası taşımacılığa kadar uzanan Virgin, bir de kola işine bakalım demiş, iyi para var. Kendi evi İngiltere'de ancak % 4'lük pazar payına razı olmak zorunda kalan Virgin Cola, Amerikan pazarına hayli tantanalı girmiş: Şirketin sahibi Richard Branson, New York Times Meydanı'nda İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma bir tankla tur atmış. 20 milyon $'lık reklam kampanyasını da "Bir şey söyle" sloganı üstüne oturtmuş. Coca- Cola ve Pepsi bir şey söylemiyor, hava yapıyorlar ya, onlara kafa tatuyor Virgin -Melek- Cola.

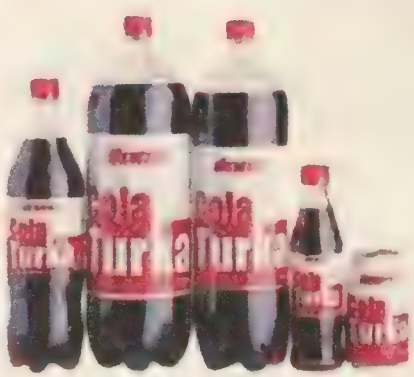

Hiç de başladığı gibi bitmemiş rüya. İki yıl sonra, Amerikan pazarından çekilme kararı almışlar. "Coca-Cola ve Pepsi'yle mücadele anlamsız" demişler. Tank-top operasyonu kâr etmemiş devlere.

Dışarıdaki kola savaşları bir yana, bizde de yerli mallarda da nicedir "âlem bize hayran" rüyası, değişik fasıllarla vizyona girmiş. Mavi Jeans'e bakıyorsunuz, gene New York üzerinden sesleniyor: "Bu Türkler de çok oluyor" hiddeti.

İngiliz kadınını Karadenizli koca aracılığıyla Doğuş Çay tiryakisi yapmak, önüne gelen bütün çaylara burun kıvırtmak da var aynı minvalden olmak üzere. Lipton'dan tutun Sir Winston Tea'ye kadar bütün dünya markaları, Seylan meylan burada kapanın elinde kalsa da, rüya bu ya, İngiliz tutturuyor "Degilduuur" diye, Dogus da Dogus...

Of ki oof, Salla bi tanem, hesabı.

***

Kayıtta tüm bunlar var da, Türkleşen ecnebi üstüne hayli klasik bir de fıkra var. Lakin orada içilen ve kimlik değişimini yaratan ne çay ne kola, öz be öz Türk içeceği, rakı. Alman Hans iki kadeh atınca, of ulan of çekip "Ne olacak bu Almanya'nın hali" diye dertleniyor ya... İşte o fıkra, Almanya'dan New York'a transfer olmuş gibi geldi New York'ta bir Morning rüyasında, tabii rakı da kolalaşmış, iş-ürün icabı.

Fakat, bütün bunlar da kesmedi beni. New York'ta bir Morning'in starı Chevy Chase'yi bir yerlerden gözüm ısırıp duruyor. Nereden, onu çıkaramıyorum. Yukarıda andığım seanslarda tema birliği var rüyaların, fıkraların. Ama bu Chase'e takılı kafam. Bir vakitler Hollywood'un en gülünen adamlarındanmış muhterem ama, bana pek bir şey söylemiyor. En sondaki yapıştırma bıyıklı görüntüsü bana asıl aşina gelen.

Başa dönüp yapıştırma bıyık üzerinden sürdürüyorum defteri taramayı. Ömründe hiç bıyık bırakmamış Ediz Hun çıkmaz mı karşıma! Fotoğraf altı: **Sinekli Bakkal**'da islamiyeti seçen İtalyan piyanist Peregrini.

İşte bu. Chevy Chase'nin gömlek, kravat, gözlük ve yapıştırma bıyıklı -elinde Cola Turka- geğirmiş gibi duran pozu, meğer 70 yıllık **Sinekli Bakkal** rüyamızdan mülhem.

Şimdi oturtabiliriz senaryoyu yerli yerine. **Sinekli Bakkal**'da Halide Edip Hanım bir sentez peşindeydi. Onun gördüğü Doğu - Batı sentez rüyasının yeni versiyonu, kolalı! Bakalım rüyanın aslı, başlangıcı nasılmış.

Bir gönül vardı bende

Anglo-Sakson (İngiliz-Amerikan) kaşığıyla Türk kolası ihdas edip karıştırmanın ilk örneğidir **Sinekli Bakkal**. Nasıl ki bugün New York'ta bir Morning rüyası daha adından başlayarak kırma dil sentezini taşıyorsa, **Sinekli Bakkal** da ilk önce İngilizce yazılıyor ve Londra'da basılıyor: *The Clown and His Daughter*.

1935'te İngilizler için *Soytarı ve Kızı* olarak yazılıp yayımlanan roman, burada *Sinekli Bakkal* adıyla biraz değiştirilerek tefrika edilecek ve ertesi yıl da kitaplaşacaktır. Ve uzunca zaman kılavuz kitap misyonunu üstlenecek, "best seller" vaziyetinde 40'ın üstünde baskıya mashar olacak, 1967'de sinemaya aktarılacaktır. 1942'de aldığı CHP Roman Ödülü de cabası.

Öyle böyle caba değil; İktidar, daha ötesi DEVLET ödülü, tescilidir bu. Halide Edip Hanım'ın şahsında çok daha özel anlam ve önem arz eder. Çünkü, 1923'te yeni kurulan devlet, Halide Edip ve eşini muhalif olmaları dolayısıyla yurtdışına sürmüştür. 15 yılı bulan sürgün ağırlıklı olarak Fransa ve İngiltere'de geçmiş, iki kez de Amerika'ya uzanılmış. Yurda dönüş, ancak Atatürk'ün ölümünden sonra gerçekleşir.

Ama görünen o ki, dönüşün ilk adımlarından birini **Sinekli Bakkal** oluşturmaktadır. Tefrika ve yayımına izin verilmesi, affın sinyali sayılırsa, ödül de resmi tescil yerine geçmektedir.

Neden bu kadar kıymetli **Sinekli Bakkal**?

Çünkü efendim sentez taşıyor içinde. Daha 1850'lerden, Tanzimat'tan beri onunla yatılıp kalkılan yüzyılların rüyasını. Örneğin ilk "modern" yazar-düşünürlerimizden Şinasi Efendi, 'Asya'nın akl-ı pirânesi ile Avrupa'nın bikr-i fikri"ni birleştirmekten dem vurur. Nerede? "İstanbul Sokaklarının Tenvir ve Tathiri" başlıklı gazete yazısında. Yani, sokakların aydınlatılması ve temizliğini konuşuyoruz. Ve bu bahiste de, Asya; Doğu'nun bilgeliği (akl-ı pirâne) ile Avrupa'nın; Batı'nın yeni, bakir düşüncelerini birleştirmek, evlendirmek gerekmektedir.

Namık Kemal'se, roman türü için aynı formülasyona başvuruyor: "Şark ve garbın fikr-i kemal ve bikr-i hayalini izdivaç ettirmeğe çalışırız." Yine sentez, birleştirme; izdivaç, evlilik hayali. Ve yine Doğu bilgeliği (fikr-i kemal), Batı tazeliği, bekareti hayali, yaratımı (bikr-i hayal) temsil ediyor. Her iki formülasyonda da bakire (dişil) olan, Batı. Pirane, kemal gibi eril sıfatlarsa, Doğu'ya ait. Yetkin erkekle (BİZ-DOĞU) ile bakire kızın (ONLAR-BATI) evliliğidir rüyası görülen.

Osmanlı erkeklerinin eğretilemelerle ifade ettiği bu rüyayı Halide Edip somut hayata, eyleme dönüştürüyor. Çok önemli bir farkla: **Sinekli Bakkal**'da Batı, Doğu'yu tercih ediyor, ona teslim oluyor. Ve erkeklerin rüyasından yine büyük bir fark var: Tercih eden Batı, erkek. Teslim olunan Doğu, kadın!

İtalyan piyanist, müzik öğretmeni Peregrini, ortaoyununda zenne (kadın) rolüne çıkan, aynı zamanda Karagözcü "Kız Tevfik"in kızı hafız Rabia'ya yalvarır: "Rabia, Rabia, dinin dinim! İstediğin yerde, istediğin gibi yaşamaya razıyım. Beni kabul eder misin?" Ve Peregrini olur sana Osman, Müslüman. İşte rüya, işte sentez.

Batı'nın bikr-i fikrini, asarı nefisesini temsil eden Peregrini, yanık sesiyle mevlüt, Kuran okuyan hafız Rabia'nın şahsında Doğu mistisizmini, bilgeliğini seviyor ve seçiyor. Akıl (Batı) kalbe (Doğu) teslim oluyor. İzdivaç bu izdivaç.

Osmanlı'dan cumhuriyete geçen dönemde Batı'nın kadından erkeğe dönüşümü neden? Uzun hikâye, o fasla girmeyeceğim ama **Sinekli Bakkal** örneğinde bu, biraz da Halide Edip'in şahsıyla ilgili. Kendisi, Amerikan misyoner okulunda -Üsküdar Amerikan Kız Koleji- okumuştur. Mondoros sonrası, Amerikan mandasını (sömürgeliğini) savunmuştur. Yani kimin hâkim (erkek) olduğunu bilir!

Fakat yine de hâkim olanın bağımlı olana vurulup bağlanmasını ister gönül. Onlarda akıl ve güç varsa, bizde de ruh var, maneviyat var hesabı.

Söyleyin bakalım şimdi, New York'ta Bir Morning, **Sinekli Bakkal**'la aynı rüya mı, değil mi? Zahmet etmeyin, yanıt benden: Hem aynı, hem değil. Rüya aynı da, reklamcılar onu Amerika'dan araklıyor!

Amerikanya'dan arak Pozitif Milliyetçilik

Gülmeyin. Bir kere reklam gurularımız **Sinekli Bakkal** adını duysalar da yukarıda anlattıklarımı bilmezler. Gerçi o da Amerikanya üzerinden beslenmiştir ama hayli demodedir, reklamcıların işi olmaz. Reklamcıların gözü kulağı bu işin Kâbesi Amerikanya'dadır: "Guru" denen şeyhlerin ve psikoterapik tarikatların cennetinde...

Kendini tanı, hayatı sev, ruhunu yücelt vb *Tavuk Suyuna Çorba* vaazler fışkırtan o gurulardan biri de Ayn Rand. Kayıpkaçak ana baba, karı, koca, sevgilileri tv stüdyosunda gözyaşları eşliğinde kavuşturan ya da kavuşturamayan Film Gibi'nin sunucusu, sinemada Komser Şekspir'in yönetmeni, reklam dünyasının vazgeçilmezi Sinan Çetin, Ayn Rand'ın Türkiye şubesidir. Kurduğu yayıneviyle onun kitaplarını yayınlamaktadır.

Ülker kesesinden dehalık taslayan Sinan Çetin ve ona bu işi veren Serdar Erener, özel buluşları olarak sundukları "pozitif milliyetçilik" muhabbetini işte, oradan; Kâbe ve gurulardan araklıyorlar. Amerika'yı kendi alatemeti farikası kolayla Türkleştirme rüyasının ne mene bir şey olduğu üstünde durmayacağım artık. Gereksiz.

Serdar Bey'in sevgilisi Özgür Kız, namı diğer Nil Karaibrahimgil'in besteleyip, Fethullan Hocaefendi cemaatinin himaye ettiği Kubat'ın seslendirdiği cıngıl sentezine ayrı bir dikiz de gereksiz. Malumunuz, Cola Turka'nın üreticisi -reklamveren- Ülker Grubu, bir ara "yeşil" yani "irticai sermaye" sıfatıyla mercek altındaydı. Gerçi Ülker'in -ve Cola Turka'nın- en büyük pazarlamacası Emniyet Gıda'nın kurucu sahibi R. Tayyip Erdoğan, başbakan; yürü yaa Ülker vaziyeti durumu yaşanmaktadır.

Ol sebepten Amerikan sermayeli Yaung&Rubicom adlı reklam şirketi, Amerikalıların Türkleştiğini anlatan reklam filmi yapar. Özgür Kız'ın yazıp bestelediği şarkıyı sesi hiç uymasa da "cemaat"te yakın birine, Kubat'a okutur. Müşteri velinimetimizdir. Paranın da rengi, dini, imanı olmaz. Geçelim. Dahası, para her zaman, her koşulda, her yerde aynı şarkıyı söyler. Şu arak slogan, "pozitif milliyetçilik" lafına yakından bakılırsa, bu daha iyi anlaşılır.

***

I. Dünya Savaşı'yla imparatorluklar dağılıp güçler dengesi değişince ABD, Willson'ın ağzından "Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" ilkesini sürdü piyasaya. Sömürgelere patronlarını/sahiplerini seçme "özgürlüğü"ydü bu. Nitekim, Halide Edip'in savunduğu "Amerikan mandası"; himaye görünümlü sömürgesi de işte o "ulusların kaderlerini tayin hakkı"nın ürünüdür. Ne kadar özgürlükçü ve milliyetçi, değil mi?

Sonra Stalin aldı o lafı, "ezilen ulusların meşru milliyetçiliği"ne kadar taşıdı. Şimdi de bakıyorsunuz, bir yanda küreselleşme, bir yanda küreselleşmecilerin destekleyip kışkırttığı kanlı etnisite -milliyet savaşları... Bu arada Stalin'in "meşru milliyetçilik" tezi, kısacık tarihi soykırımlarla, ırkçı, cinsiyetçi ve hepsinden önemlisi sınıfsal ayrımcılıkla bezeli ABD'de "sosyal program"ın esin kaynağı olmuştur: "*Pozitif ayrımcılık*" diye muhteşem bir tez üretmiştir siyasetçiler, sosyologlar.

Nedir pozitif ayrımcılık?

Özeti: Yoksullara, yoksunlara, özürlülere hoşgörü, yardım, destek! Toplu taşım araçlarında "Hamilelere, yaşlılara, sakatlara yer verin" türünden uyarılar vardır ya, özü o. Eğitimin hayli pahalı olduğu Amerikanya'da göçmenlere, zencilere özel kontenjan ve burs hakkı tanınır. "Pozitif ayrımcılık" budur. Aynı kavram, bir ara feminist hareketin de baştacı, sloganı olmuştur. Cinsiyetçilik, ayrımcılık yapmışlardır ve bu meşrudur kendilerine göre, tıpkı Stalin'in "meşru milliyetçilik" tezindeki gibi...

Şimdi reklamcılar, bir kere daha keşfediyorlar Amerika'yı (ya da tekerleği) ve muhteşem bir "fikir" olaraktan satmaya kalkıyorlar, ırksal, tensel, cinsel, sınıfsal vb vb "özürlüler" için bahşedilmiş teselli mükâfatını!?

Pozitif milliyetçilikmiş. Pöh! Alın başınıza çalın. Cehaletinizi "deha" diye yutturmaya kalkmayın. Yemezler.

Deha şurada: Coca-Cola, ramazan aylarında iftar sofralarından, şimdilerde Tünel-Galata hattında ayakkabıcı, mısırcı, kokoreççi, berber falan bilcümle esnafın tıkırtısı şıkırtısıyla "hayatın ritmi" havasında, gayeten yerlici, gayeten "milli" reklamlar yapmakta burada!

Peki, n'oluyor şimdi?

Beyleeer... Lafınızın nereden gelip nereye gittiğini bilin, öyle konuşun. Hadi, "ayrımcılık" yapma pahasına bir atasözünü hatırlatayım size: Merdi Kıptî, sirkatin söylerken şecaatin arz edermiş. Türkçesi: Harbi Çingene hırsızlığını söylerken yiğitliğini koyarmış ortaya. Sizinki o hesap.

Malûm, kola dediğiniz şey gazlı içecektir, geğirtir. **Geğiriniz lütfen. Yarasın.**

Bir düşkalenin hemen yanıbaşındayım

eni mavi kentte mi bıraktım? Genç bir kızın gözlerinde yansıyan bakışlar mıydı: kent ve mavi?

Mavi kentten ve yansıyan bakışlardan uzaklarda, Körfezin ortasında hemen Cenevizlilerden kalmış bir kalenin, unutulmuş, habersiz, yıkıntıları bile kalmamış, artık bir düşkalesinin yanı başındayım.

Otuz iki yazdır her yıl geldiğim doğa parçasının son yıllardaki katledilişini izliyorum. Çaresizim, ancak kendi sınırlarım içinde doğayı koruyabiliyorum. Öte yandan cinayetler gözümüzün önünde sürüyor.

Tüm eylemler, tüm girişimler yanıtsız kaldı. Ne yapalım memleketim benim böyle! Anılarla iç içeyim. Anılar beni hiç yalnız bırakmıyor, çünkü öylesine bozulduki ki Körfez!

Kaçış yolum yazı:

Önce kurşunkalemimi açtım. Geç kalkılan bir sabahtı. Evin arka tarafı gölge ve bir Saros esintisi altındaydı. Kahvaltı sonrası keyif çayımı doğaya bakarak, ağaçlara, yeşile bakarak içmek sabahın en iyi fikriydi.

Sabah da yumuşacık bir sabahtı.

Defterimi alıp, ki yakın bir dostun, bir başka yazıdüşkününün armağanıydı, arka balkonda sabaha yazıyı düşürdüm. Ağaçlar büyümüştü. Bulunduğum açıdan evleri az görüyordum. Ne büyük mutluluktu bu! Ben doğaya bakıyordum. Yani bizim "uzak"taki tepeye. Her akşam güneşin battığı tepeye.

Çok derinlerde kuş sesleri sabahın sonuna geldiğini haber veriyordu. Kuş seseleri giderek alçalıyordu, güneş dikleşiyor, sabah her sabah gibi sonuna geliyordu.

Önce kalemimi, kurşunkalemimi, o bildik eski kalemlerden bir kalem, açtım. Bir çakıyla açtım.Çok eski günlerdeki gibi.

Sonra kuş sesleri hariç öteki sesleri duymadım. İrademle duymadım. İrademe de hep güvendim. Sonra görüntümdeki -tek tük de olsa- evleri, yapıları görmedim, irademle görmedim.

Yalnızca doğaya baktım. Sonra, kaleye baktım. Kaleyi ilk gördüğüm haline (durumuna) baktım. Şimdiki durumunu görmedim. İrademle görmedim. Sonra kurşunkalemimi biraz daha sivrilttim, kırmızı, yine bir armağan olan, genç bir kızın armağan ettiği kırmızı bir çakıyla sivrilttim.

Kale, bir Ceneviz kalesiydi. Ben öyle biliyordum. Belleğimde öyle kalmış. Belki de Bizans'tı ama, Osmanlı hiç değil. Aslında dört küçük afacan yıllar önce bir mezar bulmuşlardı; içinden çıkanlar bizi Ceneviz kalesi, bir uç kale olduğuna götürmüştü. Belgelerde bulamadım. Belki ben bulamadım, belki bulmak istemedim, çünkü Ceneviz fikri kaleye çok yakışıyordu. Ben hep Ceneviz kalesi dedim. Ben geldiğimde, kale olduğu belliydi. Yer gök kırmızı testilerle, kocaman küp parçalarıyla doluydu. Şimdi iz yok!

Yıllarca kimse ilgilenmemişti. Kaleyi yavaş yavaş öldürdüler.

Önce taşlarını aldılar, küplerini aldılar. Almadılar talan ettiler. Civar köylerde kalenin taşlarını görebilirsiniz: ev yaptılar.

Sonra, maki ailesi içinde yer alan küçük bitkileri aşıladılar, ağaç olsun diye. Fıstık ağacıyla aşıladılar, kale, bin yıllık kale fıstıklık olsun diye! Fıstıklar tuttu, büyüdü, fıstıktan başka her şeye benziyor! Kalenin tarihsel ve kültürel geçmişiyle kimse ilgilenmedi; önemsemedi. Ağaçlar kalenin dört bir yanını sardı. Taşları da kalmamıştı.

Böylece kaleyi ikinci dereceden üçe aldılar, korunacak varlıklar arasında. Yakında da çıkartırlar, artık kale değil ağaçlık oldu. Yakın bir gelcekte bir tesis görmemiz de olası; burası Türkiye!

Bir başka sabah. Yine, Ceneviz kalesinin tam karşısında, çakıyla açılmış bir kurşunkalem ve de armağan bir defter. Yine yazının içinde yitmek keyfi.

Kalenin öteki ucuna gidiyorum Bir dereağzı. Kalenin denizi karşısına alınca sağ kenarı. Kale male yok ya. Yıkık dökük duvardan kalanlar. Kale duvarı demeye bin şahit gerek, bir kenara yığılmış taşlar demek daha doğru.

Taşlara dokunuyorum. Bin yıllık serüveni duyumsamak istiyorum. Taşların arasından, belli ki sağlamlaştırılması ya da ne bileyim o zaman için bir mimari teknik olarak konmuş kırmızı bir parçayı çekip alıyorum. Belki bir küp parçası, belki o dönemin kiremit parçası. Küçük, el kadar bir taşı, kırmızı taş yığın içinden çekip alıyorum,

Kimsenin umrunda değil, büyüklü küçüklü denize giriyorlar. Kimisi, dereağzının öteki yakasında kaleden yirmi yirmi beş metre kadar uzaklıktaki çay bahçesinde tavla, okey oynuyor. Ben, çalıların arasından taş yığınının içinden çektiğim kırmızı taşı alıp yürüyorum...

Saros'un dalgalarıyla yankılandığı körfezin üzerindeki ay; henüz güneş batmış, deniz kıyısında mavi dalgaların götürdüğü anıların içine girerek rakımı yudumluyorum.

Sonra kahraman Ay. Ay kibar bir duruşla, ki hilal bir bayrak sıfatından daha çok yakışıyor bu kibar duruş, saatlerce yol alıyor, kendi batışına doğru. Bizim tepeye doğru. İlk görünen tabii ki Venüs; yıldızlar ve gecenin laciverdi sonra...

Ay hilal ve halesiyle Ceneviz kalesinin ardındaki tepeden süzgün bir sarı hüzünle batıyor. Son görüntü kırmızı bir boynuz, bir hançer ya da bir küzey imgesi, ama ay da güneş gibi batıdan süzülüyor aşağıya. Ya da denizin karanlık sularında yiterken yardım isteyen son kez çıkmış bir kol gibi...

Sabah serçelerin sesi ve Ceneviz kalesinin, ki çoktan yok olmuş, yanı başında, bu kez çayımı yudumluyorum memleketimin yitik zenginliklerine bakarak!

Çok da eski değil ama, galiba unutuldu o yıllar, bir yaz kumsalda geceler bizimdi. Sabaha kadar ateşin etrafında dans etmiştik, elimizde alkol şişeler. Hemen ardımızda, biz hiç dokunmadık ona, biz hiç ne denize ne kaleye şişe atmadık, Ceneviz Kalesi manevi varlığıyla yükseliyordu,

Şimdi o manevi varlık da yok, sen de ey aşk...

Oysa kale bizim yıllarca önce, çok da fazla değil, otuz küsur yıl önce gördüğümüzde yine de biraz kaleydi, şimdi hiç yok, manevi varlığı da yok ama...

Piri Reis'in Saros haritasında işaretlenmişti! İşaretlenmiş kalenin bugüne kalan taş yığını duvar kalıtından çekip aldığım el kadar kırmızı parçayı mavi kente getirip masama koyuyorum.

Yazım, hep beklenen aşk ve kırmızı taş!

Desen: Onur Güçel

>Necati Güngör

Kaçak>Anı

Cemal Süreya ile...

"Yeteneksizler köşeleri tutmuşken...

Cemal Süreya, tanıdığı insanlara ad takmayı, sıfatlar yakıştırmayı, ilginç benzetmelerde bulunmayı severdi: Bir gün Nişantaşı'nda, Valikonağı Caddesi'nde gidiyoruz. Adam Yayınları'nda çalıştığımız günlerde... Karşıdan Yaşar Kemal geliyordu. Karşılıklı durduk.(Yaşar Kemal, yanınızda daha önemli biri varsa, sizi görmezden gelir.) Cemal Süreya'nın ilk sözü şu oldu: "Senin için ne diyorlar, biliyor musun?"

Yaşar Kemal: "Ne diyorlar ulan?"

Cemal Süreya: "En çok Nobel alamayan adam!"

"Onu söyleyenlerin ağzına..." Sunturlu bir küfür savurdu Yaşar Kemal öfkeli öfkeli. "En çok Nobel alamayan ben değilim ki..." diye sürdürdü sonra sözünü. "Benden daha fazla alamayan var." Adını duymadığım bir yazardan söz etti.

Sanıyorum o yıl Yaşar Kemal yine aday olmuş, ama ödül başkasına gitmişti... Cemal Süreya da, sanki başkaları söylüyormuş gibi yaparak, dalgasını geçmişti ustaca.

Edebiyatçıları şarkıcılara, yabancı artistlere benzetir, gırgır geçerdi: Adalet Ağaoğlu için -ne ilgisi varsa, bilmiyorum- "Edebiyatımızın İnci Çayırlı'sı" derdi. Sevgili Latife Tekin için de; "Edebiyatımızın Kibariye'si" yakıştırmasında bulunurdu. Sonra bunları bir yerlerde yazdı da. O günden sonra Latife Tekin'le aralarında bir ahbaplık geliştiğini de biliyorum; hatta bir gece Arnavutköy taraflarında bir yerlere götürmüştü Latife. Cemal Süreya'nın takılmasından bir dostluk çıkarmasını bilecek kadar akıllı biri. Günel Altıntaş'ı, Charles Bronson'a; Buyrukçu'yu da John Wayne'e benzetirdi. Ancak Günel Altıntaş vaktiyle itiraz etmişti bu benzetmeye: "Ben, o heriften daha yakışıklıyım!"

Bir gün de, Adam Yayınları'nın pikniğindeyiz. Abraham Paşa Korusu'nda. Adam Yayınları'nın ilk ayları. Daha Cemal Süreya ayrılmamış... Memo'yu da yanında getirmişti. Nazar Büyüm her zamanki bonkörlüğüyle, bir şölen vermişti çalışanlarına. Koyun çevirme, kasalar dolusu içki... Cemal Süreya'nın o gün çok mutlu olduğunu, Memo'ya rehberlik ettiğini; oğlunu eğlendirebilmiş olmaktan ötürü mutlandığını iyi anımsıyorum... O günlerde, Ajans Ada, **Güneş** gazetesi adına bir güzellik yarışması düzenlemişti. Cemal Süreya'nın jüriye itirazı vardı: "İçlerinde şair yok!" diye... "Oysa şair güzelin değerini daha iyi bilir." Yarışmanın mimarları Ersin Salman, Zafer Ataylan da orada. Ben de, Cemal Abi'nin bu itirazını onlara ilettim. Bu açıklamadan bir utansın... Ötekiler ağızlarını açmadan, konuyu örtbas etmeye çalıştı. Sanki ben, kendimi jüri üyesi olarak öneriyormuşum gibi, böyle yapmakla da bir münasebetsizlik etmişim gibi; "Ne yapacaksın sen güzelleri? Karıştırma şimdi..." deyişini hiç unutmam.

Bir çocuk gibi utangaçtı kimileyin. Gözünüzün içine bakamazdı. Kendisinden küçük olsanız bile. Bir an bakıp, gözlerini kaçırırdı. (Onun bu bakışına da, bir başka yazar, Tarık Dursun K. bir ad takmıştı: "Cemal Yılanî.") O mahcubiyeti olmasa, belki de ordaki arkadaşlar bir ilki başlatacak, magazin ünlüleri yerine şairleri de güzellik yarışmalarına çağıracaklardı... Onun bu itirazını anlayacak nitelikte insanlardı çünkü.

Emekliydi, bir anlamda da işsizdi; ordan burdan önerilen geçici işlere takılıyordu. Bir süre, bir ansiklopedide madde yazarlığı yaptığını anımsıyorum. Yanılmıyorsam, Yalvaç Ural'ın yönetiminde çıkarılan **Gözde Kadın** dergisine dışarıdan danışmanlık ediyordu. Üç beş lira eline ya geçiyor, ya geçmiyor... Ama emekli aylığına ek yapma ihtiyacında kesinkes. Çünkü bir yandan da Memo büyüyor, okullara gidiyor, ihtiyaçları artıyordu. Hayattaki tek oğlunu, "Ona bir şey olursa ölürüm!" dediği oğlunu mutlu yaşatmak için çırpınıyordu... Memo, -o yıllarda çok yaygınlaşan- video almak istiyordu sözgelimi. Hatta okulda arkadaşlarına, kendilerinin de videosu olduğunu söylemiş, gelgelelim iki yakası bir araya gelmeyen Cemal Süreya bir türlü oğlunun bu özlemini yerine getirememişti. Konuşarak, arkadaşlık ederek, çocuğu bu tür özentilerden uzak tutmaya çalışıyordu. Ama yeterince ilgilenmeye fırsat bulduğu söylenemezdi. Bir yandan işler kovalamak, yazılar yazmak durumunda, yani iki yakayı bir araya getirme çabası, sorunlarıyla birlikte büyüyen bir çocuk, bohem bir çevre, yakınları, arkadaşları, kırk yıllık dostları... O sıkıntılı geçen günlerde hayatının tek ışıklı penceresi, "Bayan Nihayet" adını verdiği arkadaşıydı. "Bayan Nihayet" demesinin nedeni, hayatında başka kadın olmayacaktı artık. Birsen Hanım Arnavut kökenliymiş, Şemsettin Sami'nin torunu oluyormuş... Bunları keyifle, mutluluk içinde anlattığını anımsıyorum şimdi. Yeterince parası olsa, Birsen Hanım'la hayatını birleştirirdi. İkisi de paralı insanlar değildi. Birsen Hanım'a babasından bir aylık bağlanmıştı. Evlenirse o aylık kesilirdi. Cemal Süreya'nın geliri, iki kişilik aile için yetişmezdi o zaman.

Bir ara da Gelişim Yayınları'nda çıkarılan **Çocukça** dergisinde köşe yazarlığı yaptı. Orhan Alkaya mı aracılık etmişti ne. Ama o güne dek hiç çocuklar için yazmamış... Yazılarının genel başlığı da şu: "Aritmetik İyi, Kuşlar Pekiyi."

İş görüşmesine gelmiş, ben de rastlantıyla görmüştüm kendisini. Sonra birlikte Kadıköy'e döndük. Ziyaretinin nedenini sorduğumda şöyle demişti: "Patronlarımız aynı!" Bu, yeni işine severek, heyecanla başladı... Yazık ki, Cemal Süreya'nın heyecanı fazla sürmedi! Bir süre sonra yazılarını yayımlamadılar. Bu olayı, günlüğünde şu sözlerle anlatacaktı: "185. gün / İki ay olmuş **Çocuk-**

Desen: Onur Güçel

Kaçak>Kısacık Öyküler

çа dergisinden kovulalı. Oysa ben, ordaki 'Aritmetik İyi, Kuşlar Pekiyi' başlıklı sütunumu çok seviyordum... Başta bayağı zorlandım. Kolay değil, yedi sekiz yaş düzeyindeki çocuklara, onların öğrenci olmayan yanlarına seslenebilmek. İlk yazı çok zor çıktı. Giderek ısınmış ve kendime göre bir yol bulmuştum. Çocukların her şeyi zaten anladığı düşüncesinden çıkış yaptım. Geliştirebilirdim de bunu. Kapılıp gitmek isterdim."

Babıâli'de şunu gördüm hep: Atların önünde et, itlerin önünde ot var! Birileri, hiç layık olmadıkları halde, kendilerinin çok üstünde olan nitelikli kişilere yön vermek, onlar hakkında tasarrufta bulunmak konumunda oluyor her zaman... Kişiliksiz, bilgisiz, deneyimsiz, yeteneksiz olanlar; kişilikli, bilgili, deneyimli, yetenekli kimseleri yönetiyor! **Çocukça** dergisinin başında, Hacettepe'den henüz mezun olmuş, elifi görse mertek sanan, aldığı eğitim gereği çocukları ruh hastası olarak gören bir kızcağız vardı. Takdir buyurmuş, Cemal Süreya'nın yazılarını kesivermiş... Neden öyle bir derginin başında Cemal Süreya gibi birikimi yüksek, yaratıcı, düşünen bir insan getirilmiyordu? Peki ya ötekini kim, niye getirmişti bu göreve? Çıtı pıtı hoş bir kızcağız olmak böylesi bir görev için yeterli bir nitelik olarak nasıl görülmüştü? Anlayabilene aşkolsun! Orhan Kemal boşuna söylememiş, "Her yerde lağım yerin altından akar, Babıali'de yerin üstünden..." diye.

Babıâli basınındaki **köşe** olmuş yazarların (!) birçoğunu cebinden çıkarırdı Cemal Süreya. Ama hiçbir zaman, hiçbir gazeteye yanaştırmadılar onu. **Politika** gazetesindeki kısa süren yazarlığı dışında. Gizli bir aforoz vardı sanki hakkında. Vaktiyle "Atatürkiye" bir yazı yazmış, olur olmaz şeylerin başına Atatürk adının konulmasını yadırgadığını söylemiş. Bütün suçu buydu. Biçimselci Atatürkçülerin hepsi hop oturup hop kalkmışlar o zaman. Sanıyorum bu örtülü aforozun ardında o yazısının etkisi yatıyordu... Kendinden söz etmeyi pek de sevmeyen Cemal Süreya, bir kez, "Bunların çoğu bana karşı yazı yazdılar" diye sitem etmişti.

Bütün özlemi, bir gazetede haftalık da olsa, yazılar yazmaktı. Yazacak, söyleyecek çok şeyi vardı. O zaman düzenli bir geliri de olacak, hak etmediği sıkıntıları çekmeyecekti. Düzenli geliri olabilseydi, Memo'ya da gönlünce yardım edecek, aralarında bir çelişki doğmayacaktı... Belki.

Yanıtsız bir çocuk öyküsü - Hürriyet Yaşar/2001

Semih Poroy'a

Gazetede o karikatürü ilk gördüklerinde de sormuştu çocuklar:

"Anne, anlamadım!.."

"Baba, espri nerde?.."

Gülücüklü bulucuklu öteki karikatürleri anlayan, cin gibi çocuklardı. Cumartesi günleri, onun karikatürünün son karesinde, bir hafta önceki çizimin tıpkısını görünce soruyorlardı:

"Ne demek istiyor?"

Anne ya da babadan hangisi yakalandıysa, ıkına sıkıla yanıtlamaya çalışırdı:

"Güvenlik güçleri birtakım insanları evlerinden, okullarından alıyor, sorgulamak için götürüyorlar. Bir daha o insanlardan haber alınamıyor."

"Hiç mi?"

"Hiç."

"Evlerine bir daha gelmeyecekler mi?"

"Gelmeyecekler."

"Hiç mi gelmeyecekler?"

"Hiç."

"Ama neden?"

"Sizin dersiniz yok mu kızım?"

"Baba, güvenlik güçleri kimler?"

"Anne, niçin yok ediyorlar?"

Yanıtsız kalınca, soruları kendi kendilerine çözmeye çalışırlardı:

"Güvenlik güçleri yok eder mi akıllım! Güvenliğimizi sağlıyor onlar."

"Öyleyse yok etmezler, değil mi anne?"

"Bak, kardeşinin çorabı yok! Hadi giydir de üşümesin."

Çok dağınıktı - Esra Tayük

Saçı veya kıyafeti değil ama odası dağınıktı. Yatağı dağınıktı. Çarşaf buruşup yataktan sıyrılmış, şilte görünüyordu. İç çamaşırları kaloriferin üzerine en az bir ay önce kurumaya bırakılmıştı. Kirli tişörtler yere atılmış, temizler ise makineden çıktıkları gibi sandalyenin üzerine bırakılmışlardı. Pantolonlar ise kapanmayan dolabın içine fırlatılıp atılmışlardı. Ayakkabılar dört köşeye ayrı tekler halinde saçılmış, kaybolanlar ise yatağın altında bekliyorlardı. Odada sadece uykusu derli topluydu. Çünkü okyanus gözlere sarılıp uyuyordu hiç kıpırdamadan ve nefes almadan.

Aklı dağınıktı.. Kocaman bir elektrik santralinin içindeki tüm kabloların birbirileriyle karıştırıp bir yumak haline getirilmiş haliydi, beyninin içi. Uyandıktan biraz sonra her bir köşesinden fikirler, sesler ve görüntüler koşmaya başlıyor, orta yerde birbirine karışıp düğüm oluyorlardı. Onları ayırıp düzeltemiyor, tek tek ilgilenecek sabrı bulamıyordu.Yalnız okyanus gözler düşünce aklına içine hoş bir sıcaklık yayılıyor ve gevşiyordu. Belki bir dakika, belki de daha az bir süre için...

Hayatı dağınıktı. Verilmiş ama yerine getirilmemiş sözler torbası ağzına kadar dolmuştu. Bir çok insan için yerine getirmesi gereken ödevler vardı. Ama hali yoktu. Ayrıca gidilmesi gereken ve gidilmeyen randevular listesi kırmızı alarm veriyordu artık. Gidesi olsa tereddüt etmezdi. Ama okyanus gözler istese bin metre koşardı, nerede olsa bulur, o ne zaman isterse orada olurdu.

Topluluğu dağınıktı. Ya evlenmişler ya küsmüşlerdi. Sevmeyi unutmuş, sevilmeyi özlememişti. Hasret hiç bilmediği bir kelime olmuş, kalabalık gürültü anlamına gelmişti. Telefon numaraları hafızadan silinmiş, yeni numaralar için yer kalmamıştı. Aile dokunabilecek kadar yakın, ulaşamayacak kadar uzaktı. O sadece okyanus gözlerin tek kişilik halkıydı.

Enerjisi dağınıktı. Yürümesi gerektiğinde koşuyor. Depar zamanı uyuyordu. Yetişmesi gerekenlere gecikiyor, beklemesi gerekenlere önceden gidiyordu. Doğru yer ve doğru zaman kavramını kaybetmişti bir yerlerde. Ama o kadar dağınıktı ki her yer, onu hangi kavramların arasından arayıp bulacağını bilmiyordu. Kim bilir neyin arasına sıkışmıştı, aa sende mi buradaydın diyecek... Her zaman hazırdı okyanus gözler için, koşmaya, yürümeye, uyumaya ve tırmanmaya...

Güveni dağınıktı. Kendini unutmuş, önemini yitirmiş, bir köşede sinip kalmıştı. Kendisini ispat edebildiği her alan şimdi gözüne arena gibi görünüyordu. Ve her arena onu parçalayabilecek aslanlarla doluydu. Ama okyanus gözler için gerekirse dağları delerdi, değirmenlerle savaşır, boğalarla güreşirdi. Ve hepsini yenerdi.

Kimse yardım etmeyecek miydi ona? Kim derleyip toplayacaktı? Kendi başına yetişebilir miydi kendine? Birileri elinde tutmaz, omuz vermezler miydi acaba? Dağınık olmadan önce etrafta göz kırpanlar şimdi nereye kaybolmuşlardı? Yalnız mıydı tüm gerçek âşıklar gibi, bunun yükünü tek başına mı taşıyacaktı, kimsesiz?

Okyanus gözlere bırakacaktı kendini...

Sevda Postası - Bahadır Turan

Ne garip bir "şimdi" yaşıyoruz, değil mi, tüm yüreğimi akıttığım beyaz kâğıt ve özenle aldığım zarfla oluşan sevda postamı bilgisayar dedikleri nazik bir cellada teslim eder oldum.

Heyhat insanlık! Bu bir haykırış, bu, içime akıttığım her mahzun gözyaşının hesabı ve "ama", birbiri ardına dizilmiş tespih boncuğu "ama"lar, sonra ise, "ama"nın morfoz geçirmiş hali: "keşkeler" keşke, keşke, keşke...

Hep böyle geçmedi mi ömrümüz, yoksa satır aralarında yaşamın bir şeyler mi kaybeder olduk biz...

>Oktay Taftalı

Üçyüzün yüzü gider

Kadim dost Metin Celâl'e

günlerce süren uykusuzluğun ardından o gece öylesine derin dalıp gitmişti ki, sokak kapısının adeta kırılırcasına yumruklanarak çıkardığı gürültü, mahalleyi neredeyse ayağa kaldırırken, o son anda uyanmıştı. Gözlerini açar açmaz sağ eline heyecanla bir bakış fırlattı. Allah kahretsin, yok, yine yoktu, uyurken parmaklarının arasından düşüp gitmişti işte. Yatağın içine bir göz atacak oldu, fakat kapı hâlâ ısrarla yumruklandığı için aceleyle doğrulup, cama seğirtti.

- Kim lan o sabahın bu saatinde?
- Olm ne sabahı lan, vakit ikindi olmuş, sen hâlâ tombala çek, var mı lan öyle, kalk hadi.
- Lan Selo, bak kaç gecedir uykusuzum, gelirsem oraya şerefsizim seni vatana millete kazandırırım.
- Bana ne hemşerim, sen on beş gündür geceli gündüzlü kumar masasından kalkmadıysan, vatan millet mi kazandı, sen mi kazandın. Gel hadi aç şu kapıyı...

Vay canına be, demek eve uğramayalı iki hafta olmuştu. Bu kadar zaman doğru dürüst uyku uyumaksızın, tur üstüne tur bağlayarak fendbazlık sınırlarını zorlamak, hakikaten ne kadar kâr getirmişti? **'Fendbazın parası bol, karısı dul'** derlerdi. 'Ulan iyiki karımız yok' diye geçirdi bir an için aklından. Parası bol da, ne parası? Garibanları makasa alıp, silkeleyerek toplanmış para, a'dan z'ye haram... Fakat başlangıçta biraz merak, biraz da eğlence duygusuyla girişilen bu iş, giderek alışkanlığa ve bir tür 'yolunu bulma' eğilimine dönüşmüş ve daha sonra da karşı konulmaz bir tutku halini almıştı. Anadolu yakasında 'Oflu'nun kahvesi... Üstü kahve, bodrum katı kumarhane, bütün çarşının esnafı, zengin kuyumcusundan orta halli pazarcısına, memurundan amirine bir yığın adam çoluğunun çocuğunun nafakasını gece sabahlara kadar burada çarpılır, sonra da uyumadan kepenk açar olmuştu. Aslında kaçak oynatılan kumarın, yalnızca kaçak olmasından ötürü bile pompaladığı, dehşetli adrenalin, insanın aklını almaya yeterdi. Bir de koy üzerine kumarın kendi heyecanını, olay akıllara zarar... Tabii başlangıçta bu işe girişen kimi insanın, kendi kendine bir meşrutiyet arayışı da olmuyor değildi. Öyle ya, büyük hayatlar yaşamış, birçok büyük sanatkarın da kendine özgü bir kumar yaşantısı yok muydu? Dostoyevski gibi büyük bir yazar, kumardan başını kaldırmaz, o dev eserlerini bile bu işe para yetiştirmek için alelacele yazar, telifi kapınca da soluğu kumar masasında alırmış. Ya Paganini, bir keresinde kemanını kumar uğruna rehin bırakdığı için, konsere ödünç kemanla çıkmak zorunda kalmamış mı? Bizden de en meşhur örnek: Hani edebiyat çevrelerinde anlatılır, Necip Fazıl kumara o denli tutkunmuş ki, devlet bursuyla okumak için gittiği Paris'te, bütün burs parasını kumara yatırdığı için okuyamamış. Bakmışlar bu adam okuyamayacak, birinci mevki bir vapur bileti alıp, memlekete yolcu etmişler, o da vapurda birinci mevki bileti satıp, ikinci mevkiye geçmiş ve aradaki fiyat farkından edindiği parayla vapurda bile Türkiye' ye varana dek kumar oynamış. Artık ne kadar doğru ne kadar yalan orasını Allah bilir.

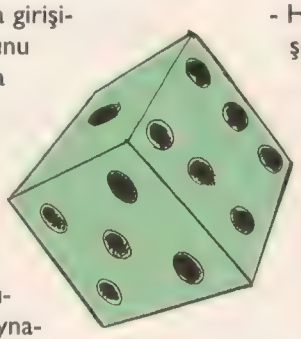

- Lan helal olsun be Hacı Abi, sen açana kadar, ben bu kapının önünde tam yedi kere jokere döndüm şerefsizim.
- Senin hayatın dönek lan gılır, duyan da seni yeryüzünün istikrar adamı sanır, hadi gir içeri de, de diyeceğini.
- Yok moruk, öylesine uğradım, hani hal hatır sorayım diye, tersoyum olm, o yüzden... ortamlara da çıkamadım hani... göreyim dedim, yolunu buldunsa bir sakal atarsın...
- Ulan haram paranın zekatı, fitresi olsa, sana yağdıklarım beni cenette götürür Allah çarpsın.
- Yaa, Hacı Abi... Kumarın zekatı mano, fitresi de ganyototur. Ödemezsen bakarsın Oflu götürür seni cennete.
- Olm iş misin, sipariş misin sabah sabah yaa... Yok lan hakkaten ikindi olmuş... Dur bakiim keneyi nereye zula etmişiz akşam yorgun kafayla...
- Vaaay kafayı da kırdın demek akşam.
- Lan Selo, konuşma olm bilir bilmez, fendbazın içki içtiği, kafayı kırdığı nerede görülmüş, uykusuzluktan işte... kalk kalk hele o koltuktan, geç şöyle otur...
- Hacı Abi, dur ya parçaladın be koltuğu... Hayret bişey yaa.... Zulaya bak zulaya... Nereden çıktı paralar. Ya evin içinde parayı koltuk döşemesine zula etmek ne ayak?..
- Anlamazsın olm sen böyle şeyleri, haram para, ya valdenin, birisinin eline geçer de onunla ekmek alıp yerse... Günaha mı sokalım olm bu yaştan sonra zavallı hacı kadını...
- Hakkaten abi yaa, bak bu doğru işte... Diyorum ki, bizde...
- Tamam lan tamam... Al şunları da kaybol, evde olduğumu da kimseye söyleme mahallede, uyumam lazım benim daha... ha moruk şu bakkaldan da iki paket cigara kap, pencereden sallayıver bana.
- Emir mi, rica mı?
- Lan de get... Şimdi.

Birkaç günlük derin bir istirahat, evin arka bahçesinde el yapımı barfiksle ve Vita kutularının içine çimento doldurularak icat edilmiş halterle yapılan düzenli idmanlar, yeniden günlerce sürecek uykusuz bir maratonun ön hazırlığı gibiydi. Aslında kumar ortamından eve her dönüş, bu illetten kurtulmak için atılmış utangaç bir adımdı. Validenin mübarek ve sabırlı yüzü, oğlunun iyiliğini ümit ederek evin içinde gezinirken sessizce mırıldandığı dualar, karşı eve yeni taşınan aile-

nin, yalnızca penceredeki tül perdenin arkasından silüeti hayal meyal seçilen ortanca kızı... Hiçbir terapi bunlar kadar etkili olamazdı aslında. Ancak denilebilir ki, **benzer yaşlar ve benzer koşullar, benzer davranışları doğururlar**. Bu kural niçin bu durum için de geçerli olmasın ki. Evet bu tutkudan kurtulmanın bir zamanı vardı ve sabırla o günü gözlemek gerekiyordu. Serserice bir tutku belki tüm bir hayatı silip atabilirdi de, ancak akıllı olduğunu varsayan birisi, tutkulardan arınacağı güne olan inancını da yitirmemeliydi. Hele hele kafasının bir yerinde, ulaşacağını varsaydığı başkaca hedefleri de varsa... Hegel öyle diyordu ya: "Ruh tutkulardan arınmadığı sürece üretim yapamaz."

- Selo, olm senin ne işin var lan burda, hani tersoydun?
- Tersoyum hacı, parasına oynamak için gelmedim, var mısın bir prafa atalım, eğleniriz
- De get olm, prafaymış, piketmiş... oldu olacak bankadan emekli koca karılar gibi bezik oynayalım ha ne dersin?
- E, Hacı Abi gel öyleyse kare kurup, partisine hoşkin atalım...
- Olm akıllanmıycan mı lan sen, köylü... Erzincan'dan bu tarafa geçtin mi hoşkin oynanmaz, kent olm burası, metropol, şehir, şehir...
- E, konuş sen tabii... Sen de kene var, ya bakara ya yirmibir paklar seni...
- Hah şöyle, bak ağzından bal aktı şimdi... Ha bak yirmibir deme... Black jack deyiver de sosyete alemlerine hazırlığın olsun. N'olur n'olmaz bakarsın oralara da zıplarız, orada da bataryalık sen olursun, oyunu sen kurarsın. Bülbül ötüşlü karga kuşu seni...

Selo Erzincan Kemahlıydı, yetim büyümüştü, ufak tefek, sevimli ve sıcakkanlı kişiliği, her zaman parasız olmasına karşın, onun en büyük sermayesiydi. Afacan tavırlarla sevginin hiçbir, ama hiçbir türünün söz konusu olmadığı kumar ortamlarında, kendisini sevdirmeyi becermiş, en azından bu gaddar ortamda, kendisini koruyacak bir sempati zırhı geliştirmişti.

- İyi de Hacı Abi, senin de fendbazlığını kıvıramadığın kumar var, kumar var değil mi? İspirli Molla az önce buradaydı. Çay may içti seni sordu.
- Deme lan, burada mıydı o mengüşü kopuk ihtiyar? Herif yaşlı tövbekar mövbekar ama hâlâ şeytan. Arkadaş ne duydum ne de gördüm böyle fendbaz. Herif barbut ayağına bir kıtır attı gitti, günlerdir uyku huzur bırakmadı bizde.. Mına koyum.

Birkaç ay önceydi, kumarın en hızlı döndüğü bir sırada, ortama sünnet sakallı, tonton ama bakışlarından cin gibi olduğu anlaşılan bir ihtiyar düşmüştü. Bütün gece oyun seyretmiş, ama kendisi oynamamıştı. Giyimi kuşamı düzgün, hali vakti yerinde bir duruşu vardı. Selo da oyun oynamadığı için, ihtiyara keşif istihbarat amacıyla yaklaşmış, ancak genelde az konuşan ihtiyarın, aralıklı olarak anlattığı mevzular karşısında büyük bir merak ve hayranlıkla ona ilgi gösterir olmuş, bütün gece ona çay ikram ederek saygıda kusur etmemişti. İhtiyar anlattığına göre: çocukluk ve ilk gençlik yıllarında İspir' de, sıkı bir din ve tarikat eğitimi almış, sonra askerlik için geldiği İstanbul'da, askerden sonra da kalmaya devam ederek, önce Sirkeci ortamlarında daha sonra da Beyoğlu çevrelerinde kumar ve gece hayatına dalarak barbut ustası olmuş. Dolayısıyla, bir kez doğru yoldan çıktığı için, memleketteki ortama kolay kolay geri dönememiş. Böyle olunca da, doğru yoldan saptığı için kulağındaki mengüşü yırtılarak dergahtan atılan eski zaman mollaları gibi tam bir **kulağı kesik** olarak alemlere akıp gitmiş. Ta ki, bir ara İstanbul'da evlendiği Boşnak muhaciri karısının, hamileliğinde dahi eve uğramadığı için, doğumda onu hastahaneye kaldıran komşularından, karısının doğum esnasında yaşamını yitirdiği haberini alana dek. Sonra her şeye tövbe edip yetim kalan kızına hem analık hem babalık yapmış. Yine Sirkeci'de bir iş hanının çay ocağını işleterek, kızını İTÜ mimarlıktan mezun olana dek okutmuş. Kız mezun olunca kendisi gibi mimar bir gençle evlenerek, Söğütlüçeşme' de oturdukları evin üst katına yerleşmiş. Şimdi kızı, damadı ve iki torunuyla altlı üstlü aynı binada oturuyorlarmış.

- Hayrola Hacı Abi, niye keyif huzur bırakmadı İspirli Dayı sende?..
- Olm biliyorsun ya, adam o gece sabaha kadar benim oyunumu seyretti, desteye tekli çiftli tarak attığımıza, kâğıdı nasıl kurduğumuza her işe uyandı. Sabahleyin de bana, aferin zenaati iyi kapmışsın ama barbutun nasıl, zarı iyi oynar mısın? Diye sordu...
- Eee, sonra?..
- Oynarım elbet, Türkan Şoray ablama üçyüzün, yüzü gider dedim. O da 'öyle değil' dedi, 'yani üç zarla oynayabilir misin, cıvalı zarı avucunda değiştirebilir misin?' dedi. Yok Dayı dedim, o nasıl iş?.. Lan Selo Allah seni inandırsın, ihtiyar cebinden bir tek zar çıkardı, ortamda kimse yok, sabah olmuş, 'kap bir çift zar da gel' dedi. Zarları kapıp önüne koydum, moruk, bildiğin gibi değil, zarı ben atıyorum tıraş, dayım ne sallarsa benden bir fazla, sihirbaz olm herif, üçüncü zar devamlı avuç içinde dönüyor, adam tövbekâr olmasa da, parasına oynasa var ya, serveti Yahya Demirel'i geçer şerefsizim. Kalakaldım öyle büst gibi. Bu işin sırrını öğret bana dedim, 'günaha sokma beni' dedi, neyse yalvar yakar olduk, anlattı adam. Dedi ki: "Bak bu zarı her gece yüzük parmağınla orta parmağının arasına koyup, yatıp uyuyacaksın, günler sürer, her sabah uyanınca bakarsın

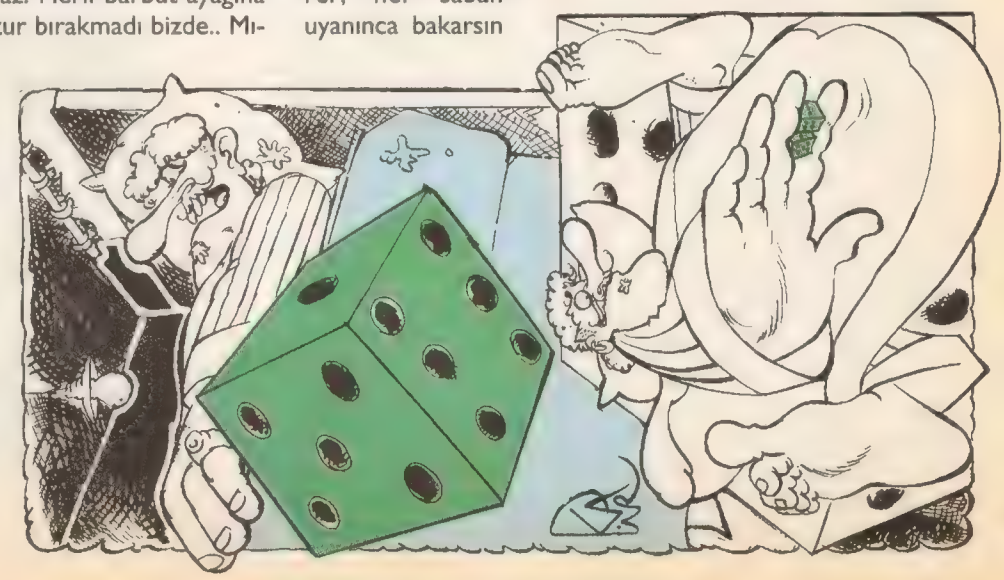

ki zar, parmaklarının arasından düşüp gitmiş. Ama eğer varsa sende o kabiliyet, sevmişse şeytan seni, bir sabah uyanırsın ki zar hâlâ parmaklarının arasında duruyor. İşte ossaatten sonra sen de avucunda zar değiştirebilirsin, cıvalı zarı konuşturursun." Moruk o günden beri ne zaman eve uyumaya gitsem, zar avucumda yatıyorum ama yok, yok, yok mına koyum... Sinir hastası oldum, zaten barbut soğuk gelirdi bana, bunu becerene kadar da benden barbuta elveda...

- Yaa, Hacı Abi, sen miydin ortamların kurnazı ööyle, yok Türkan Şoray Ablama, yok Fatma Girik Ablama zar sallayan, gitti işte üçyüzün yüzü, gitti ki, seni de güvercin taklaya getirdi.
- Sus lan Selo, bozma moralimi, üç vakte kalmaz bitiririm seni şerefsizim.

Yine günler süren, uykusuz bir kumar maratonun ardından evde olmak, ılık suyla uzunca süre yıkanmak, derin derin ve gerilimden uzak, huzur içinde uyumak tanımlanması güç bir duygu olsa gerekti. Ama, o zar yok mu, o zar... Fendbazın kafasına takılmıştı bir kez. Bir kaç gün olsun dinlenmek ve kamp yapmak anlamı taşıyan ev ortamında bile, gerilimin, huzursuzluğun kaynağı olmuştu o küçücük zar. Validenin huzur verici ve dingin tavırları, karşı eve yeni taşınan ailenin ortanca kızının, tül perde arkasındaki hayali bile vız geliyordu.

Belki bunda da bir hayır vardı, sırf barbutun fendbazlığını beceremememekten kaynaklanan bir özgüven yitimi, belki tüm bir kumar macerasının da sonunu getirebilirdi. Evet belki de bu olayı toptan unutmak gerekirdi, bu gece yatarken zarı düşünmemeli, parmaklarının arsına koymamalıydı... Yoksa, yoksa son bir kez daha denemeli miydi? Bu arada karşı komşunun kızında da hiçbir hareket, hiçbir görüntü yok muydu ne... Neyse, **ayyaş üzüm suyundan, fendbaz kumar huyundan vazgeçmezdi** zaten...

Gözlerini açtığında az önce gördüğü rüyayı anımsamaya çalışıyordu. Her gece uykusunda renkli sinaemaskop film gibi rüyalar görür, fakat her defasında az önce gördüğünü sandığı rüyanın, bir sahnesini bile anımsamazdı. Bu da sinir bozucu bir durumdu, ama, ama... Aklından tam bunları geçirirken, gelişigüzel sağ eline çevirdiği gözleri hardal gazı yemiş gibi heyecanla kıpraşıyor, uyku mahmurluğuyla sulanmış gözler, sağ elinin orta parmakları arasında, geceden beri hâlâ sabit bir biçimde duran zarı ayrımsamakta güçlük çekiyordu. Elinin pozisyonunu hiç bozmadan usturupluca yataktan doğrulup kalktı, masanın üzerindeki paketi sol eliyle alıp silkeleyerek dudaklarının arasına sevinçle bir sigara yerleştirdi, yine sol eliyle çakmağı çakarak, odanın penceresini açtı, önünde durup sigaradan derin bir nefes çektiğinde, dışarıdaki görüntülerden zamanın yine ikindi suları olduğunu ayrımsadı. Günlerdir kafasına takılan olayı çözmüş olmanın hazzını duyuyordu. Sağ eline keyifle bir bakış daha attı, artık kumar ortamlarında yepyeni bir silaha sahip olmuştu. Öteden beri pek tercih etmediği, sakınarak oynadığı barbutun, efendisi olma zamanı da böylece gelip çatmıştı. Üstelik bu yeni güç sayesinde, arasıra tövbe etmeyi düşündüğü kumara da, yenilenmiş bir heyecan ve tutkuyla devam edecekti. İspirli Molla gibi tövbekâr olmasını gerektirecek bir durum da yoktu üstelik, öyleyse devam... Aklından bunları geçirirken sigaradan bir nefes daha çekip, dumanı, pencereden boş gözlerle dalıp gittiği sokağa üflediğinde, karşı evin penceresinde bir kıpırdanma dikkatini çekti. Yeni komşuların ortanca kızı, ilk kez tül perdeyi sonuna kadar çekmiş dışarıya bakıyordu. Bir an gözgöze geldiler, kızın yüzünde belli belirsiz bir gülümseme vardı...

Desen: Kadir Yılmaz

Altay Martı

İyilik Tanrısının Günleri

Öyküler

Gerçekçi tarzı bambaşka bir tarzda yorumlayan öyküler.

Tüm kitapçılarda

Gendaş Yayınları - Türk Edebiyatı Dizisi

Şeftalisin güzelsin

dört mevsimi doyasıya yaşaması ve yaşatmasıyla bilinen ülkemizde bu yıl kış uzun sürdü ve ilkbaharın iki ayını silip süpürdü... Ne var bunda, diyeceksiniz; doğru, bence de bir şey yok; ama son yıllarda nisanda çiçeklendiğini gözlemlediğimiz ağaçların tümü gülümsemek için mayısa kadar kaş çattı, surat karartti...

Pardon, pardon! diyenler var; yoksa da ben duyuyorum bu sesleri... Nerede dört mevsim, biz yıllardır doğuda zaten iki mevsimi bilirdik. Baharları işitir; kışın donar, yazın yanardık...

Böyle diyenler ve yaşayanlar için Türkiye'nin batısı bu yıl doğusuyla kucaklaştı ve güzel bir uyum ortaya çıktı.

Kışın yaprağını döken manolyalar, erguvanlar, şarabi yapraklı erikler, süs kirazları, leylaklar, akasyalar, atkestaneleri aynı anda, tespih ağaçları, katalpalar aynı anda açtı... Bunlar insan soyuna yenecek meyve vermiyor.

Ya ağzımızı şapırdattığımız meyveciklerini sunan erik, badem, kiraz, vişne, elma, armut, ayva, alıç, böğürtlenler ne yaptı?

Doğrusu bunlarla ilgim epey sınırlı. Meyvesiz ağaçlar bana, tarihte kaldığını sandığım platonik aşkı ve biraz hafifinden kara sevdayı çağrıştırırken; meyveler düz tensel ilişkiymiş gibi gelir...

Düz tensel ilişki... Bu tamlamanın da bir şiirinin olduğunu hissettim şimdi telaffuz edince... Düşününce de, tanımlamanın ifade ettiklerinin de kendince bir şiirinin olduğunu fark ettim...

Fark etiniz mi?..

Geçiyoruz, peki...

Meyve ağaçları demiştim ya; erken yazda-geç baharda açtıkları için bu yıl don vurmadı çiçeklerini...

Don vurmadı hey! Her yanımız türlü meyve!

Dilerim bolca yiyebilmek için aracı kâğıtlarınız vardır cebinizde... Ne yaparsınız ki soyumuz uygarlığa ulaşmış ve felaket çoğalmış. Uzak-atalarımız-bitkilerden, ağaçlardan, bunların ürünleri meyvelerden biraz uzak düşmüşüz böyle.

Doyumumuz için kısıtlamalar getirmiş, kurallar uydurmuşuz...

Afiyet olsun, diyeyim ben yine de!

Bir de tadımlık dizeler sunayım...

ilkeldik, anlamazdık ağacın dili olduğunu
bilmezdik, uyurken çizdiler nehirlerin yolunu
isim koymadan, rüşte ermeden
bent bilmeden bekçi ettiler vadilerin bekâretine soyumu
bir'i bilmez adamlardık
bin orman cini sardı budunumuzu
soyumuz eriyen bir şey gibi
soyumuz yonga gibi ağaçtan kopan
soyumuz ey! nehirler içinde kurudu!

Bunları son bir İstanbul-Bursa yolculuğunda karada-denizde-ve karada seyrederken yazmış ve yaşadığım eski Osmanlı başkentine dönmüştüm ki, yaptığım hatayı, dağa doğrusu geride bıraktığım büyük eksiği fark ettim:

Şeftaliye ne olmuştu; sahi, şeftaliye ne olmuştu!..

O ki Uzakdoğu'dan, Çin dolaylarından yola çıkmış en eski dünyalılardandır. Eskilik ve tarihilikte biz Türkiyelilerle karşılaştırılamaz. İÖ 1000, hiç değilse 500 yıl öncesinden bu yana insan soyunun yanı başında salınır durur. Latince adında Çin yerine yanlışlıkla komşumuz İran'ın adı bulunur (Prunus persica). Türkiye'de Muş ve Ağrı dışında hemen her yerde, ama en çok da Bursa'da yetiştirilir... Elverir ki tarım alanlarındaki beton işgali durdurulsun...

Yararları konusunda, onun bir vitamin ve mineral deposu olduğunu belirtecek, sabahları aç karna yenmesinin cinsel gücü artırıcı (afrodizyak) etki yaptığını söylemekle yetineceğim.

Böylesine önemli, önlemli ve alımlı bir meyveyi, inanılmaz güzel çiçekler açan ağaççığı nasıl da unutmuştum!..

Düşündüm uzun uzun...

Belki de bilinçaltım onu özellikle unutmuştu!..

Yakın ilgilileri bilir ki, Bursa İstanbul için, Türkiye İngiltere için neyse odur... Orada "hindi" doldurulur, burada şeftali çizilir...

"Ulusal" denen, ama bana göre bu haliyle "yerel-İstanbul" denmesi gereken basın, her Bursaspor maçından sonra neredeyse mutat bir "şeftaliyi çizme" edebiyatı tutturduğu için farkında olmadan bu güzeller güzeli açışlı ağaççığı, bu sulular sulusu, vitaminliler vitaminlisi meyveciği yok saymıştım... Bulutlar ve şiirler içinde yüzen başım keyifli bir yolculuk yapmak istemişti...

Ama sonunda imdadıma Maurice (Mességué) dayım yetişti; üstelik, kendisini anmazsam bana gönül koyacağını ima etti...

"Şeftali ağaçlarının, kış sonunda, herkesin çok beğendiği çiçeklenmiş görünümünü en güzel yansıtan Çin ressamları oldu. Kışın dondurucu rüzgârlarının etkisiyle siyah kabarcıklı dalları, düş ürünü izlenimi veren köpükler gibi uçucu çiçek taçlarının pastel rengiyle süslenmiştir artık. Meleklerin kollarına benzeyen çiçekli dalların uçuk kırmızı rengi için, evet yalnız bu renk için, şeftali ağaçlarını çılgınca severim. Şeftaliye olan sevgimin kaynağı, onun bize sunduğu ağızda eriyiveren, damakları büyüleyen ve yer yemez de bedeninizi en ince kaslarına kadar rahatlatan ve yumuşatan meyvesidir."

Derim ki ben de: Siz siz olun, şefsiz kalın, şefkatsiz, şefaatsiz ve şeftalisiz kalmayın...

Alıntı yapılan kitaplar: Uğur Aktaş, Çinko Yahut Ağzımda Toz, Avesta 2003 - Maurice MESSÉGUÉ, Hayat Veren Şifalı Otlar, Çev. Burhan Günaysu, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1982.

İbrahim Altun

Kaçak>Son Nokta

Adnan Özer - Aslan Özdemir

Kaçak Yayın okurlarla olduğu kadar, yazarlarla da etkileşimli yayın anlayışını sürdürecek. Bu havadan yeni haber kapma, konu ve tema sergileme tek-nikleri doğuyor. Edebiyatın yeni buluşlarla haber değerini, içerik özelliklerini toplumsallaştıracağız. Ne kavramların pençesinde kuruyacağız, ne de edebiyatdışı bir magazine kapı açacağız. Habercilikte eleştiriyi sevecen bir çizgide yakınlaştırınca yeni, güzel hem de işlevli köşeler ortaya çıkıyor. Takipçiliğimizin bir sonucu olarak, İbrahim Altun'u sunuyoruz. Ona güvenimiz tam, Türkiye'nin önde gelen yazarları arasında yer alacak. İyi bir romanla çıkış yapacak bu genç yazarın evine bir baskın(!) düzenledik. Son cümleyi koymak üzere olduğunu biliyorduk.

Kaçak: Bu kaçıncı 'son' İbrahim?

Bu dördüncü son. Dördüncü son, ama hiçbir zaman da sonunun o son olacağından emin olmadan. Bir yerde son noktayı koymak gerektiği için.

Kaçak: Peki, hangisi zordu?

En zoru, "Günahsız"dı. Yani üçüncü romanım, Gendaş Yayınları'ndan çıkan. İlkini doğrusu ben hiç anlamadım bile. Ne yaptığınızı anlamadan bir şeyin içine giriyorsunuz. Bunu kafanıza koymuşsunuz. Nasıl olacağını bilmiyorsunuz. Fakat bir içgüdüyle bir şeye doğru itildiğinizin farkına varıp, bir şeyler yazmaya başlıyorsunuz. Ve klasik anlamdaki başlangıç ve son noktalarının, nerde başlayıp nerde biteceğini bilemeden.

Kaçak: Yani o doğal yazma dürtüsü ya da doğal edebiyat coşkusu denilen şeyden dolayı değil mi?

Evet, böyle çocuksu bir tarafı da var aynı zamanda. Yani tekniği bilmediğiniz kurgudan ya da kurgu matemağinden uzak olduğunuz o kadar ortada ki... Fakat buna rağmen çırpınıp yazmaya devam ediyorsunuz. O birinci kitapta, baştan aşağıya yaşandı ve bu yansıdı da kitaba sanıyorum. Bu bir anlamda iyi oldu. Çünkü o ilk heyecanın anlaşıldığı bir yapıt oldu benim için. Ben hâlâ bu hislerle bakıyorum. "Günahsız" daha zor oldu, çünkü üçüncü kitap olmuştu benim için. Arada bir kitap daha vardı "Romantik Salgın". Orada işte bir şeyleri kanıtlamak gereği, yani öğrendiğiniz ya da geliştirdiğiniz tekniği çok iyi kullanmanız gerekiyor. Ve riskli bir konu üzerinde gidip geldi. Dördüncüsüne yaklaşık üç yıldır çalışıyorum. Yani iki yıl aralıksız, sonraki bir yılı da dönüp dönüp tekrar okuyarak, tekrar çıkartarak... Şu anda da işte son noktayı koymak üzere hissediyorum kendimi.

Kaçak: Peki, birinci yazım, ikinci yazım gibi bir şey oldu mu? Yoksa redaksiyonla mı gitti?

Eğer şanslıysanız, bir editörünüz varsa o işin içine girmişse, yani kitabın taslağını çıkartıp okutmuşsanız, onun katkılarıyla çok hızlı yol alabilirsiniz. Çünkü siz dönüp dönüp tekrar aynı şeyi düşünmektense, dışarıdan biri okuduğu vakit tak tak tak söyler. Bunu yaptık biz zaten bu kitabın bir aşamasında. Redaksiyon ciddi anlamda yapıldı. Güzel de yapıldı. Ben çok tatmin oldum ondan. Dikkatle dinledim bana önerdiklerini. Bulup çıkartmaya çalıştım ve yerine ne öneriyor, ben ne koyabilirim? Bunları kendimle tartışarak mutlu sona doğru bir şey attım o redaksiyondan sonra. Fakat o da bitmiyor. Bir yerden sonra şu lazım; çıkartmak lazım; kendi eserine bakıp ondan parçalar, bölümler çıkartmanın da ayrı bir beceri ve maharet olduğunu düşünüyorum. Yani bu olmazsa, olmaz bir şey. Çünkü kontrol romanda çok zordur. Her günü tutmak. Yani öykü ya da şiir... Tabii uzun seneler devam eden böyle eserler de var. On senede bitiremediği öykü de var bir öykücünün, ama roman farklı. Üç yıl gibi bir zaman istiyor. Ve her gün aynı konsantrasyonla oturduğunuz vakit başına bir şeyler oluyor, tamam gidiyor fakat bir yerden sonra da kaçıyor elinizden. O noktadan sonra çıkartan göz harekete geçip onun içinden cümle, paragraf, -sayfa belki- hatta bölüm atmanız gerekiyor, atabildiğiniz kadar. İşte bu nokta, bir türlü bitmek bilmeyen bir nokta. Çünkü her okuyuşta bir şey tıklıyor... Aklınıza bir şey geliyor, ama ondan önce üç şeyi değiştirmek lazım, onu uygulayabilmek için. Buna dur denmesi lazım. Yok da edebilirsiniz yazdıklarınızı, bir yerden sonra kontrolden çıkabilir. Bana göre tamamen içgüdüsel olduğu için. Orada yine iyi bir editör lazım, yanınızdaki editörün tamam artık burada kes demesi lazım.

Kaçak: Titiz misin?

Titiz miyim? Yani bu iş için saçımı başımı yoluyorum tabii. Düzenli ve tertipli misin anlamında mı soruyorsun?

Kaçak: Hayır, yazınsal anlamda.

Yazınsal olarak evet, titizim. Yani daha çok okumak gereği duyuyorum. Okumaktan ziyade, yazılmış bütün romanları en azından incelemiş olmak lazım, bilgi sahibi olmak lazım.

Zaten yazar olarak, bir süre sonra kitaplara bakış açınızı kaybediyorsunuz. O okuyucu nosyonundan çıkıp, işte onu didikleyen, irdeleyen bir kimse olarak bakmak zorunda olduğunuz için de sağlıklı okumalar yapamıyorsunuz. Ama en azından yapılmış olanı tekrar etmemek... Bir yazarın bunu takip etmesi lazım. Kim nasıl yazdı, ne teknikte, ne üslupta, kaç yılında neyi yazdı?... Bütün bunların durumu aslında, sizin yazacağınız olan şeyi aşağı yukarı belirliyor. O anlamda çok didikliyorum, çok okuyorum ve titizim diyebilirim. Ama uzatıyorum.

Kaçak: Neyi uzatıyorsun?

O bölümü, o fikri, o imgeyi, ne yakalamışsam... Orada bir kontrol mekanizmasının girmesi benim işimi yarı yarıya kolaylatır. Çünkü ondan sonra dönüp tekrar ondan çıkartmaya başlıyorsunuz. Bu anlamda titiz değilim. Çok gevezeyim yazarken açıkçası. Temizlemek zor oluyor sonra.

Kaçak: Dördüncü kitabın oldu. Zaman zaman geriye döndüğün oluyordur. İlk yazınsal tasarımlarını, ilk edebi kaygılarını, ilk doğal edebiyatçı coşkusunun oluştuğu günlere dönüyor musun? Ya da o döndüğün yer neresi?

Mesela ben biliyorum. İlk kitaptan önce bence ilk çocukluk yıllarında aramak lazım bunu. Çünkü herkesin çocukken kendisinin yakıştırdığı ya da rahat hissettiği bir alanı vardır. Benim de rahat hissetiğim alanlar; kitapçı dükkânları, kitapçı vitrinlerindeydi. Yani o anlamda kitap dükkânlarını, o imgeleri seviyordum. Yıllar geçtikçe, kitaplarla birlikte kafanızda kendi kurgularınız oluşuyor. Ve elinizde olmadan gelen bir şey bu. Bu anlamda çaba sarf etmenize gerek yok. Budarsanız zaten çıkıyor. Yirmili yaşlarda tamam, ben bir yazar olacağımı yüksek sesle kendime söyledim. Ve ne yapmam lazım? Yazmam lazım. Bilmediğin bir şeyi ne yaparak öğrenebilirsin? Deneyerek, yanılarak, yırtarak, atarak... Şu dolabın içerisi bir sürü yayınlanmamış yazılarla doludur. Bir sürü roman taslağı, senaryo taslağı, şiir denemeleri vs. ama tabi; onların hiçbirini ciddi anlamda ortaya çıkartmadım. İşte o "Mimarın Odasıyla" başladı ve bir yerden tutman lazım dedim. İlk aklıma gelen; halüsinasyon şeklinde gördüğüm bir imgenin peşinden giderek neden-sonuç ilişkisiyle bunları takip ederek bir öykü oluşmaya başladı. Ama dediğim gibi ikinci, üçüncü, dördüncü dönemlerde daha ustalaşıyorsunuz. Kafanızda bir başlangıç var. Bir bitiş var. Arada olması gerekenler var. Sonra kendinize bir iki hikâye buluyorsunuz. Bir kurgu üretmek zorundasınız, çıkışları inişleri. Bunun üzerine matematik ve teknik olarak bir taraftan da düşünüp, bir taraftan da işte bunun içini güzelce doldurmak lazım diyorsunuz: Duygu, diyalog, betimlemeler... Tadının tuzunun ayarının çok iyi olması lazım. Bir karışım yapar gibi, ve bunun okurumuzun tatmin ediyor olması lazım. Bu çok önemli bir misyondur. Yani ben yazdım, oldu bitti değil de okuru da biraz tartarak bakmak lazım.

Kaçak: Demode olmak...

Tabii var. Çünkü saplandığımız yazarlar ya da sizin beğendiğiniz yazarlar o kitabı yüz yıl önce yazmış da olabilir. Onun etrafında bu dolaşmanın çok da anlamlı olacağını düşünmüyorum. Eğer çok ekstra teknik bir şey katmayacaksanız roman adına, o yapı adına öyküleri de kovalamak ve doğru öyküyü doğru zamanda anlatıyor olmak çok önemli bir şey bence.

Kaçak: Peki bu kitaptan ne bekliyorsun, her anlamda?

Bu kitabın anlamı şu; ilk defa klasik roman kurgusuna yaklaştığımı hissettim bu kitapta. Yani baştan beri onu tasarlamıştım. Ve daha kolay okunan bir akış izledim. Kadın-erkek ilişkilerinden ne bekliyorsun? Yani bu toplum bunlara nasıl bakıyor? Nasıl yaşıyor? Bütün bunlar benim kitaptan beklentilerimi aşağı yukarı etkileyecek ya da etkiliyor? Tabii genele inmek çok zor, piramitin en altına. Ama kadın ve erkek ilişkisinin kentteki boyutunu, kent kökenli insanların ya da ilişkilerinin sergilediğini düşünüyorum ben. Açıkçası içime de sindi yazdığım öykü; kurgu olarak da, dil olarak da. Özgün bir şeyler tutturabildiğimi düşünüyorum. O anlamda birazcık kendime güvenim var...

Kaçak: Son cümle...

Son cümle bu kitabın yapısına uygun değil. Parlak olması gerekmiyor. Yani burada öyle bir şey yaptım ki, akıp giden zaman süreci içerisinde bir nokta seçtim başladı, bir nokta seçtim orada da bitmesi gerekiyordu. Yani bunu değiştirebilirdim üç aşağı beş yukarı. Fakat o nokta, romanın çok parlak bir sonla noktalanmasına ya da beklenmeyen bir şeyin olmasına müsaade eden bir kurgu ve öykü değildi. Dolayısıyla zaten onu ilk sayfadan itibaren anlayacaksınız okuduğunuz vakit. Her an kesilebilir, her an bitebilir bu öykü. Çünkü yaşam da böyle bir şeydir. Her an bitebilir, her an son nokta başka bir tarafına -sizin yaşamınıza dair- konmuyor olabilir. Bitmeyen bir ihtimaller zinciri vardır burada. Birini seçmek lazım.

Kaçak: Peki onları bize gösterecek misin?

- Hayır!

>Metin Aksoy

Mîrê hêkan 'yumurtaların miri' diyorlar ancak... Kesinlikle deli değil! Cemal Abdo

Altmışlı yılların başında ortaya çıkan, günümüzde de hâlâ gündemdeki yerlerini koruyan rock müziği ve efsane yıldızlarının hayatları kitaplara, filmlere konu oldukça "vay be" dedirtecek türden şeyler görmeye, okumaya başladık. Hayat hikâyeleri öylesine etkileyiciydi ki, ya da o derece etkileyici kaleme alınmıştı ki, en sıradan insanı bile böyle şeyler yaşamaya kışkırtacak, baştan çıkaracak güce sahipti. En klasik şekliyle hikâye şöyle başlardı: Günün birinde, bir delikanlı ya da genç kız evinden kaçıp New York'a ya da Los Angeles'a gider, günlerce sokaklarda serserilerle kalır, uyuşturucu kullanır, sisteme, kapitalizme karşı gösterilere katılır, CHE tişörtü giyinir, siyahların haklarını savunur, sokaklarda gitarıyla şarkılar söyler ve şansı yaver gider beklenmedik bir anda şöhret olur. Ya da Liverpol'un arka sokaklarında birkaç çocuk bir araya gelir, bir müzik grubu kurar, aradan geçen yıllar onları şöhret basamaklarının en üstüne çıkarır. Bu sıradışı insanların kimisi hayranları tarafından öldürülür, kimisi ise aşırı dozda uyuşturucu kullandığı için ölür, bazıları da intihar eder...

Böyle başlayan hikâyelerin benzerlerinin, daha doğrusu tıpa tıp aynısının bir Kürtün başından geçtiğini söylersek belki pek inandırıcı olmaz. Ama hikayeyi bizatihi nakledersek inandırıcılık gücü de yüksek olur belki!: 27 Mayıs 1961 yılında Suriye'nin Dirbesiye kasabasının bir Kürt köyünde dünyaya gelen çocuk, ayağa kalkıp yürümeye başladıktan hemen sonra eline geçirdiği ilk kerpetenle, Türkiye-Suriye arasındaki sınır tellerini kesmeye başlar, yanlış anlamayın, kaçmak ya da sınırı ortadan kaldırmak için değil, sadece o tellerden kendisine oyuncak yapmak istediği için böyle bir şey yapmaya çalışır, o kadar. Bir keresinde de sınırdaki Türk askerlerine KAÇAK çay verip karşılığında YENİCE HARMAN tütünü alması sonucunda annesinin hışmına uğraması yetmiyormuş gibi, babasından da sıkı bir tokat yer. Bu olay üzerine apar topar medreseye gönderilir delikanlı, medresede de hocanın

başına bin bir türlü oyun oynayınca, annesiyle babası bunun adam olamayacağını konusunda hemfikir olurlar ki bu yüzden de Arapça eğitim veren devlet okuluna gönderirler. İlk ve orta öğrenimini tamamladıktan sonra lisede tamamen bir baş belası olur ya, hiç sormayın. Tiyatro, bale, resim gibi 'anlamsız' şeylerle uğraşmaz mı bizim delikanlı. Bunlar yetmezmiş gibi bir de, yumurtalarla uğraşmaya başlar. Daha da tuhaflaşır, güzel kızları takip etmeye, yumurtaları çeşitli renklerle boyayıp onları tasvir eden resimler yapmaya başladığında ise herkes onun deli olduğuna kesin kanaat getirir. "Yahu bu çocuk tam deli" diyenlerin sayısı öylesine çoktur ki, fazlasıyla canını sıkmaya yetecek kadar. Öte yanda muzurlukları da cabası; kız arkadaşlarının kafasında paraladığı yumurtaları, öğretmeninin sandalyesine çiğ yumurta bırakmasını saymazsak ve bu yüzden aldığı disiplin cezaları, yediği dayakları da görmezlikten gelirsek, başarılı bir öğrenci olarak

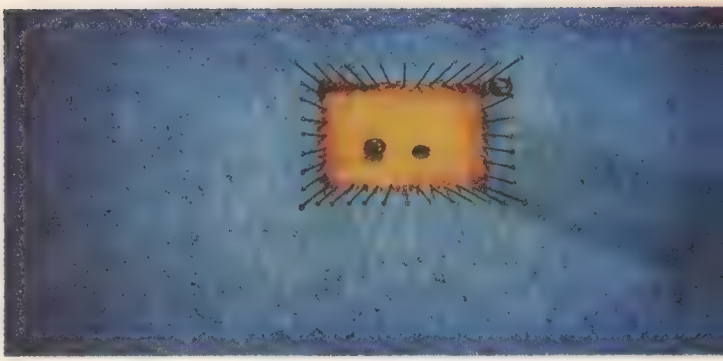

okul hayatını tamamlar. Yumurtalarla uğraşmayı kafasına koymuş delikanlı, yolda yürürken, parkta, okul bahçesinde gezinirken, kendi kendisine konuşurmuş: "Ya şu, Pablo Picasso kübizmi yarattıysa, ben de bir şeyler yaratabilirim pekâlâ, neden olmasın ki?" Birçok arkadaşı bu yüzden onunla ilişkisini kesse de o bir defa yolunu seçmiştir, farklı olacaktır. Kendisine de başka şans tanımıyor zaten. Yumurtalarla uğraştığı için insanlar: "Biz yemeye yumurta bulamıyoruz, bu boyayıp anlamsız şekiller yapıyor. Bu da yetmiyormuş gibi etrafında dans ediyor, oyun oynuyor. Bu ne ya? Bunu bir kümese kapatalım, yüz tavukla birlikte canı çıkana kadar yumurtalarla oynasın, bu hastalıktan kurtulur belki," derler.

Tüm bu olanlar karşısında bizim delikanlı (biraz daha sabredin ilerleyen satırlarda adını size söyleyeceğim) bir gece vakti evdeki tüm yumurtaları bir sepete doldurur, iç ve dış çamaşırlarını, poşusunu alıp evi terk eder. Suriye'nin Lazkiye Limanı'na doğru yol alırken evden kaçtığını fark eden komşular onun hakkında atıp tutmaya başlarlar: "Bizim de yedi yumurtamızı çalmış", "Bizim on yumurtamız yok" falan gibi. Ama o, Akdeniz'in berrak sularında, içi küf ve

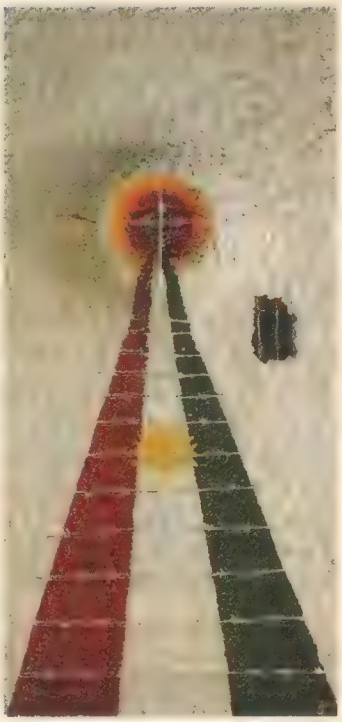

yosun kokan bir gemi ile Avrupa'ya doğru yol almaya başlamıştı bile, arkasında söylenenler vız gelirdi artık. Gemide ayıp olur diye yumurtalarıyla sanat eserleri yapmak yerine, birkaçını çiğ, bir kısmını da tayfanın yardımıyla pişirip yer. Herhalde çok acıkmış olacak ki, İtalya sahillerine vardıklarında sepetinde yumurta kabuklarından başka bir şey kalmaz. Yumurta kabuklarıyla dolu sepeti gören İtalyanlar da bu delikanlının tuhaf olduğunu düşünmüşlerdir büyük ihtimalle ve bu yüzden direkt Almanya'ya gönderirler. Hani Almanlar belki bunun dilinden anlar gibisinden, ukalaca bir davranış sergileyerek!..

Ama bizim delikanlı, yani Cemal Abdo pes etmez. Uzun süre Alman mülteci kamplarında kalır, sonra Türkiye'den Almanya'ya giden Kürtlerin dönerci, lahmacuncu dükkanlarında komilik, garsonluk, şeflik yapar ve bu arada üniversiteye de kapağı atar. Hem de güzel sanatlar fakültesine. Yiyecek âleminde de en üst yetki mertebesine çıkan Cemal Abdo'ya fazladan vakit ve bol para gerekmektedir ki, bunun için de iyi bir iş bulması lazım. Basar istifasını lokantacılık alemine. İşsiz güçsüz kalır. Bir gece vakti Aachen sokaklarında gezinirken Hans adında bir Alman'la tanışır, çat pat Almancasıyla yumurtalardan, tütünden, tel örgülerden konuşur, neden gerek duyduysa artık. Alman birası içe içe başı dönen Hans ise ağzından lafı kaçırır: "Mezarcılık işinde iyi para var, oğlum Abdo ne dersin?" deyince, Abdo'nun söyleyebileceği hiçbir şeyi yoktur bu söz karşısında, zaten hayır diyecek durumda da değil. Bir süre bu işte iyi para kazanan Cemal Abdo, üniversiteyi de bitirmek üzeredir. Takvimler 1990 yılını gösterdiğinde Alman hükümeti Cemal Abdo'nun deli olmadığı kanaatine varır ve onu vatandaşlığa kabul eder. Yıl 1991'i gösterdiğinde ise 30 yaşına basan Cemal Abdo Aachen'de ilk sergini açar. Sergide Dirbesiye'den getirdiği yumurtaların kabukları başkahraman ve Cemal Abdo da yumurtalarına kavuşan ünlü bir sanatçı olmuştur artık. Ardı sıra süren sergilerde yüzlerce eseri

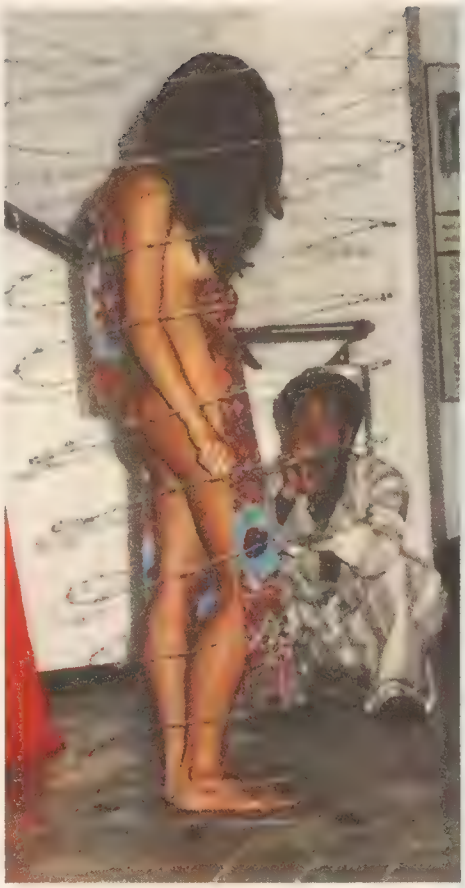

Paris'te, Berlin'de ve Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde sanatseverlerin karşısına çıkar. Hoş, eserleri yumurta, yumurta kabukları, tel, çivi ve ayna kırıklarından oluştuğu için taşınırken bir çoğu kırılır ama Cemal Abdo moralini bozmaz, çünkü Alman hükümeti ona sayısız yumurta vermeyi vaat etmiştir. Cemal Abdo bununla da yetinmez moda dünyasına adım atar, koreografik, özgür dans, bale derken Alman WDR televizyonunda sanat programları hazırlamaya başlar.

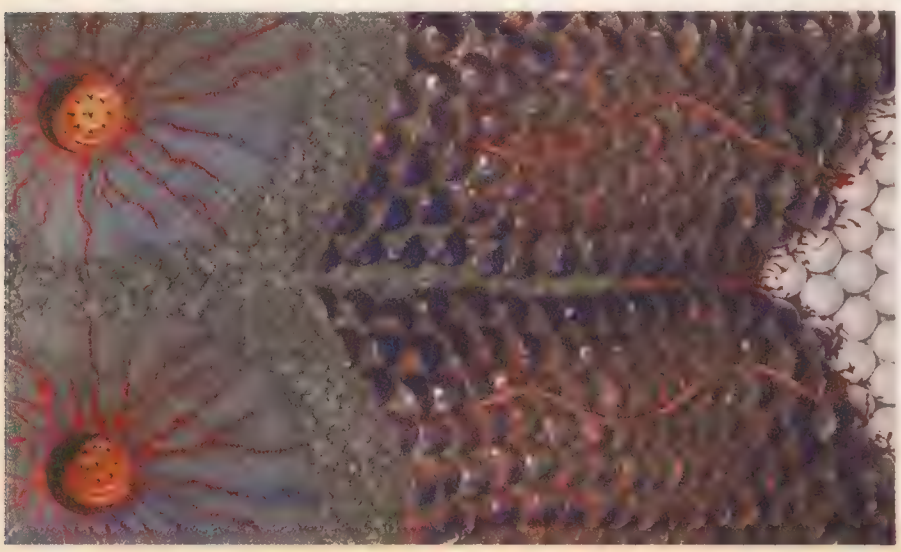

Yaptı yapacağını yine

Cemal Abdo'nun deli olmadığı, hatta önemli bir Kürt kökenli sanatçı olduğu fikri tam benimsenmişken, yapar yapacağını. Açtığı bir sergiye önemli Avrupalı siyasetçi ve bürokratları davet eder, ancak içeri giren herkes öyle bir manzarayla karşılaşır ki, şaşkına dönerler. Sanat adına bir şey söylemezler, hatta zaman ilerledikçe bir hayli hoşlarına da gider içerdeki manzara, fakat Cemal Abdo'nun deli olmadığı fikri tamamen kafalarından silinmez. Sergideki manzaraya gelince: Etrafı tel örgülerle çevrili çıplak bir kadın ve Cemal Abdo da bu çıplak kadının tam önünde diz çöküp oturmuş vaziyette. Yumurtaların, çivilerin, ayna kırıklarının, o güzel ve çekici manzaranın ne anlama geldiğini ise Alman gazeteleri şöyle yazarlar:

Pressespiegel

Bir Kültürü Keşfetmek: Yasak isimlerin resmi. Bir örümceğin gözleri egemen ülke bayrağı olarak çizilmiş, gözlerden tel örgüler ile örülmüş bir yuva, içinde ise yumurtalar (yumurtalar baskı altında yaşamakta olan Kürtler). Kürtçe isimleri silinmiş, Türkçe ve yabancı isimler kullanmak zorundalar. Bu resimde bile sanatçı Kürtlerin yaşadıkları dramı çok açık dile getirmiş.

Kölner Stadt Anzeiger

Yumurta Kabukları ve Tel Örgüler: Bu bir oryantal halk oyunu, 'folklor' değildir. Bunun zamanı da değildir. Yumurta kabukları, çiviler ve aynalar; savaşçı, agresif ve barışçı, malzemeler sanatçının çocukluğunda yaşamış olduğu bir travma'nın izlerini taşımakta olduğunu gösteriyor. Eser aynı zamanda çok açık olarak bu halkın kötü kaderini dile getiriyor. Ayrıca etnik düşünce için önemli bir eser.

Neticede Cemal Abdo hâlâ yaşıyor ve eserlerini sergilemeye devam ediyor. Cemal Abdo'nun rock yıldızlarıyla kaderlerinin çakışmadığı tek nokta ise yaşıyor olması galiba.

Çellocu

Yolda karşılaştık. Sokak aralarında yavaş yavaş yürüyordum. Nereye gittiğimi bilmeden, öylesine. Amaçsız. Birden karşımda beliriverdi. Çoktandır görmemiştim onu. Asuman'dı kadının ismi. Benden on yaş kadar büyüktü. Otuzlarımdaydım o zamanlar, o da kırklarında olmalıydı. Müzisyendi Asuman. Hem de en iyilerinden. Çello çalıyordu. Notalardan falan pek anlamam, onun müziği hakkında da fazla bilgim yok ama hep kulağıma hoş gelmiştir çellosundan çıkan sesler.

Biraz yan yana yürüdük. O da yalnızdı benim gibi. Bir yerlerde birkaç bira içtik. Sonra onun evine gittik, votkaya başladık. Sade döşenmişti evi. Bir köşede duvara dayanmış çellosu duruyordu. Ben biraz çalmasını tercih ederdim ama o konuşmak istiyordu. Daha çok da kendisi konuşuyordu. Ben dinliyordum. Geçen hafta sevgilisinden ayrılmış, genellikle o konu üzerinde duruyordu.

"Alkolikti adam." dedi.

"Yaaa!"

Birer votka daha doldurduk. Biraları da sayarsak beşinci veya altıncı içkimizdi.

"Neden ayrıldınız?" dedim.

Başını kaldırmadan yanıtladı.

"En yakın arkadaşımla kırıştırıyordu."

Çok önemli bir nedendi bazıları için. İç burkucu geldi bana biraz. Gerçi kırıştırmadan kırıştırmaya fark vardı.

"Yakaladın mı onları?"

"Daha da kötüsü," dedi.

Merakla yüzüne baktım.

"Arkadaşımın kendisi anlattı."

"Sevgilin ne dedi bu işe"

"O inkâr ediyor tabii. Ama yemiş bu haltı. Benim olmadığım bir gün birlikte bira içmeye gitmişler. Birkaç biradan sonra sevgilim en yakın arkadaşımı dudağından öpüvermiş."

"Sonra?..."

"Sonra ne?"

"Sonra ne olmuş?

"Bu kadar, daha ne olsun?"

"Yatmamışlar mı?"

"Hayır yatmamışlar ama eminim fırsatını bulsalar onu da yaparlardı."

"Bunları en yakın arkadaşın mı anlattı sana?"

"Evet "

"Niye yaptı bunu?"

İşte her şey bu soruda düğümleniyordu aslında. 'niye yaptı bunu?' Niye en yakın arkadaşı yasak bir öpücüğü yememiş içmemiş hemen yetiştirivermişti. Bunu anlamak için iki şey gerekiyordu. Birincisi kadın olmak, ikincisi ise başka bir kadınla arkadaşlık etmek. İşte böyleydi iki yakın kadın arkadaş arasındaki ilişki. Biri öbürünün sevgilisi tarafından öpüldüğü için bulutların üzerine çıkıyor ve kendini zafer kazanmış gibi hissediyor, diğeri ise aşağılanmış oluyordu. Bir öpücüğü diğerine anlatmasının nedeni de bu zafer duygusuydu aslında. Aşağılanmış kadın ise yaralı bir kaplandı artık.

"Şimdi ne yapıyor sevgilin?"

"Birkaç gün önce alkol tedavisi görmek için hastaneye yatmış. Telefon edip duruyor hastaneden."

"Ne kadar kalacak hastanede?"

"Bir ay"

İşte oyuncularımız bu kadar. Ülkenin en ünlü çelisti Asuman, bir hafta önce terk ettiği, şimdi hastanede alkol tedavisi gören eski sevgilisi ve ayrılmalarına neden olan en yakın arkadaşı. Bir de ben. Bakalım benim rolüm ne olacak? Acele etmiyordum. Yavaş yavaş votkamı içiyor, Asuman'ı dinliyordum. O konuştukça daha da sinirleniyordu.

"Gitmiş en yakın arkadaşımı öpmüş, bir de hâlâ utanmadan beni sevdiğini söylüyor."

"Belki samimidir söylediklerinde"

Böyle söylemem onu daha da sinirlendiriyordu.

"Ona ne dedim biliyor musun?"

"Ne dedin?"

"Sen benim en yakın arkadaşımı öpmüşsün, şimdi ben de önüme çıkan ilk erkekle yatacağım" dedim.

"Yapma ya!"

Şaşırmıştım. Hastanede yatan adama ilk kez acıdım. İntikamda orantı olmaması da ilginçti doğrusu. Biraz daha konuştuk, aradan yarım saat geçmemişti. İçkiler ikimizi de iyice rahatlatmıştı.

"Hadi sevişelim." dedi Asuman.

Genelde bunu kadınlara ben söylerdim, karşıdan gelmesi heyecanlandırdı. Birden aklıma alkolik sevgili geldi.

"Şu öpücükle ilgisi yok ya bunun?"

"Yok canım unuttum onu ben."

Tabii ya, ne ilgisi olabilirdi. Seviştik biz de.

Sonraki günlerde sık sık gittim Asuman'ın evine. Sabah sabah bira içiyor laflıyorduk. Konu hep aynıydı.

"Pis alkolik aldattı beni."

Sonra birer bira daha açıyor ve sevişiyorduk. Aslında gerçekten iyi sevişiyordu. Ben genelde erken boşalıyordum. Bir ikisi dışında pek zevk almadım sevişmelerden.

Arada bir bana çello çalıyordu. İşte onlar hayatımın en unutulmaz anlarıydı. Sandalyeye oturuyor, ayaklarını açıp çellosunu arasına yerleştiriyor ve çalmaya başlıyordu. İnanılmazdı. Dinlerken gözlerimi kapatıyor ve uçmaya başlıyordum. Bir rüya gibiydi. Rüyaların en güzeli. Bu anlamadığım müzik sarsıyordu. Defalarca boşalıyordum sanki. Sevişmekten de, bira içmekten de güzeldi. Her şeyden güzel. Çelloyu onun kadar iyi çalan başkasını tanımadım. Hâlâ gözelerimi kapatınca onun müziği gelir kulaklarıma. Yaşamak için bir neden daha diye düşünürüm. Hem de en iyilerinden. İri gövdeli çellosunu duvara dayadıktan sonra yine o anlamsız sıkıcı sohbete başlardı.

"Pis alkolik aldattı beni. Affetmeyeceğim onu."

İşte böyle bir ay geçti. Sonra telefonlar kesildi, Asuman'ı pek evinde bulamaz oldum. Ben de pek üstüne gitmedim. Sonradan öğrendim ki sevgilisi hastaneden çıkmış, yeniden beraberlermiş. Önemsizdi, etkilemedi beni. Ama bir daha onu çello çalarken hiç dinleyemedim. Bazen konseri olduğunu öğreniyordum ama gitmiyordum. Sadece arada bir gözlerimi kapatıyor ve sessizlikte onun müziğini hayal ediyordum. Ezgiler tempo tutuyor kafamın içinde. O ahenk büyülüyor beni. Duymuyorum, sadece hissediyorum. Anlatılamayanı anlamak gibi. O inanılmaz müzik akıp gidiyor.

Desen: Kadir Yılmaz

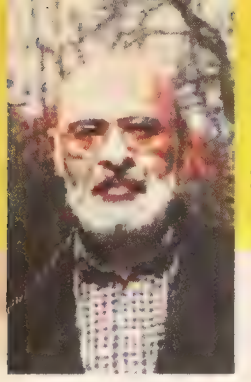

>Gültekin Emre<Almanya Haber

Bir Alamancı'nın gözüyle Türkiye

Her yıl aynı çile! Çile bülbülüm çile!

Olmasa olmaz. Yönümüzü döndüğümüz yere hava muhalefetine, özlem fırtınasına falan aldırmadan sırtımızı hiç döndük mü?

Aylar öncesinden başlıyor sıkıntının üstüne gitmeler: Yerler zamanında ayırtılacak, her yıl pahalanan biletler gecikmeden alınacak. Sonra armağanlar ayarlanacak: Kime ne gidecek bir bir düşünülecek; paketler yapılacak: Evlenenler, nişanlananlar, sünnet olanlar... Unutulmayacak. Sonra fazla yüklerden nasıl kurtulunacağı düşüncesi kara yaslara boğacak yolun ucundaki yolcuları. Yas bir değil ki hemen çözesin!

Uçaklar zamanında havalanamayacak. Fazla yolcular sorun çıkaracak, yerlerini talep edecekler haklı olarak. Bir kargaşa, bir curcuna daha uçmadan önce havada asılı kalacak.

Türkiye. Uygarlıkların büyük beşiği; kargaşalıkların, sıkıntıların abisi; şiirlerin yuvalandığı uçsuz bucaksız çorak topraklar diyarı Anadolu! Soygunun, talanın haddinin hesabının olmadığı ülkemiz, Türkiye.

Irkçı bir yaklaşım değil bu, özlem esintileri. Doğup büyüdüğümüz verimsiz topraklarda ne buluruz da geliriz her yıl koştura koştura, hâlâ çözebilmiş değilim.

Tatilimin ilk günleri. Tomris Uyar'ın öldüğünü yazıyor gazeteler. Donup kalıyorum. Yeniden pırıl pırıl basılan **Ödeşmeler Şahmeran Hikâyesi**'ni bir kez daha okumak için elime aldığım gün acıya boğuluyorum. Halkından, ülkesinden canı yana yana aldıklarını fazlasıyla ödeyen bir yazarını daha kaybetti Türkiye. Acaba bu kel dağların, bu trafik çıkmazında ha bire canlar kaybeden ülkenin, kişisel çıkarlarını ayan beyan ortaya koyan kirli siyasetçilerin, İran özentisi içindeki donmuş beyinlerin umrumda mı seçkin bir yazarın, bir dil ustasının ölümü?

Sivas katliamını andıkça yine böyle sıcak bir Temmuz gününde kavruluşum aklıma geliyor. Ayvalık dar geliyor bana; deniz boğuyor beni; güneş yakıp kavuruyor. Yüreğim kendini bildi bileli böyle acı yaşamadı.

Bu katliama seyirci kalan dönemin başbakan yardımcısı Erdal İnönü'nün vicdanı rahat mı acaba? Çiller için böyle bir şeyi sormaya bile gerek yok. Evet politikacılar geldiler ve acı izler bırakarak gittiler.

Sanatçılar? Gördüğünüz gibi hep gündemdeler: Ölümleriyle, yaşamlarıyla ve yapıtlarıyla. Bize bu acıyı yaşatanlar hâlâ keyif çatıyorlar orada burada.

Yaz okuması diye bir şey varsa, birileri yalnız yazın kitap okuyorsa batmış demektir bu ülke. Bu güzelim ülkenin batıklığı, yamukluğu ortada değil mi? Her yer tamirci, her yer dükkân, her yer lokanta, her yer market, her yer beyaz eşya satan mağaza; her yer tabela, her yer korna, her yer ses... Hani kitapçı, hani kitap okuyan, hani kültürel etkinlikler?

Yok, bu yalnızca Ayvalık'a özgü değil. Ülkemizin her kilometre karesi böyle. Peki ben bunca yıldır Almanya'da yaşıyorum ve bunları nereden biliyorum. Ben, orada, ülkemdeki pek çok kişiden daha çok yaşıyorum vatanımı. İçinde yaşadığım toplumun Almanya'nın oturmuş, dengeli kurumlarıyla, siyasal, kültürel yapısıyla ülkemin taşını toprağını ister istemez karşılaştırıyorum. Sonuç ortada. (Güneş batırmayı siz de seversiniz değil mi?)

Yaz okumaları diyordum. Bütün bir yıl kitapsız yaşamış avukatı, doktoru, mühendisi, öğretmeni, öğrencisi, işadamı, işkadını... sıcaklarda, masmavi denizin kışkırtıcılığında kitapla mı oyalanacak yani? Etrafımda ne kadar az kitaplı, gazeteli insan gördüm, görüyorum, umutsuzluğa kapılmak için bu da yeter.(A, elbette rakı da güzel, güneş de... evet, güzel!)

Başkasını boş verip ben kendime bakayım en iyisi:

Tomris Uyar'ın **Ödeşmeler ve Şahmeran** hikâyesiyle (YKY, Haziran 2003) didişmeye başladım bile. Onun günlere döktüğü emek hiç unutulur mu? Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencisiyken aslından okuduğum **Yevgeni Onegin**'i (YKY, Haziran 2003) bir de Azer Yaran'ın çevirisinden okuyacağım. Hüseyin Peker'in toplu Şiirleri (1965-2003) **Ateşin Zilleri** (YKY, Haziran 2003) şiiri bir kez daha gündemime sokacak. Şiirini iyi bildiğim Hüseyin Peker'in toplu şiirlerinde yer alan yeni dosyasındaki şiirleri **Pusula Hatası**'nda okuyacağım.

Seyhan Erözçelik de sevdiğim bir şair. Kitaplar, **Toplu Şiirler**-1980-2003 onun şiirlerinin tamamını içeriyor. Yayımlanan beş kitabıyla birlikte iki yeni kitabı da paylaşıyor Seyhan Erözçelik. Kitap, Bitti. **Kara Yazılı Meşkler**'i okumak için sabırsızlanıp duruyorum.

Şair Ahmet Güntan'ın denemeleri **Esrârîler**'i hemen okudum. Notlar ala ala yeniden okuyacağım. Deneme dünyamıza farklı bir ışık düşürüyor Ahmet Güntan.

Ahmet Güntan'la Seyhan Erözçelik bilinen bir türkünün ilk dizesini şiir ve denemeye başlık olarak almışlar: "Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır" Ah, o dağlar bir yıkılsa, ah bir yıkılsa! (Ah, o yemekler bu kadar lezzetli olmasa!)

Sivas katliamında kaybettiğim sevgili arkadaşım Metin Altıok'un **Şiirin İlk Atlası** (YKY, Haziran 2003) yeniden yayımlandı ilk baskıda yer almayan yazılarla birlikte. Şiire canalıcı nasıl bakılacağını irdeliyor Metin Altıok bu kitabında. Bir kez daha Metin'le olmak ne güzel!

Leylâ Erbil'in kapak desenini Metin Eloğlu'nun yaptığı **Gecede**'de (1968) yer alan ilk öyküyü pek severim. Öykünün adı "Tanrı". Zarife Eyigıcıklar beş yıl önce Almanya'ya çalışmaya giden kocasından hiçbir haber alamayınca Almanya'daki 'Türk Konsolosluğu'na başvurur kocasının akibetini öğrenmek için. Giden gitmiştir, geçmiş ola! Ama Tanrı'dan umut kesilir mi? Böylece gurbetin öyküsü, öykünün gurbeti başlar!

Almanya işte böyle. Bizi parçaladı, böldü. Bizi biz olmaktan çıkardı. Biz, bize benzeyen insanlar olduk. Bizler yeni şeyler öğrendik; dünyaya açıldık, dünyayı öğrendik. Tamam da ülkemize pek yararlı olamadık ki. Aslında ülkemiz bizden paranın dışında bir şey de istemedi ki. Ülkemize gelmemizi, dönmemizi de istemedi, hâlâ da istemiyor. Oturun oturduğunuz yerde, diyor. Ölürseniz de, kalırsanız da, kalın gittiğiniz yerlerde. Aynen böyle diyor bize ülkemiz. Ülkemizde yaşayanlara farklı mı bakıyor hükümetimiz?

Oysa Almanya'da da durumlar hiç de iç açıcı değil. Ekonomik sıkıntı herkesin canını fena sıkıyor. Siyasi huzursuzluk da yavaş yavaş tırmanıyor. Irkçılığın önü açılıyor böylece. Toplumun bir türlü aşamadığı ekonomik dar boğazın faturasının kime çıkacağı şimdiden belli: Yabancılar topun ağzında, hem de nasıl!

Ayvalık'ı Ahmet Yorulmaz'ın **Ayvalık'ı Gezerken** kitabıyla daha yakından tanıdım. Nerede kalınır, nerede ne yenir, ne yapılır... Gibi pek çok canalıcı soruya yanıt veriyor Ahmet Yorulmaz'ın kitabı.

Ahmet Bey Yunanca'dan yaptığı çevirilerin yanında şu sıralar Yunan Öykü Antolojisini hazırlıyor, büyük ilgi gören **Savaşın Çocukları**, **Giritten Sonra Ayvalık**, **Kuşaklar** ya da **Ayvalık Yaşantısı** gibi romanlarıyla, **Ayvalık'ta İz Bırakanlar**'da yer alan anılarıyla Ayvalık'ta tatil yapanları sevgiyle kucaklamayı sürdürüyor.

Bir Alamancı'nın gözüyle Türkiye'de yaşamak var ya, ömre bedel!

Özbekler Tekkesi

İcat ettiği sünnet aleti ile Almanya'dan "takdirname" alan tekke şeyhi... Kurtuluş Savaşı'na katılmak için Anadolu'ya geçenlerin İstanbul'daki hareket noktası tekke.

Lise öğrencisiyim... Kaleyi korumadaki yeteneksizliğim, topa vurmaktaki yeteneksizliğimi aratmıyor. Yine de adam eksikliğinden arada bir kaleye geçmem kaçınılmazlaşıyor. Ama benim aklım müthiş Boğaz manzarasında; gelen topların bizim kaleye girmede zorlanması mümkün mü! Hal böyle olunca çoğu zaman yedekte kalıyorum. Üsküdar Sultantepe sırtlarında, şimdiki adıyla Fethipaşa Korusu'nda, Halide Edip Adıvar Lisesi'nin tam karşısındaki sırtlarda...

Top oynadığımız toprak sahanın yanındaki harabe Halide Edip'in babası Edip Bey'in köşkü olsa gerek. Şimdi okuduğum kaynaklardaki tarife uyuyor. Köşkün bir zaman Üsküdar 3. Ortaokulu olduktan sonra yanarak harabeye döndüğü geçiyor kaynaklarda. Benim okuduğum lise, yangından sonra köşkün tam karşısına yapılmış olmalı.

Halide Edip, anılarını topladığı **Mor Salkımlı Ev**'de, bu köşkten de bahseder. Üsküdar Amerikan Koleji'nde verilince Beşiktaş'taki "Mor Salkımlı Ev"den buraya taşınır. Halide Edip'in, ilk evliliğini ünlü matematikçi Salih Zeki ile yaptığı bilinir. İşte Halide Edip'in önce hocası, sonra kocası olan bu dâhi matematikçinin evi de şimdiki Halide Edip Adıvar Lisesi'nin bitişiğinde. Salih Zeki'nin evine bir selam verdikten sonra sadede de gelmiş oluruz. Kırmızıya çalan kahverengi boyası ve Servili Köşk Sokağı'nı hatırı sayılır rampasının tam başladığı köşeye kurulmuş iri cüssesiyle Özbekler Tekkesi'nin iklimine girilmiştir artık. Tekkenin bir adının da tekkenin ilk şeyhi Abdülkerim Abdullah Efendi'nin lakabından dolayı Hacı Hoca Tekkesi olduğunu belirtelim yeri gelmişken.

Maraş Valisi Abdullah Paşa'nın 1752-53'te yaptırdığı köşk, kendisi tarafından Hacı Hoca Efendi'ye verilir. Kayıtlarda Abdullah Paşa'nın burada öldüğü geçer. Tekkenin mezarlığında Buhara eski Cumhurbaşkanı Osman Kocaoğlu'ndan tutun da, İbrahim Müteferrika'nın torununa kadar devrinin pek çok ünlü şahsiyeti ebedi uykusunu uyumaktadır.

Modernist şeyh

Bu tekkede doğup daha 16 yaşında postnişin olan İbrahim Edhem Efendi (1829-1904), bu görevde 58 yıl kalmıştır. Memleketin ilk kurşun borusunu döken İ. Edhem, tekkedeki derin kuyudan su çeken bir tulumba yapmakla yetinmeyip, ilk sünnet aletini icat edecek kadar yakındır fenne. Hatta bu sünnet aletiyle Almanya'da "takdirname", eserlerinin bir kısmının sergilendiği Paris'te de madalya almıştır.

Kurtuluş Savaşı'nın gizli hücresi

Tekkenin şeyhlerinden Atâ Efendi, Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu hareketine İstanbul'dan destek gönderir. Şeyh Atâ Efendi, Karakol Cemiyeti'nin Üsküdar şubesinin üyesidir. Tekkede toplanan cephane ve gönüllüler gizlice Anadolu'ya geçerler.

İsmet İnönü, Mehmed Akif Ersoy, Halide Edip Adıvar, kocası Adnan Adıvar gibi pek çok ünlü, bu tekkede konaklar ve Anadolu yolculuğuna çıkar. Tekkenin, zaman zaman ihbar üzerine İtalyan ve İngiliz askerlerince arandığı da olur.

Halide Edip, anılarını topladığı ikinci kitabı **Türk'ün Ateşle İmtihanı**'nda Özbekler Tekkesi'nden şöyle bahseder:

"Kapının önüne gelince, ipi çekip çıngırağı çaldık. Yukarıdan biri seslendi,

- Kim o?

- Bizi İsa yolladı.

Yukarıdan ipi çektiler, kapı açıldı. Bizi, bir derviş karşıladı. Elindeki feneri kaldırarak yüzümüze baktı. Bu, çocuklarımın adını koymuş olan ihtiyar şeyhin damadı Kahraman idi..."

Özbekler Tekkesi'nin, 1994'teki restorasyondan sonra eski görkemine kavuşan binası iki katlıdır. Ahşap kapıdan girilince iki yanda iki oda görülür. İleride, soldaki merdivenden selamlık bölümüne çıkılır. Alt katta toplam yedi, üst katta ise beş oda vardır. Tekkenin deniz tarafına bakan bahçesinde ise ayrı bir bina olarak semahane görülür. Edhem Efendi'nin iki portresiyle Atâ Efendi'nin ve tekkenin son şeyhi Necmeddin Efendi'nin fotoğraflarının da sergilendiği Divan Odası, başka materyallerle tekkenin müzesi gibidir.

Havasından mıdır, suyundan mı bilinmez; tekkenin bulunduğu sokak, günümüzde de edebiyatın ünlülerini barındırıyor. Biribirine kapı komşu yaşayan bu edebiyatçılardan biri çok ünlü bir romancımızın eserlerini Almancaya çeviren hanımefendi; öteki ise benim eski dostlarımdan, değerli bir romancımız. Bu da bir başka yazının konusu olsun.

>Özlem Kumrular

MEKSİKA'YA GİRİŞ II

San Luis Potosi ve Zacatecas

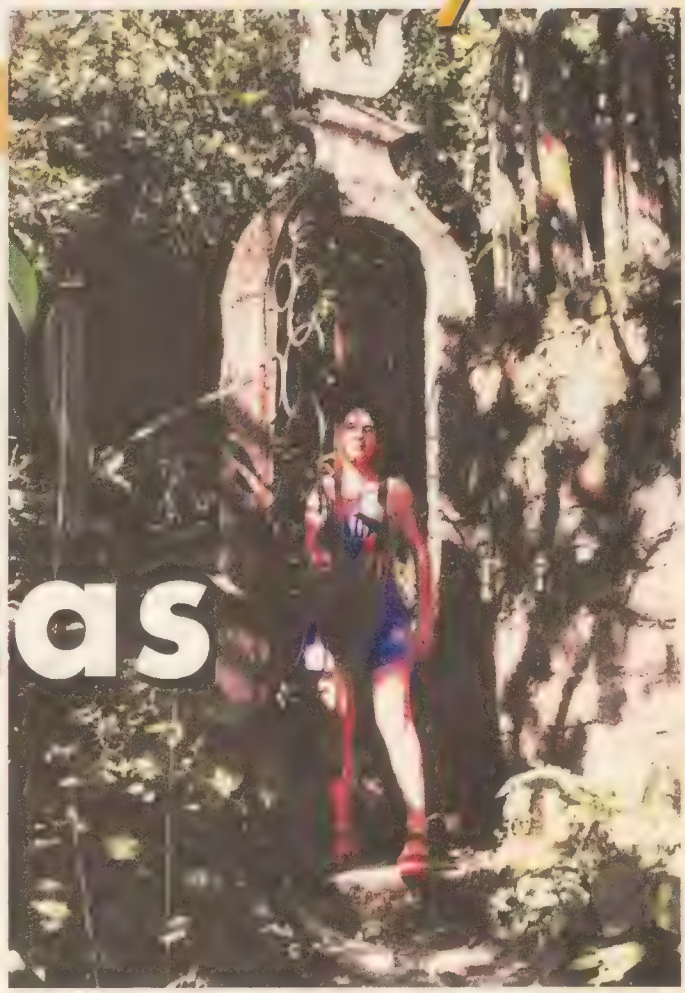

evet. Tüysüzlerin memleketine yaptığımız geziyi anlatmaya kaldığımız yerden devam edelim. Mexico City'nin fethini takiben kuzeyde San Luis Potosi tabir edilen koloniyel şehirde beni beklemekte olan arkadaşlarıma, uzanma planının gündeme gelmesi üzerine evinde kamp kurduğum arkadaşıma en rahat nasıl gideceğimi soruyorum. "Kamyonla" diyor. Nasıl yani? "Kamyon garına gidip bir kamyona atlayacaksın" diyor. Kahkahayı basıyorum. Onun yüzünde ise "eğer ikimizden biri salaksa, ya da yanılıyorsa bu kesin sensin kızım" bakışı var, seziyorum, ama ne de olsa Meksikalılar Tanrı nezaket dağıtırken ilk sırada olduklarından bundan çokça nasiplendikleri için tek kelime etmiyor garibim. Hayli uzun süren anlaşmazlık saatleri, arkadaşın beni kolumdan tutup gara götürmesiyle son buluyor. "Kamyon"un Meksika'da otobüs demek olduğunu geç de olsa öğreniyorum. Gümüşün Arjantin'de para demek olduğunu öğrendiğimde olduğu gibi. Yol boyunca kendimi bir kamyonun arkasında tavuklar ve diğer çok ayaklılarla giderken hayal edip gülüyorum.

Arkadaşım eli boş gelmemiş. Beni hayatında bir kerecik bile görmeyen yedi sülalesinin ve hatta hatta sekreterinin bana göndermiş olduğu hediyelerle dolu torbayı boşaltıyor önümde. Meksikalılar böyle insanlar. Karşılıksız vermek bu enlemlerde bir norm. O gece, o güneşin kaktüslerin arasından battığı şehirde ellerinde gitarları, kafalarında hasır şapkaları ve beyaz takım elbiseleriyle pervane gibi en bitirim şarkıları çalan mariachilerin sadece filmlerde ve kitaplarda olmadığını öğreniyorum ve çatlayana kadar Aztek çorbası içiyorum. Yoğun domates suyu içinde yüzen avokado, taco dilimleri ve sündükçe sünen enfes bir peynir.

Kaktüsün de yendiğini öğrenip dehşete düşüyorum. Onsuz yaşayabilirim. Hem de eskisi gibi.

Aynı gece Zacatecas'a çıkıyoruz. Bu gümüş madeni şehrinde dünyanın tek maden diskosuna gidiyoruz. Kafamıza bir kask takıp maden trenine binerek. Madende beni bir sürpriz bekliyor. Bütün gece fenalıklar getirene kadar Tarkan çalıyor Meksikalı Dj'ler. Oradan koşarak kaçmak istiyorum. Tarkan'ın memleketimde bilmediğim şarkılarının hepsini Meksika seyahati boyunca her bir köşede sular seller gibi ezberliyorum.

Yengeç Dönencesi'ni geçip masaldan kaçmış bir göl kıyısında perilerin bile dudaklarını uçuklatacak bir otelde kalıyoruz. Otelin gölü var! Subat ayında bu enlemlerde suya atlanamayacağını hesaplarken küçük bir coğrafya hatası yapmışım. Ama bu bambuların olduğu sıcacık suya girmek zorundayım. İyi bikini taklidi yapan bir şeyler uydurup atlıyorum suya. Damarlarımda Türk kanı. Ama hiç değilse Yeşilköy'de denize giren amcalar gibi beyaz don giyip sulara atlamıyor, sonra yine onlar gibi çıkıp bıngıl bıngıl futbol oynayıp semtin göbeğindeki bir büfeden su almıyorum. Eylemin affedilebilir bir yanı var anlayacağınız. Otelden ayrılırken küçük bir ayrıntı keşfediyoruz. Otelin müzesi var! Otelin inşası sırasında çıkanlardan bahçe içine bir müze yapmışlar. Civar Aztek artığı kaynıyor.

Bu enlemlerde el hareketlerinin başka bir dili olduğunu görüyorum başıma bir iş açmadan. El sallamıyor da, deli işareti yapı-

yorlar. Hani bizim şu ampul takma efekti. Enfes demek için şu başparmağımızla işaret parmağımızı birleştirip halka yaptığımız 'top' işaretini kullanıyorlar. Meksika'daki vücut dilini burada kullanan bir Meksikalının sonunu düşünemiyorum.

Dünyanın bütün renkleri burada. Tropik ağaçlar altında akla hayale gelmeyecek şeyler satan yüzlerce satıcı, alışveriş sapıkları için ideal yol kenarı tezgahları, metrekare başına otuz bin küp insan düşmeyen köyler... İlk bakışta aşk!

Yucatan Yarımadası

Ayaklarımda derman kalmamış, binlerce kilometre yol almaktan kıçım tepsi gibi olmuş, sokaklarda dolaşmaktan vücudumun dört bir yanında amele yanıkları hasıl olmuş, ama Meksika hâlâ tam olarak fethedilememiş, en büyük misyon en sona bırakılmış. Maya uygarlığının en nadide parçalarını barındıran Yucatán Yarımadası ve Karayip sahilleri. Salak Amerikalılar Tijuana ve Acapulco'yu has be has Meksika sanadursun. Hayatımın en uzun yolculuğunu yapacağım. Sabahın dördünde suç oranında Rio'yla sidik yarıştıran vahşi kentin vahşi ve ıssız otogarında bir koltuğa oturup otobüsün, yani "kamyon"un, gelmesini bekliyorum. Bir semt kadar büyük salonda nefesimin sesini duyuyorum. Her korku anında uygulamaya geçirdiğim akla uydurma mekanizmasını çalıştırıyorum: Hayatta bir Türk'ten daha tehlikeli bir şey yoktur. Saatler sonra yaşlı bir amca geliyor ve tam karşıma oturuyor. Ben ondan da kötüyüm ya, bu yüzden korkmamam lazım. Çantamı kucaklıyorum. O da aynı mekanizmayı çalıştırmış olsa gerek, o da kucaklıyor çantasını. Korkmuyorum ya, kafamı kaldırıp bakıyorum. Tam tamına 15 yıl önce Sicilya'nın unutulmuş bir köyünden aldığım, renkleri tanınmaz hale gelen ve yıllar yılı eşini benzerini kimseciklerde göremediğim sırt çantamın tıpkısının aynısı. O da benimkine bakıyor ve beraberce okkalı bir kahkaha atıyoruz amcayla.

En öndeki yerimde beni aksanım yüzünden İspanyol sanan otobüs şoförüyle çene çalarak gidiyorum. Türk olduğumu söyleyerek onu korkutmak istemiyorum. Daha doğrusu Exramadura'nın bir köyündenim diyince daha az soru sanacağını sanarak yanılıyorum. Genelde Türk olduğumu öğrendiklerinde intihar aşamasına gelene kadar soru sorarlar. Amca bana köyün şeceresini çıkarttırıyor, ben de ayaküstü ona kitap yazıyorum. Gece oluyor gündüz oluyor, yol bitmiyor, gece oluyor gündüz oluyor ben gidiyorum. Sıcak bir kâbus. Verilen molalarda artık acısıyla tavana yapıştırmak eğiliminde olmayan bir şeyler yemek istiyorum ve bir peynirli sandviç alıyorum. Hain Meksikalılar buna bile çaktırmadan biber koymuşlar. İçinden çıkan o bir tırnak kadar küçük biberin acısı beni bir gün daha idare ediyor.

Cancún sınırlarına girdiğimizde koltukla artık tekvücut olduğumu görüyorum.

Cancun'un cennetin yeryüzündeki konsolosluğu olduğundan artık hiç şüphe etmiyorum. Bir tarafı kelimenin tam anlamıyla berrak bir turkuvaz olan Karayip sahilleri, diğer tarafı nefes kesen bir ormanla çevrelenmiş buz gibi bir lagün. Reklamları izliyor gibiyim. Yetmiş iki milletin bulunduğu bu dünyanın tatil başkentinde donla denize girmek racona ters düşeceğinden, hemen Türk'ün gücünü sahilde de gösterecek bir bikini alıyorum. Akşam yemeğinde bütün aile bir araya geliyor. Arkadaşım Gilberto'nun babası yemekten sonra da bize Maya hikayeleri anlatıyor. Peyote yedikten sonra gördüklerini de tabii.

Yanımıza bir leğen tropik meyve alıp arabada tıkına tıkına en büyük maya Tapınağı Chichenitza'ya varıyoruz. Yolda

ilk defa Mayaları görüyorum ve yeryüzünde hâlâ katıksız Mayaların yaşadığını, bu dilin de aynen korunduğunu, hatta Mayalar arasında bugün bile konuşmaya devam edildiğini bilmediğim için şok oluyorum. Bunlar koca göbekli, kısa boylu, esmer, tombul ve basık yüzlü insanlar. Bütün Maya kadınları, üzerinde renkli çiçekler işlenmiş beyaz dantelli kısa elbiseler giyiyor.

Voltran'ı oluşturup yüzlerce basamak çıkıyoruz okyanusa tepeden bakmak için. Meksikalılar bizim gibi tarihi eserlerin dibinde ev yapmak ya da tarihi eserleri evlerinde kullanmak gibi tuhaf emeller beslemedikleri için her şey yekpare. Şair "arşa değer belki başım" derken bunu kastetmiş olsa gerek. Orman, okyanus ve abartı yükseklik üçlemesindeyiz. Bu fareler tarafından kemirilmişe benzeyen basamaklardan inmek için en az beş aylık bir kursa tabi tutulmak gerek. Bir de yüksekten korkuyorsanız haliniz evlere şenlik.

Yucatan'a kadar gitmişken Chiapas'a uğrayıp, Zapatistaların savaş verdikleri dağlara da dalmak isterdim tabii. Ama temiz bir post, heyecanlı bir kalpten iyidir mantığıyla iyi bir dağ rehberi bulacağım zamana erteledim düşlerimi.

Gringo, yani kısaca Ghiri, Meksikalıların daha çok Amerikalılar için kullandıkları, eh biraz da onlara beslediklerini mayhoş duyguları anlatan bir kelime. Aslen "yabancı" demek. Bütün bu üç hafta boyunca kimsecikler bana Ghiri demiyor. Ne hoş! Özetlenebilitesi olmayan bir ülkeyi böyle hunharca özetlediğim için sevgili okuyucudan özür diliyorum.

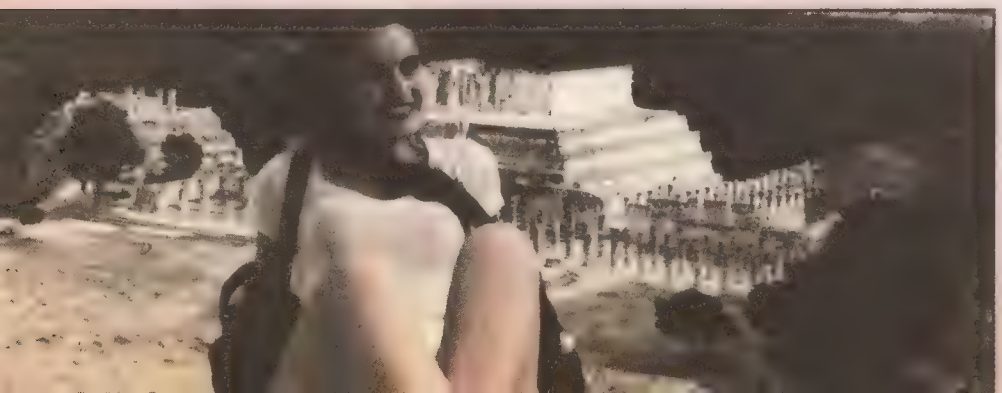

Çin'de bir krallık kuruluyor

Sui Hanedanına karşı birbiri ardınca patlak veren köylü isyanları sırasında imparatoruyla ters düşün bir generalin önderliğindeki köylüler Sui Kralının birliğini bozguna uğratmış ilerliyorlardı. Tırmandıkları dağın zirvesine doğru kıvrıla kıvrıla devam eden patikanın en dar yerine geldiklerinde, yolun bir kenarının uçurum olması nedeniyle yürüyüş kolunda bir duraksama olmuştu. Aşağıya bakıldığında bir ejderhanın dişleri gibi sivrilen kayaların görüntüsü insanın kanını dondurmaya yetiyordu. Kendilerini bu manzaraya o kadar kaptırmışlardı ki, yarım günlük mesafeden izlendiklerinin farkında bile değillerdi. İsyancıların kıyımından kaçabilen askerler, bu patikanın ilerisinde mevzilenerek kendilerinin uğradığı gibi bir baskını bu pusu yerinde kurabileceklerini düşünmüşlerdi, ama yukarıdaki gözcünün karşıdaki düşmanı tarif ederken ki ifadeleri, aşağıda pusuda bekleyenlerin kafalarını allak bullak etmişti. Gözcü, arkadaşlarının beklediği türden dağınık, keşmekeş bir insan sürüsü yerine askeri bir yürüyüş düzeniyle ilerleyen ve en az doksan, yüz kişilik bir guruptan bahsedince, kıyımdan kurtulmuş bu birkaç manga askerin tüm cesareti de uçup gitmişti. Kendilerinden kalabalık bu güruhu yenmenin tek koşulu olan panik havası kendi yüreklerini teslim almıştı. Aralarında yaptıkları kısa bir tartışmadan ve bir an geçirilen tereddütten sonra teslim olmaya karar verdiler. Zamanın geçmesini sessizce beklediler. Birkaç saat sonra yolun bir dönemecini geçmekte olan köylü birliğinin önüne kendilerini adeta atarak çıktılar. Yakarış dolu sesleri birbirine karışarak, savaş çığlığını andırır bir gürültüye dönüşmüştü. Beceriksizce yapılan bu teslimiyet gösterisi, ön saflardaki köylü isyancıları ürkütüp bozmamış olsaydı eğer, amansız bir saldırıya neden olmaları işten bile değildi. Ama ön safların bu kadar ürkmesi, yalvaranları yaptıkları işin doğruluğu konusunda çelişkiye düşürmüş, ürküp korkan köylülerden canlarını bağışlamalarını dilemenin onur kırıcı havasına katlanmaktan başka yapacak hiçbir şeyleri kalmamıştı.

İsyancılara komuta eden eski general Meng Şi, gür sesiyle ortaya atılıp herkesi durdurdu. Adamlarının kayanın arkasında kalan kısmı da gelip bu küçük meydancığı doldurduktan sonra herkes, ancak o zaman teslim olmak isteyen düşman gurubuna ne yapmaları gerektiğini düşünme fırsatı bulabildi. Kısa bir muhakemeden sonra, içgüdüsel bir tepkiyle hiç kimsenin bunları aralarına almak istemedikleri anlaşıldı. Eski hakimlerine tepki duymalarındaki duygusallık kendilerini bile şaşırtmıştı. Bir tek Meng Şi, isyancıların bu kararına karşı durdu. Onun gerekçesi askeriydi. Askerlerin öldürülmelerini engelleyen gerekçe de sadece bu oldu.

"Bu kadar zayıf ve deneyimsiz bir birlikken, silah tecrübesi olan bu gurubun aramıza katılımını önlemek saflık olur," diyerek sözlerine başlamış, uzun ve inandırıcı bir konuşma yapmıştı. Ona göre bu ordu varlığını sürdürmeyi başarabilirse, güneydeki Çen krallığı, Liang devleti, kuzeydoğulu göçebe kabileleri ve diğer pek çok devletin içişlerinde anahtar rolü oynayabilirlerdi. Nitekim şu anda Çou Krallığında büyük yenilgiler dolayısıyla müthiş bir taht kavgası vardı ve tarafların her biri, akla gelebilecek her yerden ve her kuvvetten yardım istiyordu. Bütün ülke kuzeyli göçebelerin kiralık askerleriyle dolmuş, yerli halk, küçümseyerek baktıkları bu göçebelerin ülkelerini bu şekilde yavaş yavaş istila ettiklerini görme talihsizliğine düşmüştü. Ama ülke yönetimini ele geçirmek için savaşan hanedan mensuplarının, eli silah tutan herkesle omuz omuza çarpışmaktan hiç de rahatsızlık duymadıkları bir gerçekti. Meng Şi bütün bu gerçekleri göz önünde bulundurarak şu anda kader birliği yaptığı herkese, girişecekleri seferler açısından bu askerlere ihtiyaç duyacaklarını kabul ettirdikten sonra "Alın, bunları da kendinize benzetin!" demişti. Ama gözlerinde şimdiye kadar bir çok defalar gördükleri o sinsi ifadeyi o anda pek az kişi hayra yorabilirdi.

Birkaç gün sonra, düşmandan ganimet olarak alınan bir çadırda, giriş aralığından bakarak şimdi kendi birliklerine dahil olmuş askerlerden işe yaramaz bulduğu iki tanesinin yemek sırasını bekledi. Adamlar, iyice yoruldukları bir talim sonrası öğlen yemeklerini keyifle yerken, Meng Şi çadırından sakince çıkıp yanına gelmelerini buyurdu. Adamlar nedenini sorunca, bunu yanlarına gelince anlatacağını söyledi. Adamlar, yemeklerini bitirinceye kadar beklemesini söyleyince Meng Şi, daha neye uğradıklarını anlamadan kılıcını çekerek adamların üzerine yürüdü. Orada bulunan herkes Meng Şi'nin ağzından şu sözlerin döküldüğünü duymuştu:

"Disiplinsiz davranışlarınız ve askeri hiyerarşinin kurallarına uymamak, bozgunculuk ve düşmanla işbirliği yapmakla eş anlamlıdır. Bu yüzden sizi ölüme mahkum ediyorum." Ama olayı daha soğukkanlılıkla değerlendirenler, cümlenin sonuna varmadan bu iki adamın cansız yere serildiğini anımsıyorlardı. Olay dehşet vericiydi. Her şey aniden olmuş ve ölçüsüz bir şiddet içermişti. Adamların çoğunun bu yeni katılanlara epeydir alıştıkları bir sırada onlara karşı gösterilen bu şiddet herkesin kanını dondurmuştu. Üstelik Meng Şi'nin gazabına karşı savun-

masızlıklarının da farkına varmışlardı. Meng Şi'nin kumandanlığı tartışılmazdı, bu konuda herkes hemfikirdi. Ama onun gibi eski bir generalin, basit köylü değerlerinin kınama usulleriyle kontrol altına alınamayacağını da fark etmişlerdi. Meng Şi, dehşet içinde kalmış köylülerin tepkisine fırsat vermeden, birliğe yeni katılan eski düşman askerlerinden geriye kalan on beş kişinin derhal çadırına gelmelerini buyurdu. Diğerlerine de, cenaze törenini hazırlamalarını emretti. Herkes, Meng Şi'nin bir intikam suikastına kurban gitme ihtimalinden çekinirken içerde o, askerlere küçük bir söyleve başlamıştı bile:

"Hiçbirinize karşı özel bir düşmanlığım yok benim," dedi. "Ama içinizden bazılarının bana karşı özel bir kini varsa, parmağını bile oynattığında dışarıdaki adamlar, onu parça parça ederler. Benim ise bu tür düşmanlıklardan daha iyi bir teklifim var size. Eğer bana karşı, diğerlerinden çok daha itaatkâr olursanız, dışarıdakilerden korkmanıza hiç gerek kalmaz. Çünkü onlara siz komuta edebilirsiniz. Ne dediğimi anladınız değil mi?"

"Biz hepimiz askeriz," dedi içlerinden biri. "Ve askerler de, komutanlarına emir ve cezalarından dolayı asla kin duymazlar."

"Aferin," dedi Meng Şi. "İşte sizin de dışarıdakilerden farkınız bu."

Adamlar onaylar gibi başını salladılar. Bu konuşmanın bir tür subaylık teklifi olduğunu biliyorlardı ve hepsinde, sevinçle karışık bir minnet duygusu belirmişti. Meng Şi:

"Sizin bu toplulukta canlı kalmanız benim yaşamama bağlı. Ama ben hayattayken herkes için nefret edilen bir insan olacağımı biliyorsunuzdur artık. Bu nedenle, bana duyulan nefretin aynısı size de duyulacaktır. Ama asker olarak kalmak istiyorsanız sizin de nefretiniz sadece hedef göstereceğim düşmana karşı olmalıdır. Bana karşı olursa, kendi yaşam şansınızı tehlikeye sokmuş olursunuz, anladınız beni değil mi?" dedi. Kendisini onaylayan yanıt, az önce de konuşan adamdan geldi. Bunun üzerine Meng Şi, "Senin adın ne?" diye sordu.

"Dun Hu," dedi adam.

"Şimdi hepiniz gidin ve günlük kamp çalışmalarına devam edin. Zamanı geldiğinde ben görevlerinizi herkese ilan edeceğim."

Çadırdan askerlerin çıktığını gören herkes, en azından Meng Şi'nin bu saçma sapan şiddetinin yarattığı gerginliğe kurban gitmemesine sevindi. Akşam yapılan törende, Meng Şi, öldürdüğü adamlar için öylesine duygusal laflar etti ki, kimse onun yaptığı bu kıyımda, ölenlerin iyiliğinden başka bir şey düşündüğüne inanmamazlık edemezdi.

"Dostlarım," diye konuşmaya başlamıştı Meng Şi. Sesinde hüzün ve acıma vardı. "Bu iki insan kendilerine düşen yükümlülüğü yerine getirerek öldüler. Onlar için kimse üzülmesin. Bu sizin anlayamayacağınız kadar karışık bir konudur. Tabii ki Tanrıların dilini anlamak biz insanların kader payına düşmüş olsaydı, biz hepimiz Tanrılar gibi olurduk. Tanrıların dilini anlamak, sadece kendisine seçkin bir görev verilen insanlar için mümkün olabilir. Onlar kaderlerinin yolunda gittiler ve Tanrılar, onların kader ağlarını ebediyete kadar kesen kılıcın kabzasını benim elime tutuşturdu. Bütün bu olayın anlamını bir tek ben biliyorum ve komutanınız olarak diyorum ki, onlar adına içiniz rahat olsun."

Törenin tamamlandığına karar veren Meng Şi, ölülerin gömülmesini buyurdu.

O günden sonraki bir hafta boyunca adamların Meng Şi'ye itaati gözle görülür bir hal almıştı. Bir hafta sonra Meng Şi, komuta kadrosunu düzenlediğini ve bunu açıklayacağını söylediğinde, herkes bu işe layık insanların seçileceğinden emindi. Bir gece Meng Şi komuta kadrosunu açıkladığında başta Dun Hu olmak üzere bütün komutanların, sonradan katılan bu on beş adamdan oluştuğunu gördüler. Eskiye ait ne varsa, Meng Şi'nin ve kadrosunun fikirleriyle yer değiştiriyordu.

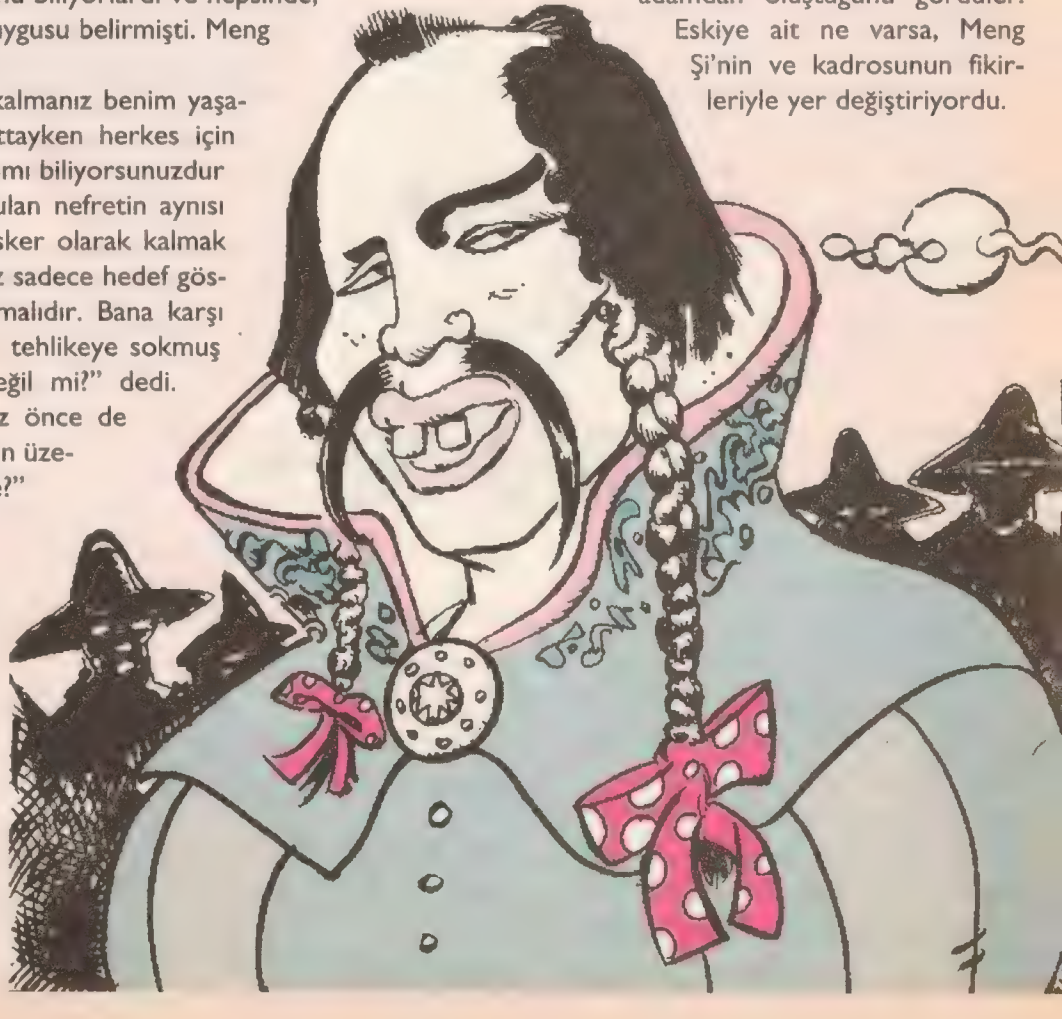

Ağustos'ta Rapsodi

Kurasawa'nın **Ağustosta Rapsodi** adlı filmini görmüş olanlar hatırlayacaklardır: Yaz tatilini geçirmek için ninelerinin köyüne gelen üç Japon çocuktan biri, aynı köyden sık sık ninelerinin ziyaretine gelen başka bir nine ile kendi ninesinin hiç konuşmadan iki saat karşılıklı oturmalarına tanık olur. Filmin yine böyle bir sahnesinde dayanamaz ve aşağı yukarı şunları söyler: "Hem birbirinizi çok sevdiğinizi, birbirinizin en yakın dostlarınız olduğunu söylüyorsunuz, hem de hiç konuşmadan, öylece oturuyorsunuz." Ninesi de çocuğa, aslında konuştuklarını, çok benzer acılar yaşadıkları için sözcüklere gerek kalmadığını söyler. Gerçekten de, örneğin iki kadının kocası da bir zamanlar aynı okulda öğretmendir. Nagasaki'ye atılan atom bombasında, iki adam da yaşamını aynı biçimde yitirmiştir. Böylece iki kadın da aynı yalnızlığı yaşamaktadır.

Elbette her suskunluk, ortak yaşantılar nedeniyle, sözcüklere gerek kalmadan iletişim kurulabildiğinin kanıtı değildir. İnsanlar yoğun heyecanlar, duygulanımlar yaşadıkları anlarda, sözcük dağarcıklarının, yaşadıkları yoğunluğu anlatabilecek güce sahip olmadığını düşünürler. Gerçekten de böyle anlarda dilin olanakları sınırlıdır. Örneğin Orhan Veli bir şiirinde, "Bilmezdim kelimelerin kifayetsiz olduğunu/ Bu derde düşmeden önce" derken, âşık olmuş bireyin, içinde bulunduğu dilsel çaresizliği anlatmaktadır.

Bir dilin bütün gizil güçlerinin, bütün olanaklarının kullanıldığı yazınsal tür, hiç kuşku yok ki, şiirdir. Ahmet Haşim, "en güzel şiirler, düşünüp de yazamadığımız şiirlerdir" demişti ya, buna tüm yüreğimle katılıyorum. Üstelik bu söz, bence daha nitelikli bir şair olmasına karşın,Yahya Kemal karşısında her zaman hakkı yenmiş bir şairin sözleri olarak da önemlidir. Ama yalnız şiirler midir en güzeli olan, düşünüp de yazamadıklarımızın? Bakınız Julio Cortazar, **Lucas Diye Biri** adlı kitabında, "Lucas, Çalışma Yöntemleri" adlı bölümde şunları yazar: " Bazen uyuyamadığı için koyun sayacağına, yanıtlamakta geciktiği mektupları yazar kafasında, çünkü vicdan azabı da kendisi gibi uykusuzluk çekmektedir. Nezaket mektupları, aşk mektupları, entelektüel mektuplar, hepsini teker teker gözleri kapalı yanıtlar, olağanüstü biçemsel buluşlar ve gösterişli gelişmeler, doğal ve etkili olmaları açısından hoşuna gider, bu da doğal olarak uykusunu büsbütün kaçırır. Uykuya daldığında yanıt bekleyen tüm mektupları yazılmıştır. Sabah tabii ki çok kötü durumdadır ve işin kötüsü gece düşündüğü mektupların hepsini oturup yazmak zorundadır, söz konusu mektuplar çok daha kötü olurlar, soğuk, beceriksiz ya da aptalca, bu nedenle o gece de çok yorgun olduğu için uyuyamayacaktır..."

Dilin, acının ifadesi olarak kullanıldığı en önemli söylem biçimi, elbette yine şiirdir. Bunun en somut örneğini, Alman şairi Heinrich Heine'nin, **Şarkılar Kitabı**'ndaki şu şiirinde görebiliriz:

Geçtikçe sabahları
Evinin önünden yavrum,
Penceredeysen
Sevinçten uçar gönlüm.

Merakla bakar bana
Koyu kahverengi gözlerin:
Hasta, yabancı adam,
Neyin var, kimsin?

Ben bir Alman şairi,
Bütün Almanya'da meşhur;
En değerli isimler söylenince
İçlerinde benimki de bulunur.

Neyim mi var, küçük kız,
Almanya'da çoklarında olan şey:
En ağır acılar söylenince
İçlerinde benimki de bulunur.

(Çev.: Behçet Necatigil)

Sözcüklerin anlam üretmeye yetmediği zamanlarda, insanlar anlamı görsel tasarımlarla, yani imgelerle oluştururlar. Bunun birçok örneğine efsanelerde rastlamak olasıdır. Zaten sözlü halk edebiyatlarının önemli bölü-

mü, böyle imgelerden oluşur. Örneğin, Borges'in **Düşsel Yaratıklar Kitabı** adlı yapıtında anlattığı bir Şili efsanesi, Alicanto adlı bir yaratığın imgesine dayanır. Söz konusu efsaneye göre Alicanto, yiyeceğini altın ve gümüş damarlarında arayan bir gece kuşudur. Altınla beslenen türü, kanatlarını açarak koşarken (uçamaz da) kanatlarından yayılan altın sarısı ışık sayesinde tanınabilir; gümüşle beslenen Alicanto'yu ise, tahmin edileceği gibi, gümüş bir ışık ele verir. Kuşun uçamamasının nedeni kanatları değildir, çünkü onlardan yana bir anormalliği yoktur; sorun, yediği madeni yiyeceklerle ağırlaşan kursağıdır. Açken tazı gibi koşar; tıka basa yedikten sonra ise, koşmak bir yana, güçbela yürür. Maden arayıcıları ya da mühendisleri, şansları yaver gider de kendilerine kılavuzluk edecek bir Alicanto'ya rastlarlarsa, servete konacaklarına inanırlar, çünkü kuş onlara gizli maden damarlarını gösterecektir. Yine de, maden arayıcısının çok dikkatli olması gerekir; kuş takip edildiğinden kuşkulanırsa, ışığını kısıp karanlıkta sırra kadem basar. Üstelik, birdenbire yolunu değiştirip, kendisini izleyenleri bir uçurumun eşiğine de götürdüğü olur.

Dilin en tehlikeli kullanım alanı, ihanettir. Tarihte dilin ihaneti ifade etmekte kullanıldığı en önemli olaylardan biri, hiç kuşku yok ki, Paris'in Almanlar tarafından işgal edildiği yıllardır. İlya Ehrenburg'un bu konudaki tanıklığı çok çarpıcıdır. Ünlü yazar o yıllarda Paris'tedir ve anılarında şunları yazar: "...Almanlar küçük dükkânlardan hatıra eşyası, açık saçık kartpostallar, cep sözlükleri satın alıyorlardı. Restoranlarda, 'Burada Almanca konuşulur' yazıları görülmeye başlandı. Küçük hainler deliklerinden çıkmışlardı. Gazeteler çıkmaya başlamıştı. **Matin** gazetesi, ünlü Emniyet Müdürü Chiappe'in arkadaşlarıyla Paris'te kaldığını, Almanların 'Fransız mutfağının üstünlüğüne değer verdiklerini' yazıyordu. Çok eskiden anarşist, şimdi koyu milliyetçi olan Gustave Erue, **Victoria** (Zafer) gazetesini yeniden çıkarmaya başladı. Gazete satıcıları Victoria! diye bağırdıkça, gelip geçenler irkiliyordu. Paris Soir, ticareti canlandırmak için, gazeteye Almanca ilanlar vermek gerektiğini öneriyordu. Gelen ilanlar azdı: 'Ari ırkındanım, iş istiyorum, her işi yapmaya hazırım', 'İki fakülte bitirdim, garsonluk ya da tezgâhtarlık yaparım, çok iyi Almanca biliyorum.' Kimi restoran ve kahvelerde şöyle ilanlar görülmeye başlandı: 'Burası Ari bir firmadır, Yahudilerin girmesi yasaktır.' Buna karşılık 'Sphinx' genelevinin kapısında ise şu ilan görülüyordu: 'Yerli ve yabancı müşterilere açıktır.'"

Ağustosta Rapsodi filmine, çok yakın bir arkadaşımla gitmiştim. Sır alıp sır verdiğim, mutlaka konuşacak ortak bir şeylerimiz olan ve konuşmaktan çok mutluluk duyduğum, beğenisine güvendiğim bir arkadaşımdı. Film bitmiş ve ışıklar yanmıştı. Böyle durumlarda, kendimi suçüstü yakalanmış gibi hissederim. Film boyunca duygusal altüst oluşlardan sonra, işte yan yana yürüyorduk. Uzun süre, hiç konuşmadan yürümüştük.

telefon trafiğinde hurma ağaçları

-"İyi akşamlar efendim, biz Yalnızlık Gazetesi'nden arıyoruz, bir sorumuz olacaktı, cevaplayabilir misiniz?!"
-"Şu an meşgulüm, bileklerimi kesiyordum, daha sonra belki.."

-"İyi akşamlar efendim, biz Türk Dili ve Atraksiyonları Kültür Dergisi'nden arıyoruz, bir soruşturma için rahatsız etmiştik sizi.."
-"Şu an yoğunum, Ten Dili ve Sefaleti üzerinde çalışıyorum, boşaldıktan sonra belki.."

-"İyi akşamlar efendim, biz sizi Aydınları Koruma Cemiyeti'nden arıyoruz, bir panel için acaba.."
-"Şu an boşluktayım, fikir birliğine girdikten sonra belki.."

-"İyi akşamlar efendim, biz sizi Yurtta Sulh Partisi'nden arıyoruz, *"emperyalizme hayır"* imza kampanyası için sizin de adınızı.."

-"Şu an adımı değiştirmek için mahkemeye başvurdum, adalet yerini bulduktan sonra belki.."

-"İyi akşamlar efendim, ben telefonunuzu bir arkadaşımdan aldım, belki bu gece baş başa bir yemek ve ardından çılgınca bir.."
-"Şu an cinsel kimliğimi bir yakınıma ödünç verdim, iade ettikten sonra belki.."

-"İyi akşamlar efendim, ben Zırtpırt FM'den arıyorum, şaka yapmak istediğiniz bir tanıdığınız varsa eğer.."
-"Şu an kimseyi tanımıyorum, birileriyle tanışır tanışmaz belki.."

-"İyi akşamlar efendim, biz Halkların Kardeşliği, Etnik Özelliklerin Enişteliği, Kültür Mozaiğinin Görümceliği Vakfı'ndan arıyoruz, bir akrabalık açılımı ve fransiyonu bazında kim bilir sizin de.."
-"Şu an hayatla ters temas halindeyim, düz temasa geçtikten sonra belki.."

-"İyi akşamlar efendim, biz sizi TNT adlı yerel bir televizyon kanalından arıyoruz; globalleşmenin tartışılacağı bir müzik-eğlence programına konuk.."
-"Şu an ergenlik çağımdan yeni çıktım, kurulanıp giyineyim, ben sizi ararım .."

-"İyi akşamlar efendim, yayımlanan son kitabınız hakkında birkaç eleştirim olacaktı, acaba siz neden.."
-"Şu an çatladım, su sızdırıyorum, telafisi mümkünse telafi edip size dönerim.."

-"İyi akşamlar, beni terkettiğin günden beri mutlu musun, bunu öğrenmek için aramıştı.."
-"Şu an yeryüzündeyim, gökyüzüne gittim mi, ben sana bol melekli bir mektup yazar, her şeyi tek tek açıklarım.."

>küçük İskender

hüzne tayinim çıktı giderken yanımda yalnızca kafatasını götüreceğim

Sorumluluk almıyorum: Çünkü suratındaki halteri silkip madalya alamam.
Boyum kısa: Çünkü enine genişleyen bir atlas gibi yaşıyorum.
Seni hayal ederken parmak kaldırmaya tenezzül etmiyorum: Çünkü amorfum.
Ayrıntılara özen gösteremiyorum: Çünkü yüzölçümüm senin beni sevmene bağlı.
En son okuduğum romanı şiir sanmıştım: Çünkü seni anlamak için taşbilimci olmam gerek.
Alkolün kişiliğine aykırıyım: Çünkü narkotikte bir süspansiyon mekanizması normuyum, rakamlar öyle gösteriyor.
Hiddetimi yönlendirmesi için bir menejer tuttum: Çünkü harddiskim anılarla doldu.
Sen buna kapasite meselesi diyorsun: Çünkü aşk berabere bitti, sonuç penaltılara kaldı.

>Tarhan Gürhan

Katedral Pencereleri

Metinler alkolsüzdür.

Konsantrasyonumu bozacak hiçbir şey yoktu bu dünyada. Fakat kıçımda oynamaya başlayan kurtçuklar sayesinde bütün konsantrasyonum gitti. Kurtlara yedirdik dikkatimizi. Yine de yediklerime dikkat etmeyeceğim bu İstanbul'da. Zaten yakında bu kurtçuklar sayesinde bir zaafiyet hergelesi olabilirim. Doktora da gitmeyeceğim. Beni inatçı sanmayın, bu saydıklarımı yaparsam kurtçuklara yenilmiş olurum. Onların benle yaşama isteklerini kırmam için işimi iyi yapmaya devam etmeliyim. Çeşme suyu içmesem yetecek gibi.

Bu konuda biraz utangacım tabii. Şu koca dünyada beni seçmiş olan bu sevimli kurtçukları bedenimden kovmaya çalışmak beni utandırıyor. Neyse ne? Bunu anlatmayacaktım. Çok heyecanla yazdığım romanımdan başımı kaldırmama neden olan bu kurtçuklar, yeni taşındığım evin her türlü açığından yararlanmak isteyen komşularımla ilişkiye kadar götürdüler beni. Sosyalleşmek tüm kosantrasyonumu bozabilir. Birden, yazarken unuttuğum sigaramın kokusunu yaşadığınız dünyaya salarak, sizden de öcümü almak istedim! İstedim ki!.. Komşumun çamaşır yıkamış ve onları balkonuna asmış olmasıyla can evimden vuruldum. Benim dumanımdan çamaşırların is olabileceği gibi, yıkanmama dönemlerimin şahikasına ulaşacağım şu günlerin de sonu oldu. Yıkanmak kontsantrasyonumu bozar.

Neyse ne? Geçtik bunu da, çamaşırların üzerine asılmış ütülü Türk bayrağını da görünce kendimden iyice tiksindim. Bayram değil seyran değil, herhalde bu "hayırdır inşallah bayrağı" diye düşündüm. İlk iş çamaşırlarımı yıkatmak için tel etmek oldu. Tel etmek bütün konsantrasyonumu bozar. Tabii randevulaşmanın zorluğu her zamanki ağırlığıyla boğazıma otururken; "aslında seni de yormasam" demeye çalıştığımı hatırlıyorum. İlla martılar yardıma koşup sesimi boğdular da arkadaşıma ayıp olmadı. Yardım almayı severim ama bütün konsantrasyonumu bozar. İki işi bir arada yapabilirim mesela, sevişirken düşünmem, böylece kendimi ve eşimi de rahatlatabildiğimi hesaplarsak kaç etti:

1) sevişmek
2) düşünmemek
3) rahatlamak
4) rahatlatmak
5) bir daha sevişebilme gücü bulmak ..

saymakla bitmeyecek kadar korkunç bir domino etkisi olumlu enerjisini hissettirir. Ama ben genelde bir işi bitirmeden diğerine geçmem. Bütün bunlar kurtçuklar yüzünden oldu.

Eski sevgilim bile aklıma geldi. Önce yaptıkları ağır gelmişti, sonra yapmadıkları!=? Elimin altındaki sözlüklerin yerimden kalkmadığım için eskimiş olduklarını tv'yi açınca anladım. Şimdi git dolaş işin yoksa; kim yeni sözlük yazmış, ne kadar eksik yazmış, ne kadar yanlış yazmış??? İnsanın ya gülecek vakti olmalı ya da dolaşmamalı!=? Benim gibi tasa kumkuması bir adam bunların hepsini kurtçuklara borçlu. Yok böyle bir kumkumaya söz dinletecek kurt da, bakma sevdik bir kere. Sevdik de birikti ne olacak yani. Ne varıdı?+)

Kıçımı kaşıya kaşıya evden çıktım. Yürüyorum ama bana bakıyorlar. Nereme acaba, belirgin bir şey yok, ben bakışlarını belirlemeyenlerle ilişki kuramam. Yoluna bile çıkamam. Kurtçuklarım sayesinde yürüdüğüm yol beni inanılmaz bir maceraya taşıdı ve katedral pencerelerini gördüm, yollardaki gölgelerde. Işık bütün konsantrasyonumu bozar. Taa boğaza kadar yürümüşüm. Deniz kondu kulağıma da ordan anladım, yoksa bakmak bütün konsantrasyonumu bozar.

Yağmur yağdı da çişim aklıma geldi. Acayip sıkışmışım. Gittim klozette kendime bir beste daha yaptım çişimle ve sifonla, bu bestemi kurtçuklarıma armağan ettim. Benim anladığım,doğayla ancak doğanla barışıksan bütünleşebilirsin. Yoksa her türlü doğa zarar verebilir istemeden.

Gözlerini geç kısan kaplan zarar verebilir! Gidin burdan.

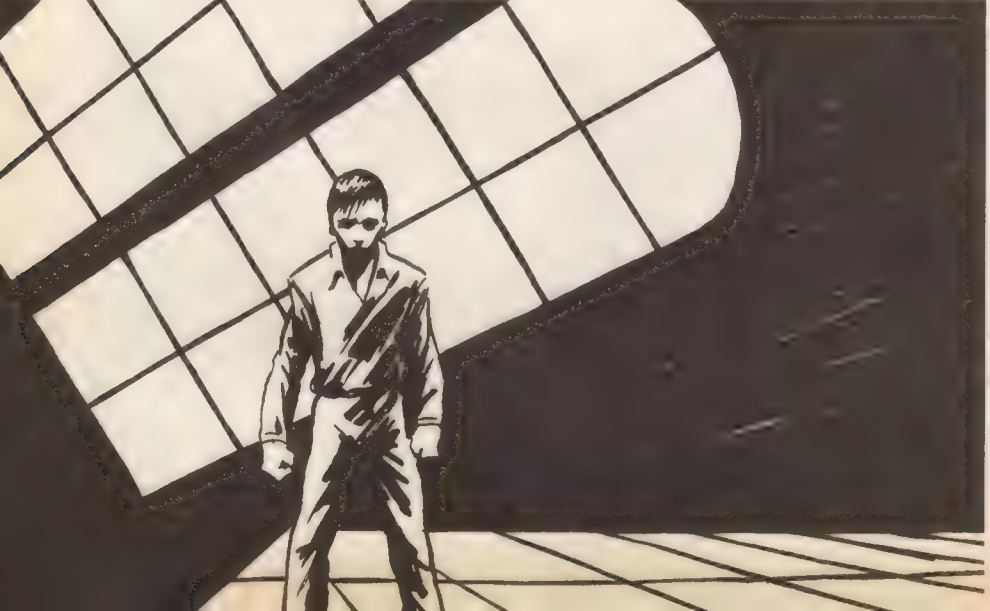

Desen: Onur Güçel

Şenlik Günleri

Yaz aylarıyla birlikte kültür olayları, şenlik ve festivallerde gözle görülür bir artış görülür, bir canlılık başlar. Anadolu baştan aşağı şenliğe keser. Çoğumuzun dalgasını geçtiği "hıyar şenliği, karpuz festivali dediği" şenlikler bir başkadır.

Güzelliği dillere destan şenlikler olduğu gibi evlere şenlik şenlikler de yapılır. Üç beş günlük şenlikler yaşama renk katar, canlılık verir. İnsanları dört duvar arasından kurtarır. Bayram havası getirir ilçeye, kasabaya, kente. Dört gözle beklenir çoğu yerde... İşte birkaç örnek:

Göller Yöresi, Şairler Yazarlar Buluşması

4-6 Temmuz tarihleri arasında Isparta'nın Yalvaç ilçesinde gerçekleşti. Yüz kişiden fazla konuk (şair) vardı. Ordu'dan Elbistan'a, Adana'dan Kars'a dek pekçok yerden gelmişti şairler. Ev sahipliğini Yalvaç Belediye Başkanı Tekin Bayram yaptı.

Organize ve çağrı işini dernek başkanı Melahat Ecevit başarıyla yerine getirdi. Nazif Ecevit eşini yalnız bırakmadı. Bol bol şiir okundu. Aziz Nesin'in söylediği gibi, "Halkımızın on kişisinden on biri şairdir" sözü kanıtlandı. Beni de şiir okumaya mikrofona çağırdılar. Şair Tosunluk günlerim aklıma geldi. Tek şiir anımsamadım o günlerden. Mizah öyküleri, çocuk öyküleri ve televizyona parodiler yazdığımı söyledim. Bir fıkra ile işi yırttım.

Şenlik günlerinde Pisidia Antik Kentini gezdik, Ulu Çınar'ın altında yorgunluk çıkardık. Şiir günlerinden aklımda kalan önemli bir dize var: Beynim iflas topunu dikti...

"Gelecek yıl daha kapsamlı bir şenlik, şiir buluşması yapacağız," dedi dernek başkanı Melahat Ecevit. Tanıdığım kadarıyla Sayın Ecevit bu işi yapar.

Akşehir Bir Şenliktir

44. Uluslararası Nasreddin Hoca Şenlikleri 5-10 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşti. Oraya da davetliydim. Yalvaç'tan sonra ver elini Akşehir'e. 20 yıla yakın süredir giderim. 20 yılı doldurunca sanırım bana bir şilt verirler. Gerçek anlamda şenlik yapılıyor. Ülkede böyle şenlik az oluyor. Bunun temelinde Nasreddin Hoca Turizm Derneği eski dernek başkanı İsmet Şenoğlu'nun katkıları yatıyor. Belediye Başkanı Nuri Köksal ile şenlikler daha bir renk ve hız kazandı. Bu yılki şenliği derneğin çiçeği burnunda başkanı Dr. Ali Galip Gündoğar ile birlikte kotardılar.

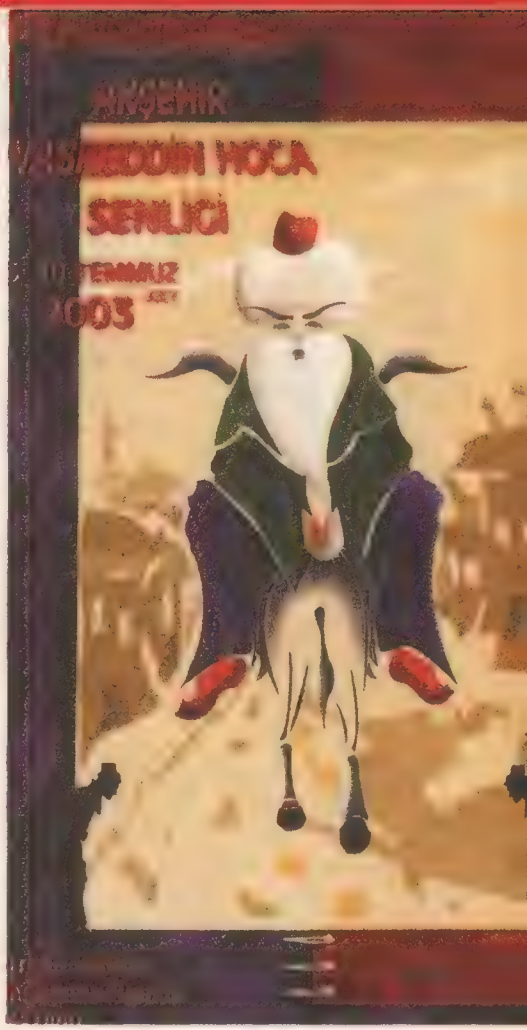

Gençler ve halk tam anlamıyla eğlendiler. Gençlik her gece Açıkhava Tiyatrosunu tıklım tıklım doldurdu. Orhan Hakalmaz, Funda Arar, Alişan, Yavuz Bingöl konserleri ilgi gördü. Her gece yapılan gülme yarışmasında Hakan Doğanay taktir topladı.

Kültür yanı biraz zayıf kaldı. Tan Oral, Prof. Dr. İsa Özkan, Hadi Çaman, Baykal Kent, Savaş Ünlü, Ahmet Çuhacı, Muzaffer İzgü, Hikmet Kurter Hoca'nın sevdalıları olarak davet edilmişlerdi. Gelenler de pek kalmadılar. Kültür eğlencenin gerisinde kalmıştı. Benim tanıdığım Nuri Köksal, bunun farkındaydı. Gelecek yıllarda bunu kapatacağına eminim.

Akşehir doğasıyla, insanıyla, hocasıyla hoş bir kenttir. Bir gören bir daha vazgeçemez, Aziz Nesin, vakfını önceleri Akşehir'e yapmayı düşünüyordu. Sonra nedense vazgeçti. Akşehir'e gidin ve görün. Güzellikleri yaşayın. Aziz Nesin piyango bileti satma başarısını gösteren Mehmet Güleray'la tanışın. Size sessiz sedasız, hırsızlarla işbirliği yapan köpeğini anlatsın. Birçok sanatçıya söz yazarlığı yapan Ahmet Çuhacı ile tanışın. "Eğil salkım söğüt değil/ Bu benimki sevda değil" diye Nasreddin Hoca'nın Ahmet Çuhacı ile sohbetin tadına doyum olmaz.

Çuhacı'nın sözlerini besteleyen Şehabettin Genç'in sesinden dinleyin bir de bestelerini. Göle gidip maya çalın. "Ya Tutarsa." Bu yıl Hasan Kaçan gölü mayaladı; ama yine tutmadı. Belçika atasözü ne der: "Umut en son ölür". Gelecek yıllarda belki...

Akhisar Çağlak Festivali

Ülkemizin en eski festivali. Geçmişi Selçuklu dönemine dek dayanıyor.

Selçuklu Taşgun Bey'in oğlu Şeyh İsa Medrese eğitimi görmek için Bursa'ya gider. Hicri 875 yılında diplomasını alıp şehre dönmesiyle başlayan şenlikler günümüzde de sürmektedir. Akhisar'a özgü bahar bayramı olarak kutlanan Çağlak Festivali 20-31 Mayıs tarihleri arasında yapıldı. Kültür yönü ağır basan festivale Müşfik Kenter, Bülent Habora, Metin Erten, Tuğrul Keskin, Ahmet Telli, Nevzat Çelik, Haluk Çetin, Zehra Ünüvar, Ahmet Günbaş, Nihat Demirkol, Savaş Ünlü, İsmail Sivri, Öcal Uluç, Ünal Tümin, Cezmi Ersöz, Niran Ünsal, Halim Yazıcı, Fergun Özelli, Hüseyin Yurttaş katıldılar.

Belediye Başkanı Erdoğan Kanburoğlu ve ilçe Kaymakamı Fatih Sinan Yağsan'ın öncülüğünde gerçekleşen festivale ilgi büyüktü.

"Kültür ile eğlenceyi birlikte götürüyoruz. Halkımız festivalden memnun. İnsanlarımıza birkaç gün bir şeyler verebildiysek ne mutlu bizlere?" diyor Belediye Başkanı Erdoğan Kanburoğlu.

***

İzmir'de sanat adına güzel işler yapılıyor, hareketli günler yaşanıyor. Karşıyaka'da KARSAV (Karşıyaka Kültür ve Sanat Vakfı) 2. Kadınlararası Şiir Okuma ve Yazma yarışması yaptı. Toplam 280 şiire sevdalı bayan yarışmaya katıldı. Şiir yazma yarışmasında yayımlanmaya değer görülen şiirler kitaplaşma aşamasında. Yarışmada en büyük ilgiyi 76 yaşındaki Ayşe Öztekin gördü. Ahmet Muhip Dranas'ın "Serenad" şiirini ezbere okudu. Seçiciler özel ödülünü kazandı.

Vakıf Başkanı Ahmet Diker, "Geleneksel hale getirdiğimiz şiir yarışmalarımızı Ege bölgesine yaymayı düşünüyoruz. Türk-Yunan Barışı açısından önemli bulduğumuz sanat köprüsünü de gerçekleştireceğiz. İki halkın kadın şairleriyle işe başlayacağız. Sanatın boy attığı yerde savaşa yer yoktur. Bunun bilinciyle hareket ediyoruz." dedi.

İzmir'den sanatın sıcaklığıyla bir merhaba.

Kaçak>Şair

Sinan Oruçoğlu

1974, Besni doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışıyor. "Anadili Öğretiminde Lirik Türün İşlevi Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezini tamamladı. Şiirleri; İnsan, Bahçe, Mavi Portakal, Dize, Uç, Akatalpa, Kum, Defter, Varlık dergilerinde yayımlandı. 2001 yılında Varlık Dergisi Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü'nü Mehmet BUTAKIN'la paylaştı. İzmir Konak'ta Ercan Kitabevi'nde Sinan Oruçoğlu ile buluştuk. Sinan metinleri Besni'de ilk defa yapılan şiir günlerini anlattı. Götürülen bütün şiir kitapları satılmış. Fıstığıyla ünlü Besni'ye bizden beş fıstık. Gelelim sohbete...

Sevgili Sinan, şiiri bir halk sezgisi olarak yaşayan bir yaşamdan kültürden gelip akademinin koridorlarına girdin, tez hazırladın. Önce tezinin içeriğini anlat bize.

Şiir, eğitim ve öğretimin hemen her aşamasında izlencelerde yer alan yazınsal bir tür olmasına karşın, en fazla uzağına düşülen, kavranılamayan türlerin başında geliyor. Ders kitaplarında yer verilen pek çok şiirin, öğrencinin anadili gelişimine, duygu ve düşünce dünyasına hiçbir şey katmadığını savunan bir tez hazırlamaya çalıştım. Şiirin az okunan bir tür olmasını yadırgamasam da andığım olumsuzlukta öğretimde kullanılan şiirlerin ve yöntemlerin de etkili olduğu kanısındayım. Ders kitaplarının, yazınsal birikimimizi yansıtma kaygısı taşımadığına inanıyorum. Seçilen şiirlerin büyük çoğunluğu, tek bir amaca hizmet ediyor. Şiir, doğası gereği, kendi işlevinden uzakta düşünülemez. Düzyazının üslenebileceği görevlerin şiirden de beklenmesi temel yanılgımız galiba. İdeolojik saplantıların estetiğin önüne geçmesi sonucunu doğuran bir durum bu. Toplumsal paranoya ve hınçlarımızda o metinlerin de payı olduğunu düşünüyorum.

Akademik çevrenin dışında doğal edebiyat ortamın nedir? Gelişim çizgin vs.

Üniversite öğrenciliğimin hemen öncesine kadar ben de yukarıda sözünü ettiğim dizgenin bir parçasıydım. O yıllarda (Antalya'da), İkinci Yeni tutkunu edebiyat hocam Turgay Çelik'in beni şiirle buluşturduğunu ve önceliklerimin büyük bir hızla değişime uğradığını anımsıyorum. Yaşamımda ilk kez, bir evde o kadar çok kitap olduğunu görünce şaşırıp kalmıştım. Üstelik, o kitaplar gazetelerden kupon karşılığı alınan kitaplara da hiç benzemiyordu. Farklı bir yaşamın olanaklılığıydı bu ve ben o olanağın izini sürmeye karar verdim. Sonraki yıllarda ise, bütün ilişkilerimi şiiri merkez alarak oluşturmaya çabaladım. Akademik yaşamı da buna dahil etmeye çabalıyorum. Şiirden edindiğim dilin ve düşüncenin, her şeyden daha önemli olduğuna inanıyorum.

Ne zamandır İzmir'desin? Buradaki edebiyat ortamının avantajları, dezavantajları nelerdir?

On bir yıldır İzmir'deyim. Buraya şu anda görev yaptığım üniversitenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandığımda gelmiştim. Uzun yıllar profesyonel olarak öğrencilik yaptım. Bölümümü pek sevdim ve ayrılamadım oradan(!) Mezun olduktan sonra iki yıl süreyle Türkçe ve edebiyat derslerine girdim. Bir yıldır da Türkçe Eğitimi Bölümü'nde çalışıyorum. Yalnız ben değil bölümüm de İzmir'deki edebiyat ortamıyla iletişim halinde. Öğrencilerimizin azımsanmayacak bir kısmının edebiyata ilgili olması, İzmir'deki edebiyat çevreleriyle buluşması ortamımızı yaşanılır kılıyor. İzmir'in edebiyat ortamı bakımından diğer kentlere göre bir avantajı ya da dezavantajı olduğunu düşünmüyorum. Ortaya konulan ürün benim açımdan daha önemli. İzmir'de yaşayıp da ürünlerini önemsediğim hemen herkesle iletişimim var. İçinde bulunduğum bir oluşum ya da yayın etkinliğinden söz edemesem de burada görüştüğüm arkadaşlarımı önemsiyorum. Ancak, ilişkiler konusunda o arkadaşlarıma oranla biraz daha gerideyim galiba. Yayınlara ulaşabilme vb. olanaklar bir kenara bırakıldığında, yaşanılan kentin yaratım sürecinde belirleyiciliğinin olduğunu sanmıyorum. Gölgede ya da güneşte olmayı başka nedenlerde aramak gerek.

Kendini taşralı hissediyor musun; taşra nedir?

Hayır. Taşralı olmak ya da olmamak yaşam biçimiyle ilgili sanırım. Sorunuzla ilgili olarak, Sabit Kemal Bayıldıran'ın Varlık ve Yom Sanat'ta çıkan yazılarına mutlaka bakmalı herkes. Taşranın değer yargıları, ilişkilerin genel özellikleri çok başarılı bir biçim-

de anlatılmıştı o yazılarda. Bu yönden düşününce kendimi iyi hissettiğimi söylemeliyim. Can sıkan kimi görüntüler olsa bile o yöne bakmayınca sorun yok. Televizyonlarda haber değeri olmayan bir kentte yaşamak, yazan bir insanı yaralamasa gerek. Taşranın, coğrafi bir karşılığı var benim için, sözlük anlamına bakıldığında "uzakta, dışında olan" anlamı olduğu görülecektir. Ama ben, içinde olmak istediğim her şeyin içindeyim. Ayrıca, içinde olmak istenen yerin çok fazla dillendirilmesi de bana gülünç geliyor. Taşra, eğer bir yaşam biçimine ad olarak seçilecekse benim yaşam biçimime ve durduğumu sandığım yere denk düşmüyor. Kendimi kimsenin yakınında ya da uzağında görmüyorum bu anlamda. İnsanın kendi sınırlarını belirlemesiyle ilgili bir konu bu. Konak'tan karşı kıyılara bakanların oraya uygun buldukları ad "Karşıyaka" olabilir, ama mutlak bir doğru değildir bu, çünkü tersi de geçerlidir. Düşünmenin yeri yurdu yoktur, bir yerli değildir o.

Kitap ne zaman?

Bu konuda taraf olmaktan özenle kaçınıp yayınevlerinin kendi aralarında uzlaşmalarını bekliyorum(!) Yılda en fazla dört ya da beş şiir yayınlayan biri olarak kitap dosyamı şu günlerde oluşturabildim. Ama bir kitap nasıl yayınlatılır konusunda hiçbir fikrim ve girişimim yok. Bu soruyu soranlara yukarıdaki yanıtı veriyorum. Kitap konusunda, şiir yayınlama konusunda da olduğu gibi, aceleci değilim. Hatta, kitabım yayınlanmasa da olur, diye düşünüyorum çoğunlukla. Bunun umutsuzlukla bir ilgisi olduğunu gizlemeye de gerek görmüyorum. Şiirini çok önemsediğim pek çok şairin, kitap yayınlatma konusundaki sıkıntısını gördükçe benim susmam gerektiğini anlıyorum.

küfür bilgisi

uyandım biraz rakı içtim
insan geceyi yanında taşıyor bazen
evleri yanında taşıyor, bir adama
küfrettiğini, bir kadını çok sevdiğini
bir mektubu, birgün akşam olduğunu
yalnızlığı ve kurumuş kalabalığı
masadaki ya da kalbindeki tozu
insan bazen yanında taşıyor

dünyanın yönlerini unutuyor kimi insan
kedileri unutuyor, nerdeydik, kimin için
ağlıyorduk, damarlarımızda dolaşan
esrarengiz kan niçin böylesine koyu
köpekleri unutuyor kimi insan
bir anıya yerleşiyor, bir uzaklığa
inanmakla başlıyor hüsran

uyandım biraz rakı içtim
kendime kötü denilebilecek
sözcükler söyledim
bir şiire başladım sonra
bana benzeyen birkaç sözcük uğruna
gittikçe bir şiire benzedim

susmak için altyazı

susunca kesildi damar susmanın
heybetini öğrendim

kalamazdım kaldım
göğe doğru düşündüm ne fayda
bakılan kıble eskirmiş
yumdum gözlerimi ve tenimi
saçlarımı ovdum
biraz anladım az şeyi
susmaya gittim

sesim bana ses imiş
duymadım

dalım gövdeme dert imiş
artık eve dönelim

artık eve dönelim
dedim ve sustum orada
koşarak gelmiştim acımı
anlattım ve rahatladım
artık gidelim artık
yorulduk kalabalıktan
anlatmaktan geçmişi

çapak

bana dilini öğret ve sözcükler fısılda
insanın insana yüklediği acıyı anlat
göze inen perdeyi anlamak için
şiire başla

bir harfin etrafında dön ve
dön

baktığın ağaç kurumayı öğrensin senden
suya gir ve ağla
dibe yaklaştıkça aşk yakınlaşır
gizli bir uçurum vardır
harflerle harfler arasında
o uçurumu bul ve atla

sesim bir suç gibi kalsın kulaklarında
yine bilmediğin bir dile akıyorum
gün uzar, uzar ve kopar nasılsa

uzayan saçlarına siner dalgınlık
söze iner dalgınlık
yakaya takılan gül solar
insana yakılan ağıt
insanı unutur bir zaman sonra

bana dilini öğret ve sözcükler fısılda

aşkseli

t.uyar ve ş.erbaş'a arz-ı hal

söz gayrı benden taştı
bana dönmek için neden arıyor, dibe
vuran sevinç; seni kökledim. utanç
kırıldığım yerden başlıyor.

bu evde artık şiir yazılmaz
bu evde artık düzyazı...yazılsın, bitsin !
gönlüme bir hafız dadandı sanki
ezberden ağlıyor, ezberden gülüyor

aşkın küfür hali'ni söyledim boşluğa
birileri beni sevmeyi nezaket sayıyor
annemin içinden söylendim geçtim
babam beni oğlu biliyor, bilsin

kale de bendim ona yıkılan da. kendime
zaman ayarlı bir dinginlik ayırdım.
tanımsız telaş; ağır sözleri içine sindir
beni şiire terket ve
incin!

bu selin önünde ateş, ardında aşk

Kürşad Oğuz

"Uğur"lu doğumdan "uğursuz" hayata...

Her aşkı fırsat bilip geriye bakmadan yaşayan Georges Simenon'un çekici ama dramatik bir sonla noktalanan bir hayatı oldu. Doğumunun 100. yılında onu analım ve özenip özenmemeyi size bırakalım.

Georges Simenon

Fransızlar, kamuoyunun "fugace" (kaçıcı) ve "versatile" (değişken) olduğunu söyler. Kolay değil, sosyalistler iktidara geliyor derken sağcılar oy patlaması yapmış; sağcıların zaferi beklenirken solcuların oyu tavana vurmuş. Sağ - sol meselelerine pek bulaşmasa da "kaçıcılık" ve "değişkenlik" konusunda kamuoyuyla yarışacak bir isim var karşımızda: Georges Simenon. Belçikalı. Onu, sayısı 400'ü aşkın romanlarından, Komiser Maigret adlı dedektif karakterinden ya da 1000'den fazla kadınla birlikte olduğu iddialarından tanımıyorsanız, en azından doğumunun 100. yılı nedeniyle yapılan anma haberlerinde ismini duymuşsunuzdur. Kitapları yıllar önce sahafa düşen ve en son Nisan Yayınları'nın sahiplendiği yazarımızın üç kitabı bu vesileyle Koç Yayınları tarafından yayımlandı. "Kaçak" ve "Katil" Tahsin Yücel, "Kanaldaki Ev" Oktay Rifat çevirileriyle tekrar okurla buluştu.

Ne yaptı da "kaçıcı" ve "değişken" oldu Simenon? Varoluş sorunlarıyla, duygusal dönüşümlerle yüklü, yeni karakterler yaratmaktaki ustalığını sergilediği romanlarını bir kenara koyalım. Yerinde duramayan yazarın hayat öyküsü yeterince açıklayıcı olacaktır.

İlk sorunlar anneyle

12 Şubat 1903'te Liege'de doğdu. Şapkacı babası Desire, nüfus memurluğuna böyle yazdırdı ama Georges'un hayatındaki "dakka bir yalan bir"di bu. Gerçekte, annesi Henriette onu 13 Şubat cuma akşamı doğurmuştu; "uğursuzluk" olmasın diye tarih bir gün öne alınmıştı. 13 çocuklu fakir bir aileden gelen ve tezgâhtarlık yapan anne Henriette'in bu ısrarı ilerki yıllarda pek olumlu bir sonuç vermedi. 3.5 yıl sonra anne Christian'a hamile kaldı ve bu ikinci çocuk doğar doğmaz kendini ona adadı. George biraz itaatsız ve "bağımsız"dı ona göre. "Akıllı, sevgi dolu ve anneye bağlı" Christian'ın tam zıddıydı. Dolayısıyla çok kısa süre sonra Simenon ailesinde bir bölünme başladı. Bir tarafta babasına hayran olan Georges, diğer yanda annesinin tatlı oğlu Christian. 71 yaşında, "Anneme Mektup"u yazan Simenon şöyle anlatıyor: "Hiçbir zaman birbirimizi çok fazla sevmedik, bunu biliyorsun. İkimiz de birbirimize benziyorduk..."

Annenin ölümünden 3.5 yıl sonra, 1974'te yazılan bu korkunç itiraf, görünüşte birbirine bağlı olan ailenin gerilimli ortamını yansıtıyor. Baba, mutlu ama karısına karşı boynu eğikti. Baskın anne çok kısa sürede tüm aileye bir yaşam tarzı dayattı: Para sıkıntısını dilinden düşürmeyen, kocasının artmayan maaşından sürekli şikâyetçi olan Henriette, çatı katını pansiyonerlere kiralama inisiyatifini eline aldı. Çok genç yaşından itibaren Georges Simenon, özellikle yabancı öğrencilerle birlikte yaşadı.

"Annesinin arzusuyla" dini eğitim veren bir okula başladı küçük Georges. İlk başlarda tatminkâr bir öğrenci oldu, mistik bir dindarlığa kapıldı. Sekiz yaşında kilise korosuna girdi. Ailesi hiç edebiyatla ilgilenmezken Dumas, Dickens, Balzac, Stendhal, Conrad ve Stevenson'un romanlarını okumaya başladı. İkinci okulu, yine annesinin etkisiyle bir Hıristiyan okuluydu.

Onu, "uhrevi dünya"dan uzaklaştıran şey, 1915 yazında kendinden üç yaş büyük Renee'yle yaşadığı ilk cinsel deneyim oldu. Georges artık aynı insan değildi, kilise ve okuldan soğumuştu. Annesinin ısrarlarına rağmen daha "bilimsel" ve "modern" bir koleje kaydoldu. Burada üç yıl kaldı kalmasına ama, 1918'de final sınavından önce okulu bıraktı. Bir röportajında anlattığına inanırsak bu kararına neden olan şey, Dr. Fischer'in, babasının hasta olduğunu söylemesiydi. Akciğer hastası olan Desire'nin, iki - üç yıllık ömrü kalmıştı. Bazı biyograflar bunun bahane olduğunu söylüyor...

Durumdan vazife çıkardı

Ocak 1919'da genç adam Liege sokaklarında iş aramaya başladı ve tamamen tesadüf eseri "Gazette de Liege"in bürosuna daldı. Savaş biteli birkaç ay olmuş ve pek çok kişi cepheden dönmemişti: Simenon gazetenin yayın yönetmeninin bürosuna daldı ve muhabir olmak istediğini söyledi. Çok geçmeden, aşırı muhafazakâr ve piskoposluğa çok yakın duran bu gazetede sta-

jyer olarak işe başladı. Bütün Liege'i dolaşarak haber arıyor, karakol koridorlarına giriyor, davalara katılıyor ve cenaze törenlerinde hazır bulunuyordu. Daha 16'sında kendine çok uygun bir iş bulmuştu. Daktilo kullanmayı, yazı düzeltmeyi, bilgi toplamayı hemen öğrendi. Dört yıl sonunda pek çok romanına malzeme bulmuştu artık.

1921, Georges'un marjinal bir sanatçı grubunda tanıştığı Regine Renchon'la nişanlandığı yıl. Ve askere çağrıldığı ve babasının öldüğü... Yazarın nasıl olup da askerden bir ay geçmeden döndüğünü kimse bilmiyor. Ama Liege'e döner dönmez, yayın yönetmeninin onu ısrarla tutmak istemesine rağmen şansını Paris'te denemeye karar verdiğini biliyoruz.

11 Aralık 1922. Paris'teki Gare du Nord, soğuk ve yağışlı bir gün... Balzac'ın romanlarını anımsatan bu klişe havada genç Liege'li, karton bir bavul ve sicimle bağlanmış bir paketle görülür. Paris'e gelişi onun anlattığı kadar kara değildir. Biyografları, yanındaki tavsiye mektuplarını ve onu garda bekleyen bir adamı nedense hep unutmuştur. Şüphesiz oteller yeterince perişandır, ama Simenon özgürlüğü için gereken parayı har vurup harman savurmayı reddeder ve Liege'deki serserilik günlerini anımsatan yerlere girip çıkmaya karşı değildir. Çok geçmeden, geceleri Montmartre'da buluşan bir sanatçı grubuna katılır, o yıllarda politik çevrelerde iyi tanınan yazar Binet-Valmer'in yanında bir sekreterlik işi bulur. Babasının bir arkadaşı sayesinde bulduğu bu iş aslında düş kırıcıdır: Simenon, aşırı sağcılara hizmet eden bir kurumun içindedir. Her şeye rağmen genç adam hayatını kazanmaktadır ve 24 Mart 1923'te Liege'e gidip Regine'le evlenir. Henriette'e taviz verilir bir şekilde düzenlenen dini tören kısa kesilir ve Simenon hemen o akşam Regine (Tigy) eşliğinde Paris trenine biner.

Karısının Paris'e gelişi onu çok rahatlatır; kendi sözlerine bakılırsa Regine onun için gerçek bir koruyucudur. Üstüne üstlük, Valmer'in yardımıyla daha iyi bir iş de bulmuştur: Zengin aristokrat Marquis de Tracy'nin yanında sekreterlik. Bu andan itibaren, dergilere kısa hikâyeler yazan geleceğin romancısının önüne yeni bir kapı açılır. Zenginlerin dünyasını tanımaktadır artık. Bu kültür pek çok romanına kaynaklık eder. Marquis'yle yaşadığı Paray-le-Fresil Şatosu da, kurgusal olarak Komiser Maigret'nin çocukluğunu geçirdiği yerdir. Akşamları yazdığı küçük hikâyeler kısa sürede başarı kazanır ve çiftin maddi durumu düzelir. Marquis'yle geçirilen bir yılın sonunda Simenon Paris'te, sadece kalemiyle geçinmeye karar verir. Hikâyelerini **Le Matin** gibi büyük gazetelere, dergilere ve özellikle de popüler dizilerin editörlerine gönderecektir. Komiser Maigret'nin sahneyi alacağı 1931 yılına kadar 17 takma adla yaklaşık 200 roman yazar.

Josephine Baker'la aşk

1923'te, Colette sayesinde **Le Matin**'de "Georges Sim" imzalı bir hikâyesi yayımlanır. Colette'in tavsiyeleri genç adamı etkiler ve üç değişik yayınevi tarafından yayımlanan romanlarında belirgin kriterlere riayet eder Simenon. Edebiyatçılar, bu üretim dönemini üçe ayırıyor: Açık saçık ve hafif, çarpıcı başlıklı romanlar ("Burjuva Orjileri" gibi); duygusal romanlar ("Bir Daktilonun Romanı," "Oyuncak Bebeğin Kalbi" gibi); ve isimleri bile hayal kurduran macera romanları ("Ateş Ülkesinin Beyaz Canavarı," "Güney Kutbunda Bir Dram")... Bu popüler romanlar şüphesiz biraz baştan savmadır ama geleceğin romancısının gelişini de duyuruyordur. Kaçınılmaz klişelere rağmen çok sayıda karakterin ve aynı zamanda yalnızlık, suçluluk duygusu ve kadercilik gibi çok sayıda temanın polisiyeye eklemlenmesine vesile olur Simenon. Hem, bu popüler edebiyat sayesinde giderek zenginleşmektedir. Bunun karşılığında çok da para harcar, evinde partiler düzenler. Bir de, özellikle arayıp bulmuşçasına ve annesine nazire yaparcasına "Henriette" adlı bir aşçı tutmuştur.

Paris yaşamını giderek seven Simenon, Vlamcki, Picasso gibi ressamları, Max Jacob gibi şairleri de sık sık ziyaret eder.

1925 Ekimi'nde bir akşam, Champs-Elysee'deki tiyatroda, Missourili bir revü dansçısıyla tanışır: Josephine Baker. 20 yaşındaki bu genç ve güzel kadın kaçınılmaz olarak onu baştan çıkarır. Buna karşın, karısı talihsiz Tigy, 1927'ye kadar sürecek bu ilişkiyi bilmiyormuş gibi yapmakta ısrarlıdır.

Duygusal olarak hareketli geçen bu dönemde Simenon oldukça faaldir: Daha çok yazar, her zaman tamamlanmayan projelere girişir, kentteki herkesle tanışır. Tam da bu 1927 yılının başında pek çok Paris gazetesinin yöneticisi olan Eugene Merle ona bir teklifte bulunur: Camdan bir kafesin içinde, halkın önünde bir roman yazmak. İşvereninin teklif ettiği rakamdan etkilenen Simenon hemen kabul eder, ama bu proje hâlâ karanlıkta kalan birtakım nedenlerden dolayı gerçekleşmez.

Josephine Baker hikâyesinden sonra Simenon başkentin havasından biraz uzaklaşmaya ve gençlik düşünü gerçekleştirmeye karar verir: Bir gemi yolculuğu. Aslında nehirlerde bir Fransa turu yapmak niyetindedir. Küçük motorlu 5 metrelik bir kano ve kamp malzemeleri alarak altı ay boyunca bütün Fransa'yı dolaşır. Yanında Tigy, aşçı Henriette ve köpekleri Olaf da vardır. Ve tabii daktilosu. Bu deneyimden pek çok romanı için malzeme çıkarır.

Birkaç ay sonra, Simenon gemici şapkasını tekrar takmaya karar verir; ama bu kez daha sahici biçimde: Uzun yol kaptanlığı ehliyeti almış, Tigy de bir garajda mekanik öğrenmiştir. 10 metrelik kotra Ostrogoth'la kuzeyi dolaşacaklardır. Yanında yine Tigy ve sadık hizmetçileri olduğu halde Belçika ve Hollanda'ya doğru yol alırlar. Ostrogoth, bir Hollanda limanında yakıt ikmali yaparken Simenon bir roman yazmaya koyulur ve aklına yeni bir karakter gelir: Dedektif Maigret!

Yolculuk başlıyor

Kaynaklar, 1930 yılının sonunda, Komiser Maigret'nin pek çok macerasının yazıldığını söylüyor; buna karşın Fayard Yayınevi bu yeni diziyi yayımlamak niyetinde değildi. Hâlâ "Georges Sim"den daha ucuz popüler romanlar talep ediyorlardı. Ama Simenon profesyonel bir pazarlamacı gibi davranarak

20 Şubat 1931'de Maigret için sıradışı bir tanıtım düzenleyip Fayard'ın direncini kırdı. Tüm Paris'in davetli olduğu bu gece Montparnasse'daki bir gece kulübündeydi; konuklar fahişe ya da gangster kılığında gelmişti partiye. Bu alışılmadık gösteri ertesi gün basında geniş yer aldı. Fayard koleksiyonu yayımlarken filmciler de seriye el attı. "Sarı Köpek" yayımlandıktan bir yıl sonra Jean Tarride tarafından filme çekildi. Aynı şekilde, Jean Renoir 1932'de "La Nuit du Carrefour"u uyarladı. Ancak pek çok nedenden ötürü bu filmler başarılı olmadı. Bir üçüncü denemeden sonra Simenon film uyarlamalarını rafa kaldırdı.

Bu arada çift, köye yerleşmeye karar verdi. Rochelle yakınlarında 16. yüzyıldan kalma bir evde yaşamaya başladılar. Yeni çiftçi - yazar, romanlarını bürosunda yazıyor, Tigy resim atölyesinde çalışıyordu. Bir süre sonra bu dinginlik henüz 30'una gelmeyen ve dünyayı keşfetmeye aç olan yazarı rahatsız etmeye başladı. Afrika onu çekiyordu. Mısır'a doğru yola çıktılar, kıtayı doğudan batıya dolaştılar. Bu yolculuk da onun pek çok 'egzotik' romanına kaynaklık etti. **Voila** dergisine yazdı. Simenon'un kafasına bu seyahatten sonra "anti sömürgecilik" gibi fikirler de yerleşmeye başladı.

Afrika deneyiminden sonra "büyük muhabir" yeni yazılar tasarladı: Bunun için Avrupa'da araştırmalar yapmak gerekiyordu. 1933'te ilk durağı Almanya'ydı. **Voila** yönetimini biraz şaşkınlığa düşüren yazı ve röportajlar göndermeye başladı. Yazdıklarını bir temele dayandırmıyor, analizleri garip kaçıyor, bu yüzden yönetim bazen sansüre başvuruyordu. Bununla birlikte Büyükada'da sürgün yaşayan Troçki'yle röportaj yapmayı da başarmıştı Simenon.

Gazetecilik deneyiminden mağlup çıkan romancı, kendini unutturmaya ve uzaklara gitmeye karar verdi. Bir dünya turu iyi olurdu; 1934 Aralık'ında New York'tan başladı, Panama, Galapagos, Tahiti, Avustralya derken Kızıldeniz'e kadar geldi. Altı romanı bu egzotik maceradan çıktı. Ancak artık Maigret'yi çekmeceye kaldırma zamanı gelmişti...

Andre Gidé'le tanışma

1934 tarihli "Le Locataire," Gallimard'dan çıkan ve Maigret serisine dahil olmayan ilk romandı. Simenon bu tarzı "ağır roman" olarak adlandırıyordu. Ama prestijli bir yayıncı, Simenon'un edebiyat çevrelerinden aldığı eleştirileri engellemeye yetmiyordu. Pek çok arkadaşının kafasında "cam kafes" ve o şaşaalı tanıtım gecesi vardı. Ve bir de gazetecilikteki yanlışları. Kısaca Simenon, Gallimard çevresindeki yazarların çoğu tarafından görmezden gelindi. Olsun, 1935'te, Gallimard'ın koridorlarında çarpıştığı Andre Gidé, bu fenomeni anlamak istiyordu. Geleceğin Nobel ödüllü yazarı, Maigret'yi çok seviyordu; özellikle de komiser romanda olmadığı zaman! Simenon'u soru bombardımanına tuttu ve bu, aralarında pek de ortak nokta olmayan iki yazar arasında uzun bir diyaloğun başlangıcı oldu.

Gidé ve Gallimard, Simenon'un hayatında iki önemli isimdi artık. Gallimard'a geliş, çiftin hayatında da çok "dünyevi" bir döneme neden olmuştu. Aslında Simenon artık bir yeni zengindi. Çok para harcıyor, en iyi yerlerden giyiniyordu. 30'lu yılların sonunda, Gaston Gallimard'la aralarındaki ilişki, Simenon'un giderek artan kendini beğenmişliği nedeniyle bozulmaya başladı. Üstelik, Josephine Baker'la ilişkisinden sonra başka maceralardan da geri durmadı Simenon, ama karmaşa korkusu nedeniyle bunlar daha çok fahişeler oldu.

40'lara yaklaşıldığında bu sefer Tigy'den bir çocuk istedi. Marc Simenon, bot seslerinin Avrupa'da giderek daha fazla duyulmaya başlandığı 19 Nisan 1939'da doğdu. Savaş, Simenon ailesini Rochelle'deki evinde yakaladı. Fransa'nın işgal edildiği bu yıllarda romancı özellikle ailesinin yaşamıyla ilgilendi. Yazmayı sürdürdü ama masrafları kısmak gerekiyordu. Andre Gidé'in tavsiyesiyle "Pedigree" adlı yeni bir roman üzerinde çalışmaya başladı; çocukluğunun otobiyografik bir romanıydı bu. İşgal sırasında Fransa'da yaşayan pek çok yazar gibi, sansüre ve kâğıt sıkıntısına rağmen roman yayımlamaya devam etti ve gazeteler tarafından kışkırtılmaktan rahatsızlık duymadı. "Almancı" duygulara hiç sahip olmasa da **Liberation** tarafından eleştirildi. Çünkü bir Alman yapımcıyla ilişki kurmuş, kitaplarından dokuzu işgal yıllarında bu yapımcı tarafından filme uyarlanmıştı. Simenon, 1945'te Fransa'yı terk etmekten başka bir şey düşünmüyordu.

Vücuttaki titreme

Gaston Gallimard, Simenon'un romanlarını yayımlamayı savaş sırasında da sürdürmüştü; ama satışlar ikisinin de umduğundan kötüydü. Suçu birbirlerine atıyorlardı. Simenon, Fransa'yı terk etmeden yayıncı sorununu çözmeliydi. Danimarka kökenli Sven Nielsen'le hemen bir anlaşma zemini buldu. Presses de la Cite'yle ilk anlaşma 1945 Temmuzu'nda imzalandı.

5 Ekim 1945'te, Tigy ve Marc'la birlikte New York limanına ayak bastı Simenon. 42 yaşında yeni bir hayat başlıyordu onun için. Ailesini Quebec'de bir eve yerleştirdikten bir ay sonra hem Fransızca hem de İngilizceye hakim bir sekreter aramaya başladı. Bir arkadaşının tavsiye ettiği Denyse adlı genç kadınla New York'ta karşılaşması onun sonraki hayatı için gerçekten belirleyici oldu. 25 yaşındaki genç Kanadalı - Fransız, daha ilk günden itibaren metresi olmuştu Simenon'un. "Manhattan'da Üç Oda" adlı romanında ateşli tanışmalarını anlatıyor yazar: "Yarın artık hiç yalnız olmayacaklardı; hiçbir zaman yalnız olmayacaklardı. Aniden bir titreme kadının vücudunu sardığında, bunu erkek de aynı anda hissettiğinde, girtlakta kalan eski bir sıkıntı gibi, ikisi de aynı anda, eski yalnızlıklarına bakmaları gerektiğini anladı. Ve ikisi de bunu nasıl yaşayabildiklerini kendilerine sordu. Artık Manhattan'da oda olmayacaktı. Bu gerekli değildi. İstedikleri her yere gidebilirlerdi ve tek gerekli olan bir barda çalan küçük bir plaktı."

Haliyle, Amerika yılları yazar için mutluluk yılları oldu. Sekreteri, duygusal ve iş hayatında giderek daha önemli bir yer alıyordu. Simenon yeniden gezmek istiyordu. Amerika seyahati konvoyunda bu kez Denyse de vardı. Simenon, Arizona'da yerleşik hayata geçebileceğini düşündü. Bu ülkeyi ışığı, iklimi ve

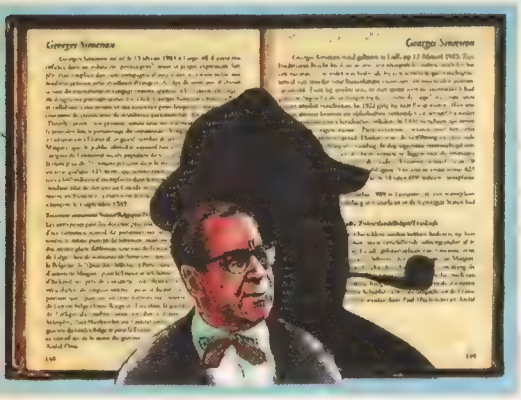

yaşam tarzı nedeniyle seviyordu. Ama olmadı. Edebi faaliyeti önemliydi ve bir kısmı Amerika'dan esinlenen büyük romanlar sırada bekliyordu.

1949 başında, Denyse hamile kaldı. Ama yasaları gayrimeşru çocuk konusunda pek hoşgörülü değildi. Karar hemen alındı; Tigy uzun tereddütlerden sonra boşanmayı kabul etti. 22 Haziran 1949'da Denyse ve Simenon evlendi. Birkaç ay sonra, 29 Eylül'de Georges'in ikinci oğlu John, Arizona'da dünyaya geldi.

"Kaçıcı" ve "değişken" Simenon için bu bulunmaz fırsattı. Hemen evini de değiştirmeye karar verdi ve gölleri, ormanlarıyla ona yaşlı Avrupa'yı anımsatan Lakeville - Connecticut'ta bir çiftlik satın alıp bebeği John ve Denyse'le buraya yerleşti. Diğer oğlu Marc'la ilgilenen Tigy de komşu kasabada yaşıyordu: Zaten boşanma anlaşmasının kurallarından biri buydu.

Simenon çok mutluydu; Denyse her şeyle ilgileniyor, sekreterlik, aşçılık, menajerlik yapıyordu. Bu sayede Simenon fabrikası tam randıman çalışıyordu. Romanlar şaşırtıcı bir ritmde birbirini izliyor, hemen ardından Presses de la Cite tarafından yayımlanıyor, sürekli yenilenen anlaşmalarla pek çok dile çevriliyordu. Simenon, ona hatırısayılır bir ek gelir getiren sinemayı da unutmuyordu tabii.

Karısı, kadın buluyordu!

O yıl bir Avrupa seyahati yapmaya karar verdi Simenon: Paris'e muzafferâane bir turne olacaktı bu. Pierre Assouline, yazdığı biyografide bu seyahati anlatıyor: "18 Nisan. 36, Quai des Orfevres'de, polis bürosunda resmi bir akşam yemeği. Yazar, vali, komiserler, polis müfettişleriyle birlikte aileden biri gibi. Yerel yöneticiler ziyaret ediyordu. Kokular, renkler, bu hava... Kendini romanlarında sanıyordu Simenon."

1952 Mayısı'nda, Simenon annesini görmek için doğduğu kent Liege'e gitti. Burada bir kahraman gibi karşılandı ama tabloda bazı karanlık noktalar da yok değildi. "Pedigree" adlı 1948 tarihli otobiyografik romanının yayımlanmasından sonra pek çok dava açılmıştı hakkında. Pek çok hemşehrisi, kitaptaki kahramanlarda kendini bulmuştu çünkü. 1952 seyahatinin üçüncü önemli etabı Brüksel'eydi. Vatandaşları ona Kraliyet Dil Akademisi üyeliği verdi.

Ertesi yıl, 23 Şubat'ta Marie-Joe'nun doğumu hep bir kız çocuk isteyen Simenon'u çok mutlu etti. İki yıl sonra tamamen Avrupa'ya dönmeye karar verdi Simenon. 1955 sonbaharında, Fransa'ya hareket etti ama başkent onun gözünde tüm cazibesini yitirmişti. Valizlerini Cannes tepelerinde bıraktı. Golden Gate villasında "ağır roman"larından bazılarını yazdı.

Her şey iyiye gitmesi gerekirken Denyse'in ilk psikolojik sorunları ve alkolizm meselesi başgösterdi: Yazar, yazarken ilham için içkiye ihtiyaç duyuyordu. Simenon bazen şiddet dolu oluyordu. Hatta yine biyografilere bakılırsa Denyse, cinsel zevklerini doyurması konusunda "kızlar bularak" ona yardımcı oluyordu. Biyograf Fenton Bresler, onun doktoru ve arkadaşlarını bulup bunları doğrulatmıştı.

1957 sonbaharında, Fransa'da geçen iki yıldan sonra romancı yeni bir sığınak aradı. Burası İsviçre olacaktı; sakin ve aynı zamanda vergi cenneti olan bir ülke! Lozan'a 20 km uzaklıkta bir şato buldu. 16. yüzyıldan kalma bu şatoda hem "ağır romanlar" hem de Maigret'ler yazdı. Sonuncular, diğerlerine oranla iki üç kat daha fazla satıyordu.

26 Mayıs 1959'da, Denyse üçüncü çocuğu Pierre'i doğurdu. Ama hem sağlık, hem de evlilik sorunları giderek artıyordu çiftin. 1960'ta, yeniden otobiyografik bir denemeye girişti Simenon. Günlük şeklindeki "Quand j'etais vieux"yü ("Ben yaşlıyken") yazdı. 1960'ta aynı zamanda Cannes Film Festivali'nin başkanlığını yaptı.

Simenon, yeni bir sayfa açmak gerektiğini yine anlamıştı. 16. yüzyıldan kalan şato etkisini yitirmişti. Hayatında ilk defa bir ev inşa ettirmeye koyuldu. Mimarlara direktifleri bizzat kendi verdi ve bu ev Simenon için bir sembol oldu. 1963'te tamamlanan villa yine Lozan yakınlarında, Leman Gölü'ne bakan tepelerdeydi. Bu arada Denyse'in klinik ziyaretleri giderek artıyordu; Simenon çocuklarını ondan uzaklaştırmaya karar verdi. Zaten onun yerini basit sekreterler almıştı. 1964'te Fransa'da dolaşmaya başladı. Bu dönemde başka bir kadın gizlice Simenon'un hayatına girdi: 1961'den beri yanında hastabakıcı olarak çalışan Teresa İtalyan'dı ve Simenon'un son kadın arkadaşı oldu. 1974'te, yaşamı boyunca annesiyle ilişkilerini anlattığı "Anneme Mektup"u yayımladı yazar.

"Ağır" telefon!

Simenon banyoda düşüp yedi kaburgasını kırınca yazı giderek angarya olmaya başladı onun için. 1972 Şubatı'nda "Maigret ve Monsieur Charles"ı yazdı ve kararını verdi: Bu son romanı olacaktı. Ama yazmaktan vazgeçmedi; sahnede yine anılar vardı. Bunları bir teybe kaydetmeye başladı. "Les Dictees" adlı 20'ye yakın bölüm, 1975-81 arasında, yılda ortalama üç bölüm olmak koşuluyla yayımlandı. Yorumcuların pek çoğu otobiyografik ve edebi olarak bu konuşmaların bir anlam ifade etmediğini söylüyor.

Simenon giderek artık hastabakıcısı olan Teresa'ya sığınmaya başlamıştı. Leman Gölü kıyısındaki yürüyüşlerini onun kolunda yapıyordu. Zaten Teresa'yı herkese "hep düşlediği kadın" olarak tanıtıyordu. 1978'de düşlemediği bir şey oldu; oğlu Marc'dan gelen bir telefon ona kötü haberi verdi: Kızı Marie-Joe göğsüne sıktığı bir kurşunla intihar etmişti. "Hasta" karısı Denyse, bu intiharın sorumluluğunu ona yükledikçe, yaşlı adamın sıkıntısı daha da arttı. Yazdığı iki kitapta otoriter, şiddet düşkünü ve sorumsuz bir babayı suçluyordu.

Birkaç aylık sessizlikten sonra Simenon okurlarının gözünde kendini aklamak için "Memoires Intimes"i (Özel Hatıralar) yazmaya koyuldu. Bütün enerjisini verdiği bu büyük kitap bir vicdan muhasebesiydi ve 1981'de yayımlandı. Daha sonra Lozan'da küçük bir stüdyoya kapattı kendini. Sadece birkaç arkadaşının gelmesine izin veriyordu. 1984'te beyin tümörü nedeniyle ameliyat oldu. 1987'den itibaren sol kolu ve bacakları felç oldu. Artık iyice sessizleşmişti. Artık tekerlekli sandalyeye mahkûm olsa da son "kaçış"ını yaptı.

3 Eylül 1989 gecesi öldüğünde, üç oğlu haberi gazetelerden öğrendi...

AÇIK MAVİ'DEN ZEYTUNİ MAVİ'YE

Anadolu'nun Wesvese'si, Ücra'sında, İspinoz'unda, İmlasız Devam Ediyor...

Yaz mevsiminin kâh dinlenik, kâh şenlikli, kâh acılı günlerinde yazınsal-şiirsel ortam genel olarak 'sessizluk!' içindeyse de, yitmiyor Anadolu'daki edebiyatçı milletinin içindeki wesvese... Karaduman İşhanı'ndaki yalnızlık adresime öyle mektuplar geliyor ki; yüreğim burkuluyor, bazen de papatya yağmuru gibi bahar oluyor ruhum...

LÜLEBURGAZ Kırklareli'nden Sevgin Sarıoğlu ve Halit Kaplan'ın çıkardıkları (kültür, edebiyat, felsefe) WESVESE, nereden baksanız bir kültür ve yazın tadı, keyfi veriyor insana. Her haliyle sivil. "BANA DOĞRU GELEN HİÇBİR ŞEY YOKTUR Kİ YANLIŞ GİBİ GELMESİN. 'Wesvese', bana doğru geliyor. Ben Wesvese'ye doğru" diyorlar. "Bizimkisi bir arkasokak öyküsü/Wesvese kömürlü katar düşü/Kata kata, katıla katıla yol alan/Otoyol "Fahişe"lerine uzaktan bakan bir demiryol! Helvetika Black Türk! Fatura, fiş, irsaliye basmaktan yorulmuş bir matbaa makinesinin intikamı! Dille semah Serbest temaşa/nefes nefse wesvese webvese!" diyor babalar, her sayıda, 1. sayfada. Gerçekten âlem adamlar. "Rahmetli Homeros'tan beri/ben alkollüyüm siz nerelisiniz ağbi" Nisan-Mayıs sayısının kapağında; "Kırk şair birden olsam, yazamam bir hevesi" Haziran-Temmuz sayısının kapağında. Wesvese'nin gizil dünyasına bir kapa aralığı bizden bu kadar. (Bu arada, KIRK ŞAİR BİRDEN OLSAM, YAZAMAM BİR HEVESİ, Haydar Ergülen'in dizesi'dir, biline!) Arkadaşlara GÖRÜNÜM Gazetesi Lüleburgaz/Kırklareli adresinden ulaşılabilir.

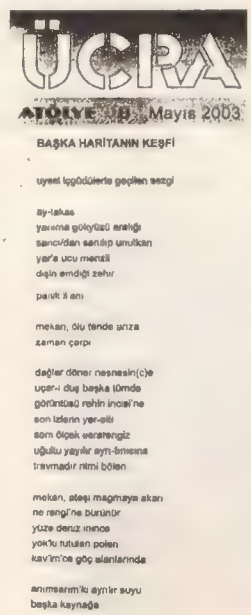
ÜCRA

ATÖLYE 8 Mayıs 2003

BAŞKA HARİTANIN KEŞFİ

uyesi içgüdülerle geçilen sezgi

ay-lakas
yakıcına gökyüzü eraığı
sancı'dan sentep umutkan
yer'e ucu menzil
dişin emdiği zehir

panik il an

meken, ölü tende arıza
zaman çarpı

dağlar döner nesnesin(c)e
uçar-ı duş başka tümde
görüntüsü rehin incal'ne
son izlerin yer-elli
sem ölçek seraterngiz
uğultu yayılır ayn-ümsema
travmadır ritmi bölen

meken, ateşi magmaya akan
ne rengi'ne burunur
yüze deruz inince
yok'lu tutulan polen
kav'im'ce göç alanlarında

anımsarım'ki aynlır suyu
başka kaynağa

ÜCRA milletinin insanları, Selçuklu Konya'dan çıkarıyor yayını. Murat ÜSTÜBAL-Bülent KEÇELİ çıkarıyor. Şiir, yazı, aforizma, söyleşi. BÜLENT KEÇELİ'NİN KEŞFEDEN YAZILAR'INDAN SEÇMELER: "Büyük harfli olan sadece güvercin. Uçup gitsene!", "Kekeme bir çığlık atsaydım, bunlara gerek kalmazdı". "Sadece şiir için var olmak. Yanılgıların en büyüğü." "Yerleşikliğe isyandır şiirin sesi! Hiç. Bu suçtur." Arkadaşlarımıza Kerkük Caddesi, Sermende Sokak, Okyanus Sitesi b/Blok, kt.3, d.7, Selçuklu/Konya adresinden ulaşabilirsiniz.

İSPİNOZ! Kübra Keser-Hasan Güneş-Duygu Güneş yayını. Şiir dergisi ama, İspinoz-Öykü bölümü var. Broşür tarzında. Sevimli ebatlarda. Anadolu şiir ve yazınının müdavimlerini zaman zaman burada görmek olanaklı. Haziran sayısının kapağında Nâzım Hikmet deseni var. "Hiçbir vakit tam karanlık değil gece/Kendimde denemişim ben/Kulak ver dinle/Her acının sonunda açık bir pencere vardır/Aydınlık bir pencere/Hayal edilecek bir şey vardır" diye Paul Eluard'ın dizelerini alıntılamış editör. Archibald MACLEISH'ten ARS POETİKA-ŞİİR SANATI alıntılanmış: "Duru ve suskun olmalı şiir/Yediveren Yemiş gibi,/Dilsiz/Baş parmakta kocamış madalyon yüzükler gibi". İspinozlu bölümünde ise seçme sözler var, örneğin: "Şiir, bir kaybeden kazanıyor oyunudur; ve gerçek şair kazanmak için hep kaybetmeyi seçer. (J. Paul SARTRE. İspinoz milletinin şiirlerinden birkaç dize: "Oysa sözcükler masum güleç gözlü/çocuktular, umuttular bakışlarda (Hatice Altunay)" "gülüşleri ıslam mısır ekmeği şehrin/numaralı özgür köpekleri/gözleri açlık açılan okyanusu küreleyip/uluyan/betonların zarlarına havlayan köpekler (Hasan Güneş)". Arkadaşlarımız, Atatürk Bulvarı, Çimen Apt. kt.1, no.10, Ortaca/Muğla adresinde.

İSPİNOZ

İKİ AYLIK ŞİİR DERGİSİ YIL: 2 SAYI 5 MAYIS - HAZİRAN

İMLASIZ! Halim Şafak'ın öncülüğünde Kayseri'den çıkıyor. Neresinden baksanız nitelik ve düzey bakımından yüksek bir dergi. İmlasız Çağrı'da diyorlar ki; "ilk **imlasız**'lar olarak kültür-sanat-edebiyatı burjuvazinin bir çember oluşturduğu raylardan çıkarıp özgürleşmesini sağlamaktan yana tavır koyuyoruz; aidiyet ilişkilerini baştan reddediyor, bunun insanın kendinin ve kendi ürettiğinin yanında yer alması anlamına gelmesi gerektiğini açıkça ilan ediyoruz". "İmlasız, başta imlanın yazı üstündeki egemenliğini ortadan kaldırmak için/imlanın dil üstündeki ve dilin ifade gücünü kısıtlayan, sınırlayan, daraltan tavrını yadsımak için/İnsanın kendini reddetmesi, yadsıma ve yenileme talebini hayata geçirmek için/dilin otoritelenmesine, faşistleşmesine karşı çıkmak için/bütün iktidar ve otorite biçimlerini ve hiyerarşiyi reddetmek için/burjuva edebiyat kurumunu yıkmak için/meşruiyeti reddeden bir kültür-sanat-edebiyat ve özelde de şiir için" çıkıyor mu?

Arkadaşların imlasızlığının heyecanına kapılarak, yazıdan bütün imlaları atmayı düşündüm. Ama, bir su içip kendime geldim. Bu işi epey düşünmem gerek. Bunca yıl imla kurallarıyla yoğurulup hemhal olmuş bir millet, bir anda imlasız kalırsa akıbeti ne olur?! Neyse. Şaka bir yana, imlasız arkadaşlarımıza selam ediyoruz. Onlara, HALİM ŞAFAK, P.K. 2/1 38002 KAYSERİ adresinden ulaşılabilir.

Dostlarım, Anadolu'nun renkli, çeşnili, bitkel, verimli, şiir ve yazın ve ayrıca ekin toprağında seyrüsefer eylemeye devam edeceğiz. Bu topraklar bizim! Öyle değil mi? Çalış ey Ahmet-Mehmet gelecek senin! Değil mi?

İstanbulistan ülkesinin ötesinde, Kaf Dağı'nın ardında, Anadolu derler bir yerde (Rumeli'si de buna dahil) YAŞANAN VE YAŞAYAN BİR EDEBİYAT-ŞİİR VE KÜLTÜR ORTAMI VAR. Onların birbirinden haberi var. Sizin de haberiniz olsun, dedik.

Kır kahvelerinin, üzüm asmalarının içinde, büyülü güneş batımlarının ardında ne edebiyat muhabbetleri var azizim! Azizim! Ne muhabbetler var! Ne muhabbet! Ne! Ne acılar var! A-C-I-L-A-R!.. V-A-R!..

>İbrahim Baştuğ

gibi yaşamak

Asi ve kırılgan

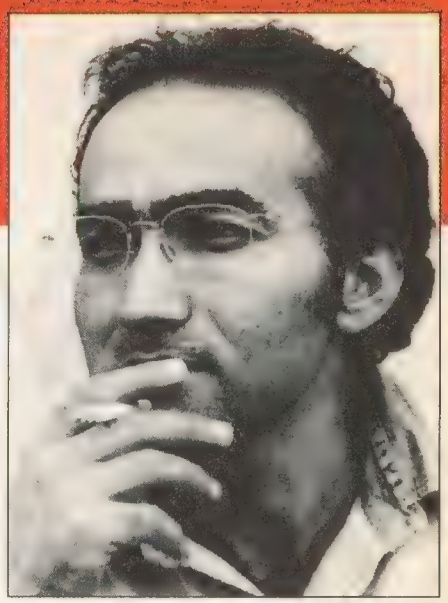

Hayatımıza günde bir iki saatliğine girmesine karşın, günümüzü kendi kurallarıyla belirlemişti. "Hayatımız" dediğim 1970'li yıllarda çocukluğunu yaşayan kuşağın hayatı. Bu kuşak "Arsen Lüpen", "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz", "Dr. Kimbıl" ve tabii ki "Pembe Panter" çocuğudur. Büyüklü küçüklü, bir ritüel halinde geçilirdi TV'nin karşısına. Hatta benim yetiştiğim çevrede bu "sihirli kutu" her eve henüz girmediğinden, komşuda toplanılırdı. Evin çocukları en önde otururdu tabii.

Ama bugünden bakıldığında, o günlerin en hayret verici yanı, sabahın beşinde kalkılmasıdır TV izlemek için. Gerçekten de "izlemek"ten başka bir şey değildi yaptığımız. TV bir araçtır kuşkusuz, ama o günlerde öyle değildi. TV amacın ta kendisiydi. Yoksa kargaların bile henüz kahvaltı etmediği bir saatte çoluk çocuk kalkıp neden TV'de boks maçı izlesindi ki!

Bizim kuşağın büyük sırrını açıklıyorum işte: Boks falan umrumuzda değildi, biz televizyonun kendisi için kalkıyorduk kan uykudan! Muhammed Ali Kıley adı bizim kuşak için ayrı bir önem taşır bu nedenle. Hayatımızda tüm maçlarını yarı uykulu izlediğimiz bir başkası yoktur.

Gençler yeniliğe daha açık oluyor desem değil, tüm toplum şaşkındı TV karşısında. Bilgisayar ya da cep telefonunun fetişleştirildiğini, kitabın bir kenara bırakıldığını "saptayıp" yeni kuşakları acımasızca hırpalayan kuşaktaşlarıma bu TV sırrımızı anımsatırım yeri geldikçe.

Cep telefonunun, yalnızca bir iletişim aracı olmadığı ortadadır. Ucu yakılan mektup nasıl sevda imgesiyse, mesaj yazmaktan tuşu silinen telefon da öyle bir sevda imgesidir yeni kuşak için.

Kendime "genç değilim artık"ı fısıldamam, kırılganlık derecemin azalmasını fark etmemle ilgili. Hazin bir durum, yakıcı bir özlem; kırılacak denli adanacağım ilişkileri özlemekle yetineceğimi biliyorum ne yazık... Bu nedenle gençlik arkadaşlarım, hiçbir şeyle değiştiremeyeceğim hazinelerimdir.

Belli bir yaştan sonra kalıcı dostluklar kurabiliyor muyuz?

Cep telefonunun, yalnızca bir iletişim aracı olmadığı ortadadır. Ucu yakılan mektup nasıl sevda imgesiyse, mesaj yazmaktan tuşu silinen telefon da öyle bir sevda imgesidir yeni kuşak için.

Kuşak ya da nesil denen şeyin ne anlama geldiğini şimdi daha iyi anlıyorum. İlkgençlik yıllarımda büyüsüne kapıldığım "verili söylem" kavramlaştırması, TV ve Berger'in ilginç bir paradoksla BBC'de yayınlandıktan sonra kitaplaşan **Görme Biçimleri** de dahil, geniş bir anlam alanını işaret ediyordu. Kendimiz olmanın şiarıydı, hazır bulduğumuz her şeyi sorgulamak.

Bu nedenle "verili söylem", her kuşağın kendi "söylem"ini kurabilmek için direnç gösterdiği bir kabuktur bana göre. Ama ne yazık, gençlik deneyimsizliğiyle ayırdına varılamayan da şudur ki, herkes bir söylemin içine doğuyor. Hiç kimsenin beğenisi gökten zembille inmiyor. Kimse, içine doğduğu toplumsal çevreyle baş edecek, içine doğduğu dünyayı tamamen karşılayacak, kendine içkin bir dünyayla gelmiyor. İçine doğduğu çevreyle biçimleniyor.

Genç, olanca deneyimsizliğine, birikimsizliğine karşın dünyanın tüm yükünü tek başına omuzlayabileceğine inanandır. Çevikliğiyle ivecen, duygusallığıyla sevecen, körpe düş gücüyle yaratıcı, yenilgi ve düş kırıklığını henüz tatmamışlığıyla devingendir. Kanı deli, bedeni hazırı tüketme aşamasına gelmediğinden savurgandır. Adanıverir hemen; alacağından çok vereceğinin hesabındadır. Verir çünkü verimlidir. Tüm bunlar bir araya geldiğinde, gençlik ürperişinin, içine doğduğu toplumsal ortama kayıtsız görünmesi daha anlaşılır oluyor... O, reddederken aslında kabul görmeyi hedefleyendir. Toplumsal kurallar boğar onu, çünkü o kurallar bugünden çok, geçmiş bir yaşantının yansımasıdır. Oysa genç, bedenini ve zihnini dolaşıma sokarken kendi kurallarını kendisi koymak ister. Anlamı eskimiş kurallarla boğulduğunda ise kuralsızlığı özgürlük sanır. Birey dünyası ile toplum (öteki birey) arasındaki ilişki henüz ilgisini çekecek denli yakmamıştır canını.

Gencin sevgisi gibi sevgisizliği de tam bir adanma ilkesi üzerine kuruludur. Asiliği derecesinde kırılgan oluşu bundandır. Genç, yaşam enerjisiyle ne kadar dolu ise kırılmaya da o kadar yakındır! Kırılmış bir benlik, eksenini yitirdiğinden oradan oraya savrulur. Genç saldırganlığı, utanç duygusundan beslenir. Utanç ise kişilik onurunun zedelendiği noktada ölümcüldür.

Kendini gerçekleştirmek ise kimlik sahibi olmanın ilk koşulu. Kendini gerçekleştirme şansı elinden alınmış kişi sevgisizlik üretir. Sevgisizlik üreten kişi provokatiftir. Kendini gerçekleştirme şansının elinden alındığı ortam onun için cehennemdir. Cehennemde sevgi olur mu! Bir insan için en acı olan, bilinçsiz bir güruhun içinde, kuduz köpekler gibi davrandıktan sonra kendisiyle baş başa kalmasıdır! Karşıdakinin canını yakan bedensel varlığını bir suç aleti gibi yanında taşımaya mahkûmdur artık. Bu kez şiddetinin hedefi kendi varlığı olur. Kişinin kendini gerçekleştirme şansının elinden alındığı bir yer ülke değil, "ülke gibi" bir yerdir ancak; Gibiistan... Gibiistan'da yaşam bu nedenle sevgisizdir.

Gençlik arkadaşlarım, hiçbir şeyle değiştiremeyeceğim hazinelerimdir, ama en çok mail'i ve telefon mesajını genç arkadaşlarımdan alıyorum! Eski dostlarım evimin telesekreterine bile mesaj bırakmaz; "makineyle mi konuşacağım" diye, ama rakının her yudumunun tadı da onlarla vardır ancak. Gibilemesiz bir bakış yeter, yeni ülkeler kurmaya.

ibastug@yahoo.com

Büyük Jeton

herkes ister eğlenmek. Dertler ve sıkıntılarla olan günlük randevuları erteleyerek, kendini keyfe teslim etmek; yaşam kontrol vanasını eksi yönde çevirip, basıncı azaltmak. Ve sonra, tekrar çalışmak. Hayatta, yalnızca iki 'durum' mevcuttur zaten: Biri çalışmak (hareket etmek diyelim buna, üretmek veya), öteki de dinlenmek (yatıp uzanmak, vb) Başka da bir şey yoktur artakalan! İlginç aslında değil mi? Kolayca iki'ye ayırılabiliyor düşüncedeki her şey; hiç de tereddüt etmeden; yumuşak bir unlu mâamulü, bıçakla tam ortasından bölüyormuşçasına! Neden 'iki' taraf, iki parça, iki yön vardır ki hep? Birşey anlatırken, etrafa böyle soru saçmaktan da nefret ederim gerçi! Herhangi bir yanıt verebiliyorsan konuşacaksın, yoksa hiç cambazlık etmeyeceksin. Bu tür soruların muhteşem gizemini, şöyle bir iddiayla lekeleyebiliriz belki: 'Yokluk' ile 'Varlık' bir zamanlar aynı şeydi! Sonra cart diye ortadan yarıldılar niyeyse; ve iki'ye ayrılma modası baş gösterdi, ölüm-doğum, iyi-kötü, nefret-sevgi. Yani bi zamanlar, sadece 'tek bir şey' vardı!. Şu eğlence meselesine dönelim tekrar. Haz almaya yönelik bir canlıdır, insanoğlu! Orada, kaldırım taşında otururken bile, rahatımı düşünmeden edemezdim. Öyle ya, gövdemi en uygun pozisyonda tutmalı, enerjimi idareli kullanmalıydım. Ayaklarımı uzatmış, bir elimi taşa yaslayarak, o tarafıma doğru kaykılmıştım. Ara sıra da kalkarak, etrafta turladım.. Herkesin toplanmasını bekliyorum. Sonra döneceğim ben geri.. İsterdim Ada'ya gitmeyi; onlarla beraber eğlenmeyi, veya bunu beceremeden sadece yanlarında takılmayı. Fakat o gün gelemezdim, işim vardı. Yine de 'gel' deyişini duymayı istiyordum; bıkmadan aynı şeyi söylemesini.. İki üç defa, demişti aslında.. Hem, biliyordum; onun yanında pek huzurlu değilim. Sadece beklentilerim vardı. Milyonda bir denilen şu komik beklentilerden.

Yavaşça kalabalıklaşıyordu iskele önü. Vapur, saat dokuzda filan kalkacak. Ben de oradaydım işte. Gelmeye arzulu, ama gelemeyişinin de çok mantıklı nedenleri bulunan, özel birisi konumunda. Eğlence grubunun düzenini kontrol eden, bir iskele polisi belki! Çantasına dahi bakabiliyorum.. Eh, aramız iyi..

"Yaprak dolması o," dedi. "Al istiyorsan."

Ne sandın beni sen? Eğlenmeye gidenlerin yiyeceklerini aşıran bir ayı yavrusu mu! Öylesine, göz atıyorum işte.. Diğerlerine bakınmak için arkasına döndüğünde, usulca da onu izliyordum. Seksen'lerin ortası! Bir yandan ritm duygusu verirken, garip de bir hüzün yaratan, ucuz ama keyifli pop şarkıları! O' da kaldırım taşına oturmuş: Dönemin beğenisine uygun, alaca renkli bir tişörtü var; pantolonunun beli bol, paçalara doğru darlaşıyor. Şu sinek gibi yapışılan, olgun görünümlü kadınlardan biri. Herkesin ilgisini çekiyor. Biçimli bir vücut ama, olağanüstü bir güzellik de değil. Cana yakın ayrıca. Ve bu son tuhaf özellik işte, nedense asıl baş döndüren şey olmakta!.

Sormak, hiç içimden gelmiyordu.. Belki, çok belli etmeden de sorabilirdim hani..

"Reyan?" dedim.. "Murat, gelmiycek mi?"

"Gelmez olur mu? Teybi getirecek zaten. Birazdan çıkar ortaya."

İyi, gelsin! Bana ne ya.. Şu kadını, o herifle baş başa bırakmak istemiyorum aslında, tamam mı! Beraber denize girecekler, birbirlerine dokunacaklar nazikçe, su filan sıçratacaklar.. On sekiz yaşın saflığıyla, elimden geleni ardıma koymuyorum! Yüksek değer biçtiğim bir varlığa sahiplenme uğraşım, çıldırtıcı kıskançlık durumları tasarlamaktan öteye gidemiyor. Daha iyisini yapabildiğim bir şey, beklemek. Orada durabilmek öyle! Güzel bir bahanem de var hem: Murat'ı bekliyorum. Almanya'ya dönebilirmiş ya tatilden sonra; bir hoşçakal demek icap eder belki..

Teker teker dökülmeye başladılar. Önce, Melike. Elinde koca bir çanta var. İçinde de börekler filan eminim. Börekleri sabahleyin hazırladı ve anca gelebildi. Gurubun en çalışkan üyesi; yüzü sevimli çillerle kaplı. Ben daha çok Reyan'a yakınım tabii! Kimseyi gözüm görmüyor.. Ve 'o gece', unutulur mu?. 'Sevişirsek eğer, bana bağlanırsın' demişti.. Bağlanmak? Sevişmek! İkisi hakkında da hiçbir fikrim yoktu; zevk'e ait olanı seçtim. Vakit geçirmeden de, oracıkta bağlandım elbet, daha çakmağı sigaraya uzatamadan! Çöz çözebilirsen şimdi; çırpındıkça dolanıyorum. Fakat öte yandan, görebiliyorum da; benim olmayacağını, aynı ilmeği onun boynuna geçiremeyeceğimi. Zararsız bir hüzün yaratan, kesin ve net bir

bilgi bu! Olmadık anlardaki delirtici keyifleri, kafayı duvara, yumruğu yol tabelalarına vurduran berbat acıları saymaz isek, daha sonra parıldayacak müthiş bir ışık. Anlık göz kırpıyor şimdilik..

Etrafıma bakındım, ve eğlenmeye gidenlerin hepsinden nefret ettim bir an. Yarısından fazlası, tam anlamıyla eğlenemeyecek hem! Telaşları ele veriyor onları. Nereye gidiyorsunuz ya! Yazık onca eziyete. Bir de bunun daha karmaşığını yapanlar var; Ada'yı filan değil de, aşağıyı, yukarıyı, güneyi müneyi gözüne kestirenler: On parmağında on torba, marifetli kadınlar, kıllı bacaklarına hava aldıran şortlarıyla, valiz çekiştiren erkekler, diğer ufak teçhizatı yüklenmiş, top tüfek taşıyan çocuklar! Otobüs garajında, solucan sürüsü gibi, kıpırtılı ve gürültülü bir bekleşme. Birbirlerine bağrışırlar, küçük çanta nerde, Caner nerde, Teyzen nerde! % 60'ı, bu tür bir eğlencenin mutlaka yerine getirilmesi gereken bir görev olduğu düşüncesiyle hareket ediyor! Düşüncesiz görünüp, refleks tavır koyabilme hevesindeki öbür % 40'ın, % 20'si de, eh, az buçuk eğlenebilmekte belki.. Şu yüzde meselesi de tuhaf elbet! İnsanları böyle kategorize etmek ayıp kaçabilir, fakat onlar müthiş bir çabayla, kategorilerden bi tanesine kafalarını uzatarak, lak diye sokuveriyolar!.. Kader de geldi:

Grubun çoğunu kızlar oluşturuyor. Bazıları genç, bazıları abla konumunda. Ben bu gruba her zaman dahil miyim, tam bilmiyorum orasını. Dörtlü beşli küçük toplulukları bir 'grup' diye tanımlarsak işte; hayatımdaki tek grup oldu zaten. Reyan'ın arkadaşları, benim de arkadaşımdır üstelik! Mesela, Erdinç.. Motorsikleti var. Etrafı tozutarak geldi iskeleye.. Ayağa zıpladı Reyan: "Hadi, gezdirsene biraz. Hadi ya!" Erdinç, fazla yüz vermiyor Reyan'a. Bu da onun gizli yöntemi belki. Benden birkaç yaş büyük Erdinç.. Biraz nazdan sonra, "Atla," dedi Reyan'a. Ve, garr! Sahil şeridinde kısa bir tura çıktılar.. Kader'in yanına oturdum.. **Hey** dergisi okuyor. Üzerinde işlemeli, ince bir hırka, sabah ayazı için... "Niye gelmiyosun," dedi.. Keşke sen değil de, o sorsa gene bu soruyu; daha kapsamlı bir biçimde üstelik!

"İşe gitmem gerekiyo."

"Pazar günü ne işiymiş böyle?"

"Eksik bıraktığım bazı zarflar var, onları dağıtmalıyım. Mesai yapmış olucam hem."

"Murat, gelmedi mi daha?"

Hay, s.gicem Muratınızı! Herkes onunla ilgileniyo. Fena gıcığım, Almanya'dan tatile gelen şu gurbetçi çocuklarına. Buranın yerlilerine, her şeyleri bi ilginç geliyor o yıllarda. Farklı becerileri, bozuk Türkçeleriyle desteklediklerı sihirli bir konuşma biçimleri var! Kötü birisi de değil fakat; bazı konularda sohbetimiz oldu kendisiyle. Ve öyle görünüyor ki Reyan'ı avuçlayacak, pardon, avucuna alacak bu herif. İnşallah mutlu olurlar, ben de bu dertten böylelikle kurtulmuş olurum!

"Maltepe'de, babaannesinin yanında kalıyor o. Anca gelir."

"Sen de gel canım işte?"

İnsanın, arzusunun yönelmediği üçüncü bir şahıstan benzer ısrarlar işitmesi, kulakta nasıl da iğrenç yankılanıyor. İçi boş cümleler tıngırdadı beynimde ve herhangi bir yanıt vererek, ayağa kalktım.. Yanlarında getirdikleri teypleri açmış, başka gruplar vardı iskele çevresinde.. Benim de volkmenim vardı, askılı yeşil çantamda, zarfların arasında.. Ortalıkta bir uğultu. 'Küçük topluluk' bireylerinin yüzlerinde, bir yanıyla hâlâ kuşkulu sevinç ifadeleri. Günün neşeyle geçeceğini vaat eden ufak şakalaşmalar.. Reyan geldi.. Arka koltuktan, narin bedenini hırpalamamaya dikkat ederek, ürkek inişini seyrettim. Erdinç, motoru garaja bırakmaya gitti sonra.. O sırada Nazan da katılmıştı gruba. Nazan, Melike'nin ablası oluyor.. Birbirlerine verecek önemli havadisleri bulunmalı ki, kızların hepsi bir araya toplaşıverdi! Reyan; aralarında nasıl da ışıldıyor. Grubun en nefis üyesine hastayım. O da galiba, hasta filan olmadan, daha becerikli bir arzuyla, Murat'ın peşinde.. İyi canım, gidip eğlensinler. Bu konuda nasıl bir hak iddia edebilirim!.. Bir gün, beraber gitmiştik aynı Ada'ya. Heybeli'ye.. Erdinç vardı yine, kızlar, ve ben:

Seyahate çıkmış bir prens gibiydim o gün. Gruptaki iki erkekten biri, ve aralarında en kültürlü gözükeni! Çeşitli sanat yayınlarını takip ediyor ve sürekli çizgi romanlar okuyorum, farklı konularda ilginç görüşlerim mevcut! Vapurda acayip sükse yapmıştım: Mahalleden, tanıdık çocuklar gördüm. Bakıyorlardı bu tarafa, uzak-

tan.. Yere oturmuşuz, Reyan'ın bacaklarına yaslanmışım, bir kolum Melike'nin dizlerinde, öte tarafımda Kader.. Bu lavuk şindi, ne arıyor diyorlar, bu kızların yanında. Anlamazsınız oğlum. Belki, özel bir çekiciliğim var. Belki, zararsız bir ipneyim. Belki, en kıyak arkadaşlarıyım. Belki.. neyse, düşünün durun siz! Vapurun içinde dolandık sonra. Bir ara alt salona indik, daha sakin diye. Reyan, uyumak istedi biraz; hep yorgun gibiydi o. Ben de hop, peşinden! Küçük bir süs hayvanı sadakatiyle. Bazen canını sıkıyordum, bezdiriyordum hattâ. Böyle yapmak hakkımdı sanki; evet, sadık bir köpek gibiydim ve kimi zaman paçasından kaparak intikam alıyordum, tatmin edilmeyecek arzularımın nesnesinden! Sonra, üst kata çıktık hep beraber: Ortak bir eğlence düzenlemişti vapur yolcuları. Kalabalığın arasında onunla bulunmaktan hoşlanmıyordum. Aslında Ada'ya gitmesine de karşıyım! Mayo, bikini falan.. Sorun çıkmıştı zaten.. Boş bi yer bularak örtümüzü serdiğimizde, öylece, yarıçıplak uzandı kenara Reyan. Az ötemizde bikaç herif vardı; bu tarafa doğru uzanmışlardı inatla!. Huzursuzlanıyordum yavaşça.. Beynini s.gtiğimin Erdinci; bişey desene! Üçgen vücutlu ve daha kalın sesli olan sensin. Oturmuş, haşlanmış patates ve köfte yiyor.. Öfkemi kontrol edemedim. "Neye bakıyorsunuz ya!" dedim, ayağa kalkarak, "Ayıp değil mi!" Hedeflediğim caydırıcılığı unufak etmişti, şu 'ayıp' kelimesi! Az daha saçmalayabilsem, sizde yenge bacı yok mu diyecektim neredeyse. Heriflerden biri dikildi ayağa: "Ne diyosun ya! Oraya mı bakıyoruz?" Kurnazca bir soru. "Buraya bakıyosun tabii," dedim. "Otur yaa," dedi arkadaşı, kolundan çekti onu.. İyi, tam sınırda duruvermiştik! Eğlenmeye geldik hem canım.. "Boşver," dedi Reyan.. Neyini boşver be. Erkek olan biziz tabii. Hem de daha yeniyetme bir erkek! Bi tehlike karşısında ne yapacağımı iyi kestiremiyorum, özgüven denen şey yok denecek kadar az, ayrıca karate filan da bilmiyorum. Zaten bilsen ne yazar; rakip, mutlaka bi taş bakınacaktır etrafında. Bu ülkede, bir Düello geleneği olmadığından bahsedilir; pek doğru bir gözlemdir! Ayrıca, senin için kolay tabii. Bakılmak, beğenilmek, hoşuna gidiyordu elbet kaltağın. Yüzünden okuyordum bunu, o çıldırtıcı sakinliğinden. "Hadi, denize girelim," dedi. Yüzme bilmeyen birine tam teklif edilecek şey. Neyse, yanındaydım ya. Suya ayaklarımı sokardım bari. Aslına bakılırsa, bana ait olmayan bir kadını korumaya çalışmak, zahmetli ve can sıkıcı bir işti! Gene de mutluydum sanki yanında. Bir kayanın üzerinde oturup bacaklarını seyrettim.. Yosunlar vardı etrafımızda.. Su sıçratı yüzüme.. Dalgalar.. Midyeler.. Eğleniyodum herhalde!..

Bugün de aynısı gerçekleşebilirdi belki. Zarflar, ve şu Murat olmasa... İskele kalabalıklaşmış, uğultu çoğalmıştı. Normal seferini yapan normal bir vapur, az önce kalktı. Tantanasız, gürültüsüz, gayet sakin!. "Kapı önünde bekleseydik ya," dedi Nazan, "Yer bulamıycaz." "Buluruuz," dedi Reyan.. Ve Murat göründü ileride. Kulpundan kavradığı eşşek kadar bir teyiple. Geç gelen Alamancı çocuğu! Üzerinde resimli, kolsuz bir tişört var. Vücudu atletik, ve yanık. Başında da o gıcık şapkası. Bir de konuştu mu şöyle, yarı Avrupalı bir şekilde, tamam, hepsi ağzının içine bakar.. Yanına gitmedim hemen. Çarşıdan dönen Erdinç'le ilgilendim.. Kızlarla merabalaştıktan sonra, Murat sokuldu yanıma:

"Sen gelmiyohrsun?"

Evet, gelmiyohrumh! "İşlerim var."

Ondan istediğim çizgi roman ve müzik dergilerini uzattı. Teşekkür ettim.. Tatlı olarak en sona bıraktığı Reyan'la laflarken o.. kulağıma bişeyler fısıldadı Erdinç..

"....."

"Brek Dans' yapsın diyorum! Söylesene.."

"Sen söylesene.."

"Hadi lan," diye ısrar etti.. Kimseyi de kıramam; bir grup üyeliği kuralı belki! Zaten Murat da dünden razı: Gurbetçi gençler ve beraberlerindeki yabancı pop dergileriyle buralara taşınan, yeni bir dans bu! Kendi içinde de çeşitli bölümlere ayrılıyor..

Tüm iskele, bizi izlemekteydi.. Erdinç de yanına gitti sonra, bir kolunu uzatarak yardımcı oldu Murat'a, ve 'diğer kişiye elektrik geçirme' figürünü sergilediler. Reyan' da tempo tutuyordu, nasıl yapabiliyorsa, o cana yakın tavırlarıyla işte! Eğlencenin ilk demleri başlamıştı; ada vapuru, kıçını iskeleye ağır ağır yanaştırırken... Çantalarını kapıştı herkes. Ben de gitsem mi ya? Her şeyi arkamda bırakıp, gitsem onlarla? Yani, zarfları pazartesi dağıtırım demek istiyorum! İyi de, sen eğlenmeyi beceremiyorsun ki be kardeşim.. Yürü, volkmenini dinle ve düşlerinle meşgul ol.. Ah, seni üçkâğıtçı! Hayatta 'iki şey' vardır, di mi? Al, bi tane daha: Bir tanesi neşe, ötekisi hüzün. Biri gerçekleşmez ise, diğerinden çıkar hevesini bari! Arkalarından seyret, tutulduğun kadının Brek Dansçı Alman'la gidişini.. Önce, çantalarına torbalarına yardım ettim, kapı önüne kadar. "Gelsene," dedi Reyan, tekrar! Mükemmel bir andı. Hâyallerimi bir süre daha diri tutmaya yetecek, her anlama çekilebilir, tek bir kelime. Gelemeyeceğimi yineledim, coşkunluğumu, gülünç bir ciddiyetle gizlemeye çalışarak.. Normal vapur jetonundan daha büyük olan, ada vapuru jetonlarını attılar turnikeye. Çantalarını uzattım üstten. El salladılar ve koşturarak vapura bindiler.

Arkama bakmayacam dönüp de.. Neden bakmıyosun ya? Vapur onlara mı ait! Döndüm, baktım vapura.. Eğlenceli insan topluluğu! Şimdilik çalışmayanlar. Başka şeye kafası çalışanlar! Gümbür gümbür iskeleden ayrıldı gemi, beyaz köpükler sıçratarak ve darbuka ritmleriyle.

Yürüdüm çarşıya doğru. Önce bi tasnif yapmalıyım. Belediyenin duvarını bu iş için seçip, sıraladım zarfları. 'Pendik' yönünden başlar, geriye doğru dağıtırım. Ne berbat bir iş diyorum bazen. Volkmeni çıkardım çantadan.. Kablosu dolanmış! Çözerken düğümü, en üstteki zarf uçuverdi. Her zamanki gibi, lap! diye basarak yakaladım!. Koca bir leke kenarında.. 42 numara..

KAÇAK YAYIN

72. İzmir Enternasyonal Fuar'ı, **LeMan** Kültür Standında

Kaçak Yayın Söyleşisi

Uluslararası İzmir Fuarında kurulan LeMan dergisi standında okuyucularımızla buluşup bir de söyleşi yapacağız...

Adnan Özer, küçük İskender, Oktay Taftalı, Aslan Özdemir, Özlem Kumrular, Kürşad Oğuz
Kaçak Yayın Söyleşisine katılacak isimlerden bazıları...

Ayrıca; **Kaçak Yayın**'a söyleşileriyle konuk olan sanatçılar, yazarlar, oyuncular ve birçok sürpriz daha standımızda bizlerle olacak...

teoman

"Armutlar daha önemli..."

Kaçak<Söyleşi> Aslan Özdemir-Kürşad Oğuz

Teoman'la Bodrum Gümüşlük'te karşılaşınca bize ayaküstü Kaçak Yayın'dan bahsetti. Dergiyi ve konuları çok beğendiğini, çıkan bütün sayıları takip ettiğini anlattı. Sevindik elbette. Bu, Teoman'ı tanıyanlar için şaşılacak bir durum değil, zaten her türlü kültürel faliyette yer alıyor. Özellikle de edebiyata olan ilgisi yakın çevresi tarafından bilinmekte. Kaçak Yayın'ı takip edenler dikkat etmiştir, her sayımızda bir müzisiyenle akla gelebilecek her konuda konuşuyoruz. Teoman da sonraki sayılarda konuşmak istediğimiz, programımıza not ettiğimiz müzisyenlerdendi.
Tatilde de böyle tatlı bir karşılaşma olunca, röportajı öne almış olduk. Ortaya tatil rehaveti içinde geçen bir söyleşi çıkacak sandık ama, aksine dinamizmi yüksek, keyifli bir sohbet oldu.

Teoman neden Bodrum'dasın çok kısa anlatabilir misin?

Turgutreis Belediyesi'nin düzenlediği bir konser var. Sonra cuma günü Gündoğan'daki Zeze'de çıkacağım.

Sık sık gelir misin Bodrum'a?

Altı sene boyunca, dörder ay, tek gitar çaldım burada. Mesela "Beyaz Ev"de... Antik Tiyatro'ya da gelirdim.

Peki burada kitap okumaz mıydın? Biz edebiyat söyleşisi yapmaya geldik de...

Antik Tiyatro'da okumazdım, oraya kızlarla girderdik. Bodrum'un içinde bir otel var; onun iskelesinde okurdum. Öğlen ayıldıktan sonra akşama kadar kitap okurdum. Sonra "Beyaz Ev"de sabaha kadar çalardım ve içerdim.

Neler okuyordun?

90'ların başında Paul Auster'a âşık oldum. **Ay Sarayı** aklımı almıştı. Yavuz Çetin'in eski karısı vermişti bana. O pek beğenmemiş de...

Başka yazar?

Milan Kundera'ları, Nabokov'ları, hepsini burada okumuşumdur. Ama hiçbirini hatırlamıyorum! Çizgi romanları da okuyordum tabii.

Çizgi roman derken...

Teksas, Tommiks, Zagor vs. hâlâ okuyorum. Askerde de okudum.

Daha elit çizgi romanlar da var...

Ben onlara gelmedim. Bayağı seviyesizlerde takıldım (gülüşmeler). İtalyan çizgi romanlarını seviyorum. Tabii, **Asteriksler, Red Kit**'ler...

Şimdi vakit buluyor musun okumaya?

Buluyorum. Şu anda Kurt Vonnegut okuyorum. **Mavi Sakal**, çok da güzel gidiyor. Onu severim zaten. En son **Beatnikler** diye bir kitabı çıkmış.

Bir söyleşide çantanda dolaştırdığın kitaplardan bahsediyordun...

Teorik kitap da çok okurum aslında. Şiir kitapları muhakkak. Amerika'dan aldığım -adı çok güzel değil ama- **Best of 2001** var mesela. Soner Arıca Best Of'a benzemiyor tabii. Bu bir antoloji. 93'ten beri topluyorlar bunlar. 93'ten beri on yıllık bir

Fotoğraflar: Garo Miloşyan

seçkinin, best of'un best of'unu okuyorum. Bu arada çok satın alıp, azını okuyorum. Hemen hemen herkesin sorunudur, olmuyor.

Yarı iş, yarı tatilde gibisin? Şu an bavulunda ne var?

Kurt Vonnegut dışında Salinger'in **Dokuz Öykü**'sünü İngilizcesinden tekrar okuyorum. Herhalde onuncu kez olmuştur. Bir de hani şiir nasıl yazılır, şu nasıl yapılır gibi o Amerikan mantığındaki küçük kitaplar vardır onları çok seviyorum. Sosyolojiyi de öyle bitirdim zaten (gülüşmeler). Gerçi biraz uzun sürdü ama...

Sosyoloji alanında ciddi araştırmalar yaptığın yazılmıştı...

Onların hepsi yalan (gülüyor). Yalan dediğim, şöyle bir şey oluyor. Ben Kadın Araştırmaları'na girdim. Kadın araştırmalarında da "Çizgi Romanda Kadın"ı seçtim. Yani kadını orada okuyoruz, çizgi romanı da zaten biliyorum diye... Aslında kaldım o tezden. O kadar güzel şeyler var ki Türkiye'de çizgi roman üzerine. Az var, ama çok güzel şeyler. Ben sosyolog filan değilim; zaten zor mezun oldum. Fakat genelde müzisyenlerin okuma yazması olmadığı için beni Abdurrahman Çelebi yaptılar (gülüşmeler). Aslında olunabilecek en düşük ortalamayla mezun oldum; 2,02'yle. Son üç dönemi de o ortalamayı tutturayım diye okudum.

Yanlış hatırlamıyorsak sosyolojik birtakım laflar üretiyordun.

Bana sosyoloji sorduğunuz zaman cevap veririm canım. Ama onlar öyle bir şeye çevirdiler ki beni, Abdurrahman Çelebi oldum. Gerçi Boğaziçi'nde okuduk. Eminim ki bana ders çalıştıran kızların aklında hiçbir şey kalmamıştır, ama ben onları seve seve okudum. Onlar bana öğrettiler bir gün evvelinden (gülüyor). Ben hatırlıyorum. Büyük ihtimalle bahsettiğimiz kızlar hatırlamıyordur. Ama isimleri hatırlamıyorsun, o şeyleri hatırlamıyorsun...

Kafanda bir şey kalıyor yine de?..

Tabii. Biri bana Marks'ı anlat, tam teorik olarak dese, "Ağbi sakallı adamdı, falan filan" diyebilirim (gülüşmeler). Fakat onların hepsini biliyoruz. İnsan bir yerden sonra kendi dünya görüşünü yaratıyor. Nasıl olsa akademisyen olmadığım için bilmek zorunda değilim. Marks (Karl) şöyledir, Deleuze (Gilles) şöyledir, işte Baudrillard'ın felsefesi şurdan şuraya gitti falan filan, postyapısalcılar falan filan... Onların hiçbirini tam anlamıyla hatırlamıyorum. Fakat kendi bir görüşüm var.

Kime daha yakınsın peki; Baudrillard'a mı, Deleuze'e mi?..

Baudrillard iyi sallıyor. Onu çok okuyorum. Yani sosyoloji öyle bir şey ki; önceleri belki bir yöntemi varmış; şöyle olacak, böyle olacak... Şimdi her şey olur diyorlar.

Postmodern felsefeden bahsediyorsun.

Ben tam anlamıyla kendimi herhangi bir yere yerleştiremiyorum. Onları da çok iyi bilmediğimden, kendimi de çok iyi bilmediğimden. Kendimle ilgili fikirlerim de sürekli değişiyor. Ama hâlâ güzel güzel sosyoloji kitapları alıyorum, okuyorum. Wittgenstein'la ilgili bir şey okudum. Çok da hoşuma gitti. A, bir tane de felsefe kitabı var yanımda. Özel bir anekdot, anlatayım. Biri Wittgenstein'a, "İnanamıyorum bu Hitler gibi kültürsüz bir adam nasıl Almanya'nın başında olur ve bütün dünyaya hükmeder" diyor. Wittgenstein da, "Ya olur mu, kültür önemli değil ki, şu güzelim ellere bak" diyor. Herif ellerini beğenmiş Hitler'in; o yüzden faşist olmuş.

Türkiye'de zenginlerle fakirlerin veya yaşlılarla gençlerin savaşı da böyle oldu. Yaşlılar değil, gençler öldü. 30 bin ölü dediğimiz şeyin yaş ortalamasını alsak, büyük ihtimalle 23 falan çıkar.

Senin böyle kafanda şiar edindiğin, büyüttüğün bir cümle var mı? Mesela Sartre, "Cehennem başkalarıdır" der. Onun gibi.

Yok, ama bu güzelmiş, kullanırım bunu (gülüşmeler). Söylediğim gibi ben Kundera'yı çok seviyorum. Kundera'da da çok güzel cümleler var. Çekoslovakya'ya 1968'de Ruslar geliyorlar falan... Bunun anneannesinin hiç umrunda değil. Onun derdi armutlarla. Armutlar o sene olmuyormuş. Ondan sonra Ruslar geliyor, tanklar giriyor... "Sen hâlâ armutların derdindesin" diyor Kundera. Annesi, "E, armutlar daha önemli," diyor. Yıllar geçtikten sonra Kundera da aynı fikirde; armutlar daha önemli (gülüşmeler). Bence de armutlar daha önemli. Ne oldu? Her şey değişti. 1989'da duvar yıkıldı. Allah'tan biz okuduk öğrendik. Armutlar olsun diye beklemek zorunda değiliz. Ruslar geliyor, gidiyor... Şimdi savaş oldu, olmadı... Ne oldu? Armutlar daha önemli.

Amerikan karşıtlığı var mı?

Amerika'nın yanında olmam ayıp bir şey olur (gülüyor). Fakat savaş çıkınca yerimi ben de bulamadım. Orada diyelim ki 30 milyonluk bir ülke var. Zaten anasını bellemişler halkın; kalsaydı devam edecekti Saddam. Onun yerine bir başka terörist geliyor, Amerika. Şimdi, ben o savaş olurken tam anlamıyla ne istediğimi bilimediğimden savaşa hayır diyemiyorum. Zaten Türkiye'de garip şeyler oluyor. Savaş oluyor, bitiyor hâlâ savaş karşıtları yürüyorlar. Ve o savaşa hayır diyenler, ellerinde taşlarla alakasız bir yerin camını kırıyorlar. Hiç anlayamıyorum. Daha da komiği, savaşa hayırcılar gittiler İzmir'de AKP'nin bürosunu bastılar. AKP zaten savaş istemiyordu ki (gülüyor). Orduyla ters düşmemek için sanki savaşa evetmiş gibi yaptılar. Bu çocuklar gidiyor oraya, ben de onları seyrediyorum. Taraf tutamıyorum, ama hani çok genelde güçsüzün yayındayız.

Bu konuyla ilgili bir şey yazmayı düşündün mü? Bir şarkı hazırlandı mesela...

Ben onların samimiyetlerine, fikirlerine inanıyorum. Mor ve Ötesi yaptı o şarkıyı. O çalışmada yer alan kişilerin hepsi sevdiğim insanlar. Ama ben tam anlamıyla bunun içinde yer almalıyım diyemiyorum kendime. Biraz utanırdım, çünkü tam anlamıyla onlarla aynı fikirde değilim. Savaşa hayır! Evet, doğru, savaş hayır; ama içimde çok büyük bir coşku hissedemiyorum. Sonra o savaş benim uykularımı kaçırmadı. Ama kendi şarkılarım uykularımı kaçıyor yaparken. O çocukların samimiyetlerinden şüphelenmiyorum, ama ben içinde olsaydım o işin samimiyeti tavsardı. Bir de, her ne kadar bana böyle bok atılsa da, bilmem ne yapılsa da, tam anlamıyla sevdiğim şeyi yapıyorum. Tam inanmadığım hiçbir şeyin içinde yer almak istemiyorum.

Senin savaşın kiminle? Böyle bir şey var mı?

Yok aslında. Her şeyi umursayan bir adam değilim. Her konuda büyük fikirlerim yok. İlla ki birinin tarafında yer alamıyorum. Eskiden öyle değildi aslında. Şöyle hayaller kurardım. Diyelim ki "Siyaset Meydanı"nda salağın teki çıkar, abuk sabuk bir şey söyler. Ulan gideyim de şuna bir tane patlatayım derdim. Veya bir telefon açacaksın bilmem ne yapacaksın! Ama herhalde telefon açsam sesim titrer. O yüzden de hiç yapmadım. Hatta, çağırıyorlar gitmiyorum. Orada hiç konuşmayacağım ki. Ben kavgadan, fikir ayrılıklarından da kaçıyorum. Birileri burada, diyelim ki kavga etseler; savaşa hayır, savaş evet diye, ben de buradan uzarım büyük bir ihtimalle.

Ayırmayı denemez misin?

Olmuyor ki. Bir de şöyle bir şey var; bu savaşa hayır meselesinde insanlar Bush'a karşılar ya; birdenbire kendi ev sahibini Bush'un yanına koyuyor, bütün sevmediği insanlar sanki Bush'un yanındaymış gibi hissediyor. Bu savaş aslında o kişiyi çok da ilgilendirmiyor. Ama mesela parası yok, bütün zenginleri Bush'un yerine koyuyor. Ona kötü davranan babasını o tarafa koyuyor. Kendi duygularını başka taraflardan alıyor ve savaş karşıtlığı içine koyuyor. Şimdi Bush hıyarın teki, biliyoruz, ama işin tuhafı bende ona karşı büyük bir nefret yok. Bir hıyar başka bir hıyarla dövüşürken arada kendi halkı da öldü, çocuklar öldü. Türkiye'de zenginlerle fakirlerin veya yaşlılarla gençlerin savaşı da böyle oldu. Yaşlılar değil, gençler öldü. 30 bin ölü dediğimiz şeyin yaş ortalamasını alsak, büyük ihtimalle 23 falan çıkar.

Üç sene önce daha karamsar konuşanlar şimdi Türkiye'nin iyi yolda olduğunu söylüyor. Sen ne düşünüyorsun?

Türkiye'de her şey bir dine dönüşüyor. Kemalizm, artık dinimiz zaten. Öbür taraftan laik - anti laik başka dinler var. Şimdi AB bir şekilde dine dönüştü ve AB'ye karşı olmak garip bir şey halini aldı. Taraf tutmak bana kişisel olarak zarar veriyor. Çünkü tuttuğum taraf hiçbir zaman kazanamadı. Mahalledeki muhtarım da kaybediyor, öbür muhtar kazanıyor. Mesela ÖDP, Yeni Demokrasi Hareketi, yeni bir şeyler olacak dedik. On binde iki oy alınca iyisi mi taraf tutmayayım diyorum. Şanslarını kaybetmesinler (gülüşmeler). Bir de çok indirgemeci geliyor bana her şey. Benim hiçbir arkadaşımla, tam anlamıyla dünya görüşüm de benzemiyor, hayat algılayışım da.

Bir varoluş sorunu yaşıyor musun?

Kendimi hiçbir zaman "biz" olarak hissetmedim. Muhabbetinden, beraber takılmaktan hoşlandığım insanlar var. Ama

bu soğukluk belki de tek çocukluktan gelen bir şey. Hemen kafam karışıyor benim. Şimdi, oturup burada bu gece nereye çıkacağız diye düşünsek büyük ihtimalle karar veremeyiz. Veya tam anlamıyla hiçbirimizi memnun etmez gideceğimiz yer. Savaş nasıl olsa oluyor, biz ne kopartırsak kârdır diyen arkadaşlarım var. Onlarla olunca bir iki laf söylüyorum ters taraftan. Şu andaki pozisyondan da memnunum açıkçası. Bilmem kaç bin dolar gelmese de olur bence. En azından daha gururlu olabiliriz. Tezkere sırasında New York'taydım ve çıkmaması çok da hoşuma gitti.

Hangi dönemde oradaydın?

Tam tezkere zamanında. Orada tanıdığım 10-15 kişi var. Ama New York tam anlamıyla Amerika sayılmayacağı için, insanlar genelde savaş karşıtıydı. Benim arkadaşlarım da ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Herkes bireysel bir yerden bakıyor. Adamlar illegaller orada. İstiyorlar ki Türkiye'nin pozisyonu yükselsin. Amerika Türkiye'yi sevsin. Belki biraz bu şekilde rahat ederiz diye düşünüyorlar. O yüzden kafaları karışıyor. Tezkere geçmesin tabii, Amerika'ya kıl oluyorlar. Bir de televizyonda veya birtakım yayınlarda Türkiye kıllık yapıyor, ama biz onları satın alırıza getirdiler. Gerçi tezkere geçmeyince de "parayı beğenmediler" dediler... Eninde sonunda gururları kırıldığı için tezkerenin geçmemesine sevindik. Bir de Amerika benim gözümde tam ne onu bilmiyorum. Hani, bazen Amerika'yı 'k' ile yazarlar yabancılar da, kötü Amerika odur, 'c' ile yazılanı iyi Amerika'dır. Hakikaten de öyle. İyi Amerika diye bir şey var. Sonuçta ben bir Amerikan okulunda okudum.

Ve rock müzik yapıyorsun...

Tabii, gitarlarımı oradan ucuza alıyorum. Gittim kayıtları orada yaptım. Orada çok hayran olduğumuz şeyler var. Ama yapacak bir şey yok. Biraz evvel bahsettiğimiz gibi, yaşlılar gençleri öldürüyor. Güçlüler güçsüzleri öldürüyor. Ben, gençlerin ve güçsüzlerin tarafındayım. Ama böyle elime pankartlar alıp, bilmem ne meydanında yakacak veya yakanlara da iyi yaktılar diyecek halim yok.

Yaşlılarla gençlerin savaşı ilginç bir yaklaşım...

Uydurdum onu ama

Batı'dan bahsettik, Doğu'ya bakışın nasıl bir müzisyen olarak, orada yaşananlar seni etkiliyor mu?

Biz iyi bir pozisyondayız aslında konum olarak. Bu halkı anlamak olanaksız. Rasyonalite sıfır. Ama garip garip şeyler yapıyor Türkler. Türklere bir şey olmuyor. Bir de insanlar korkunç. Ben Iraklı olsam, Saddam'dan nefret ediyor olsam dahi ülkeme giren heriflerin ayağını öpmem. Yani, Batı'daki herkes farkında Amerika'nın niye oraya girdiğinin. Amerika oraya özgürlük götürmek için girmedi.

Terlikle Saddam'ın heykelini, resmini döven adam ona inanmak istiyor. Mecburen inanmak istiyor. Doğu'yu sormuştuk. Mesela Hindistan'a gitmek istiyor musun?

Aslında öyle şeylere biraz gıcığım. Yani bütün arkadaşlarım gittiler, yoga yapıyorlar falan... Kişisel kurtuluş yollarının hepsine varım. Dua edip kendimi daha iyi hissedeceksem, ona da varım. Keşke ellerimi açıp bir Tanrı'ya dua edebilsem... Ayrıca Tanrı'nın varolması gibi büyük bir umudum da var. İnşallah vardır ve adalet mekanizması eninde sonunda, uzun vadede mutlaka yürür. Ben biraz kızartıldıktan sonra güzel bir yere giderim. Ama orada sonsuza kadar yakılacak herifleri görmek zevkli olacak.

Doğu'dan besleniyor musun?

Felsefi anlamda hayır. Ben bir şeyi seviyorsam, seviyorumdur. Zurna sesine katlanamıyorum mesela. Ama Doğu kemanları çok güzel. Ben müzikal formasyonumu hep Batı'dan aldığım için, içlerine bir İngiliz ne koyarsa ben de onu koyabilirim. O makamları bilmem, bir tane bile şarkı bilmem, türkü de bilmem. O yüzden de ara ara sevdiğim şeyleri küçük küçük koyuyorum. Doğu kemanları mesela.

Kafa olarak da o tarzı müziğine yerleştirebilirsin. "Daha on yedi on yedi" derken böyle bir şey var mı mesela?

Doğu müziğinde her şey çok döngüsel. Bitmiyor.

Zaten zaman da döngüsel orada.

Evet. Müzikal anlamda kontrol delisi denilen adamlardandım. Yani bir şarkı yapıyorum; bu şarkıyı en iyisi dört dakikada bitireyim diyorum. Veya içerisinde şunları kullanayım, bunları hiç kullanmayayım... Ben böyle kendi kendime sınırlar koyuyorum ki, beni bir şekilde özgürleştirsin. Doğu o yüzden de bana çok güzel şeyler veriyor. Fakat en azından müzikte daha ortodoks bir yapıya sahibim. Katı kurallarım var. Şarkı sözü benim için her zaman melodiden daha önemli. Çok nota atlamalı şeyler daha ticaridir ve dünyanın her tarafında onlar tutar. Ama sözlerin anlaşılmasını engelliyor benim için. Ben tam tersine, sanki konuşurmuş gibi söylenen şarkı formuna gidiyorum.

Ben Iraklı olsam, Saddam'dan nefret ediyor olsam dahi ülkeme giren heriflerin ayağını öpmem. Yani, Batı'daki herkes farkında Amerika'nın niye oraya girdiğinin.

Kimleri kendine örnek alırsın?

Mazhar Fuat Özkan, Bülent Ortaçgil kendime referans aldığım ve mümkün olduğunca da uzak durmaya çalıştığım insanlar. Ben onları araştırıyorum da. Nereye gitmişlerse, ben oraya gitmemeyim diyorum. Ama onlardan yöntem olarak da besleniyorum. Mesela Mazhar Alanson'la Bülent Ortaçgil'in, Fikret Kızılok'un stilleri sanki hemen hemen aynı yerdeymiş gibi bahsediliyor, ama bayağı uzaklar birbirlerine aslında. Aslında bir yandan da o kadar kötü ki; çok güzel yerleri tutmuşlar çünkü. O yüzden hiç oralara gitmemeyim diye uğraşıyorum. Çıktığı ilk gün alıyorum onların albümlerini. Mümkün olduğunca da onlara benzemeyeyim diye uğraşıyorum.

Senin süper dediğin parçaların hangileri?

"Paramparça"dan çok eminim artık. Diğerlerinden çok emin değilim. Onlara daha ileride bakacağım. "Papatya"ya falan ben yazmadığım için bir derece uzak duruyorum tabii. Benim ikinci albümden "Bazı Yalanlar" diye bir parçam var. O tam anlamıyla büyük hit olabilecek bir şey değil, minör hitlerimden bir tanesi. Klibi çekilenlere, çok da büyük ilgi getirmeyenlere minör hit diyorum. "Rüzgar Gülü" iyi, "İki Yabancı" bence çok iyi.

Bunları yazarken beslendiğin yazar var mı?

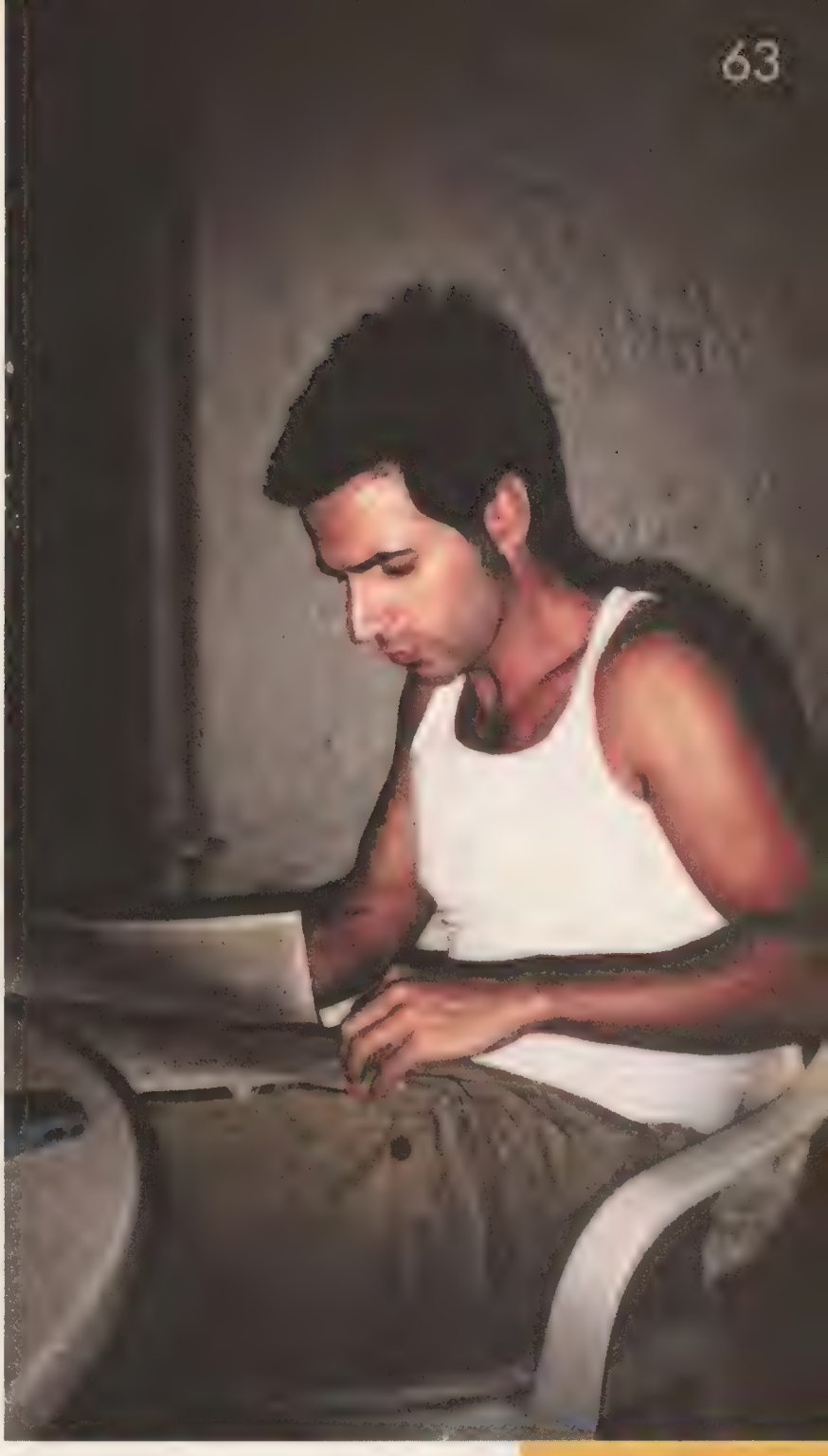

Ben illa ki işin içinde ironi de olsun istiyorum aslında. O yüzden de böyle çok damara doğru gider gibi yapınca ironiyi katıyorum. İroni katan bütün yazarlar da sevdiğim kişiler. **John Fante, Romain Gary, Kundera** tabii...

Romain Gary çok önemlidir ama kıymeti bilinmez.

İngilizcedeki bütün ilk baskılarını aldım; gerçi adam Fransız ama olsun. Türkiye'de ilk baskıları toplayamıyorsun fakat Amerika'da abuk sabuk ikinci el satan kitapçılardan bütün Roman Gary'lerin ilk baskılarını topladım. Mesela tam birbirinin tersi insanları da seviyorum. Romain Gary mesela ışıltılı yazıyor. Onda edebiyat var. John Fante de mesela hiç yok. Daha bir Çehov geleneğinden geliyorlar. İkisini de seviyorum. O yüzden kendimde yapmaya çalıştığım şey şu; basit basit söyleyeyim, birdenbire bir artistlik yapıp tekrar geri döneyim. Ama bu artistlik yaptıktan sonra ironiyi katayım... Şarkı sözlerinde öyle bir şey yapıyorum. "Mükemmel bir cinayet planı yaptım kendime karşı / çok da ciddiye almam onu, yaptıklarımız rol icabı" gibi. "Gündüz Tarifesi"nden... Bazen kafam yazarken de karışıyor. "Senden önce senden sonra"yı yazdım. Orada, "daha kaç vücut gerek bana benim seni unutmama" diyor. Birdenbire çok kitsch geldi bana. Ama aynı zamanda çok ekonomik. Yani bir cümlede de bundan daha iyi anlatamam. O zaman savaşıyorum kendimle. Kitsch, atayım ama çok iyi fikir!.. "Bütün karalarla yatıyorum ama hâlâ aklımdasın"ı başka nasıl anlatabilirim? Valla anlatamadım da, dedim ki vay be süper cümleymiş!.. Kitsch'miş ama en iyisi ben bunu kullanayım dedim.

Sevdiğin müzisyenler kimler? Duman ve benzeri müzisyenleri nasıl buluyorsun?

Vokal yapısı, sözler kendi içerisinde çok tutarlı. Benim müziğim değil tabii o. Çok severim Duman'daki çocukları, ama onların evindeki CD'lerle benimkileri karşılaştırsan büyük ihtimalle çok azı örtüşür. Ama Duman'ı seviyorum, Mor ve Ötesi'ni seviyorum, Feridun Düzağaç'ı seviyorum -her ne kadar bana geçen sayınızda bok atsa da (gülüyor)-, Mirkelam'ı seviyorum çok güzel şarkıları var. Şebnem'i (Ferah) de beğeniyorum. Ama hepsini bir şekilde uzak da buluyorum kendime. Aynı yerden beslenmiyoruz veya aynı şekilde bakmıyoruz.

Ben Türk poptan uzak kalmaya çalışıyorum. Yabancı popu severim. Türk popta garip bir özensizlik var. Olayı yanlış anlamışlar, ama yine de tutuyor tabii.

Ne söylersen tutuyor gibi bir hava var sanki...

Tuttuğu zannediliyor. Türk popun özelliği genelde televizyona dayalı. Yani o baktığın insanların albümleri falan satmıyor. Hele Türk popta ilginç bir şey var. Diyelim ki birinin albümü 200 bin sattı ama rock yapan ve albümleri 30-40 bin satan genç çocukların diğerlerinden fazla. Yani rock müzikte veya insanların kendilerini daha yakın hissedebileceği -illa ki rock demek istemiyorum- müziklerde. İşte Mazhar Fuat Özkan Açıkhava Tiyatrosu'nu eşek gibi doldurdu. Albümleri çok mu satıyor? Yo. Ben de onlar adına gururlanıyorum. Gidiyorum konserlerine, vah be diyorum babalar yine taş gibi...

Müzikte de biraz önce bahsettiğimiz yaşlı genç kavgası var mı?

Yok aslında. Gerçi bana -adlarını vermek istemediğim- abilerim kelek attılar bir konserde.

Cem Karaca ve Erkin Koray'la beraber çaldım. Aslında benimle anlaşıldı ve bana da soruldu; onlarla çalmak ister misin? Aa dedim harika. Ama bir baktım ki bana karşı bir tavır var. Benimle beraber televizyona çıkmak istemediler mesela.

Yazı yazmak benim çocukluk hayallerimden biriydi. Yazan adam figürü hoşuma gidiyor. Şimdi bir baktım, yarısı çöpmüş. Öbür yarısının yarısıyla insanları kandırabilmişim ama aslında.

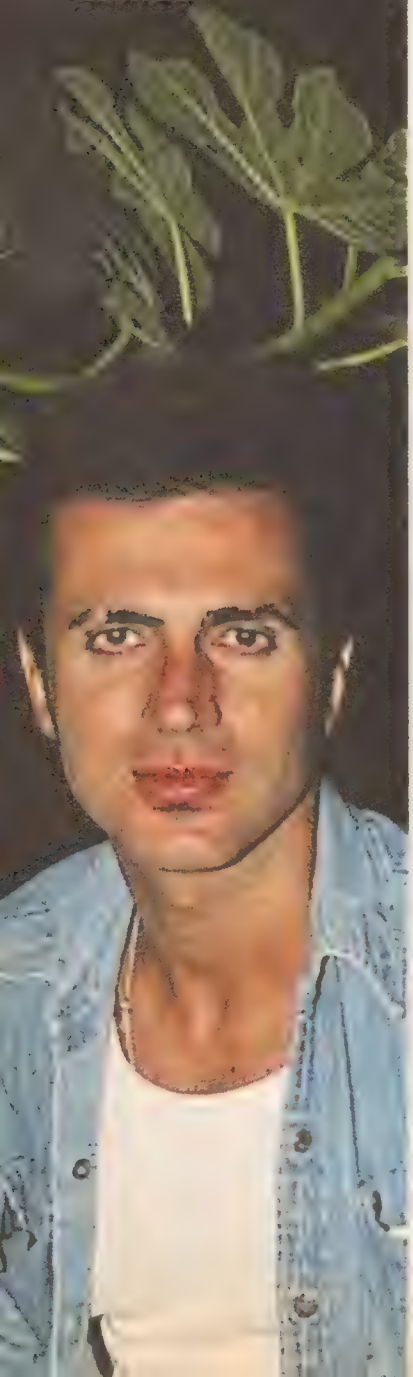

Her neyse söyleyim gitsin. Ben bir keresinde Cem Karaca ve Erkin Koray'la beraber çaldım. Aslında benimle anlaşıldı ve bana da soruldu; onlarla çalmak ister misin? Aa dedim harika. Ama bir baktım ki bana karşı bir tavır var. Benimle beraber televizyona çıkmak istemediler mesela. CNN'deki röportajda "biz onunla çıkmayız" falan deyince kırıldım haliyle. Eninde sonunda sevdiğim kişilikler. Ben müziğe başlarken, albüm yaparken hiç tahmin etmiyordum ki insanlar albümümü alsınlar, herhangi bir albüm yarım milyon satsın, konserlere çıkayım ve 20 bin kişi gelsin. Sadece sevdiğim için yaptım. Zannettim ki hemen hemen o kültürün parçasıyız. Ama orada öyle ters bir şey oldu. Bu yaşlılarla gençlerin savaşı mıdır, yoksa organizatörlerin yanlış anlamaların sonucu mudur bilmiyorum.

Bu edebiyat dünyasında da var. Arkadan geleni görmezden geliyor yaşlı şairler, yazarlar...

Ben 35 yaşındayım ve bana 18 yaşındaki çocukların *demo*ları geldiği zaman bir şekilde bunlar kardeşim gibi geliyor. Vay be, diyorum ne güzel yapmışlar. Mor ve Ötesi'nin ilk albümlerini aldığım zaman çok beğenmiştim. Duman'ın başarısı beni memnun ediyor. Rashit diye bir grup var mesela. Punk yapıyorlar. Onları da çok beğenmiştim. Şöyle negatif bir pozisyonum da var. Yeni jenerasyonda ben iktidarmışım gibi davranıyorlar. Başarı iktidarı getirince kendi içimde ikileme düşüyorum. Su başını ben tutmuş oluyorum. Birileri konser yapacak olursa benimle yapıyorlar. Bir sene evvel Fanta beklediklerinin üç katı kadar kâr edince bu sene de benimle çalışmaya karar verdiler.

Neden kâr ettiler? Oynadığın reklam satışa yansıdı mı?

Satışa yansıdı ve geçen sene üç kat fazla kâr elde edildi. Zaten kâr beklentileri vardı, o kâr beklentisi üç katına çıktı.

Bunu ölçebiliyorlar mı?

Ölçebiliyorlar. Geçen haziran, temmuz, ağustosta ben vardım. O arada yükseldi.

Sen neden kabul ettin, çok yakıştıramadık.

Fanta'yla yaptım, bir tane İpek Jöle'yle yaptım, bir de Webbee diye bir şey var... Bunların hepsinin amacı para tabii. Para derken, cebime para atayım duygusu elbette vardır. Ben aptal değilim. Konser vericem, paramı alıcam. Yani o kadarını istiyoruz. Fakat daha önemlisi, eğer sponsorlar olmazsa ben istediğim konser performansımı teknik anlamda hiçbir zaman sağlayamam.

İktidardasın ama; bir yerde konser yapacağım dediğin zaman bu imkânlar sana sağlanamıyor mu?

Sağlanamıyor, çünkü sadece benim ses sistemimin gidip gelmesi bir konser için 15 bin dolar. Diyelim ki 5000 kişilik bir yerde konser verdiniz. Büyük ihtimalle doldurdunuz ve oradan 50 milyar para geldi. O da nedir 30.000 dolardır. Yani büyük bir ihtimalle ben oradan parasız dönerim. Benim ekibim çok kalabalık. Yani ışıkçısından bilmem nesine kadar hepsi bana ait insanlar. Geçen sene bir konserde 30 milyar zarar ettik. Konser doluydu aslında.

Nerede oldu bu?

Lütfü Kırdar'da, konser de doluydu. Yapmamız gerekiyordu, albüm çıkmıştı. Birdenbire cebimizden 30 milyar gitti. Ben kendi istediğim sistemi yaptığımda kesinlikle zarardayım. Eğer Fanta olmasaydı bu sene 17 günde 400 bin kişiye çalamazdım. 220 metrekarelik sahnem olmazdı. O yüzden de illa ki Webbee'ye, Fanta'ya, şu sıralar peşinde olduğumuz diğer sponsorlara mecburuz. Ya da sistemi değiştireceğim. Fanta tam anlamıyla bana uyan bir içecek değil en azından.

Bir ara Yeni Yüzyıl**'da yazdın, ne kadar sürdü?**

Birkaç ay.

Neden bitti?

Artık memnun değildim yazdıklarımdan da o yüzden.

Kendini tekrarladığını mı düşünüyordun?..

Öyle bir yoğun dönemime gelmişti ki... Yazı yazmak benim çocukluk hayallerimden biriydi. Yazan adam figürü hoşuma gidiyor. Şimdi bir baktım, yarısı çöpmüş. Öbür yarısının yarısıyla insanları kandırabilmişim ama aslında. Şöyle bir yüzde 20 - 25'ini beğendim. Cuma günü oluyor, saat ikiye kadar yazman lazım. Otellerde peçetelerin üzerine notlar alıyorum. Bilgisayarla değil, el yazısıyla yazıyorum, ofise gönderiyorum. Oradan bana yazıp geri gönderiyorlar, ben düzeltiyorum. 20 dakikada yazar oldum. Yapmayayım dedim. Bu işi sevenlere ayıp oluyor. En azından onu yapmayayım. Hadi uyduruktan filmlerde oynuyorum falan, onlar gururuma dokunmuyor. Başkalarına kelek atıyor gibi hissetmiyorum, ama yazarlık öyle değil.

Önemsiyorsun.

Önemsiyorum tabii. Yazacaksan en azından üç-dört saatini ver, gerçek değilse de o hafta yıllık izninin bir bölümü kullan.

Kaç yazıydı toplam?

Valla bilemiyorum. İçlerinde çok güzel olanlar da var. Şimdi onlardan başka şeyler araklıyorum. Çünkü insan eline kâğıt kalem alınca da normalde düşünmediği şeyleri düşünür. İşte o zamanlar zorlayıp yazmışım.

Örnek aldığın köşe yazarı var mı?

Murat Belge'ye bayılıyorum. Hepsini okuyorum aslında. Ben onlardan, Mazhar Fuat Özkan'a yaptığım gibi aman uzak durayım, onlara benzemeyim diye düşünüyordum. Mesela yeni kız çocukları çıkıyor bir şeyler yazıyor, hepsi light Perihan Mağden oluyor... Çetin Altan'ı da seviyorum. 20 sene önceki yazılarını yayınlıyor ya. Çok ilginç; herkesten önce ve doğru zamanda değişen adamlardan bir tanesi.

Şiirle aran nasıl? Kendi şarkı sözlerini yazan biri olarak takip edebiliyor musun günümüz Türk şiirini?

Şiir okuyorum. Ama diyelim ki günümüz Türk şiirinde kimler süper deseniz aklıma birkaç tane anca gelir... Edip Cansever'ler... İkinci Yeni'den de okuduk. Daha yeni seçkilerden çok okuyorum.

Best of...

Hakikaten de best of tercihimdir. Bir de, İkinci Yeni öncesi şiir, şarkı sözüne daha yakın.

Kitap biriktirme huyun var mı? Kitap verdiğin zaman geri dönmezse...

Hayatta vermem, ama kırk yılda bir oluyor. Fakat kitaplarımın üzerine bastığım bir damgam var. Bu kitap Teoman'a aittir, geri verin diye. Bir de sadece utandığımda Teoman Yakupoğlu yazıyorum. O da böyle steaker'lı çok da büyük. Kitabın önüne koyuyorum. Bir tane arabam var klasik, 67 Mustang. Acaba dedim, onu satıp kitaba mı yatırsam. Yine ilk baskılarını alayım. Ben okumayacağım kitabı bile almak istiyorum. Böyle kaplarına bakıyorum. Çalmayacağım gitarları da alırım. Zaten iyi bir gitarist değilim. Cıngıl cıngıl akustik gitar çalarım.

Kaç kitabın var takriben?

Çok yok. Uydurmayayım. Herhalde 500 - 1000 arasındadır. Zamanında tutmadım. En üzüldüklerim aslında çocukken okuduklarım. Onlar artık hiçbir yerde yok. Arada sahaflara gidip benzerlerini en azından alayım diyorum.

Ne okuyordun küçükken? Kemallettin Tuğcu filan mı?

Onların hepsini okuyordum ama asıl casusluk romanları severdim. James Bond filan severdim. Bir de babam ben çok ufakken öldü; 2.5 yaşındaydım. Ondan kalma kitaplar vardı. Hani babamı tanıyayım diye onları okudum.

Nasıl bir adam olduğunu hayal etmek için mi?

Bana ondan sinema kitapları kalmış. Bergman'ın senaryoları, Faust'lar falan... Onları o zamanlar anlamaya anlamaya okudum. Babam cins bir herifmiş. Zaten 33 yaşında ölmüş. Benden daha genç. Kendine bakmayan bir adammış. Zaten çok zayıfmış, kalp rahatsızlıkları varmış. Bir de verem olunca ölmüş. Verem olduğu zaman da kendine bakmamış. Dik kafalı bir adammış, ama çok da eğlenceli. Kuzenim anlatıyor. (Kuzenim babam yaşında da.) Birkaç anekdot biliyorum babamla ilgili, çok şey bilmem aslında. Avukat. Milli Türk Talebe Birliği'nde Hukuk Bölümü başkanıymış. Şiir falan yazarmış. Aynı zamanda öğrenci yürüyüşlerine de katılırmış Demokrat Parti'nin son zamanlarında. Bir de kuzenimle buluşurlarmış sık sık. Babam, hadi gel Yahya Kemal hastanedeymiş, ziyaret edelim, dermiş. Tanımıyor etmiyor, ona gidiyor. Sivas'a gidip Âşık Veysel'le muhabbet ediyormuş. Onunla fotoğraf çektiriyormuş. Öyle ilginç biri. Kâğıt oynuyormuş, kitap okuyormuş, bir de öyle hastane ziyaretleri yapıyormuş şairlere.

Baba eksikliği hissettin mi hayatında?

Acayip hissettim. Çocukken en büyük derdim oydu. Söylemezdim de insanlara, çünkü acısınlar, yazık desinler istemezdim. Yalan da söylerdim. Baban ne iş yapıyor dedikleri zaman; avukat derdim. Öldü demezdim. Babadan bahsedilince bana sorarlar diye fıyardım insanların yanından.

Annen yaşıyor mu?

71 yaşında.

Tek çocuksun.

Evet. Bir kardeşim oluyormuş ölmüş. İyi ki de yaşamamış aslında. Sonuçta annem için iki çocuğa bakmak çok zor olacaktı o dönemde.

Fakir miydiniz?

Ortanın altı diyelim. Kira geliri gibi şeyler vardı. Öyle zar zor geçiniyorduk. Ben öyle sular satmadım pazarlarda falan ama...

Ama Boğaziçi'ne girmişsin? Sonuçta okumuşsun.

Öyle bir şey ki, anlattığım zaman inek diyorlar. İnek değildim. Çok yüksek değildi notlarım, ama bütün okul kitaplarını aldığım zaman tarih, edebiyat falan, daha ilk hafta okurdum. Yani zevkle okuyordum. Okul için değil, bayılıyordum tarihe, edebiyata... Biyolojiden falan nefret ediyordum ama diğerlerini zevkle okuyordum. Boğaziçi'ne de girmek için ne yapmak lazım? Çalışmak lazım. O zaman da çalıştım. Bir şeyi istiyorsan gereğini yapacaksın. Ben öyle hayalcilerden değilim. Yapacaksan yapacaksın kardeşim!.. Özel ders de almadım, kursa da gitmedim. Hasan Kartal diye bir matematik kitabı vardı, onu aldım.

Kaç girişlisin?

86 girişliyim. 95'te mezun oldum. Önce bir yıl İstanbul İşletme'de okudum, sonra Boğaziçi Matematik'te. Sonra yok ya dedim, bunlar bana göre değil, fizik mizik... Bir daha girdim sosyolojiyi kazandım. Ve atılırken bir daha kazandım sosyolojiyi. Bir daha atılmadan bitirdim.

"Başarılı" insanların çoğunun çocukluğunda sorun oluyor.

Keyfin yerinde olursa niye oturup kitap okuyasın. Roberto Bellini Oscar'ı aldığında ailesine teşekkür etti; yoksulluğu için. Yoksulluğu verdikleri için çok teşekkür ederim, dedi. Çocukluğumda her şey yolunda olsaydı, bir tarafta bir kitap diğer tarafta oyuncaklar, televizyon, herhalde öbür tarafı seçerdim. Belki çok sıska bir çocuk olmasaydım futbol oynamak isterdim. Onlarda da iyi olmayınca, en iyisi gideyim odamda takılayım, kitabımı okuyayım, dedim.

>Aslan Özdemir

Şeytana Aşık Kadın

Avrupanın Akdeniz kıyılarında öyle bir olay yaşandı ki duyanların tüyleri diken diken oldu. Bu korkunç olaya tanık olan kasaba halkı, bildiklerini, duyduklarını unutmayı tercih edip; çocukları etkilenecek, ola ki özenecek, böylelikle aynı şeyi yapmaya kalkacaklar diye evlerinde ağızlarını sıkı tutup geri kalan yaşamlarını bu korkuyla sürdürdüler. Hiçbiri bu olaya anlam veremedi, ürküntünün ardından günah işlemişlik duygusu geldi. Kimileri dine sığındı, kimileri de yaptıkları kişisel kötülüklerin bedelini şimdi Allah tüm insanlığa ödetiyor diye düşünerek suçluluktan kahroldu. Gerçekten de yaşanılan çok olağandışıydı...

Kadın Şeytana tutuldu ve ondan bir erkek çocuğu oldu.

Kadın öylesine tutkulu bir aşkla sarılmıştı ki şeytana, işte tam bu sırada şehvetin doruğundayken hamile kalmıştı. Sıradışı bir ilişkiydi, etrafına korku yayan, insanlara paranoya yaşatan metafizik bir aşktı. Bu iki sıradışı âşığın yatak odasında çevrelerine aldırmaksızın her türlü aşk oyunu ve fısıldaşması yaşanıyordu. Aşk; işte bu sihirli kelime kadını esaret altına almıştı. Kadının şeytandan başka hiçbir şeyi görmüyordu. Aşkıyla gününü gün ediyor, kırmızı çarşaflarda düşlere yatıyordu. Bu ilişki etrafı ne kadar rahatsız ediyorsa kadını da o kadar mutlu ediyor ve rahatlatıyordu. Kadın öyle bir tutkuyla seviyordu ki şeytanı, etrafındaki hiçbir şeye aldırmıyor hatta bundan dolayı bütün akrabalarını red etmiş onlarla görüşmeyi kesmişti. Kadın kendine, kasaba dışında, denizi gören yüksek bir tepede ev yaptırmış, âşık olduğu bu doğaüstü yaratıkla daha rahat etmişti böylece. Yeni evini kasaba dışında yapması toplum baskısı sonucu değildi; aksine şeytanı diğer kadınlardan kıskandığı için uzaklaştırmıştı. Halbuki kasabadaki kadınlar bu korkunç aşk karşısında kendilerini evlerine hapsetmişti. Kocalarının balıktan, hayvan otlatmaktan gelişlerini sabırsızlıkla bekliyorlardı. Hatta akşam eve gelen kocaları değil de, onların yerine şeytanın geçmiş olabileceğini dahi kuruyorlardı. Bu korku kapının çalınışından yatağa girene kadar devam ederdi. Akşamları kocalara bu şüpheyle bakılıyordu.

Diğer yandan, kadın şeytanın yaptığı yapacağı tüm kötülükleri dahi kıskanıyor, hatta bunların kendisine yapılmasını istiyordu. Bu derece arzuluydu kadın. İhtiraslı bir sahiplenme içinde diğer düşsel varlıklardan kıskanıyor, huysuz masalımsı yaratıkları dahi istemiyordu şeytanın çevresinde. Din kitaplarında bahsi geçen kötü kalpli, ters düşünceli diğer meleklerle (meleklikten atılmış demek daha doğru) görüşmesine de gizliden gizliye engel oluyordu. Şeytan pek oralı olmuyordu, bilakis kadının bu tür kıskançlıklarından hoşnut oluyordu. Yeryüzünde ilk defa bir insanı kendine âşık etmiş ve onu süründürmekle de ayrı bir zevk katıyordu neşesine. İki ihtiraslı âşık yorgun düşüp bayılana kadar kan kırmızısı çarşaflarada sevişiyor, günün geri kalanını birbirlerine sevgi sözcükleri sarfederek geçiriyorlardı. Şeytan kadını mutlu etmeyi gerçekten başarıyordu. En azından neyi ne kadar istediğini bilecek kadar üstün bir varlık olarak görüyordu kendini. Ki bunuda çok iyi beceriyordu. Kadının uykuya esir düştüğü anlarda, bu olağandışı aşık kadının aşk yuvasından çıkıp, yeryüzündeki diğer vazifesini yerine getiriyordu. Sonuçta kadın aşık olduğu sevgili şeytandı.

Şeytan evden çıkar çıkmaz kadının uykusuna şüphe düşüyordu. Kadın yaşamında çok büyük bir yer kaplıyan şeytanın yokluğunu öyle bir şiddetle hissediyordu ki, en derin uykulardan kabuslarla kalkıyordu. Gece yarıları kalkıp dağ taş şeytanı arıyordu. Fırtınalı, yağmurlu havalar vız geliyor, çakan şimşeklerin aydınlığında her sapakta şeytanı arıyordu. Kadının duyguları, aşk yazıcılarını bile hayran bıraktırtırmış, onlar dahi dayanamamış bu konuda övücü sözler söylemiş, methiyeler dizmişti.

Tâbii her sıradan âşk gibi bu ilişkide de kıskançlıklar kendini göstermeye başlamıştı. Zaten kadın şüphesinde yavaş yavaş haklı çıkmaya başlamıştı. Sevdiği bu yaratık bazı geceler ortadan kayboluyor bir iki gün eve dönmüyordu. Bu da kadını delirtiyordu. Gittikçe kadının evine daha az uğrar olmuş eskisi gibi de epeydir kadını mutlu etmiyordu. Kaybolduğu vakitlerde kadının kendisini unutacağını hissetiği an hemen ortaya çıkıyordu. Ama bu görünmeler eski ateşli aşk dakikalarını tekrar etmiyordu. Sevgi sözcükleri ise pahalı eşya kadar değerliydi ve öyle her an ulu orta harcanamazdı. Bu zalim sevgili birgün kayıplara dahil oldu ve bir daha da görünmedi bu kederli kadına. Kadın ise sabah olmayı bilmez gecelerde hep dönmesini umut ediyor, sonraki gecelere de uykusuz giriyordu. Şeytanın varlığı her yerdeydi, bu kadını çıldırtıyordu. Bazı geceler Şeytanın kahkahası gecede dolaşıyor, bunları duyunca kadının içine sevinç

düşüyordu. Ama bu sevinç, biraz sonra yerini hüzne, kedere, acıya bırakıyordu. Çünkü sıradışı aşkı, kötülüğün kol gezdiği her yerde geziniyor, bir türlü kadının kasvetli yöresine uğramıyordu. Kadın kendisini yıpratmış hastalıklı bir ruha sarmış bu ilişkiyi bitirmeye hiç niyetli görünmüyordu. Dahada kötüsü Şeytanın korkunç yüzünü görmüyor, hâlâ içinde onu kazanma umudu taşıyordu. İyi de nerede bulacaktı aşkını! Sıradan bir insan olsa inip kasabanın meyhanesinde içki sofrasından kaldırıp getirecekti; veya kötü kadınların iş yaptığı eve gidip onlarla vakit geçiren erkeğini yakalayacak, kavga dövüş getirecekti aşk yuvasına. Bütün bunlar daha da çıldırtıyordu kadını. Âşık olduğu yaratığı özlüyor, onun hayaliyle günden güne daha da çöküyordu. Mutsuzluk hastalığı vücuduna yayılmış, artık önüne geçilmez deli bakışları gözlerinde yer etmişti. Hergün yamaçtan bakıp koca denizde kayboluyor; yüreği paramparça oluyordu dalgalarda. Boğuluyordu bu masmavi sularda... Hazin ve yitik bir aşk yalıyordu keskin kayaları.

* * *

Aslında kadın bir duldu. Bir balıkçının karısıydı kocası ölene kadar. Balıkçı ise mutlu bir kocaydı, karısı ve karısının âşığının kurduğu tuzağa düşene kadar. Kendisine bir erkek çocuğu olacağı müjdelenmişti âşkla geçen bir gecenin rüyasında. Ama karısının ve onun genç yakışıklı âşığı bu mutluluğu bozmuştu. Mavi sularda öfkeli dalgaların kayaları paraladığı yerde yaşamak için daha fazla mücadele edememişti. Sert dalgalara karşı koyacak gücü kalmamıştı. Kanı dalgalara karışmış, parçalanan vücüdundaki etler kayalara yapışmıştı. Kasaba halkı kalan parçaları alıp gömdüler. Tirajik bir ölümdü, cenazede en çok karısı ağladı, yırtındı. Balıkçının anne babası ölümün Allahtan olduğunu düşünüp hallerine şükrettiler. Kadının tuzağından kimsenin haberi yoktu, kadının gizli âşığından kimselerin haberi yoktu. Kadın çamaşır yıkamaya gittiği su kenarında yakışıklı bir gençle tanışmış ve gizlice aşk yaşamaya başlamışlardı. Bu aşkın böyle gizli yaşanması hoşlarına gitmiyordu. Âşklarını özgürce yaşamak istiyorlardı. Bunun bir tek çözümü vardı! Kocayı ortadan kaldırma planı yaptılar.

Bir gün kadın kocasına kendisini sandalıyla gezdirmesini söyledi. Kadın sandalın dümenini kayaların ve dalgaların barışık olmadığı mağaraya çevirmesini istedi kocasından. Kocası bu tehlikeli yer için kendisine karşı çıktıysa da, karısı, kadınlığını kullanarak erkeğini ikna etti.. Yaşanacak olan ateşli bir aşksa önünde hiçbir korku ve engel duramaz. Balıkçı sandalın önünü tehlikeli mağaraya ve onun hemen girişindeki cam kadar keskin kayalara doğru çevirdi. Tam bu sırada dev bir dalga balıkçıyı sandaldan devirip denize düşürdü. Dalga şeytandan başkası değildi. Balıkçı artık dalgalarla cam kayaların arasında bir fanila kadar tepkisizdi. Kadın ve genç âşığı sandalla hızla oradan ayrıldılar.

Genç âşık kadına sandalı oraya yönlendirmesini söylemiş, gerisini kendisinin halledeceğini söylemişti. Kadın genç âşığının nasıl oldu da o tehlikeli mağaradan fırlayıp sandala bindiğini ise hiçbir zaman düşünmedi.

Âşığının henüz bir şeytan olduğundan haberi yoktu.

Birkaç ay sonra âşık olduğu kişinin şeytanın ta kendisi olduğunu öğrendiğinde gözü hiçbir şey görmez olmuştu. Tutkulu bir âşıktı o. Âşık olduğu şeytan uğruna hayatındaki her şeyi reddetmişti.

* * *

Çocuk mu; öylesine tatlı, öylesine içi iyilik doluydu ki, melekler bu erkek çocuğunu hemen sırlar katına eriştirdi. Yetimin korunaklı bir yere gizlenmesinin bile farkına varamamıştı bu iki aşk sarhoşu.

Çocuk elbette Şeytandan değildi.

Ama şeytan dışındaki herkes öyle sanıyordu.

Kadın farkında bile değildi olup bitenin. Kocasının hatırası çok hızlı silinmişti.

Bir çocuğun varlığını ise hiç mi hiç hatırlamıyordu aşk hastalığına tutulmuş bu kadın.

Laboratuvar

1

Yaşlı adam durakta tıpkı heykel gibi duruyordu. Belediye otobüsü kaldırım kenarına yanaşıp ön kapısını açana kadar ihtiyar hareketsizdi. Ağır adımlarla otobüse binebildi. Kentin üzerine abanmış pus, akşamın çökmesiyle dağılmaya yüz tutar gibiydi. Yaşlı adam, buğulanmış camı elinin dışıyla silerek kendisine küçük bir aralık açtı. Çok geçmeden otobüs ışıklarda durdu. Trafik yoğundu. Kaldırımda hızla yürüyen bir grup vardı. Birçoğunun ellerinde pankartlar... Tam önlerinde onlarca çevik kuvvet polisi. Sonra bir arbede... Sonra bir kaçış tufanı... Yeşilin yanmasıyla asfalttan tiz bir ses duyuldu. Kentin kalbine giden yol dümdüzdü. Önce bir gök gürledi, ardından yağmur atıştırmaya başladı... Sileceklerin mekanik sesi... Durmaksızın yağacak gibiydi. Işıklardan sonraki ilk durakta, ihtiyarın yanıbaşındaki boş koltuğa on dört yaşlarında bir erkek çocuğu oturmuştu. Okul çantasını omzundan indirip ayaklarının dibine koymuştu. Kıyafetleri ıslaktı. Çok geçmeden yaşlı adam bir yolunu bulup çocuğa bir söylev çekmeye koyuldu. Çocuk duruma yabancı olmamasına karşın dinlediklerine biraz yabancıydı. Arada bir gözlerini ihtiyara çeviriyor, sonra utanıp gözlerini yere indiriyordu. O, yaşlı adamın gümüş rengindeki saçlarına ve bir toprak parçası gibi çatlak dudaklarına dikkat kesilmişti. İhtiyarınsa gözbebekleri adeta dans etmekteydi. Koca gün tam geride kalmış derken, sonunda kendisini dinletecek birisini bulduğundan olacak ki mutluydu. Ömrü boyunca emek emek biriktirdiği hikâyelerinden birkaçını sıkılmadan anlatırken, nasihat bohçasından çocuğun hakkına ne düşüyorsa onu veriyordu. Çocuğun, başını sallayıp onaylamaktan başka bir şey yapar hali yoktu. Sonradan öğrenecekti, onaylayarak onaylayacağı gerçeğini. Bu klişe monolog'tan sıkılanlar ya gazetelerin iç sayfalarına kafalarını gömmeyi ya da yolu izlemeyi yeğlediler. Yaşlı adamı dinlenebilir kılan şey çocuk için, ihtiyarın saçlarıydı. Gümüş rengindeki saçları. Sanki ışık saçıyordu.

Yağmurlu bir akşamüstü okulundan evine dönen çocuğun yolculuğu nihayet sona ermişti. Sokak lambalarının altında yürürken dalgındı. Çantasını zoraki sürüklüyordu. Adımları artarak dengesizleşmeye başladı. Bacaklarındaki güç tükenmek üzereydi. İlkin gözleri kapandı. Sağa sola yalpa vurarak yürüyen çocuk bir çuval gibi olduğu yere yığılıverdi. Ne olduysa tam o anda oluverdi. Kaldırımda hareketsiz yatan on dört yaşlarındaki çocuk suya dönüşüverdi. Sonra etrafa yayıldı. Kaldırım çukurluklarında başka bir hale geçene kadar beklemek zorunda kaldı.

2

Kirli gözlük camlarını gömleğinin bir ucuyla ovalayarak temizledi. Buluşma saatini geçirmiş olmasına karşın yine de kaygısız bir hali vardı. Yüzündeki görkemli vurdumduymazlıkta genç kadının bir yük olduğu asılıydı. Bezgin adımlarla durağa indiğinde hava kararıyordu. Islak kaldırıma sokak lambasının ölgün sarı ışığı küçük bir halka şeklinde düşmüştü. Sigarasından son bir nefes çekerek izmariti halkaya nişanladı. Çok geçmeden belediye otobüsü durağa yanaştı. Basamaklardan hızla çıkarak gözüne takılan ilk boş koltuğa oturdu. Tam önündeki iki koltukta ilk bölümün iki kahramanı oturmaktaydı. Şaşırtıcı bir rahatlık ve dinginlik vardı üzerinde.

Herhangi bir barın herhangi bir köşesinde küçük bir masada genç adamı beklemekteydi genç kadın. Yüzüne yarım yamalak ışık vuruyordu. İçerisi oldukça kalabalıktı. Sigara dumanı tavanda çöreklenmiş bir halde birazdan saldırıya kalkacak gibi bir görüntüsü vardı. Genç kadın barın aksine sessiz ve gergindi. Durmadan sigara içiyordu. Göz ucuna kol saatinin kadranı değdiğinde çaresizliği yüzüne çarpıyordu adeta.

Neyse ki genç adam kapıda göründü. Şöyle bir etrafına bakınıp, barın kuytu bir köşesindeki masalardan birine yöneldi.

Kadın bir an suskun kaldı. Yarılanmış bira bardağını havaya kaldırıp sana, dedi. Adam gülmekle yetindi.

Çok yoruldum. Hiçbir şey anlamıyor gibisin, aramızda kötüye giden şeyler var. Konuşamadığımızın farkında mısın artık. Bana gecikmiş birçok cevap borcun var. Beni düzmekten, bir fahişe gibi davranmaktan başka ne biliyorsun. Hatanın bende olduğunu biliyorum. İçimdeki ses sevgiyle gereksinim arasındaki ayrımı bir türlü beceremediğimi söylüyor.

Genç kadının sesi titriyordu. Siyah saçları omzuna kadar iniyordu. Saçlarını yüzüne çekip ağlamasını gizlemek istediyse de başarılı olamadı. Aralarında dalgalanan uzaklaşma artık su götürmez bir gerçekti.

Genç adam biraz şehvetin biraz suçluluğun verdiği bir duyguyla sağ elini genç kadının saçlarında gezdirmeye başladı. Kadın derin bir iç çekti. Kadının sevdiği bir şeydi bu. Adamınsa angaryası. Canım yalnız kalmak istiyor, dedi kadın. Adam, istifini dahi bozmadı. Kadının saçlarından elini çekerek aşağı doğru indirdi. Boynu sıcacık titriyordu. Biraz daha aşağı indirip kadının göğüslerinde durdu. Sonra elini sutyenin içine daldırıp göğüs ucunu yokladı. Kahretsin dedi boşalan bir hınçla. Bir kez daha denedi, sonuç hayal kırıklığı. Elini koyduğu yerden çekip tekrardan saçlarında gezdirmeye başladı. Kadının mutlu bir hali vardı. Adamın avucundaki bir tutam saç yavaşça sulanmaya başladı. Islaklığı hissetmekte fazla geç kalmadı. Elindeki ıslaklığı ilk önce bileklerinde ardından kollarının üzerinde, sonra göğüs boşluğunda, sonra karnında ve en nihayetinde apış arasında hissetti. Ürperti içindeydi. Pantolonunun düğmeleri arasında su akıyordu. Genç kadının saçlarından boşalan boynu tüm kıvrımlarıyla ortaya çıkıverdi. Genç adam dudaklarını ıslatarak kadını boynundan öptü.

Dolgun kırmızı dudaklarını aralayıp tam bir şey söyleyecekken vazgeçti. Bedenine sımsıkı yapışmış elbisesiyle kalkarken ilk adımında düşecek gibiydi. Hesabı ödeyip çıktılar. Yürürken kol kolaydılar. Kadının başı adamın omzunda. Bir beyaz eşya mağazası önünden geçtiler. Bense vitrinin önüne çiviliyorum kendimi. Mağazada kimsecikler yoktu. Karanlıktı. Kaldırıma bakan tarafta dev ekran bir televizyon açıktı. Ekranda sabit bir kameradan çekilen bir kent var. Bir masal kenti bu. Uçan halıları olan bir kent. Ekrandaysa kentin üzerinde görünen onlarca mantar biçimli dumanlar, uçan halıların aksine. Görüntü değişiyor. Ülkenin haritası düşüyor ekrana. Görüntü muğlaklaşmaya başlıyor. Sıvılaşıyor. Sıvı ekrandan sızıyor. Akşamın serinliği içime bir kahkaha gibi oturuyor. Aka aka gelip ayaklarımdan yukarıya çıkıyor sıcacık su. İçimin kahkahasını söndürüyor...

Kaçak'ın seçtikleri

Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk/İskender Pala/**L&M Yayıncılık**

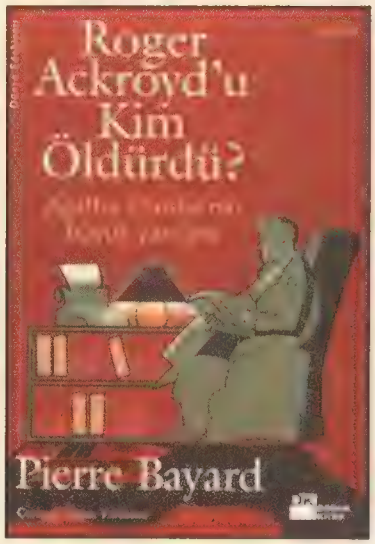

Roger Ackroyd'u Kim Öldürdü/Pierre Bayard/**Doğan Kitap**

Türkiye'nin En Güzel Yolları/Faruk Akbaş/**Om**

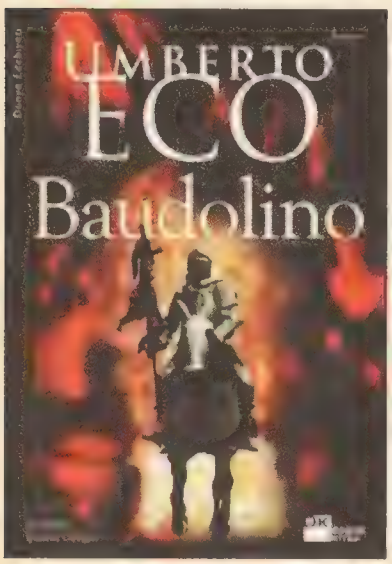

Baudolino/Umberto Eco/**Doğan Kitap**

İsmail/Daniel Quinn/**Dharma**

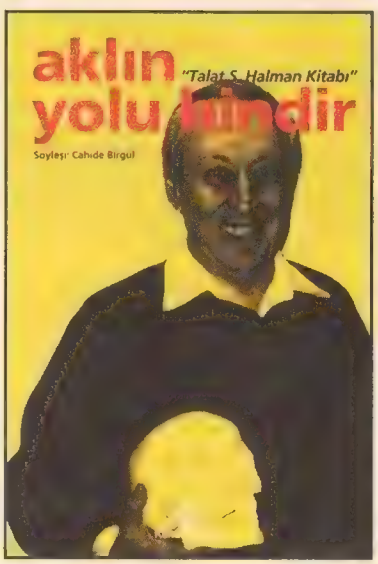

Aklın Yolu Bir/Talat S. Halman/**İş Bankası Kültür Yayınları**

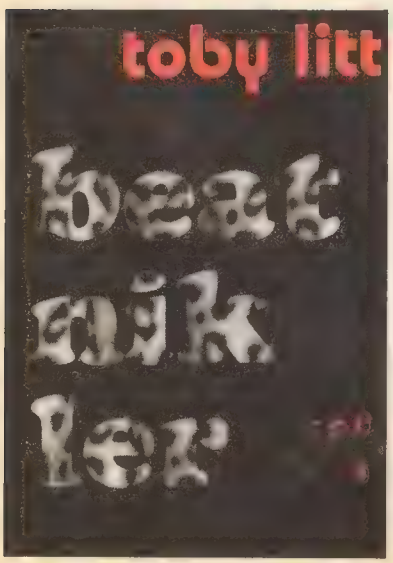

Beatnikler/Toby Litt/**Plan B Yayınları**

Benim Annem Güzel Annem/Necati Güngör/**Bulut**

Bir Varmış Bir Yokmuş/Naim Dilmener/**İletişim**

Tersten Okuma

İLETİŞİM MERAKI

İletişim çağında yaşıyoruz derlerdi de inanmazdım. Meğerse "iletişme"ye ne meraklı milletmişiz. Geçen ayki yazımı okuyanlar hatırlayacaklar; neredeyse inzivada yaşayan bir yazar olduğumu belirtmiş, yazdıklarıma olur olmaz tepki verenlerden söz edip "Neyse ki artık kimseyle selamım sabahım olmadığı için kolay kolay beni bulup tepki veremezler" demiştim. Tabii tükürdüğümü yalamak durumunda kaldım. Bir kere aklına esen dergi idarehanesine fakslar çekmiş. Sonra, kızımın benim adıma kayıtlı cep telefonu numarasını bulmuşlar aramışlar. O da yetmemiş, emekli olduğum işyerimin adresini temin edip mektuplar yazmışlar. **Kaçak Yayın** editörü Aslan Bey, dergiye gelen faks mesajlarını yüklenmiş gelmiş. Laf arasında işlerinin yoğun olduğunu, her ay mesajları, mektupları getiremeyeceğini belirtip, "En iyisi size bir e-mail adresi alalım," dedi. Ben de "Aslan kardeşim, gördüğün gibi yazılarımı bile kurşunkalemle yazıyorum, ne anlarım internetten! Ben daktilo kullanmaya bile otuz yıl mukavemet etmiş adamım" dediysem de dinletemedim. Şimdiki gençler kafasını koyduğunu yapıyor. (Biz de gençken öyle değil miydik!) Bu aydan itibaren bir e posta adresim var (yahyakebir@hotmail.com). Ama posta kutusuna nasıl bakarım, orası karışık.

"ŞARTNAME BİR KERE DEĞİŞMEKLE..."

"Yapıbozmak" başlığı altında ödüllerle ilgili yazdıklarım oldukça ilgi çekmiş. Hele, **Ferit Edgü**'nün, **Özal**'ın "Anayasa bir kere delinmekle bir şey olmaz" özlü sözünü hatırlatan, "Şartname o kadar önemli değil. Şartname istendiği zaman değiştirilebilir." (**Zaman**, 13.05.2003) cümlesi başlıca ilgi kaynağı olmuş..

Bir okur, "Dergibi" adlı internet sitesinde yayınlanan **Cengiz Coşkun** imzalı "Sen ahbap, ben çavuş öyleyse Zarifoğlu kim?" başlıklı yazıyı yollamış. Cengiz Bey, ahbap çavuş ilişkilerinin edebiyatımızı iyice sardığını belirttikten sonra, "Bunun son örneği bu yıl ilki düzenlenen "Cahit Zarifoğlu Şiir Ödülü"nde yaşandı. Burada ödülü alan kişilerin şairliklerini tartışacak değilim. Ben kendi hesabıma şairliklerini önemsiyorum. Fakat ortaya çıkan durum feci şekilde 'al takke ver külah' kokuyor.

Malumunuz üzere durum şu; Etkinliğin başını çeken en önemli isim; **Cevdet Karal, Kaşgar** dergisini çıkaran iki kişiden biri, aynı zamanda jüri üyesi. Büyük ödülü kazanan isim, **Ömer Erdem, Kaşgar** dergisini çıkaran iki kişiden diğeri. Gelecek vaat eden şair veya özendirme ödülü; **Bünyamin K.** (Bildiğim kadarıyla uzun bir soyadı var) **Kaşgar** dergisi şairi."

Cevdet Karal geçmişte bazı ödül jürilerinde yaşandığı söylenen bir tavırla masaya yumruğunu vurup "ödülü benim arkadaşlarıma verin!" demiş midir, bilmiyoruz. Ama, bağlantıları bu mantıkla kurunca her ödülde benzer durumları yakalamak mümkün.

Bir şikâyet de "Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri" ile ilgili. Bildiğiniz gibi **Varlık** dergisinin yayın yönetmeni **Enver Ercan**'dır. Bu görevi nedeniyle ödülün ön elemesini yapmış ve şair arkadaşlarından oluşturduğu, bir üyesinin de kendisi olduğu ödül jürisine "sunmuş". Bu dostane jüri de Yaşar Nabi Şiir Ödülü'nü **Mehmet Erte**'ye vermiş. **Mehmet Erte** kim, diyeceksiniz. Bu genç şair arkadaşımız "İki aylık şiir dergisi" **Yasak Meyve**'nin "Yayın Sekreteri". (Bu durumu gizlice belirtmek için olsa gerek **Varlık**'taki ödül söyleşisinin tam karşısındaki sayfa **Yasak Meyve** ilanına ayrılmış!) Peki **Yasak Meyve**'nin sahibi kim? "Ali Enver Ercan". **Ali Enver Ercan - Enver Ercan** isim benzerliği değil diyor durumu bildiren okurumuz. Taktir sizin. Ama şu da bir gerçek, **Enver Ercan** Cağaloğlu'nda aynı anda birçok işte çalışması ile ünlü. Böyle olunca **Enver Ercan**'ın "yakını" olmayan, onunla iş yapmayan birini bulmak kolay değil. Yani ödülü kim alsa töhmet altında kalır.

DOĞRU VE TAM ÇEVİRİ

Varlık dergisi deyince değinmemek olmaz. Derginin en çok okunan yazarı Edebiyat Komiseri Krimonolog Doktor **Kemal Şahingözlü, Akşam** gazetesinin haftalık kitap eki **Akşam-lık**'a transfer olmuş. Bu ay **Varlık**'ta yazısı o nedenle yer almamış. Kemal Bey'in "Haftalık Komiser" başlıklı, ama imzasız bir sütunu var **Akşam-lık**'ta. Bu sütunda yine kendine has "ser verip sır vermeyen" üslubu ile ilginç yazılar kaleme alıyor. Bu yazılarından birinde son günlerde edebiyat çevrelerini bir hayli meşgul eden "**Yevgeni Onegin**" çevirilerinden söz ediyor. Ünlü Rus şairi **Puşkin**'in bu eseri dünya edebiyatının en ilginç eserlerinden biri sayılıyormuş. Bir şiir-roman. İlk çeviri **Ahmet Necdet - Kanşaubiy Miziev** imzasını taşıyor, Everest Yayınları'ndan çıkmış. İkinci çeviri ise

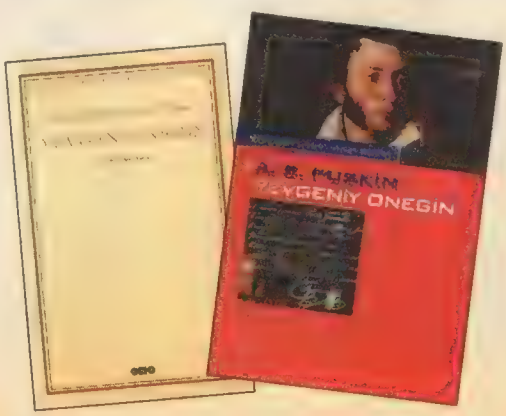

Azer Yaran imzalı, **Yapı Kredi Yayınları**'ndan çıkmış. Bu ikinci çevirinin ilanlarında "Puşkin doğru ve tam okunmalı" ibaresi yer alıyormuş. Kolayca fark edilebileceği gibi diğer çeviriye açık bir eleştiri var.

Kemal Bey işi burada noktalıyor. Oysa devamı daha eğlenceli. İlk çevirinin çevirmenlerinden **Ahmet Necdet** Rusça bilmiyormuş. Bu nedenle **Miziev**'in yardımını almış. Hemen her çeviriye bir kulp takmayı sevenler **Ahmet Necdet**'in **Puşkin**'in uyak sistemine uyma arzusunun çevirinin anlamını bozduğunu iddia ediyorlamış. (Tabii ki lafta... Bu konuda henüz bir yazı yayınlanmadı.) Rusçadan yaptığı değerli çevirlerle tanınan şair **Azer Yaran**'ın çalışmasının "Doğru ve tam çeviri" olarak tanıtılmasının nedeni bu imiş. Bu tartışmalar sürerken süpriz bir gelişme olmuş; **Dünya Kitap** dergisi **Puşkin**'in **Yevgeni Onegin** şiir-romanının çevirisini "Ayın Çeviri Kitabı" seçmiş. Peki hangi çeviriyi diyeceksiniz? **Ahmet Necdet - Kanşaubiy Miziev** imzalı çeviriyi.

CİNSİYETÇİLİK

Gazetelerde yayınlanan bir ilan oldukça ilgi çekmiş. "Everest Yayınları Basın Açıklaması" başlıklı bu ilanda **Everest**'in yazarları arasında "ırk, cinsiyet, din, siyasi görüş ve benzeri herhangi bir nedenle ayrım" yapmadığı belirtiliyormuş. Edebiyat çevreleri bu ilanın anlamını bir türlü çözememiş. Sadece **Radikal** veya **Cumhuriyet** okuduklarından olsa gerek **Pakize Suda**'nın "Hadi Yine İyisiniz Ahmet Altan!" (17.06.2003, **Hürriyet**) başlıklı zehir zemberek yazısını görmemişler. Daha da şenliklisi **Pakize Suda**'nın yazısını yazmasına neden olan **Haftalık** dergisinden hiç haberleri yokmuş.

Geçen yıl yaptığı yazar transferleriyle dikkat çeken **Everest Yayınları**, nedense ancak bu yıl **Haftalık** dergisinin ilgisini çekivermiş. Çat kapı gitmişler, **Everest**'in editörü **Osman Akınhay**'la ve "Pazarlama ve Satış Müdürü" **Vedat Bayrak**'la bu transferler konusunda bir röportaj yapmışlar. **Akınhay** ve **Bayrak** bin bir işin arasında **Haftalık**'ın yazarına cevap vermeye çalışmışlar. Ve tabii bazı karışıklıklar yaşanmış. Daha sonra aleyhlerinde kullanılabilecek talihsiz laflar etmişler. (Röportajı bulabilirseniz röportajı yapanın üslubuna dikkat edin!) Bunlardan biri de **Akınhay**'ın **Ahmet Altan**'ı niçin transfer etmek istedikleriyle ilgili olarak söylediği "Ne olursa olsun Ayşe Arman'la, Pakize Suda'yla aynı sınıfa indirgenemez" cümlesi imiş. Bu cümle **Pakize Suda**'nın sinirlerini attırmış. **Akınhay**'ı pöpüler kişilere düşmanlığı iş edinmiş "ağır takımdan" diye niteleyip yazısında bir güzel fırçalamış. Sonra da **Vedat Bayrak**'ın "Ben best-seller okumam, best-seller daha çok kadınlar içindir" cümlesini alıp "Okumayabilir. Ben de okumam pek. Ama bunun cinsiyetle hiçbir alakası yok. Kadınlar bir olup hakaret davası açsa yeridir. Sen kalk "dünya markası" olma iddiasında ol, sonra ilkelce kadın erkek ayrımı yap" demiş. Anlaşılan **Everest** yöneticileri bir basın açıklaması ilanı ile durumu düzeltmeye çalışmışlar.

YKY BUNU HEP YAPIYOR

Türk edebiyatı dünyaya en kapalı edebiyatlardan biridir. Yabancı dillere çevrilen yazarlarımızı bir-iki-üç diye sayabilirsiniz, bir elin parmaklarını geçmez. Bu durumdan hep yakınılır. Nobel alan yazarımız olmaması bile bu çevirisizliğe bağlanır. Diğer yandan bu alanda yapılan çabalar küçümsenir. **Orhan Pamuk**'un bizzat kendi işini kendi görüp, gerekli girişimleri yapıp kitaplarının onlarca dile çevrilmesi, yüz binlerce satmasını sağlaması es geçilir. **Buket Uzuner**'in kitaplarını art arda İngilizceye çevirtip bastırtmasına anlamlı anlamlı gülümsenir. Hemen yapılan girişimin ardında kötü niyet, gizli ilişkiler aranır. Sonra kimden neyin hangi ilişkilerle çevrildiği ele alınır. Ve nihayet çevriilerin ne kadar kötü olduğundan dem vurulur.

Neyse ki Türk edebiyatını yabancı dillerde tanıtmak arzusunda olanlar bu "eleştiri"lere (!) kulak asmıyor. **YKY**, geçen yıllarda **Oktay Rifat**'ın, **Nazım Hikmet**'in şiirlerini kitap olarak ingilizce'de yayınlatmış, İngiltere'nin saygın şiir dergilerinden **Agenda**'nın bir sayısını Çağdaş Türk Şiiri'ne ayırması için sponsorluk yapmıştı. Bu yıl da boş durmamışlar, Kanada'ya bir çıkartma yapmışlar. **Descant** dergisinin 121 nolu Yaz 2003 tarihli sayısı "Turkey: Inside/Out" başlığı ile Türk edebiyatına ayrılmış. Derginin misafir editörlüğünü **Cem Akaş** yapmış.

Bana sorarsanız takdire şayan bir girişim. Ama, malum edebiyat çevreleri böyle düşünmüyor. **Cem Akaş**'ın editör seçilmesi maksatlı imiş. **Akaş**'ın Türk edebiyatı'na nasıl baktığı biliniyormuş. Bilmeyenler de derginin giriş yazısı olarak sunulan **Akaş**'ın "The Grand Bazaar, Tranquil Waters & Firecrackers" başlıklı yazısına ve dergide Türk edebiyatını temsil ediyor diye sunulan şair ve yazarlara bakmalıymış. **Descant**'ın bu sayısını okuyanlar Türk edebiyatını **Cem Akaş** ve arkadaşlarından ibaret sanırmış. **YKY** bunu hep yapıyormuş. Hep kendine ve yazarlarına yontuyormuş.

Bana sorarsanız eleştirecek bir şey yok. 292 sayfa da olsa bir dergi sayısı ile tüm Türk edebiyatını tanıtmak mümkün değildir, mutlaka eksikler çıkar. İkincisi **YKY**, Kültür Bakanlığı da değil, gönüllü kültür elçisi de değil, bir

yayınevi. Doğal olarak kendi yazarlarını tanıtacak. Üstelik **Cem Akaş** giriş yazısında bakış açısını koymuş, herhalde yayınevi yöneticilerine bunu onaylatmış. **YKY**'nin tavrını eleştirmek değil kutlamak gerek. Her yayınevi kendi yazarları için böyle çalışmalar yapsa çok şey değişir. Onun için eleştirilmesi gereken **YKY** değil, yazarlarını dünyaya tanıtma çalışması yapmayan diğer yayınevleridir.

BANDO FESTİVALİ

İstanbul'da bol bol kültürel etkinlikler, festivaller yapılıyor. Bunlardan biri de "Bando Festivali" imiş. Dünyanın çeşitli ülkelerinden bandolar İstanbul'a gelmiş, çeşitli meydanlarda konserler vermişler. Davetli bando takımları oldukça ilginç ve eğlenceli imiş. Bazılarını yanında **Ece Ayhan**'ın Dinar Bandosu ya da Selamsız Bandosu hiç kalırmış.

Festivalin son günü bandolar toplu bir gösteri yapmışlar. Birbirleriyle adeta yarış etmişler. İzleyenleri iyice çoşturmuşlar. Tam eğlence bitip bandolar alanı terk ederken izleyenler çok ilginç bir görüntü ile karşılaşmışlar. İtalyan bandosunun başında entelektüel çevrelerin yakından tanıdığı biri varmış. Kısa pantalonu, yazlık gömleğiyle bandoyla uygun adım yürüyen bu kişi **Ayrıntı Yayınları**'nın sahibi **Ömer Faruk**'muş. Ömer Faruk'un geçtiğimiz aylarda art arda gelen müstehcenlik ve kitap imha cezalarından canının çok sıkkın olduğunu bilenler, onun bu coşkusunu takdirle karşılayıp "Ece Ayhan yaşayıp bu durumu görseydi onu Dinar Bandosu'na şef olarak alırdı" diye düşünmüşler.

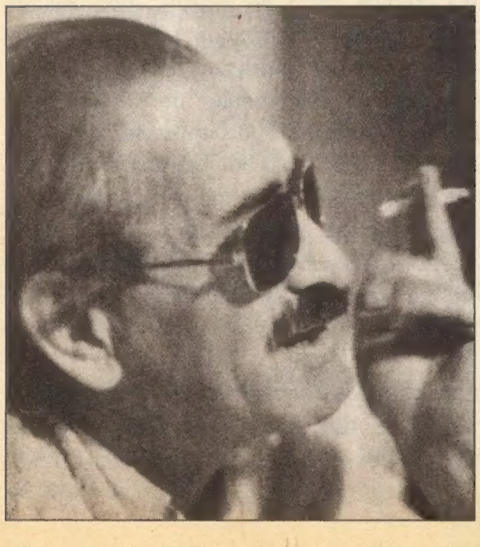

Şiire Çalışırken

>Oktay Taftalı<otaftali@hotmail.com

Kaçak>Şiir Atölyesi

Sırt Numarası 2

Sözcük: Bir binanın yapımında kullanılan tuğlalar, bir resim yapmak için gerekli olan boyalar neyse; futbol oynamak için saha, top, kaleler ne işe yararlarsa sözcükler de şiirde o işe yararlar. Şimdi; genellikle edebiyat çevrelerinde çokca tartışılan tuhaf bir mevzu vardır: Denilir ki, efendim şiir sözcüklerle mi yazılır, yoksa imgelerle mi? Bu soru üzerine imgeci şairler ve sözcük şairleri tasnifi, ayrımı falan da yapıldığı olur. Oysa bu ikilem hepten yanlış ve yanıltıcı bir bir soru olarak öne sürülmektedir. İmge, yani eski deyimiyle tahayyül veya tasavvur olmadan hiçbir sanatı yapmanın ve sahada oyun kurup, maç yapmanın olanağı yoktur. Ama top ve kale olmadan da futbol oynanmaz, değil mi? Öyleyse işin doğrusu: Şiiri tahayyül ve tasavvur (imge) eder, bu tasavvurumuza sözcük dediğimiz maddi elemanlarla vücut kazandırır ve yazarız. Olay budur.

Sözcük ve imge sahte ikileminden kaynaklanan abes tartışmaların benzerine ressamlar, mimarlar ve öteki sanatçılar girmezler. Şimdi ressama sorsan: 'Hemşehrim sen boya, fırça ve keten beziyle mi resim yaparsın, yoksa izlenimlerinden kaynaklanan tahayyül ve tasavvurlarla mı? Elbette ki, her ikisiyle birlikte aynı anda...

Demek ki sözcük ve imge birbirinin alternatifi değil, birbirini sırtlayan, birbirleriyle varolan unsurlarmış. Yani oyunu önceden tasarlayacağız, rakibin durumunu da dikkate alarak, maçın akışını tahayyül edeceğiz. Savunmayı sahanın neresinden itibaren kurarız, ne zaman ofans oynarız, kimle kaç kişiyle orta sahayı bloke ederiz, adam markajı mı, yoksa saha markajı mı yaparız. Bunları imgesel olarak öngöreceğiz. Sonra da sözcüklerin, pardon topun ve rakip elemanların peşine veya önüne takılıp, çerçeveyi bulmaya çalışacağız.

Bakalım bu bağlamda sözgelimi, Üstat Ziya Osman Saba (1910-1957) nasıl bir tasavvuru (imge) hangi sözcüklerin üstüne yükleyip bize miras bırakmış:

KANAT

Ey bulutları uçuşan gök,
Kokusunu duyduğum bahar,
Ey gözlerden saklı tabiat.
Beklemek neye yarar? Rüzgâr,
Mesafeleri içime dök!
Gideyim bırak beni hayat
Gideyim... Tren, gemi, kanat...

Bu hayatta beklemek bir işe yaramadığına göre, üstat, çekip gitmeyi tahayyül etmektedir, imge budur. Bunun için kendisini bağlayan, alıkoyan şeylerden ricacı olur. Bu tahayyülünü şiir olarak ifade etmek için gök, bahar, tabiat vd. Yirmi altı tane sözcük kullanır, onları manzum bir örgü içinde düzenler. Şimdi sözcükler olmasa bu imgeyi şiir olarak dile getirmek olanaksızdır. Ama kullanılan bütün sözcükler de, **kendi sözlük anlamlarından öte** üstadın tahayyülünü (imge) ifade etmektedirler. Demek ki, şiirin tuğlaları sözcükler, imge çatısını sırtlarında taşıyorlarmış.

Her şey korkuyla başladı.
Ve yine korkuyla sona erecek...

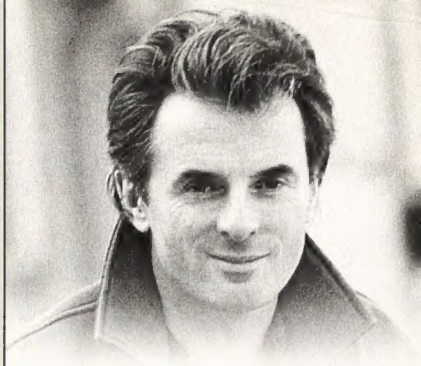

10. BASKI

Paris'teki Küçük Türkiye. Strasbourg-Saint-Denis'deki Türk mahallesi. Hunharca işlenen seri cinayetler. Uyuşturucu ticareti. Kaçak işçilerin dramı. Fransız Gizli Servisi'nin içyüzü. Ve Türk mafyası. Grangé'den yine soluk soluğa bir roman. Elinizden bırakamayacaksınız.

8. BASKI

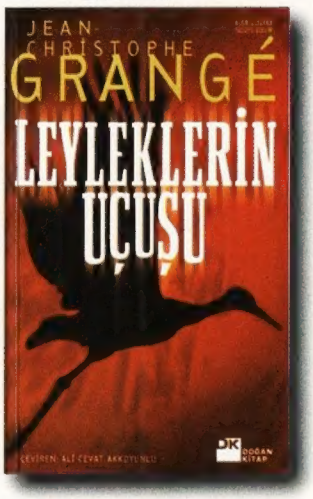

9. BASKI

15. BASKI

DK DOĞAN KİTAP

www.dogankitap.com

yeniHarman

filtresiz, hususi kokulu, bol dumanlı gazete

TAM 32 SAYFA

yeniHarman

Deutschland 1.90 EUR / Österrich 1.90 EUR / Schweiz 3.00 SFR / Nederland 2.00 EUR

yeniHarman bombardımanı; eski Başbakan A. Mesut Yılmaz, eski Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan, eski Enerji Bakanı M. Cumhur Ersümer ve işadamı Korkmaz Yiğit'in Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu'na verdiği dehşet ifade tutanaklarını patlatıyoruz!

A. Mesut Yılmaz'ın ifadeleriyle:

Türkiye'nin büyük çöküşü

Ekonomik krizler, felaketen Anayasa kitabı, balon bankalar, Çılgınlıklar, Cehennemler, Evcilar, Neşem Malikler, havada uçuşan milyar dolarlar...

Hüsamettin Özkan'ın ifadeleriyle:

Bir sümenaltı yapılmış, 3.5 katrilyon gitmiş

Komisyon Üyesi Kefenci Özkan için, 'Yahu bu adam bizimle dalga geçiyor!' diyerek salondan çıktı.

M.Cumhur Ersümer'in ifadeleriyle:

Enerjide Türkiye'yi sağmışlar, doymamışlar

900 milyon dolar yıllık cirolu baraj, 185 milyon dolara, 5 milyar lira sermayeli bir şirkete satılmış...

Korkmaz Yiğit'in ifadeleriyle:

İkinci kaset bombası!

Ünlü işadamının elinde bulunan kasette, 'Siyasilerle bağı olan ünlü gazete ve dergi sahibi kim?

BİRİ İFŞA ETTİ, BİRİ KONUŞTU, BİRİ BÜZÜLDÜ, BİRİ SÜZÜLDÜ

---

yeniHarman

filtresiz, hususi kokulu, bol dumanlı gazete

Deutschland 1.90 EUR / Österrich 2.00 EUR / Schweiz 3.00 SFR / Nederland 2.00

Amerikan askerlerinin Türkiye'deki dansöz alemleri

Manzaralı istasyon Gölbaşı'nda bir gece...

İlk kez yayınlanan fotoğraf ve belgelerle Türkiye'deki ABD varlığı yeniHarman'da!

Buenos Aires sokaklarında Türk işçilerle Arjantinliler kolkola!...

---

yeniHarman

filtresiz, hususi kokulu, bol dumanlı gazete

Deutschland 1.90 EUR / Österrich 2.00 EUR / Schweiz 3.00 SFR / Nederland 2.00 EUR

Siyasetçiler, medya, iş dünyası ve mafyaya uzanan bir Türkiye öyküsü... 3.5 milyar dolarlık malvarlığını kaybeden batık işadamı Korkmaz Yiğit'in Türkiye'yi sarsacak açıklamaları:

Korkmaz Yiğit asıl şimdi başlıyor!

- 9-10 kişi geliyor. 'Gözaltındasın' diyorlar. 'Savcılık emrini göreyim' diyorum. Göstermiyorlar. Neyse, gidiyorlar. Sanıyorum, 22 saat aralıksız işkence yapıtlar bana.
- 'Sana kim bu tüyoyu verdi ki sen böyle bir karar verdin' diyor. 'Mesut Yılmaz dedi' diyorum. Hunzi bir efelop gityorlar. Onların akılları almıyor. Çünkü herhalde bana eziyet edilmesini onlar söylüyor.
- 'Sana niye kelepçe takıyoruz diye bizi eleştiriyorlar' dedi. 'Seni zarardan incitemeyenin arkasını ayrıadın...' dedi. Pafomu çıkardılar ve haklarden arkadan zincirlediler beni.

yeniHarman özel haber

---

yeniHarman

filtresiz, hususi kokulu, bol dumanlı gazete

Deutschland 1.90 EUR / Österrich 1.90 EUR / Schweiz 3.00 SFR / Nederland 2.00 EUR

AMERİKAN KARŞITI BÜYÜYEN DALGA, 4 TEMMUZ'DA KABARMAYA BAŞLADI

Tuğba Özay kabaran dalganın köpüklerinden...

KAHOLSUN ABD

VALÇIN

---

yeniHarman

filtresiz, hususi kokulu, bol dumanlı gazete

Baader-Meinhof, Almanya'yı yine sarsıyor!

---

yeniHarman

filtresiz, hususi kokulu, bol dumanlı gazete

Türkiye, ABD'nin hedefleri arasında

Mihri Belli:

Sol hareketin 67 yıllık hiç eğilip bükülmemiş ulu çınarı, artık yeniHarman'da

Façalı Kızlar

Esratkeş Şair Nigar Hanım

Yakan değildi kemalin arkasından sevsun gençler. Olgunlaşan nasreyin sonunda bozulduğu, bir şey bozulurken onunla birlikte başka şeylerin de bozulduğu.